

The Project Gutenberg eBook of Kim: Koko maailman pikku ystävä, by Rudyard Kipling

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kim: Koko maailman pikku ystävä

Author: Rudyard Kipling

Translator: Hannes Leiviskä

Release date: November 10, 2014 [EBook #47325]

Most recently updated: February 10, 2015

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KIM: KOKO MAAILMAN PIKKU YSTÄVÄ ***

E-text prepared by Helvi Ollikainen and Tapio Riikonen

KIM

Koko maailman pikku ystävä

Kirj.

RUDYARD KIPLING

Englanninkielestä suomentanut Hannes Leiviskä

Arvi A Karisto, Hämeenlinna, 1917.

Rudyard Kipling on Englannin kirjallisuuden kaikkein tunnetuimpia nimiä, ei ainoastaan brittien huomattavampiin kuuluvana kirjailijana, vaan jokaiselle sivistyskielelle käännettyjen kiehtovien nuorisonkertomusten sepittäjänä, joka on valanut uutta henkeä maailman nousevaan sukupolveen. Pääasiallisesti tästä ansiosta hän vuonna 1907 sai Nobelin kirjallisuuspalkinnon, silloin vasta 42-vuotiaana, — ja hänen tuotantonsa käsitti kuitenkin jo kolmisenkymmentä huomattavaa teosta useilta erilaatuisilta aloilta. Hän kuoli vuonna 1936.

Meidän ei tarvitse tässä ottaa lukuun, että Kipling kiihkeässä isänmaanrakkaudessaan oli kiivas "imperialisti", sellainen brittiläisen mieskunnan ja sivistyksen ihailija, että hänen mielestään koko maailman tulisi alistua englantilaisen suuruuden vallittavaksi — tulella ja miekalla, jollei muutoin. Kansallisuutensa nuorelle väelle kirjoittaessaan hän toki puhuu sellaista kieltä, joka muuallakin innostuttaa valppaaseen ja itsenäiseen toimintaan, elävästi esittää itäisten olojen ihmeitä ja tarkalla silmällä havaittuja luonnon salaisuuksia — partiolaisuutta.

Edelliseen nuorisonkirjallisuuden lajiin, valppauden ja itsenäisyyden innosteluun, kuuluu hänen tuotannostaan esilläoleva romaani, sekin samalla avaten eteen kaukaisen maailmankolkan olot tuntijan kynällä kuvattuina — tekijä nimittäin vietti nuoruutensa Intiassa. Perustaessaan partioliikkeen otti

kenraaliluutnantti Baden-Powell sille peruskirjaksi "Kim"-romaanin; saadakseen tämän yleiseen luetuksi hän sovitti partiolaisten luokkakokeisiin "Kim-leikin", monin tavoin kehiteltävän harjoitustehtävän, jonka merkitystä käytännöllisessä elämässä tämä romaani oivallisesti valaisee. Myöhemmin suunnitellessaan nuorimmille pojille jonkinlaiseksi partiolaisuuden valmistuskouluksi ns. kolkkapoikajärjestön sai Baden-Powell sille pohjan "Viidakkopoika"-kertomuksista.

Nuoret lukijat arvellevat, että Kipling ei ole kaikkea tätä kirjoittanut nimenomaan heitä varten; mutta maailmassa on yhteiskunnan nurjalla puolella paljon sellaista harvoin mainittavaa, josta nuorisonkin tulee saada soveliaassa muodossa käsitys, voidakseen vastustaa kiusauksia, karaistuaakseen, selvittääkseen hankalastakin ympäristöstä kelpo kansalaisiksi kuten Kim. Se on joka tapauksessa partioliikkeen pääteos kaunokirjallisuuden alalta; sentähden se ei olekaan niin vaivattoman kepeätä luettavaa kuin pelkästään joutohetken viehäkkeiksi kyhätty kertoelmat.

V. H.-A.

I

Poliisijärjestystä uhmaten hän istui hajasäärin Zam-Zammah-kanuunalla, joka lepäsi tiilialustallaan vastapäätä vanhaa Ajaib-Gheriä — Ihmeitten taloa, kuten alkuasukkaat nimittävät Lahoren museota. Se, kenellä oli hallussaan Zam-Zammah, "tultapuhkuva lohikäärme", oli Punjabinkin valtias, sillä tämä suuri viheriäksi käynyt pronssimöhkäle oli aina ensimmäisenä joutumassa valloittajan saaliiksi.

Kimin käytöstä voi kyllä vähän puolustella — hän oli potkaissut Lala Dinanathin pojan pois lavetilta — koskapa englantilaisilla oli Punjab hallussaan ja Kim oli englantilainen. Hän oli kyllä ahavoitunut niin tummaihoiseksi kuin kuka hyvänsä alkuasukas; mieluummin hän käytti paikkakunnan murrettakin ja sensijaan puhui omaa äidinkieltään vähän katkonaisesti ja epävarmasti, ja hän oli aivan tasa-arvoisuuden kannalla basaarin kaikkien pikkupoikien kanssa. Siitä kaikesta huolimatta Kim oli kuitenkin valkoihoinen — valkoinen poikaparka köyhintä luokkaa. Sekarotuinen nainen, joka piti hänestä huolta — hän poltteli oopiumia ja oli myyvinään käytettyjä huonekaluja huokeataksaisten ajurien torilla — selitti lähetysaarnajille olevansa Kimin täti, kertoen äidin olleen lastenhoitajana erään everstin perheessä ja menneen naimisiin Kimball O'Haran kanssa. Tämä oli ollut nuori lipunkantaja irlantilaisessa Maverick-rykmentissä. Myöhemmin hän sai paikan Sindin—Punjabin—Delhin rautatiellä, ja hänen rykmenttinsä palasi kotimaahan, mutta hän ei ollut sen mukana. Vaimo kuoli koleraan Ferozeporessa, ja O'Hara rupesi juopotellen vetelehtimään seudulla kirkassilmäisen kolmivuotiaan poikansa kera.

Hyväntekeväisyysyhdistykset ja papit, jotka huolehtivat poikaraiskan kohtalosta, koettivat ottaa hänet hoitoonsa, mutta O'Hara vältteli heitä, kunnes tapasi tuon oopiumia käyttävän naisen, oppi häneltä paheen ja kuoli kuten köyhät valkoiset Intiassa kuolevat. Perinnöksi hän jätti kolme paperia; yhdestä niistä hän käytti nimitystä "*ne varietur*", koskapa ne sanat olivat piirretyt siihen hänen oman nimikirjoituksensa alle (osoittamaan hänen nimensä vaihtumattomuutta); toista hän sanoi "selvityspaperiksensa", ja kolmas oli Kimin syntymätodistus. Nuo asiakirjat, puheli hän oopiumihoureissaan, tekisivät joskus vielä Kimistä miehen. Tämä ei saisi mistään hinnasta luopua niistä, sillä niissä oli taikavoimaa, ne kun kuuluivat suureen sinivalkoiseen taloon tuolla museon takana, Jadoo-Gheriin — taikataloon, joksi nimitämme Vapaamuurarien rakennusta. Kaikki tulisi hänelle hyväksi jonakin päivänä, sanoi hän, ja Kimin sarvi kohotettaisiin korkealle mahtavien kauneuden ja voiman pilarien keskuuteen. Itse rykmentin päällikkö, hevosella ratsastaen, maailman uljaimman joukon etunenässä, tulisi Kimin luo, — pienen Kimin, jonka piti päästä parempaan asemaan kuin isänsä. Yhdeksänsataa peikkaa, joiden päällikkönä oli punainen härkäepäjumala viheriällä kentällä, tulisi myöskin Kimiä palvelemaan, jolleivät ne ole jo unohtaneet O'Hara-parkaa, joka oli ratatyömiesten johtajana Ferozeporen rautatiellä. Sitten hän itki katkerasti resuisessa korituolissaan kuistilla istuen. Ja niinpä sitten tapahtui hänen kuoltuaan, että nainen neuloi nuo kolme paperia nahkaiseen kääröön, jonka hän ripusti Kimin kaulaan.

— Ja jonakin päivänä, — sanoi nainen, hämärästi muistaen O'Hara-vainajan ennustuksia, — tulee luoksesi suuri punainen härkä viheriällä kentällä ja eversti ratsastaa isolla ratsulla, niin ja — puhuen englanniksi — yhdeksänsataa peikkaa.

— Ah, sanoi Kim, — muistan aina. Punainen härkä ja eversti ratsullaan tulevat, mutta sitä ennen, isä sanoi, tulee kaksi miestä valmistamaan asioita. Niin aina tehdään, sanoi isä, — kun tapahtuu taika-asioita.

Jos nainen olisi lähettänyt Kimin asiakirjoineen Jadoo-Gher-taloon, olisi hänet tietenkin otettu vuoriston Vapaamuurarien orpolastenkotiin, mutta nainen epäili kaikkea, mitä oli kuullut taika-asioista. Kimilläkin puolestaan oli oma mielipiteensä. Kun hän oli ehtinyt tavalliseen poikavekaran ikään, oppi hän karttamaan lähetyssaarnaajia ja vakavannäköisiä valkoisia miehiä, jotka kysyivät, kuka hän oli ja mitä hän teki. Sillä Kim menestyi erinomaisesti tyhjäntoimittajan ammatissa. Hän tunsi tosin ihmeellisen muureilla ympäröidyn Lahoren kaupungin Delhin portista äärimmäisimpään Ditch-linnakkeeseen saakka; tosin hän oli läheisesti tuttu miesten kanssa, jotka elivät ihmeellisempää elämää kuin mistä Harun al Rashid saattoi uneksiakaan; itse hän tosin eli yhtä hurjaa elämää kuin Tuhannen ja yhden yön tarinoissa kerrotaan, mutta lähetyssaarnaajat ja hyväntekeväisyysseurojen sihteerit eivät osanneet älytä sellaisen elämän kauneutta. Hänen kaikkialla tunnettuna lisänimenään oli "Koko maailman pikku ystävä", ja hyvin usein hän — notkeana ja perin vähän silmäänpistävä — toimitti iltamyöhällä hienojen, sileiksi ajeltujen nuorten herrojen asioita tungokseen ahdetuilla tasaisilla talonkatoilla. Olihan se tietenkin vehkeilyjen auttamista — sen verran hän hyvin tiesi, sillä hän oli tutustunut kaikenlaiseen pahaan jo siitä asti kuin oli oppinut puhumaan — mutta hänpä rakastikin sitä leikkiä sen oman itsensä vuoksi; hänestä oli hauskaa hiipiä pimeissä solissa ja kujissa, kiivetä sadevesiputkia pitkin ja nähdä ja kuulla lavertelevia naisia tasaisilla katoilla ja sitten suin päin paeta pitkin talojen kattoja pimeässä helteisessä yössä. Olipa hän lisäksi perin tuttu pyhien miesten, tuhkalla tahruttujen fakiirien, kanssa, jotka istuivat joen rannalla puiden varjossa olevien tiilialtariensa ääressä. Hän tervehti heitä, kun he palasivat kerjuuretkiltään, ja kun ei ketään ollut läheisyydessä, söi samalta lautaselta heidän kanssaan. Nainen, joka holhosi häntä, vaati kyynelsilmin, että hän käyttäisi eurooppalaisia vaatteita — housuja, paitaa ja rypistynyttä hattua. Mutta Kimistä oli hauskeempaa vetää yllensä hindulainen tai muhamettilainen puku, varsinkin ollessaan erinäisissä toimissa. Muuan ylhäisön nuorista miehistä — sama, joka löydettiin kuolleen erään lähteen pohjasta samana iltana, jolloin maanjäristys tapahtui — antoi hänelle kerran kokonaisen hindulaispuvun, sellaisen, jota alimman luokan katupojat käyttävät, ja Kim kätki sen salaiseen paikkaan puukasan alle Nila Ramin lautatarhaan Punjabin raatihuoneen taakse, jossa tuoksuvat deodar-puunrungot uituaan alas Ravee-jokea ovat kuivumassa. Erinäisten tehtävien tai jonkin huvitilaisuuden odottaessa hän käytti tätä omaisuuttansa ja palasi sitten päivän koitteessa kotiin aivan näännyksissä, huudeltuaan jonkin hääsaattueen jäljessä tai hindujuhlassa. Joskus kotona oli syötävää, mutta useimmin sitä puuttui, ja silloin Kim lähti syömään alkuasukasystäviensä luo.

Istuessaan nyt Zam-Zammah-kanuunalla, sitä kantapäillään polkien, hän keskeytti usein "kukkona-tunkiolla" leikkinsä, jolloin hänen tovereinaan olivat pieni Chota Lal ja Abdullah, sokerileipurin poika, sanoakseen jonkin kompasanan alkuasukaspoliisille, joka vartioi pitkää kenkäriviä museon portilla. Suuri punjabilainen irvisteli hyväntahtoisesti; hän tunsi Kimin jo vanhastaan. Samoin vedenkantajakin, joka tiputteli vettä kuivalle tielle vuohennahkaleilistään. Ja yhtä hyvin tunsi hänet myöskin Jawahir Singh, museon puuseppä, joka valmisteli uusia tavaralaatikoita, ja sitäpaitsi jok'ikinen muukin lähitienoon asukas, lukuunottamatta maalaisia, jotka kiiruhtivat Ihmeitten taloon katselemaan esineitä, joita ihmiset olivat valmistaneet sekä heidän omassa kotipuolellaan että muuallakin. Museoon oli sijoitettu Intian taidetta ja teollisuutta, ja jokainen tietoja haluava saattoi pyytää selityksiä hoitajalta.

— Pois, pois! Päästä minut ylös! — huusi Abdullah, kiiveten kanuunan pyörälle.

— Isäsi oli piirakkain paistaja, ja äitisi oli *ghi*-varas, laului Kim. — Kaikki muhamettilaiset ovat tippuneet alas Zam-Zammahilta jo aikoja sitten.

— Päästä *minut* ylös! — piipitti pikku Chota Lal, kohottaen pientä kultakirjaillulla lakilla peitettyä päätään. Hänen isällensä oli ehkä puoli miljoonaa puntaa, mutta Intia onkin maailman ainoa oikea demokraattinen maa.

— Hindut ovat myöskin pudonneet Zam-Zammahilta. Muhamettilaiset sysäsivät heidät alas. Isäsi oli piirakkain paistaja...

Hän keskeytti, sillä nurkan takaa, meluavasta Motee-basaarista, tuli esiin mies, jonka kaltaista Kim ei milloinkaan ollut nähnyt, vaikka luuli tuntevansa kaikki kastit. Hän oli melkein kolme kyynärää pitkä ja puettu poimukkaaseen pukuun, sentapaisesta kankaasta tehtyyn, jota käytetään hevosten loimiksi, eikä Kim tuntenut yhtään sen poimua minkään ammatin erikoismerkiksi. Hänen vyöstään riippui pitkä, lävistetyillä koristuksilla kaunistettu rautainen kynäkotelo ja puuhelmistä valmistettu rukousnauha, sellainen, jollaisia pyhät miehet käyttävät. Päässä oli hänellä suuri suippohattu. Kasvot olivat keltaiset ja ryppyiset aivan kuin Fook Shingin, basaarin kiinalaisen suutarin. Silmät olivat vähän vinot ja loistivat kuin kapeat onyksliuskeet.

— Kuka tuo on? kysyi Kim tovereiltaan.

— Onpahan kai joku mies, vastasi Abdullah tuijottaen sormi suussa häneen.

— Epäilemättä, sanoi Kim, — mutta eipä hän vain ole mikään semmoinen tämän maan mies, jonka

minä olisin ennen nähnyt.

— Pappi kenties, sanoi Chota Lal katsellen rukousnauhaa. — Katsohan!
Hän menee Ihmeitten taloon.

— En ymmärrä mitä puhutte, sanoi poliisi vieraille, päättään pudistaen. Hän ymmärsi vain punjabmurretta. — Kuules sinä, kaikkien ystävä, mitä hän sanoo?

— Lähetä hänet tänne, sanoi Kim, hypähtäen alas kanuunalta niin että paljaat kantapäät vilahtivat. — Hän on muukalainen, mutta sinä olet härkääpää.

Vieras kääntyi neuvotonna ja asteli poikiin päin. Hän oli vanha, ja hänen villainen karkea viittansa tuoksui vieläkin vuoriston väkevältä marunaruholta.

— Oi, lapsukaiset, mikä on tuo suuri talo? kysyi hän sangen selvällä urdun-murteella.

— Se on Ajaib-Gher, Ihmeitten talo! — Kim ei käyttänyt mitään puhuttelunimeä, sellaista kuin lala tai mian. Hän ei voinut arvata miehen uskontunnustusta.

— Ah! Ihmeitten taloko! Voiko sinne mennä kuka hyvänsä?

— Oven yläpuolelle on kirjoitettu, että kaikki saavat mennä.

— Ilman maksuako?

— Menenhän minäkin sisään ja ulos. Enkä *minä* ole mikään pankkiiri, nauroi Kim.

— Voi, minä olen vanha mies. En tiennyt. — Sitten hän, hypistellen rukousnauhaansa, kääntyi puoleksi museoon päin.

— Mihin kastiin kuulutte? Missä on kotinne? Oletteko tulleet kaukaa? kyseli Kim.

— Tulin Kulun kautta ... kaukaa Kailasin takaa ... mutta mitäpä tietäisit sinä vuorista, joilla — hän huokasi — ilma ja vesi ovat puhtaat ja raikkaat.

— Vai niin, khitai (kiinalainen), sanoi Abdullah ylpeästi. Fook Shing oli kerran ajanut hänet pois työhuoneestaan, kun hän oli sylkenyt epäjumalan kuvaa, joka oli kenkärivin yläpuolella.

— Pahari (vuoristolainen), sanoi pikkuinen Chota Lal.

— Niin, lapseni, vuoristolainen kaukaa vuorilta, joita sinä et koskaan ole näkevä. Oletko kuullut Bhotijalista (Tiibetistä)? En ole kiinalainen, vaan bhotijalainen (tiibetiläinen), jos tahdot tietää, laama ... eli *guru* teidän kielellänne.

— Tiibetin *guru*, sanoi Kim. — En ole nähnyt sellaista miestä.
Ovatko siis tiibetiläiset hinduja?

— Me olemme keskittien vaeltajia ja elämme rauhassa luostareissamme. Minä menen katsomaan neljää pyhää paikkaa, ennenkuin kuolen. Tiedättekö te, jotka olette lapsia, yhtä paljon kuin minä, joka olen vanha? — Hän hymyili ystävällisesti pojille.

— Oletko syönyt?

Hän kopeloi poveaan ja veti esiin kuluneen puisen kerjuumaljan. Pojat nyökyttivät päätänsä ymmärtävinä. Kaikki heidän tuntemansa papit kerjäsivät.

— En tahdo syödä vielä. — Hän käänsi päätänsä vanhan, auringonpaisteessa lojuvan kilpikonnan hitaudella. — Onko totta, että Lahoren Ihmeitten talossa on monta kuvaa? — Hän sanoi nuo nimet kuin tahtoen painaa ne tarkoin mieleensä.

— On se totta, vastasi Abdullah. — Se on täynnä pakanallisia kuvia.
Sinäkin olet siis epäjumalain kumartaja.

— Älä *hänestä* välitä, sanoi Kim vieraille. — Se on hallituksen talo eikä siellä ole epäjumalia, onhan vain muuan sahib (herra), jolla on valkoinen parta... Tule, niin näytän sinulle.

— Oudot papit syövät poikia, kuiskasi Chota Lal.

— Ja hän on outo ja *but-parast* (epäjumalain palvelija), sanoi Abdullah, muhamettilainen.

Kim nauroi. — Kylläpä olette arkoja, juoskaa turvaan äidin syliin.
Tule vain! sanoi hän vieraille.

Kim pyöräytti ympäri itsemerkitsevän veräjänristikon; vanhus seurasi perässä ja pysähtyi hämmästyneenä. Eteishallissa oli valtavia kreikkalais-buddhalaisia kuvanveistoksia, joita — oppineet tietänevät kuinka kauan aikaa sitten — olivat muovailleet nyt jo unhoon joutuneet mestarit; heidän kätensä olivat sangen taitavasti ilmentäneet salaperäisesti tännekin kulkeutuneen kreikkalaisen taiteilijahengen vaikutusta. Siinä oli sadoittain niitä, reunakoristeita korkokuvineen, patsaitten osia kuvineen, jotka olivat ennen koristaneet Ylämaan buddhalaisten *stupa*- ja *vihara*-pyhäkköjen tiiliseiniä ja nyt, maasta kaivettuina ja selityslipuilla varustettuina, olivat museon ylpeytenä... Suu avoinna ihmetyksestä katseli laama ympärilleen ja lopuksi pysähtyi kiinteästi tarkastamaan suurta korkokuvaasarjaa, joka esitti Buddhan apotheosista eli jumalaksi korottamista. Buddha oli esitetty istumassa lootuskukalla, jonka lehdet olivat niin syvälle kiveen hakatut, että ne näyttivät olevan melkein erillään. Hänen ympärillään oli kuninkaita, vanhimpia ja entisaikain buddhalaispappeja. Alempana oli lootuskukkalampi, jossa oli kaloja ja vesilintuja. Kaksi perhossiipistä deva-hengetärtä piti seppelettä hänen päänsä päällä; niiden yläpuolella toinen pari kannatti katosta, jonka huipussa oli Bodhisatin jalokivillä koristettu turbaani.

— Herra, herra, Sakya Muni itse! kuiskasi laama puoleksi nyyhkyttäen, ja aloitti matalalla äänellä buddhalaisen rukouksen: — Hänen luokseen, joka on tie ... laki ... jota Maya kantoi sylissään. Anandan Herra Bodhisat... Ja hän on täällä! Myös suurin, ylevin laki on täällä. Toivioretkeni on hyvin alkanut. Ja mitä ihmeellistä tekoa!

— Tuolla on sahib, sanoi Kim pistäytyen tavaralaatikkojen joukkoon taideteollisuusosastoon. Valkopartainen englantilainen katseli laamaa, joka kääntyi hitaasti ja tervehti häntä ja hetken etsittyään veti esiin lompakon ja paperiliuskan.

— Niin, se on nimeni, sanoi englantilainen ja tarkasti hymyillen kömpelösti ja lapsellisesti piirrettyä nimikirjoitusta.

— Eräs meistä, joka on tehnyt toivioretken pyhiin paikkoihin ... hän on nyt Lung-Cho-luostarin esimies ... antoi sen minulle, änkytti laama. — Hän puhui noista, sanoi hän viitaten laihalla vapisevalla kädellään ympärilleen.

— Tervetuloa vain, Tiibetin laama. Tässä ovat kuvat ja tässä olen minä (hän vilkaisi laaman kasvoihin) kokoamassa tietoa. Tule huoneeseeni hetkeksi. — Vanha mies vapisi liikutuksesta.

Huone oli vain pieni koppi, joka oli laudoilla erotettu kuvapatsaiden täyttämästä suuresta huoneesta. Kim laskeusi lattialle ja painoi korvansa setripuuoven halkeamaan ja seuraten vaistoansa valmistautui kuuntelemaan ja urkkimaan.

Suurin osa puheesta oli kokonaan hänelle käsittämätöntä. Laama puhui, aluksi änkytellen, johtajalle omasta luostaristaan Such-zenistä, joka oli Kirjailtuja kallioita vastapäätä, neljän kuukauden matkan päässä. Johtaja otti esiin suunnattoman valokuvakirjan ja näytti hänelle juuri sen saman paikan kallion kielekkeellä, korkealla, monivärisen, valtavan syvän laakson yläpuolella.

— Ah! — Laama asetti nenällensä kiinalaistekoiset sarvikehyksiset silmälasit. — Tuossa on pieni ovi, jonka kautta kuljetamme polttopuita talveksi. Ja sinäkö, englantilainen, tunnet nämä asiat! Hän, joka on nyt Lung-Chon esimiehenä, kertoi siitä minulle, mutta en uskonut. Ja kunnioitetaanko täälläkin häntä, tuota Ylevintä ... ja onko hänen elämänsä täälläkin tunnettu?

— Kaikki on kiveen veistettynä täällä. Tule katsomaan, jos jo olet levännyt.

Laama käydä laahusteli avaraan suojaan ja katseli johtajan rinnalla kuvakokoelmaa hurskaan kunnioittavasti ja samalla asiantuntijan silmin.

Kohta kohdalta hän tunsu kauniin kertomuksen piirteet kuluneissa kivipatsaissa. Silloin tällöin hän hämmäntyi katsellessaan outoa kreikkalaista esitystapaa, mutta iloitsi kuin lapsi jokaisen uuden löydön tehdessään. Kun joskus puuttui jokin välikohta, kuten esimerkiksi ilmestyskohdassa, täydensi johtaja sen kirjoistansa — ranskalaisista ja saksalaisista — valokuvilla ja jäljennöksillä.

Siinä oli hurskas Asita, joka vastaa evankeliumin Simeonia, pitäen pyhää lasta polvellaan; äiti ja isä kuuntelevat. Toinen kuva esitti kohtia Devadattan tarinasta. Sitten oli langennut nainen, joka syytti Mestaria epäsiiveellisyydestä, edelleen opetushetket Metsäkaurispuistossa, ihme, joka huumasi tulenpalvojat, Bodhisat ruhtinaan puvussa, ihmeellinen syntyminen, kuolema Kusinagaran luona, jossa heikko oppilas pyörtyi. Sitten melkein lukemattomia kuvia mestarin mietiskelyhetkistä bodhi-puun alla, ja kerjuumaljan palvomista näki kaikkialla. Muutaman minuutin kuluessa johtaja näki, ettei vieras ollutkaan tavallinen rukousnauhaa hypistelevä kerjäläinen, vaan erikoisen oppinut mies. Ja he katselivat

kaikki uudestaan, laama väliin nuuskaa ottaen, silmälasejansa pyyhkien ja puhuen pikajunan nopeudella eriskummaista urdun ja tiibetin sekotusta. Hän oli kuullut kiinalaisten pyhiinvaeltajien Fo-Hianin ja Hwen Thiangin retkistä ja tahtoi mielellään tietää, oliko mitään käännöstä heidän kertomuksestaan. Hän pidätti henkeään, selaillessaan avuttomana Bealin ja Stanislas Julienin teoksia. — Tässä se aarre on suljettuna. — Sitten hän rauhoittui kuunnellakseen kunnioittavasti urdunkielelle hätäisesti käännetyjä kohtia esityksestä. Ensimmäisen kerran hän kuuli eurooppalaisten oppineitten töistä, jotka näiden ja satojen muiden lähdekirjojen avulla ovat saaneet selville buddhalaisuuden pyhät paikat. Sitten hänelle näytettiin laaja kartta, jolle oli keltaisella maalattu viivoja ja täpliä. Ruskea sormi seurasi johtajan kynää kohta kohdalta. Tuossa oli Kapilavastu, tuossa Keskimäinen Valtakunta, tuossa Mahabodi, buddhalaisuuden Mekka, ja sitten Kusinagara, Mestarin kuoleman surullinen paikka. Vanhus kumarsi hetkeksi päänsä karttalehtien yli; tällöin johtaja sytytti toisen piipullisen. Kim oli nukahtanut. Herättyään hän huomasi puhelun, jota yhä jatkui, helpommin ymmärrettäväksi.

— Ja niin tapahtui, oi sinä Viisauden lähde, että päätin lähteä noille pyhille paikoille, joita hänen jalkansa oli polkenut ... syntymäpaikalle Kapilaan, sitten Maha-Bodhiin eli Budh-Gayaan ... Luostariin ... Metsäkaurispuistikkoon ... ja hänen kuolinseudulleen.

Laama alensi ääntänsä. — Ja minä tulen tänne yksin. Jo viisi ... seitsemän ... kahdeksantoista ... neljäkymmentä vuotta olen mielessäni miettinyt, että Vanhaa Lakia ei noudateta oikein, sillä siihen on sekotettu, kuten tiedät, pahoja henkiä, noituutta ja epäjumalanpalvelusta. Aivan niinkuin lapsi tuolla ulkona juuri äsken sanoi, *but-parastia*, kuten lapsi sanoi.

— Niinhän käy kaikissa uskonnoissa.

— Luuletko niin? Luin luostarin kirjoja, ja ne olivat kuivaa kuonaa. Ja myöhempi uskonnonharjoitusjärjestys, jota me uudistetun Lain kannattajat olemme ottaneet seurataksemme, sekin oli arvoton näille vanhoille silmilleni. Täydellisen Mestarin seuraajatkin ovat riidassa keskenään. Kaikki on näköharhaa. Ah, *maya*, näköharhaa. Mutta minulla on vielä toivoa... Kuihtuneet keltaiset kasvat siirtyivät aivan lähelle johtajan kasvoja, ja pitkä etusormi naputti pöytää. — Teidän oppineenne ovat näiden kirjojen avulla seuranneet Siunatun askeleita niiden retkillä, mutta on asioita, joita he eivät ole etsineet. Minä en tiedä mitään ... en kerrassaan mitään, mutta minä lähden vapauttamaan itseni Olevaisuuden Kiertokulusta kulkemalla avointa ja leveää tietä. — Hän hymyili lapsellisen voitonvarmana. — Pyhiinvaeltajana pyhille paikoille kulkien minä saavutan ansiota. Mutta minä pyrin enempiin. Kuuntele todella tärkeää asiaa. Kun suuri Mestariimme nuorukaisena etsi puolisoa, sanoivat hänen isänsä hovin neuvonantajat, että hän on liian hento mennäkseen avioliittoon. Tiedäthän?

Johtaja nyökäytti päätänsä, ihmetellen mitä sitten tulisi.

— Niinpä he siis panivat toimeen kolminkertaisen voimainkoetuksen hänen suoritettavakseen ketä hyvänsä vastaan. Ja katkaistuaan jousiammunnassa kaikki hänelle annetut jouset Mestariimme pyysi sellaista, jota kukaan ei jaksaisi jännittää. Tiedäthän?

— Niin on kirjoitettu. Olen sen lukenut.

— Ja niin hän, ampuen kaikkien tuloksien ohi lennätti vasaman kauas näkymättömiin. Lopuksi se putosi, ja siihen, missä se maata kosketti, puhkesi lähde; siitä paisui pian virta, joka mestariimme armosta ja sen ansiotyön johdosta, jonka hän kilvoitteli ennenkuin vapautti itsensä, tuli sellaiseksi, että ken hyvänsä siinä kylpevä puhdistuu kaikista synnin saastoista.

— Niin on kirjoitettu, sanoi johtaja hiljaa.

Laama huokasi syvään. — Missä on se virta? Viisauden lähde, jonne vasama putosi?

— Voi, veljeni, en tiedä, vastasi johtaja.

— Ehkäpä olet sen vain unohtanut ... ainoan, jota et ole kertonut minulle. Täytyy kai sinun tietää? Katso, minä olen vanha mies! Minä kysyn, pannen pääni jalkojesi juureen. Sinä viisauden lähde. *Tiedämmehän*, että hän jännitti jousen! Ja että vasama putosi ja virta puhkesi. Missä siis on se virta? Unissani sain käskyn etsiä sitä. Siitä syystä tulin. Tässä olen. Mutta missä on virta?

— Jos tietäisin, etkö luulisi minun huutavan sitä kaikille?

— Sen avulla pääsee vapaaksi Olevaisuuden Kiertokulusta, jatkoi laama hellittämättä. — Vasaman synnyttämä virta! Ajattelepa uudelleen. Ehkäpä se on pieni virta, joka on kuivunut helteessä? Mutta eihän pyhä Mestari olisi niin voinut pettää vanhaa miestä.

— Minä en tiedä. En tiedä.

Laama lähensi tuhatryppyiset kasvonsa jälleen kädenleveyden päähän englantilaisen kasvoista. — Minä ymmärrän, ettet sinä sitä tiedä. Kun et ole Lain seuraajia, on se salattu sinulta.

— Niin, salattu on.

— Me olemme molemmat sidotut, sinä, veljeni ja minä. Mutta minä, — hän nousi levittäen pehmeää paksua päällysvaatettansa, — minä lähden vapauttamaan itseäni. Tule sinäkin!

— Minä olen sidottu, sanoi johtaja. — Mutta minne sinä menet?

— Ensin Kashiin (Benaresiin); minnepä muualle? Siellä tapaan yhden puhtaan uskon harjoittajista eräässä Jainin temppelissä. Hänkin on salaisia etsiskelijöitä, ja häneltä voin ehkä oppia. Ehkäpä hän lähtee kanssani Buddh-Gayaan. Sieltä pohjoiseen ja länteen Kapilavastuun, ja sieltä etsien tietoa virrasta. Etsinhän tosin kaikkialta, missä kuljen, sillä paikka, mihin vasama putosi, ei ole tunnettu.

— Mutta kuinka aiot kulkea? Pitkä on matka Delhiin ja vielä pitempi Benaresiin.

— Tietä myöten ja junilla. Jätettyäni vuoriston tulien Pathankotista tänne junassa. Se kulkee joutuisasti. Ensin hämmästyin nähdessäni tienviereisten korkeiden pylväiden sieppaavan alinomia lankojaan — hän kuvasi sillä, kuinka junan mennessä sähkölankapylväät vilahtavat — mutta sitten minua kangistutti ja halusin kävellä totuttuun tapaan.

— Ja löydätkö varmasti tiesi? kysyi johtaja.

— Oh, sitähan varten tarvitsee vain tehdä kysymyksiä ja maksaa rahaa, ja asianomaiset lähettävät kaikki asianomaisiin paikkoihin. Sen sain tietää jo luostarissa varmalta henkilöltä, sanoi laama ylpeänä.

— Entä milloin lähdet? — Johtaja hymyili katsellessaan muinaisen hurskauden ja uudenaikaisen edistyksen sekoitusta, joka on nykypäivien Intian tunnusmerkkejä.

— Niin pian kuin mahdollista. Seuraan Mestarin jälkiä, kunnes tulen sille virralle. Onhan sitäpaitsi olemassa kirjoitettu paperi, johon on merkitty etelään menevien junien kulkuajat.

— Entä mistä saat ruokaa? — Laamoilla on tavallisesti runsaasti rahaa mukanaan johonkin kätkeytyä, mutta johtaja kysyi silti, saadakseen varmuuden.

— Matkalla käytän Mestarin kerjuumaljaa. Samoin kuin hänkin vaelteli, kuljen minäkin, jättäen luostarin mukavan elämän. Mukanani oli vuoristosta lähtiessäni *chela* (oppilas), joka kerjasi puolestani, niinkuin sääntö määrää, mutta pysähtyessämme Kuluun tarttui kuume häneen ja hän kuoli. Nyt ei minulla ole oppilasta, mutta otan itse kerjuumaljan ja siten suon armeliaille ihmisille tilaisuuden suorittaa hurskauden hyviä töitä. — Hän nyökäytti päätänsä luottavasti. Laamaluostarien oppineet eivät itse kerjää, mutta tämä vanhus oli tässä asiassa tavoista välittämätön intoilija.

— Niinpä saattaa ollakin, sanoi johtaja hymyillen. Salli minunkin nyt saada vähän ansiota. Olemmehan ammattitovereita, sinä ja minä. Tässä on uusi valkeasta englantilaisesta paperista laadittu muistikirja; tässä taas pari kolme teroitettua kynää ... ohuita ja paksuja, kirjoitustaitoiselle varsin sopivia. Lainaapas nyt silmälasejasi.

Johtaja katseli niiden läpi. Ne olivat hyvin kuluneet, mutta lasit olivat jotenkin samanlaiset kuin hänen omansakin, jotka hän pisti laaman käteen, sanoen: — Koetahan näitä.

— Nehän ovat höyhenenkevyet nenällä! — Vanhus käänteli päätänsä ihastuneena ja tuhisteli nenäänsä. — Tuskinpa tuntee niitä nenällään. Ja kuinka selvästi näenkään!

— Ne ovat bilaur-kristallia, eikä niihin tule naarmuja. Auttakoot ne sinua löytämään virtasi, sillä ne ovat sinun.

— Minä otan ne, ja kynät ja valkoisen muistiinpanokirjan, sanoi laama — kahta pappia yhdistävän ystävyuden merkiksi — ja nyt, hän kopeloi vyöstään kynäkotelonsa ja laski sen johtajan pöydälle. — Se olkoon muistoksi minulta sinulle ... minun kynäkoteloni. Se on jotakin vanhaa ... niinkuin minäkin.

Olihan se muinaisaikaista kiinalaista tekoa, rautaa, jota ei nykyaikana enää sulateta. Johtajan kokoilijasilmä oli koko ajan sitä halukkaasti katsellut. Eikä laama tahtonut mitenkään ottaa takaisin lahjaansa.

— Kun löydettyäni virran tulien takaisin, tuon sinulle käsin piirretyn Padma Samthoran kuvan ... sellaisen joita silkille piirtelin luostarissa. Niin ... ja Elämän pyörän kuvan, jatkoi hän nauraen, — sillä mehän olemme ammattitovereita, sinä ja minä.

Johtaja olisi tahtonut pidättää häntä, sillä harvassa on niitä, jotka vielä tuntevat salaisuuden, miten tehdään noita siveltimellä maalattuja buddhan-kuvia, jotka ovat niin sanoakseni puoleksi kirjoitettuja, puoleksi piirrettyjä. Mutta laama lähti tiehensä, pää pystyssä, ja pysähtyttyään hetkeksi Bodhisatin suuren kuvan eteen miettimään hän kulki kauhtanan liepeiden heiluessa ulos veräjäristikon kautta.

Kim seurasi varjona perässä. Hänen kuulemansa asiat innostuttivat häntä suunnattomasti. Tuo mies oli jotakin aivan uutta, hänen kokemuspierinsä ulkopuolelta, ja hän päätti tiedustella enemmän hänestä, niinkuin hän olisi tehnyt löytäessään Lahoresta uuden talon tai joutuessaan johonkin erinomaiseen outoon juhlaan. Laama oli aarre, jonka hän aikoi ottaa omakseen. Kimin äidissäkin oli ollut irlantilaista verta.

Vanha mies pysähtyi Zam-Zammahin luo ja katseli ympärilleen, kunnes hänen silmänsä osuivat Kimiin. Hänen äskeinen vaeltajainnostuksensa oli hetkeksi laimentunut, ja hän näytti vanhalta, yksinäiseltä ja hyvin nääntyneeltä.

— Älkää istuko kanuunan alle, sanoi poliisi äreästi.

— Hah haa, huuhkaja! vastasi Kim laaman puolesta. — Istu vain kanuunan alle, jos huvittaa. Milloin varastit maitomuijan lipposet, Dunnoo?

Tuo syytös oli aivan aiheeton, syntynyt vain hetken mielijohteesta, mutta se vaiensi Dunnoon, joka tiesi, että Kimin kimakka ääni pian saattaisi kutsua paikalle legioonittain pahoja basaarin poikia, jos niikseen tulisi.

— Entä ketä sinä palvoit tuolla sisällä? sanoi Kim alentuvasti, paneutuen pitkälleen laaman viereen varjoon.

— En palvonut ketään, lapseni. Kumarruin vain Täydellisen Lain edessä.

Kim hyväksyi uuden jumalan sen enempää mielenliikutusta ilmaisematta. Hän tunsi niitä jo ennestään muutamia kymmeniä.

— Entä mitä sinä teet?

— Minä kerjään. Muistuin nyt mieleeni, etten olekaan pitkään aikaan syönyt tai juonut. Miten tässä kaupungissa armeliaisuudenosoituksia pyydetään? Äänettömästikö, niinkuin meillä siellä Tiibetissä, vaiko ääneen anoen?

— Ne, jotka äänettömästi kerjäävät, kuolevat myöskin äänettömästi nälkään, vastasi Kim sananlaskulla.

Laama yritti nousta, mutta vaipui uudelleen istumaan, huoaten muistellen oppilastaan, joka kuoli kaukana Kulussa. Kim katseli pää kallellaan, miettien ja huvittuneena.

— Anna minulle tuo malja. Minä tunnen tämän kaupungin asukkaat ... ne, jotka ovat armeliaita. Anna, niin minä tuon sen täytettynä takaisin. — Lapsellisen yksinkertaisesti vanhus antoi maljan hänelle.

— Lepää sinä. *Minä* tunnen ihmiset.

Poika juoksi erään *kunjin*, alempaan luokkaan kuuluvan vihanneskauppiaan avoimeen myymälään, joka oli vastapäätä Moote-basaariin johtavaa raitiotietä. Siellä oleva nainen tunsi Kimin ennestään.

— Oho, oletko ruvennut *yogiksi* kerjuumaljoinesi?

— Enpä, vastasi Kim ylpeästi. — Kaupungissa on uusi pappi ... sellainen, jota en milloinkaan ennen ole nähnyt.

— Vanha pappi ja nuori tiikeri, sanoi nainen äreästi. — Minä olen väsynyt uusiin pappeihin. Ne tunkeutuvat tavaroitamme anastamaan kuin kärpäset. Onko poikani isä hyväntekeväisyyden lähde, että hän antaisi kaikille pyytäjille?

— Ei suinkaan, vastasi Kim. — Miehesi on pikemmin *yagi* (pahasisuinen) kuin *yogi* (pyhä mies). Mutta pappi on uusi. Ihmeitten talon sahib on puhunut hänelle kuin veljelle. Oh, äitiseni, täytä tämä malja. Hän odottaa.

— Anna tänne maljakko. Sehän on suuri kuin lehmänjuomasanko! Sinulla on todella rohkeutta kuin Shivan pyhällä härällä. Hän on jo saanut parhaimman osan sipulikopan sisällyksestä, tänä aamuna juuri, ja nyt minun pitäisi sitten täyttää tuo malja. Hän tulee tänne takaisin jälleen.

Suunnaton, harmaa Brahma-härkä vaelteli kirjavassa ihmisjoukossa, varastettu vihannestukko

suussaan. Se tuli suoraan myymälää kohti, hyvin tietäen pyhän, koskemattoman elukan etuoikeudet, ja laski päänsä alemmaksi, nuuski väkevästi koreja, ennenkuin teki valintansa. Silloin Kim potkaisi sitä pienellä kantapäällään kosteaan sinervään turpaan. Se päristeli suutuksissaan ja meni tiehensä raiteen yli, niskakyytöyrän vapistessa raivosta.

— Katso! Minä olen pelastanut enemmän kuin kolminkertaisesti sen, mitä tähän maljaan mahtuu. No äiti, vähän riisiä ja kuivaa kalaa siihen päälle ... niin, ja vähän kasvishilloketta lisäksi.

Nyt kuului murinaa myymälän perältä, missä mies loikoili.

— Hän karkoitti härän, vastasi nainen vähän matalammalla äänellä. — Hyvä on antaa köyhälle. — Hän otti maljan ja toi sen takaisin täynnä kuumaa riisiä.

— Mutta minun *yogini* ei ole mikään lehmä, sanoi Kim vakavana painaen sormellaan kuopan riisikasaan. — Vähän kasvishuttua ja käristettyä leipää olisi hyvä, ja palanen kuivattua hedelmää miellyttäisi häntä luullakseni.

— Etpä vähäiä pyydäkään, vastasi nainen äkeänä. Mutta siitä huolimatta hän pani maljaan hyvää höyryävää hilloketta, kuivaa leipää ja murusen voita leivän päälle sekä palasen hapanta tamarindisäilykettä sivuun. Kim katseli kukkuramaljaa mielihyvillään.

— Sepä hyvä. Kun minä olen saapuvilla, ei härkä pääse tämän myymälän luo. Se on rohkea kerjäläinen.

— Entäpä sinä? nauroi nainen. — Mutta puhu siivosti häristä. Etkö ole kertonut minulle, että jonakin päivänä punainen härkä tulee sinua auttamaan? Pidä nyt pystyssä maljaa ja pyydä pyhää miestä siunaamaan minua. Ehkäpä hän tietäisi, miten tyttäreni kipeät silmät parannettaisiin. Kysy sitäkin häneltä, sinä kaikkien pikku ystävä.

Mutta Kim oli jo rientänyt tiehensä ennen lauseen loppua, väistellen kulkukoiria ja nälkäisiä tuttavია.

— Näin me kerjäämme, jotka sen taidon osaamme, sanoi hän ylpeästi laamalle, joka avasi silmänsä suuriksi nähdessään maljan sisällyksen. — Syö nyt, ja ... minäkin syön kanssasi. *Ohé bhistie!* huusi hän vedenkantajalle, joka kasteli kukkia museon luona. — Annahan vettä tänne. Me miehet olemme janoisia.

— Me miehet! sanoi *bhistie* nauraen. — Riittääkö koko nahkasäkillinen sellaiselle parille? Juokaa nyt sitten kaiken Laupeuden nimessä.

Hän laski ohuen suihkun Kimin kahmaloon, tämä kun joi alkuasukasten tavoin, mutta laaman täytyi etsiä kuppi jostakin viittansa poimuista ja juoda arvokkaammin.

— *Pardesi* (muukalainen), selitti Kim, kun vanha mies aivan oudolla kielellä lausui nähtävästi siunauksen.

He söivät yhdessä hyvin tyytyväisinä, tyhjentäen maljan sisällyksen. Sitten laama otti nuuskaa komeasta puisesta nuuskarasiasta, sormieli rukousnauhaansa hetken aikaa ja vaipui sen jälkeen vanhuksen keveään uneen, Zam-Zammahin kanuunan varjon venyessä yhä pitemmäksi.

Kim juosta hilpaisi lähimpään tupakkamyymälään, jonka omisti eräs iloisenpuoleinen nuori muhamettilaisnainen, ja pyysi hyvän sikaarin, sellaisen, joita Punjabin yliopiston oppilaat käyttävät matkiessaan englantilaisia tapoja. Sitten hän poltteli ja mietiskeli maaten suoraan kanuunan alla, ja tuloksena mietiskelystä oli, että hän äkkiä pujahti Nila Ramin lautatarhaan päin.

Laama heräsi vasta kun kaupungin iltaelämä alkoi ja lamput sytytettiin ja valkopukuisia virkamiehiä rupesi virtaamaan valtion virastoista. Hän tuijotti unenpöpperöisenä joka suunnalle, mutta kukaan ei välittänyt hänestä, lukuunottamatta likaisessa turbaanissa ja keltaisissa vaatteissa vetelehtivää hinduvekaraa. Äkkiä vanhus kumartui painaen päänsä polviensa vasten ja valitti ääneen.

— Mitä tuo merkitsee? kysyi poika, seisten hänen edessään. — Onko sinut ryöstetty?

— Minun nuori *chelani* (oppilaani) on mennyt tiehensä, enkä tiedä, missä hän on.

— Ja minkä näköinen oli sinun oppilaasi?

— Se oli poika, joka tuli luokseni sen kuolleen tilalle, sen ansion nojalla, jonka olin saavuttanut, kun kumarsin Lakia tuolla sisällä. — Hän viittasi museoon päin. — Hän tuli luokseni osoittamaan tietä, jonka olin kadottanut. Hän johti minut Ihmeitten taloon ja rohkaistuneena hänen puheestaan uskalsin puhutella kuvien hoitajaa, ja hän rohkaisi minua ja teki minut väkeväksi. Ja kun nälkä oli voimani kuluttanut, kerjäsi hän minulle, niinkuin *chela* opettajalleen. Äkkiarvaamatta hänet lähetettiin. Ja äkkiarvaamatta on hän mennyt tiehensä. Minä aioin opettaa hänelle Lakia matkalla Benaresiin.

Kim oli hämmästynyt kuullessaan tuota, koska hän oli kuullut puheen tuolla museossa ja tiesi vanhan miehen puhuvan totta, ja sitä hän alkuaikoin harvoin tekee vieraille.

— Mutta nyt ymmärrän, että hän oli vain lähetetty tiettyä tarkoitusta varten. Nyt tiedän löytäväni erään virran, jota etsin.

— Vasaman virran? sanoi Kim, ymmärtävästi hymyillen.

— Onko siinä toinen merkki? huusi laama. — En ole kellekään puhunut matkani päämäärää, paitsi tuolle kuvien papille. Kuka sinä olet?

— Oppilaasi, vastasi Kim, istuen jalat ristissä. — En ole milloinkaan nähnyt sinun kaltaistasi. Minä lähdän kanssasi Benaresiin. Ja luulen, että sellainen vanha mies kuin sinä, joka puhut totta illan hämyssä aivan oudolle, hyvin tarvitset oppilaan.

— Mutta virta... Vasaman virta.

— Oh, sen kuulin puhuessasi englantilaiselle. Minä olin oven takana.

Laama huokasi. — Minä luulin, että sinut oli lähetetty oppaakseni. Sellaista joskus tapahtuu ... mutta minä en ollut sen arvoinen. Sinä et siis tunne tuota virtaa?

— En. — Kim nauroi vähän nolona. — Minä etsin ... härkää ... punaista härkää viheriältä niityltä, se on auttava minua. — Niinkuin pojat tavallisesti, esitti Kim myöskin omat suunnitelmansa, ja niinkään oli poikamaista, että hän usein oli kaksikymmentä minuuttia kerrallaan ajatellut isänsä ennustusta.

— Mihinkin se auttaisi sinua, lapseni? kysyi laama.

— Sen Jumala tietää, mutta niin isäni sanoi minulle. Kuulin sinun puhuvan tuolla Ihmeitten talossa noista monista ihmeellisistä paikoista vuoristossa, ja jos joku niin vanha ja niin vähäinen — niin totuutta puhumaan tottunut — lähtee retkeilemään niin pienen asian vuoksi kuin virtaa etsimään, näytti minustakin sopivalta lähteä matkalle. Jos meille on suotu löytää nuo asiat, niin kyllä ne löydämme — sinä virtasi ja minä härkäni, ja suuret pilarit ja muut asiat, jotka olen unohtanut.

— Minä en tahtonut vapautua pylväistä, vaan Elämän pyörästä, sanoi laama.

— Se on yhdentekevää. Ehkäpä ne tekevät minusta kuninkaan, sanoi Kim aivan tosissaan, valmiina kaikkeen.

— Minä opetan sinulle matkan varrella toisia ja parempia toiveita, vastasi laama arvokkaasti. — Lähtekäämme Benaresiin.

— Ei yön selkään. Varkaita on liikkeellä. Odotetaan, kunnes tulee päivä.

— Mutta minulla ei ole yösjaa. — Vanhus oli tottunut luostarin tapoihin, ja vaikka hän makasikin paljaalla maalla, kuten Sääntö määräsi, tahtoi hän kuitenkin jotakin siisteyttä siinä suhteessa.

— Me saamme hyvän makuupaikan Kashmir Seraissa, sanoi Kim, nauraen hänen neuvottomuuttaan. — Minulla on eräs ystävä siellä. Tule. Kuumat ja tungokseen asti täytetyt basaarit olivat kirkkaasti valaistut heidän tunkeutuessaan Ylä-Intian monien kansojen edustajien välitse. Laama kulki kuin unessa. Ensimmäistä kertaa hän oli suuressa teollisuuskaupungissa, ja täysinäiset raitiovaunut alinomaan kirahtavine jarruineen pelästyttivät hänet pahanpäiväiseksi. Puoleksi sysäämällä, puoleksi vetämällä kuljetettiin häntä, kunnes saavuttiin Kashmir Serain korkealle portille. Siinä se oli, vastapäätä rautatieasemaa, kaarevien pylväskatosten ympäröimänä, suunnaton avonainen neliö, mihin kameeli- ja hevoskaravaanit pysähtyivät palatessaan Keski-Aasiasta. Siellä oli kaikenheimoisia pohjoisten maakuntain ihmisiä, toiset hoitamassa hevosiaan ja polvistuvia kameeleitaan, toiset kiinnittämässä tai irrottamassa tavaramytyjä ja säkkejä, nostamassa vettä kitisevällä kaivonvintillä, kasaamassa heiniä hirnuvien hurjasilmäisten oriitten eteen; muutamat potkien äkäisiä karavaanikoiria; toiset taas suorittaen kameelinajajien palkkoja, pestaten uusia renkejä, kiroten, huutaen, kiistellen ja rähisten täyteen ahdetussa pihassa. Pylväskäytävät, jotka olivat vain kolme askelta korkeammalla, tarjosivat jonkinlaisen turvapaikan melskeessä. Suurin osa niistä oli vuokrattu kauppiaille, jotka olivat aidanneet itselleen myymälöitä pilarien väliin, vieläpä varustaneet ne jyrkeillä ovilla ja monimutkaisesti avattavilla kotimaisilla lukoilla. Lukitut ovet osoittivat omistajien olevan poissa, ja muutamissa oli hyvin alkeellisella tavalla maalilla ja liituvärillä töherrettynä ilmoitus, missä he olivat. "Lutuf Ullah on mennyt Kurdistaniin", oli esimerkiksi ilmoitettu, mutta alempana oli jonkun koiranleuan lisäys: "Oi Allah, joka sallit täiden elää kabulilaisten nutussa, miksi olet sallinut Lutuf-täin elää niin kauan?"

Kim kuljetti laamaa kiihkoisain ihmisten ja eläinten välitse pitkin pylväskäytäviä neliön toiseen

päähän, lähelle rautatieasemaa, missä Mahbub Ali, hevoskauppias, asui palattuaan matkoiltansa salaperäisestä pohjoisesta maasta, kaukaa vuorisolien takaa.

Kim oli lyhyen elämänsä aikana — varsinkin kymmenennen ja kolmannentoista ikävuotensa välillä — toimittanut useita tehtäviä Mahbubille, ja suuri korkea afgaanilainen, joka oli värjännyt partansa punaiseksi (koska hän oli vanha eikä tahtonut näyttää harmaita karvojaan), tunki pojan arvon, milloin oli kysymyksessä tiedustelu. Joskus hän antoi hänen pitää silmällä jotakuta miestä, jolla ei ollut hevosasioissa mitään tekemistä, seurata tätä kokonaisen päivän ja ilmoittaa kenen kanssa tämä oli puhunut. Kim jutteli silloin illalla huomionsa, ja Mahbub kuunteli, sanallakaan tai kasvojen ilmeellä ilmaisematta ajatuksiaan. Kim tiesi sen merkitsevän jotakin vehkeilyä, mutta asian viehätys oli siinä, että hän ei hiiskunut sanaakaan kenellekään, paitsi Mahbubille itselleen, joka antoi hänelle herkullisia, lämpimiä aterioita ruokamyymälässä, vieläpä kerran kokonaista kahdeksan annaa rahaa.

— Tässä on, sanoi Kim, lyödä sipaisten äkäistä kameelia kuonoon. — Ohoi, Mahbub Ali! — Hän pysähtyi pylväskäytävän varjoon ja pistäytyi hölmistyneen laaman selän taa.

Hevoskauppias oli irrottanut leveän kirjaillun bokhariot-vyönsä ja loikoi parilla silkkisellä paksulla satulapatjalla puhallellen laiskasti savuja suuresta hopeisesta piipusta. Hän käänsi vähän päätänsä äänen kuullessaan, ja nähtyään vain pitkän vaiteliaan miehen nauraa hihitti matalaa naurua.

— Allah, laama! Punainen laama! Lahoresta on pitkä matka vuoristoon. Mitä sinä teet täällä?

Laama ojensi vaistomaisesti kerjuukuppinsa.

— Jumala kirotkoon uskottomat! sanoi Mahbub. — En anna mitään saastaiselle tiibetiläiselle, mutta pyydä reingeiltäni tuolta kameelien luota. Ehkäpä he pitävät arvossa siunaustasi. Pojat, täällä on teikäläisiä. Ottakaa selvää, onko hänellä nälkä.

Sileäksi ajeltu, kumaraselkäinen tiibetiläinen, joka oli tuonut hevosia vuoristosta ja joka lukeutui johonkin alempaan buddhalaisluokkaan, hymyili laamalle ja käheällä kurkkuaänellä kehotti pyhää miestä istumaan nuotion ääreen.

— Mene! sanoi Kim, työntäen häntä keveästi. Laama mennä kompuroi, jättäen pojan pylvään suojaan.

— Mene! sanoi Mahbub Ali, tarttuen taas piippuunsa. — Juokse tiehesi, hinduvekara! Jumalan kirous kaikille uskottomille! Pyydä niiltä tuolla väkeni joukossa, jotka ovat uskolaisiasi.

— Maharaj, ruikutti Kim, käyttäen hindulaista puhuttelusanaa nauttien sanomattomasti kujeestaan; — isäni on kuollut, äitini on kuollut, vatsani on tyhjä.

— Pyydä miehiltäni tuolla hevosten luona, sanoinhan jo. Totta kai joku hindu lie väkeni joukossa.

— Ohoh, Mahbub Ali, mutta olenko *minä* hindu? sanoi Kim englanninkielellä.

Hevoskauppias ei hämmästynyt, vaan tirkisti poikaa tuuheiden kulmakarvojen takaa.

— Koko maailman pikku ystävä, sanoi hän, — mitä tämä merkitsee?

— Ei mitään. Minä olen nyt tuon pyhän miehen oppilas, ja me lähdemme yhdessä pyhiinvaellusretkelle. Benaresiin hän sanoo menevänsä. Hän on perin hassu, ja minä olen jo väsynyt Lahoreen. Minä kaipaen verestä ilmaa ja vettä.

— Mutta kenen puolesta sinä hommaat? Ja miksi tulet minun luokseni? — Ääni oli epäilevä.

— Kenen luo sitten tulisin? Minulla ei ole rahaa. Ei ole hyvä lähteä matkalle rahatonna. Sinä myyt monta hevosta upseereille. Nuo äskentulleet ovat kauniita hevosia; olen nähnyt ne. Anna minulle rupee, Mahbub Ali, niin minä annan velkakirjan ja maksan kun saan rahoja.

— Hm, tuumi hevoskauppias miettien. — Sinä et ole milloinkaan ennen valehdellut. Kutsu tuota laamaa ... mene itse syrjään.

— Oh, kyllä meidän puheemme tulevat yhteen sopimaan, sanoi Kim nauraen.

— Me menemme Benaresiin, sanoi laama heti kun ymmärsi, mistä oli kysymys. — Poika ja minä. Minä etsin erästä virtaa.

— Ehkäpä ... mutta entä poika?

— Hän on oppilaani. Hänet lähetettiin luullakseni oppaakseni tuolle virralle. Minä istuin kanuunan alla, kun hän tuli äkkiä. Sellaista on tapahtunut niille onnellisille, joille on annettu erityistä johdatusta. Mutta minä muistan nyt, että hän sanoi olevansa tästä maailmasta ... hindu.

— Entä hänen nimensä?

— Sitä en kysynyt. Eikö hän ole oppilaani?

— Mistä maasta hän on ... mitä kansaa? Onko hän muhamettilainen ... sikh, ... hindu ... jaini ... alhaiseenko vai korkeaan kastiin kuuluva?

— Miksi sellaista kysyisin? Keskitiellä ei ole korkeaa enempää kuin alhaistakaan. Jos hän on minun *chelani*, voiko — tahtooko kukaan ottaa häntä minulta? Sillä, näes, ilman häntä en löydä tuota virtaa. — Hän pudisti päätänsä vakavana.

— Ei kukaan ota häntä sinulta. Mene tuonne miesteni joukkoon, sanoi Mahbub Ali, ja laama meni taas rauhoittuneena tiehensä.

— Eikö hän ole aivan hassu? sanoi Kim tullen jälleen esiin. — Miksi minä valehtelisin sinulle, Hajji?

Mahbub puhalteli savuja äänetönnä. Sitten hän puhui melkein kuiskaten: — Umballa on Benaresiin menevän tien varrella ... jos tosiaankin menette sinne.

— So, so! Muista, ettei hän osaa valehdella ... niinkuin sinä ja minä.

— Ja jos viet sanan Umballaan, annan sinulle rahaa. Asiani koskee hevosta, erästä valkoista oritta, jonka möin eräälle upseerille viime kerralla palatessani vuoristosta. Mutta sitten ... tule lähemmäksi ja ojenna kätesi aivan kuin kerjätäksesi ... sen hevosen sukujuuri ei ollut aivan selvä, minkävuoksi upseeri, joka on nyt Umballassa, pyysi minua sitä selvittämään. — Mahbub selitti hevosen ja upseerin tuntomerkit. — Sano sitten upseerille: "Sen valkoisen oriin sukujuuri on selvitetty." Siitä hän tietää, että sinä tuot sanan minulta. Hän on sanova sitten: "Mitä todistuksia sinulla on?" ja sinä vastaat: "Mahbub Ali on antanut minulle todistukset."

— Ja kaikki tämä vain sen valkoisen oriin vuoksi, sanoi Kim naureskellen silmät kiiluvina.

— Minä annan sen sukutaulun nyt ... omalla tavallani ... ja samalla muutamia kovia sanoja. — Varjo kulki Kimin ohi, ja kameelin askeleet kuuluivat. Mahbub Ali korotti ääntänsä.

— Allah! Oletko sinä ainoa kerjäläinen kaupungissa? Äitisi on kuollut. Isäsi on kuollut. Niinhän jokainen sanoo. Voi hyväinen aika! — hän kääntyi ja oli etsivinä lattialta ja heitti sitten Kimille palan leipää. — Mene tuonne hevosten luokse ... sinä ja laama. Huomenna saat työtä.

Kim livahti tiehensä, iskien hampaansa leipään, ja, kuten oli odottanutkin, löysi leivästä pienen öljykankaaseen käärityn silkkipaperin ja kolme hopearupeeta — kerrassaan anteliasta. Hän hymyili ja pisti rahat ja paperin kaulassa riippuvaan nahkaiseen amulettipussiinsa. Laama, jota hevossaupseeri tiibetiläiset palvelijat olivat runsaasti ruokkineet, makasi eräässä tallin nurkassa. Kim paneutui hänen viereensä ja nauroi itseksensä. Hän tiesi tekevänsä palveluksen Mahbub Alille, mutta hän ei silmänräpäyksenäkään aikaa uskonut juttua oriin kantakirjasta.

Mutta eipä Kim aavistanutkaan, että Mahbub Ali, joka oli Punjabin parhaimpia tunnettuja hevossaupseereita sekä varakas ja yritteliäs liikemies, jonka karavaanit tunkeutuivat ulommaisimman rajan taaksekin, oli merkitty Intian hallituksen vakoiluosaston salaisiin kirjoihin merkillä C 25 IB. Pari kolme kertaa vuodessa lähetti C 25 tiedonantonsa, rohkeasti ja mielenkiintoisesti laaditun, ja yleensä — verrattuna R 17:n ja M 4:n ilmoituksiin — varsin luotettavan. Se koski vuoriston etäisissä seuduissa olevia valtioita, vieraita matkailijoita, jotka eivät olleet englantilaisia, ja ampumatarpeitten kauppaa — lyhyesti sanoen oli pieni lisä siihen suunnattomaan tiedonantojen määrään, jonka nojalla hallitus saattoi toimintansa järjestää. Mutta äskettäin oli viisi liittoutunutta kuningasta, joiden liittoutuminen tuntui aivan tarpeettomalta, saanut erään ystävällisen, vieläkin pohjoisemmalla olevan hallituksen kautta tietoonsa, että heidän alueeltaan oli tietoja päässyt brittiläiseen Intiaan.

Siitäpä asianomaiset ministerit nyt harmistuivat kovasti ja ryhtyivät itämaisten tapojen mukaisiin toimenpiteisiin. He epäilivät monen muun ohessa tätä suuriäänistä punapartaista hevossaupseeria, jonka karavaanit kahlasivat heidän lumipeitteillä vuoristoteillänsä vatsaa myöten lumeen uponneina. Ainakin oli hänen matkuaan ammuttu kahdesti väijyksistä, jonka vuoksi Mahbub ei pysähtynytkaan Peshawurin vaaralliseen kaupunkiin, vaan tuli pysähtymättä suoraan Lahoreen, jossa hän, tuntien kansalaistensa tavat, odotti kaikenlaisia yllätyksiä.

Ja Mahbub Alilla oli jotakin, jota hän ei tahtonut säilyttää tuntiakaan kauemmin kuin välttämätöntä oli — pieni öljykankaaseen kääritty silkkipaperi — avoin, kenellekään osoittamaton kirje, jossa oli viisi

äärettömän pientä neulanpistosta eräässä kulmassa ja joka ilmaisi nuo viisi liittoutunutta hallitsijaa, tuon ystävällisen pohjoisen vallan, erään Peshawurin kaupungin hindulaisen pankkiirin, erään belgialaisen asetehtaan ja puoli-itsenäisen, mahtavan muhamettilaisen etelän hallitsijan. Tämän viimeinen osa tiedonannosta oli R 17:n työtä, Mahbub sen oli tuonut Dora-solan kautta ja kuljettanut hänen puolestaan perille, koska R 17 ei olojen pakosta voinut jättää vartiopaikkaansa. Dynamiitti oli mietoa ja viatonta C 25:n tiedonannon rinnalla, ja yksinpä itämaalaisenkkin, joka itämaalaisella tavalla arvioi aikaa, täytyi ymmärtää, että mitä pikemmin se joutuisi oikeihin käsiin, sitä parempi olisi. Mahbub ei erityisesti halunnut kuolla väkivaltaisesti, koska pari kolme verikostoriitaa eri perheitten välillä oli vielä tuolla rajan takana hänen puoleltaan selvittämättä ja koska hän ne selvitettyään aikoi asettua rauhaan enemmän tai vähemmän kelpo kansalaisena.

Pari päivää sitten saavuttuaan majataloon hän ei ollut hetkeksikään poistunut sen ulkopuolelle, vaan oli hyvin huomattavalla tavalla lähetellyt sähkeitä, yhden Bombayhin, jossa hänellä oli rahoja pankissa, toisen Delhiin, jossa eräs hänen sukulaisensa möi hevosia hänen puolestaan Rajputanan valtion asiamiehelle, kolmannen Umballaan, jossa eräs englantilainen innokkaasti tiedusteli valkoisen oriin sukuperää. Virallinen kirjeitten sommittelija, joka osasi englannin kieltä, laati oivallisia sähkeitä, esimerkiksi:

"Creighton, Laakerihuvila, Umballa. — Hevonen on arabialainen, kuten jo ilmoitettu. Ikävä että sukutaulu viipynyt. Sitä käännetään." Ja myöhemmin samalla osoitteella: "Ikäväkseni paljon viivytystä. Lähetän sukutaulun." Sukulaiselleen Delhiin hän sähköitti: "Lutuf Ullah. — Sähköiteitse määrännyt kaksituhatta rupeeta tilillenne Luchman Narainin pankissa." — Nämähän olivat puhtaasti liikeasioita, mutta ennenkuin ne joutuivat rautatien asemalle, tutkivat kaikenkarvaiset henkilöt, jotka olivat olevinaan niistä huvittuneita, jok'ainoan niistä hyvin tarkasti, ja puolihupsu tiibetiläinen, joka niitä kuljetti, antoikin kenen hyvänsä lukea ne.

Kun Mahbub oli näin omalla kuvarikkaalla kielellänsä varovasti hämmentänyt tietojen lähteet, oli Kim aivan kuin taivaasta pudonneena ilmestynyt. Ja kun Mahbub Ali oli yhtä neuvokas kuin häikäilemätönkin ja tottunut käyttämään hyväkseen kaikenkaltaisia tilaisuuksia, otti hän pojan heti palvelukseensa.

Vaeltava laama, jolla oli alhaiseen kastiin kuuluva poika palvelijanaan, saattoi kyllä herättää hetkeksi huomiota matkallaan Intiassa, pyhiinvaeltajien maassa, mutta kukaan ei heitä epäilisi eikä, mikä vielä tärkeämpää, ryöstäisi heitä.

Hän käski tuoda uuden sytykkeen piippuunsa ja mietti asiaa. Jos pahinkin tapahtuisi ja poika joutuisi pulaan, ei paperi ilmaisisi ketään. Hän voisi itse myöhemmin mennä Umballaan ja — ehkäkin herättäen uutta epäluuloa — ilmoittaa suullisesti asiansa.

R 17:n ilmoitus oli kuitenkin pääasia, ja hyvin paha olisi, ellei se joutuisi perille. Mutta Allah oli suuri, ja Mahbub Ali tunsu tehneensä voitavansa. Kim oli ainoa, joka ei milloinkaan valehdellut hänelle. Se olisi kuitenkin hänestä ollut Kimin luonteen suuria vikoja, jollei hän olisi tiennyt, että poika osasi, joko omia tarkoituksiaan varten tai Mahbubin asioilla ollessaan, valehdella muille yhtä hyvin kuin ken tahansa itämaalainen.

Mahbub Ali astui sitten majatalon pihan yli ja lähti niiden kevytkenkäisten portille, jotka maalaavat silmäkulmansa ja houkuttelevat luokseen muukalaisia. Hän etsi vartavasten käsiinsä sen tytön, jonka hän hyvällä syyllä uskoi olevan erityisessä ystävyysuhteessa muutamaan sileähipiäiseen Kashmir-punditiin, joka oli hänen tiibetiläistä palvelijaansa tutkinut tuossa sähköjutussa. Mitä hän nyt teki, oli perin järjetöntä; hän joi siellä hajuvedellä sekoitettua viinaa vastoin profeetan nimenomaista kieltoa ja tuli humalaan, jolloin hänen kielensä kanta perin höltyi. Lopuksi hän vaipui tajutonna divaanin patjojen väliin, missä Ihastuksen Kukka, sileäkasvoisen punditin avustamana, tutki hänet mitä perinpohjaisimmin, päästä jalkoihin saakka.

Melkein samoihin aikoihin kuuli Kim varovia askelia Mahbubin tyhjältä suojasta. Hevoskauppias oli, kumma kyllä, jättänyt ovensa lukitsematta, ja hänen miehensä taas olivat juhlimassa Intiaan-paluutansa raviten itseään Mahbubin antamalla kokonaisella lampaalla. Vikkelä Delhistä kotoisin oleva nuorukainen, jolle äskeinen Kukka oli antanut juopuneen hevoskauppiaan vyöstä ottamansa avainkimpun, avasi jokaisen pienimmänkin lokeron ja käärön ja tutki matot ja satulakotelot Mahbubin asunnossa vieläkin perusteellisemmin kuin Kukka ja punditi olivat itse omistajan persoonaa tarkastaneet.

— Luulenpa, sanoi Kukka halveksivasti hetkistä myöhemmin, pyöreällä kyynärpäällään nojaten kuorsaavaan Mahbubiin, — hänen olevan vain tavallinen afgaanilainen hevoskauppias, jolla ei ole muita harrastuksia kuin naiset ja hevoset. Sitäpaitsi hän on saattanut jo lähettää tiedonannon, jos hänellä sellaista milloinkaan on ollut.

— Sellaisessa asiassa kuin noita viittä kuningasta koskevassa pitää hän tietonsa lähinnä mustaa sydäntään, sanoi punditi. — Eikö löytynyt mitään?

Delhin nuorukainen nauroi ja järjesteli sisääntullessaan turbaaniensa. — Minä käänsin nurin hänen tohvelinsa pohjatkin, kuten Kukka hänen taskunsa. Ei hän ole mies, jota etsimme. Vähän minulta jää huomaamatta.

— Eiväthän he sanoneetkaan, että hän se olisi, sanoi punditi. — He sanoivat vain, että ottaisimme selkoa, koska neuvostot siellä epäilivät häntä.

— Tuolla pohjoisessa on viljalti hevoskauppiaita, kuten vanhoissa turkeissa syöpäläisiä. Esimerkiksi Sikandar Khan, Nur Ali Beg ja Farrukh Shah, kaikki kafilain päälliköitä, sanoi Kukka.

— He eivät vielä ole tulleet, sanoi punditi. — Sinun täytyy houkutella heidät sitten ansaan.

— Hui toki, — sanoi Kukka halveksien, siirtäen Mahbubin pään polveltaan. — Farrukh Shah on karhu, Ali Beg on suupaltti ja vanha Sikandar Khan ... mokomakin. Menkää! Minä aion käydä levolle. Tuo sika ei liikahdakaan ennen aamunkoittoa.

Kun Mahbub heräsi, nuhteli Kukka häntä ankarasti juoppouden synnistä. Aasialaiset eivät kasvonilmeelläkään ilmaise, milloin ovat voittaneet viekkauudessa vihollisensa, mutta kun Mahbub Ali selvitti kurkkunsa, veti vyötänsä kireämmälle ja läksi hoipertelemaan tähtien vielä tuikkiessa, oli hän melkein tekemäisillään sen.

— Lapsellinen temppu, sanoi hän itsekseen. — Ikäänkuin ei kuka hyvänsä Peshawurin tytöistä osaisi sitä tehdä! Mutta olihan se aika näppärästi tehty. Allah yksin tietää, kuinka monta niitä on vielä matkan varrella, joiden on koeteltava minua, ehkäpä puukolla. Nyt ei auta muu kuin että poika lähtee Umballaan — ja junalla — sillä paperi on tärkeä. Minä jään tänne tuon Kukan seuraan ja juon viiniä niinkuin oikean afgaanilaisen kauppiaan sopiikin.

Hän pysähtyi oman asuntonsa viereisen suojan luo. Hänen miehensä nukkuivat siinä raskaasti. Mutta Kimiä enempää kuin laamaakaan ei näkynyt.

— Herää! — Hän ravisti erästä nukkujista. — Minne menivät eilisiltaiset kerjäläiset ... laama ja poika? Onko mitään kadonnut?

— Ei, vastasi mies, — mutta se vanha hupsu nousi kukon toiseen lauluun ja sanoi menevänsä Benaresiin, ja poika lähti saattamaan häntä.

— Allah kirotkoon kaikki uskottomat, sanoi Mahbub painokkaasti ja kömpi omaan osastoonsa, partaansa mutisten.

Mutta Kimhän se oli laamankin herättänyt, Kim, joka yhdellä silmällä oli pilkistänyt oksan reiästä lautaseinän läpi ja nähnyt Delhin miehen etsivän joka säilön. Eikä se hänestä näyttänyt tavalliselta varkaalta, tuo, joka selaili kirjeet ja laskut ja tutki satulat — ei tavallinen murtovaras pistä ohutta veistä yksinpä sandaalin pohjain väliin eikä niin taitavasti ratko satulataskujen saumoja. Aluksi oli Kim aikonut panna toimeen hälytyksen, päästää pitkän *cho-or-choor*-huudon (varas, varas!), joka heti panee majatalon jalkeille yön aikaan, mutta hän tähysteli vieläkin tarkemmin ja pitäen kaulassaan riippuvaa nahkapussia kädessään teki omat johtopäätöksensä.

— Hän etsinee tuota luuloteltua hevosen sukutaulua, sanoi hän, — juuri sitä paperia, joka minun on vietävä Umballaan. Parasta kai on että lähemme paikalla. Nuo, jotka tutkivat puukolla avaten laukkuja, saattavat pian tehdä saman tempun vatsallemme. Siinä on varmaan joku nainen mukana leikissä. Hai! Hai! kuiski hän kevytuniselle vanhalle miehelle. — Tule. On aika lähteä taipaleelle Benaresiin päin.

Laama nousi kerkeästi, ja he pujahtivat varjojen tavoin majatalon portista.

II

He saapuivat linnoituksen tapaiselle rautatieasemalle, joka synkkänä kohosi aamuyön pimeydessä. Tavarapihalta kuului sähkövintturien vinkunaa niiden siirrellessä raskaita viljakuormia, joita pohjoisesta tuodaan.

— Tämä on pahojen henkien työtä, sanoi laama, peräytyen säikähtäneenä ontolta kumajavaa pimeyttä, muurattujen penkereitten välissä välähteleviä ratakiskoja ja ylhäällä häämöttävää katonkannattimien sekavaa verkkoa. He olivat jättimäisessä kiviseinäisessä hallissa, jonka permanto näytti olevan laskettu liinoiniin kääriytyillä kuolleitten ruumiilla ... kolmannen luokan matkustajilla, jotka olivat ostaneet lippunsa edellisenä iltana ja nukkuivat odotussalissa. Vuorokauden jokainen tunti on itämaalaisesta samanlainen, ja matkustajaliikennekin on järjestetty sen mukaisesti.

— Tänne tulevat tulivaunut. Joku on tuolla aukon takana, Kim osoitti lippuluukkua. — Hän antaa sinulle paperin, jolla pääset Umballaan.

— Mutta mehän menemme Benaresiin, vastasi vanhus.

— Samantekevää. Otetaan Benaresiin sitten. Pian! Juna tulee jo!

— Ota sinä rahat!

Laama, joka ei ollutkaan niin hyvin tottunut juniin kuin oli luulotellut, säikähti, kun 3,25 aamulla etelään menevä juna syöksyi jyristen sisään asemalle. Nukkujat hyppäsivät pystyyn, ja asemahuone kajahteli huutoja ja melua. Huudeltiin veden ja makeisten kauppiaita, alkuasukaspoliisit komentelivat, ja naiset kirkuivat kootessaan kapineitaan, lapsiaan ja aviomiehiään.

— Se on juna ... vain juna. Ei se tänne tule. Odotahan!

Ihmetellen laaman yksinkertaista luottavaisuutta (tämä oli antanut hänelle pienen pussin täynnä rupeita) Kim osti lipun Umballaan. Uninen myyjä murisi ja heitti pöytänsä matkalipun seuraavalle asemalle, noin kuuden mailin päähän.

— Ei, sanoi Kim, tutkien sitä ja irvistellen. — Se kelpaisi farmareille, mutta minä asun Lahoren kaupungissa. Olihan se kuitenkin näppärä temppu, babu. Antakaa nyt lippu Umballaan.

Babu antoi äkäisenä oikean matkalipun.

— Ja toinen sitten Amritsariin, sanoi Kim, jolla ei ollut lainkaan halua kuluttaa Mahbub Alin rahoja mihinkään niin jonninjoutavaan kuin maksuun Umballaan asti.

— Matka maksoi noin paljon. Vaihtorahat sain takaisin. Minä tiedän, miten junissa kuljetaan. Tuskinpa milloinkaan *yogi* on tarvinnut *chela* niinkuin sinä tarvitset, laverteli hän iloisena hölmistyneelle laamalle. — He olisivat jättäneet sinut Mian Mir-asemalle ilman minua. Tätä tietä, tule. — Hän antoi takaisin pikkurahat pidättäen yhden annan rupeeta kohti Umballan lipusta vaivansa palkkiona ... jota tapaa Aasiassa aina käytetään.

Laama kurkisti täyteen ahdetun rautatievaunun ovesta sisälle. — Eikö olisi parempi kävellä? sanoi hän arasti.

Tukeva sikhiläinen käsityöläinen pisti esiin parrakkaan päänsä. — Pelkääkö hän? Älä pelkää. Minä muistan ajan, jolloin pelkäsin junia. Tule vain sisään! Tämä on hallituksen työtä.

— En minä pelkää, sanoi laama. — Onko siellä tilaa kahdelle?

— Ei täällä ole edes hiirelle tilaa, kirkui hyvinvoivan maanviljelijän vaimo, hindulainen jat äveriäästä Jullundurista. Yöjunissa ei pidetä niin tarkkaa vaaria kuin päiväjunissa, joissa eri sukupuolet tarkoin pannaan eri vaunuihin.

— Oh, poikani äiti, voimmehan tehdä tilaa, sanoi hänen siniturbaaninen miehensä. — Ota lapsi syliisi. Sehän on pyhä mies, etkö näe?

— Ja sylissäni on seitsemänkymmentä kertaa seitsemän myttyä! Miksi et pyydä häntä istumaan syliini, häpeämätön? Sellaisiahan miehet aina ovat! — Hän katseli ympärilleen saadakseen kannatusta. Ikkunan lähellä istuva amritsarilainen naikkonen tuhahti harsonsa takaa.

— Sisään, sisään! huusi lihava hindulainen koronkiskuri puristaen vaatteeseen kääriytyä tilikirjaa kainaloonsa. Vieksaasti hymyillen lisäsi hän: — On hyvä olla ystävällinen köyhiä kohtaan.

— Kyllä kai, kun saa seitsemän prosenttia kuukaudessa ja vielä syntymättömänkin vasikan pantiksi, sanoi nuori dogralainen sotilas, joka oli menossa kotiin lomalle; kaikki yhtyivät nauruun.

— Meneekö juna Benaresiin? kysyi laama.

— Tietysti. Miksi muutoin olisimme tänne tulleet? Mene sisään, muutoin jäämme tänne, huusi Kim.

— Katsos! kirkui Amritsarin tyttö. — Hän ei ole koskaan ennen ollut junassa. Katsos vain!

— No, autetaan, sanoi maalainen ojentaen suuren ruskean kätensä ja vetäen hänet sisään. — Näin se käy, isä.

— Mutta ... mutta ... minä istun permannolla. On vastoin Sääntöä istua penkillä, sanoi laama. — Sitäpaitsi jalkani kangistuisivat.

— Eipä ole yhtäkään oikean elämän sääntöä, jota näissä junissa ei rikottaisi, sanoi koronkiskuri huuliaan muikistaen.

— Me istumme esimerkiksi kaikenkarvaisten kastilaisten ja kansojen vieressä.

— Niin ja vieläpä häpeämättömimpäin rinnalla, sanoi äskeinen vaimo katsellen vihaisesti Amritsarin tyttöä, joka taas puolestaan ihaili nuorta sotilasta.

— Sanoinhan, että meidän olisi pitänyt mennä rattaila, sanoi hänen miehensä, — ja siten olisimme säästäneet rahaakin.

— Niin ... ja sitten kuluttaneet kaksi vertaa ruokaa matkan varrella. Siitähän on jo puhuttu kymmenentuhatta kertaa.

— Niinpä kyllä, ja kymmenellätuhanella kielellä, — mutisi mies.

— Jumalat auttakoot meitä vaimo-parkoja, jollemme saisi puhuakaan. Ohhoh! Hän on niitä, jotka eivät saa katsoa eikä puhutella naista. — Sillä laama, jota hänen Sääntönsä kielsi, ei ollut kiinnittänyt naiseen vähintäkään huomiota. — Ja hänen oppilaansa lienee samanlainen?

— Eipä suinkaan, äiti, sanoi Kim reippaasti. — Ei ainakaan, jos nainen on hyvän näköinen ja armelias nälkäistä kohtaan.

— Se oli kerjäläisen vastaus, sanoi sikhiläinen nauraen. — Siitä sait, sisar! — Kim oli ojentanut kätensä pyytääkseen.

— Entä minne aiot mennä? kysyi nainen antaen hänelle puolikkaan leipää likaisesta kääröstä.

— Benaresiin asti, sisar.

— Olette kai temppeujentekijöitä? kysyi nuori sotilas. — Onko mitään temppeuja ajan kuluksi? Miksi ei tuo keltainen mies vastaa?

— Sen vuoksi, sanoi Kim lujasti, — että hän on pyhä ja ajattelee asioita, jotka ovat sinulta salatut.

— Saattaa olla. Mutta me Loodhianan sikhit emme välitä opinkappaleista, virkkoi toinen sointuvasti. — Me taistelemme.

— Minun sisareni veljenpoika on *naik* (korpraali) siinä rykmentissä, sanoi sikhiläinen käsityöläinen hiljaa. — On siellä dogralaisia komppanioitakin.

Sotilas katseli tuijottaen häntä, sillä dogralaiset ovat toista kastia kuin sikhiläiset, ja sitten pankkiiri nauroi.

— Kaikki ne ovat samanarvoisia minulle, sanoi amritsarilainen tyttö.

— Sen kyllä uskomme, tokaisi talonpojan vaimo ilkeästi.

— Niin, mutta kaikki, jotka ase kädessä maatansa palvelevat, kuuluvat kuin yhteen veljeskuntaan. Kastin veljeskunta on erikseen, mutta sen yläpuolella taas — tyttö katseli ympärilleen vähän varovasti — on *Pultonin* yhdistävä side ... rykmentti ... eikö niin?

— Veljeni on eräässä rykmentissä, sanoi talonpoika. — Dograt ovat hyviä miehiä.

— Sinun sikhisi ainakin olivat sitä mieltä, sanoi sotamies katsoen vihaisesti äänettömään ukkoon, joka istui nurkassa. — *Sinun* sikhisi ainakin niin ajattelivat, kun kaksi meidän komppaniaamme tuli auttamaan heitä Pirzai Kotalissa kahdeksaa afridein komppaniaa vastaan ei täyttä kolmea kuukautta sitten.

Hän kertoi sitten erästä rajakahakasta, jossa Loodhiana-sikhien dogra-komppanijat olivat kunnostautuneet. Amritsarin tyttö hymyili, sillä hän tiesi, että tuo juttu oli hänen suosionsa voittamista varten.

— Voi, voi, sanoi talonpojan vaimo lopuksi, — heidän kylänsä siis poltettiin ja pikkulapset joutuivat kodittomiksi?

— He olivat ryöstäneet meidän kuollemme. He saivat maksaa suuret rahat, kun olimme heitä kurittaneet; niin se oli. Onko tämä Amritsar?

— On, ja tässä merkitään lippumme, sanoi rahakauppias kopeloiden vyötänsä.

Lamppujen valo rupesi jo kalpenemaan aamun vaaletessa, kun sekarotuinen konduktööri tuli sisään. Matkalippujen tarkastus on verrattain hidasta idässä, jossa ihmiset kätkevät ne kaikenlaisiin piilopaikkoihin. Kim otti omansa, ja hänen käskettiin poistua.

— Mutta minä menen Umballaan, väitti hän vastaan. — Minä olen tämän pyhän miehen seurassa.

— Voit mennä Jehannumiin saakka minun puolestani. Tämä lippu on kuitenkin vain Amritsariin. Ulos!

Kim puhkesi itkuun ja selitti, että laama oli hänen isänsä ja äitinsä, että hän oli laaman ainoa vanhuuden turva ja että laama kuolisi ilman hänen hoitoaan. Kaikki matkustajat pyysivät konduktööriä olemaan armollinen, rahakauppias varsinkin oli siinä suhteessa kaunopuheinen, mutta mies vei kuin veikin Kimin asemasillalle. Laama oli aivan neuvotonna eikä voinut saada selvää koko asiasta. Kim korotti äänensä ja itki vaunun ikkunan ulkopuolella.

— Minä olen aivan köyhä, isäni on kuollut ... äitini on kuollut. Oh, armeliaat ihmiset, jos minut heitetään tänne, kuka hoitaa tuota vanhaa miestä?

— Mitä ... mitä tämä on? kysyi laama. — Hänhän on menossa Benaresiin, hänen täytyy tulla minun kanssani. Hän on minun *chelani*. Jos rahaa on maksettava...

— Oh, ole hiljaa, kuiskasi Kim; — olemmeko me ruhtinaita heittääksemme rahaa hukkaan, kun koko maailma on niin armelias?

Amritsarin tyttö astui vaunusta myttyineen, ja häntäpä juuri Kim oli odottanutkin. Hän tiesi, että tuontapaiset naiset olivat armeliaita.

— Matkalippu ... pieni matkalippu Umballaan ... oi sinä sydänten murtaja!

Tyttö nauroi.

— Etkö ole lainkaan armelias?

— Tuleeko tuo pyhä mies pohjoisesta?

— Hyvin kaukaa pohjoisesta, huusi Kim. — Vuoristosta asti.

— Siellä Pohjolassa on lunta mäntyjen välissä ... vuoristossa on lunta. — Äitini on Kulusta. Osta itsellesi lippu. Pyydä vanhan miehen siunausta minulle.

— Kymmentuhatta siunausta, kirkui Kim. — Oh, pyhä mies, nainen on ollut armelias, niin että voin tulla kanssasi ... nainen, jolla on kultainen sydän. Minä juoksen ostamaan matkalipun.

Tyttö katseli laamaa, joka oli vaistomaisesti seurannut Kimiä asemasillalle. Vanhus kumartui, jottei näkisi tyttöä, ja mutisi jotakin tiibetinkielellä hänen mennessään ohitse väkijoukon mukana.

— Helposti saatu, helposti menee, sanoi talonpojan vaimo terävästi.

— Hän on saanut ansiota itselleen, vastasi laama. — Epäilemättä se oli nunna.

— Sellaisia on kymmentuhatta yksin Amritsarissa. Tule takaisin, vanha mies, tai juna jättää sinut, huusi rahanlainaaja.

— Se riitti sekä matkalippuun että ruokaankin, sanoi Kim rientäen paikalleen. — Syö nyt, pyhä mies. Katsos, päivä koittaa!

Aamu-usvat haihtuivat kohoten kultaisina, punaisina, kellertävinä viheriältä tasangolta. Koko rikas Punjabin alue oli pian näkyvässä täydessä loistossaan päivänpaisteessa. Laama säpsähteli vähän, kun sähkölankapylväät vilahtelivat ohitse.

— Junan nopeus on suuri, sanoi rahanvaihtaja vähän isällisesti hymyillen. — Me olemme joutuneet kauemmaksi Lahoresta kuin mitä olisit kahdessa päivässä kävellyt. Illalla olemme Umballassa.

— Ja siitä on vielä pitkälti Benaresiin, sanoi laama väsyneesti, pureskellen Kimin tarjoamaa leipää.

Kaikki avasivat käärönsä ja rupesivat syömään aamiaista. Sitten rahanlainaaja, talonpoika ja sotilas täyttivät piippunsa, ja pian täyttyi koko vaunu katkeralla savulla, jonka keskeltä kuului yskintää ja syljeskelyä kaikkialta. Sikhiläinen ja talonpojan vaimo pureskelivat kuivaa pan-juurta; laama otti nuuskaa ja hypisteli rukousnauhaansa. Kim istui jalat ristissä tyytyväisenä, kun vatsa oli täysi.

— Mitä jokia onkaan Benaresissa? kysyi laama äkkiä kaikilta.

— Siellä on Gunga (Ganges), vastasi rahakauppias, kun tirkkumiset olivat lakanneet.

— Mitä muita?

— Mitä muita pitäisi sitten olla paitsi Gunga?

— Minun muistini mukaan piti olla eräs terveeksitekevä virta.

— Se on juuri Gunga. Se, joka siinä kylpee, puhdistuu ja pääsee jumalien luo. Kolmasti olen vaeltanut sinne. Hän katseli ympärilleen ylpeänä.

— Kylläpä se oli jo tarpeenkin, sanoi nuori sotilas kuivasti, ja matkailijain nauru kääntyi tälläkertaa rahanlainaajaa kohtaan.

— Puhdistuu ... pääsee takaisin jumalien luo, mutisi laama. — Ja saa taas jatkaa elämän kiertokulkua ... yhä sidottuna ajan pyörään. — Hän pudisti päätänsä. — Mutta ehkäpä siinä on erehdys. Kuka sitten on pannut Gungan alulle?

— Jumalat. Mihinkä uskontokuntaan sinä kuulut? kysyi rahanvaihtaja hämmästyneenä.

— Minä seuran Lakia ... ylevintä Lakia. Jumalat siis tekivät Gungan. Minkälaisia jumalia ne olivat?

Kaikki katselivat häneen hämmästyneinä. Oli käsittämätöntä, että joku voisi olla tietämätön Gungasta.

— Mikä ... mikä on sinun jumalasi? kysyi rahanlainaaja lopuksi.

— Kuulehan! sanoi laama ottaen rukousnauhansa toiseen käteensä. — Kuulkaa, sillä nyt puhun Hänestä! Hindin kansa, kuulkaa!

Hän alkoi ensin urdun-kielellä puhua Buddhasta, mutta omien ajatuksiensa viehättämänä siirtyikin pian tiibetinkieleen ja luki pitkiä kiinankielisiä otteita Buddhan elämästä. Lempeät ja kärsivälliset ihmiset kuuntelivat kunnioittavasti. Koko Intia on täynnä pyhiä miehiä, jotka mutisevat vierailta kielillä oman intonsa tulen kuluttamina, uneksijoita ja näkijöitä, niinkuin on alusta ollut ja aina on.

— Hm, sanoi Loodhianan sikhi-sotilas. — Lähimpänä naapurinamme Pirzai Kotalissa oli muhamettilainen rykmentti, ja heidän pappinsa ... hän oli, mikäli muistan, *naiik* ... kun häneen tuli se henki, osasi ennustaa. Mutta hullut ovat kaikki Jumalan huomassa, hänen päällikkönsä antoivat paljon anteeksi hänelle.

Laama jatkoi taas urdun-kielellä muistaen, että hän oli vieraassa maassa. — Kuulkaa kertomusta nuolesta, jonka Mestarimme lähetti jousestaan, sanoi hän.

Se sopi paljon paremmin kuulijoille, ja he kuuntelivat uteliaina, kun hän kertoi. — Nyt, Hindin kansa, menen etsimään tuota jokea. Tiedättekö mitään, mikä voisi opastaa minua? Sillä me olemme kaikki ... miehet ja naiset ... pahan vallassa.

— Onhan Gunga ... ja Gunga yksin ... se pesee pois synnit, kuului mutinana kaikkialta vaunusta.

— Vaikka kieltämättä meillä on hyviä jumalia Jullundurin seudullakin, sanoi talonpojan vaimo katsellen ikkunasta. — Katso, kuinka ne ovat siunanneet viljavainiot.

— Tutkia kaikki Punjabin virrat ei ole mikään pieni asia, sanoi hänen miehensä. — Minulle riittää semmoinen virta, joka jättää runsaasti mutaa pelloilleni, ja minä kiitän Bhumiaa, kodin jumalaa. — Hän kohautti pronssinvärisiä olkapäitään.

— Luuletko Mestarimme tulleen niin pitkälle pohjoiseen? kysyi laama, kääntyen Kimin puoleen.

— Saattoi kyllä tulla, vastasi Kim sovittavasti, sylkäistessään punaista *pan*-juuren mehua lattialle.

— Viimeinen suurista miehistä, sanoi sikhiläinen varmasti, — oli Sikander Julkarn (Aleksanteri Suuri). Hän kivesi Jullundurin tiet ja rakensi suuren vesisäiliön Umballan lähelle. Se kiveys on kestänyt tähän päivään saakka, ja myöskin vesisäiliö on vielä jäljellä. En ole milloinkaan kuullut sinun jumalastasi.

— Anna hiustesi kasvaa pitkiksi ja puhu Punjabin murretta, sanoi nuori sotilas leikillään Kimille käyttäen erästä sananpartta. — Siinä kaikki, mitä tarvitaan tullakseen sikhiksi. — Mutta hän ei sanonut sitä kovinkaan äänekkäästi.

Laama huokasi ja vaipui mietteisiinsä, kyyristyneenä vähäpätöiseksi muodottomaksi kääröksi. Puheittensa lomassa saattoivat ympärillä olevat kuulla hänen matalaa puheluansa: "*Om mani padme hum! Om mani padme hum!*" ... ja rukousnauhan helmien hiljaista kalinaa.

— Minua väsyttää, sanoi hän vihdoin, — junan kiivas vauhti ja kolina väsyttää minua. Sitäpaitsi luulen, että olemme kulkeneet jo sen virran ohi.

— Ollaan rauhassa, sanoi Kim, — sillä eikö virta ollut lähellä Benaresia? Me olemme vielä kaukana siitä paikasta.

— Mutta ... jos Mestarimme kulki pohjoiseen, saattaisi se olla jokin näistä pienistä virroista, joiden yli olemme tulleet.

— En tiedä.

— Mutta sinuthan lähetettiin minulle — eikö lähetettykin? — sen ansion vuoksi, minkä olin saavuttanut Suchzenissa. Sinähän tulit kanuunan luota siellä kaupungissa ... ja sinulla oli kahdet kasvot ja kahdet vaatteet.

— Ollaan hiljaa. Niistä asioista ei saa puhua täällä, kuiskasi Kim. — Minähän olin vain yksin, kun tarkemmin ajattelet, hindupoika ... suuren vihreän kanuunan luona.

— Mutta eikö siellä ollut myöskin englantilainen, jolla oli valkoinen parta — pyhä mies kuviensa seurassa — joka itse yhä varmemmaksi varmisti vakuutukseni, että on olemassa vasaman synnyttämä virta?

— Hän — me — menimme Lahoren Ihmeitten taloon rukoilemaan siellä olevien jumalien edessä, selitti Kim ympärillä oleville. — Ja talon sahib puheli hänelle — tämä on aivan totta — kuten veli. Hän oli hyvin pyhä mies, kaukaisten vuorten takaa. Lepää sinä vain. Aikanaan tulemme Umballaan.

— Mutta minun virtani — minun parantava virtani?

— Ja sitten, jos haluat, lähdemme etsimään sitä virtaa jalkaisin. Siten emme sivuuta mitään ... emme edes pientä purosta metsän reunassa.

— Mutta etsithän sinä jotakin itsekin? — Laama nousi istumaan hyvillään siitä, että muisti niin hyvin.

— Niinpä kyllä, sanoi Kim ilahduttaakseen häntä. Poika oli erittäin tyytyväinen saadessaan näin olla matkalla, pureskella *pan*-juurta ja nähdä uusia ihmisiä suuressa hyväntahtoisessa maailmassa.

— Sinähän etsit härkää ... punaista härkää, joka tulisi auttamaan sinua ... ja viemään sinua ... minnekä se olikaan? Minä olen unohtanut. Eikö se ollut punainen härkä viheriällä niityllä?

— Ei se minua minnekään vie, sanoi Kim. — Minä vain kerroin sinulle tarinan.

— Mitä te juttelette? kysyi talonpojan vaimo kumartuen eteenpäin ja helistellen rannerenkaitaan. — Tehän molemmat näette unia? Viheriällä niityllä punainen härkä, joka vie sinut taivaaseen. Vai minne? Näitkö näyn? Ennustiko joku sinulle? Meillä on punainen härkä kylässämme Jullundurin kaupungin luona, ja siellä se on laitumella vehmaimmalla niityllämme.

— Anna naiselle vanhan naisen satu ja kutojalinnulle lehti ja lankaa, niin siitä syntyy ihmeellisiä asioita, sanoi sikhiläinen. — Kaikki pyhät miehet näkevät unia, ja seuraamalla heitä saavat heidän oppilaansakin saman kyvyn.

— Eikö se ollut punainen härkä viheriällä niityllä? toisti laama. — Jossakin edellisessä elämässä olet saattanut hankkia ansioita, ja härkä tulee sinua palkitsemaan.

— Ei, ei ... se oli vain taru, jonka joku minulle kertoi ... ehkä piloillaan. Mutta minä etsin härkää Umballasta, ja sinä voit etsiä virtaasi ja levähtää junan jyrinästä.

— Saattaisihan olla, että se härkä tietäisi ... että se olisi lähetetty opastamaan meitä molempia, sanoi laama lapsellisen toiveikkaasti. Sitten hän puhui muille, viitaten Kimiin: — Tämä poika lähetettiin minulle eilen. Hän ei ole arveluni mukaan tästä maailmasta.

— Olen tavannut runsaasti kerjäläisiä ja runsaasti pyhiä miehiä, mutta en milloinkaan sellaista *yogia* enkä sellaista oppilasta, sanoi vaimo.

Hänen miehensä kosketti sormella otsaansa ja hymyili. Mutta kun seuraavalla kerralla ruvettiin syömään, annettiin laamalle parhainta.

Ja vihdoin, väsyneinä, unisina ja tomuisina he saapuivat Umballan asemalle.

— Me jäämme tänne erään oikeusasian vuoksi, sanoi talonpojan vaimo Kimille. — Me asumme mieheni serkun nuoremman veljen luona. Siellä on tilaa *yogillekin*, samoin sinullekin. Antaisiko hän minulle siunauksensa?

— Kuule, pyhä mies! Tämä nainen, jolla on kultainen sydän, antaa meille yösijan. Tämä etelän maa on ystävällinen maa. Ajatteles, kuinka paljon apua olemme saaneet aamun koitteesta asti!

Laama taivutti päätänsä siunaukseen.

— Täytät minun serkkuni nuoremman veljen talon kuljeksivilla, murisi mies nostaen olkapäälleen bambusauvaan kiinnitetyn myyttynsä.

— Sinun serkkusi nuorempi veli on isäni serkulle vielä velkaa tyttärensä häätöjuhlasta, sanoi nainen terävästi. — Antakoot siihen tarkoitukseen näille ruokaa. Tämä *yogihan* kerjää, eikö niin?

— Minä kerjään hänen puolestaan, sanoi Kim, joka vain halusi saada laaman yöksi suojaan voidakseen itse etsiä Mahbub Alin englantilaista ja jättää hänelle valkoisen oriin sukutaulun.

— No, sanoi hän, kun he olivat päässeet turvaan siistin hindulaistalon pihaan, — minä menen vähän ulos ... ostamaan ruokaa basaarista. Älä mene minnekään, kunnes palaan.

— Palaatko sinä? Palaatko varmasti? — Vanhus tarttui hänen ranteeseensa. — Ja palaatko tässä samassa asussa? Onko tänään liian myöhä etsiä virtaa?

— Liian myöhä ja liian pimeä. Ole rauhassa. Ajattele kuinka kaukana olet jo ... sata *kosia* Lahoresta.

— Niin ... ja yhä kauempana luostaristani. Voi! Tämä on suuri ja kauhistava maailma.

Kim livahti ulos, ja tuskinpa milloinkaan on vähemmän huomiota herättävä pieni olento kuljettanut omaa ja vielä tuhansien ihmisten kohtaloa pienessä kotelossa kaulassaan.

Mahbub Alin neuvot viittasivat hänelle kylläkin selvästi sen talon, missä englantilainen asui, ja tallirengi, joka ajoi pieniä rattaita kerhosta kotiin, varmisti häntä yhä enemmän. Jäljellä oli vain löytää itse isäntä, ja sitä varten Kim pujahti pensasaidan lävitse ja piiloutui kuistin luona korkeiden kukkapensaiden taa. Talossa oli kirkas valaistus, ja palvelijat liikkuvat kattaen pöytiä, joilla oli kukkia, laseja ja hopeita. Äkkiä tuli esille mustaan ja valkoiseen puettu englantilainen, hyräillen jotakin laulua. Oli liian pimeä voidakseen nähdä hänen kasvojaan, jonka vuoksi Kim koetti vanhaa kerjäläistemppeä.

— Köyhien auttaja!

Mies kääntyi ja astui ääntä kohti.

— Mahbub Ali sanoo...

— Haa! Mitä sanoo Mahbub Ali?

Hän ei yrittänytäkään saada nähdä tarkemmin puhujaa, ja siitä Kim ymmärsi hänen tietävän, mitä asia koski.

— Valkoisen oriin sukutaulu on aivan selvä.

— Mitä todistuksia sinulla on siitä? — Englantilainen poikkesi ruusupensaaseen luopuoleen.

— Mahbub Ali on antanut minulle tämän todistuksen. — Kim heitti paperikäärön ilmaan niin että se putosi polulle miehen viereen, joka pani jalkansa sen päälle, samalla näet lähestyi eräs puutarhan rengeistä. Kun tämä oli mennyt, poimi hän paperin maasta ja heitti rupeen — Kim saattoi kuulla sen kilahduksen — ja meni taloon kääntymättä enää. Nopeasti Kim otti rahan, mutta huolimatta tottumuksestaan hän oli syntyperältään tarpeeksi irlantilainen arvellaakseen, että hopea merkitsi vähimmin joka leikissä. Mitä hän tahtoi, oli saada nähdä millainen vaikutus hänen ilmoituksellaan oli; senvuoksi hän jäikin makaamaan ruohikkoon ja ryömi lähemmäksi taloa.

Hän näki, — sillä Intian bungalow-talot ovat avoimia päästä päähän — että englantilainen meni kuistin kulmassa olevaan pieneen huoneeseen, joka näytti olevan jonkinlainen virkahuone, pöytä täynnä papereita ja kirjekoteloita. Sinne hän istuutui tutkiakseen Mahbub Alin viestiä. Hänen kasvonsa, joita lamppu täysin valaisi, muuttuivat ja synkistyivät, ja Kim, joka oli hyvin terävä sellaiseen, pani kaiken

tarkoin merkille.

— Will, rakas Will, kuului naisen ääni. — Sinun pitäisi mennä vierashuoneeseen ... he tulevat tuossa paikassa.

Mies vain luki kiinteästi.

— Will! sanoi ääni taas hetkistä myöhemmin. — *Hän* on tullut. Minä kuulen ratsujen kavionkopseen tieltä.

Mies riensi ulos avopäin, samassa kun suuret vaunut neljän hindusotilaan saattamina pysähtyivät kuistin eteen ja pitkä mustatukkainen mies, suora kuin seiväs, hypähti ulos mukanaan nuori upseeri, joka herttaisesti nauroi.

Kim makasi litteänä vatsallaan melkein ulottuen koskettamaan isoihin pyöriin. Isäntä ja mustatukkainen vieras vaihtoivat pari sanaa keskenään.

— Tietysti, sir, sanoi nuori upseeri reippaasti, — kaikki muu saa odottaa, kun on kysymys hevosesta.

— Me emme viivy enempää kuin parikymmentä minuuttia, sanoi talon isäntä; — voittehan pitää seuraa ja huvittaa heitä sillä välin.

— Käskekää jonkun miehistä odottaa, sanoi pitkä muukalainen mennessään isännän kanssa pieneen huoneeseen, vaunujen samalla poistuessa. Kim näki heidän kumartuvan Mahbub Alin viestiä tutkimaan ja kuuli heidän äänensä: toinen puhui matalalla ja kunnioittavalla äänellä, toinen terävästi ja päättävästi.

— Ei ole kysymys viikoista, vaan päivistä ... melkeinpä tunteista, sanoi vanhempi. — Olen odottanut sitä jo jonkin aikaa, mutta tämä — hän viittasi Mahbub Alin paperiin — ratkaisee sen. Grogan tulee tänne illallisille, eikö niin?

— Kyllä, sir, ja samoin Macklin.

— Hyvä on. Minä puhuttelen heitä. Asia esitetään neuvostolle, mutta tässä tapauksessa olemme oikeutettuja ryhtymään heti toimeen. Ilmoittakaa Pindin ja Peshawurin prikaateille. Tämä tarvelee kesälomat, mutta sitä ei voi auttaa. Sen olemme saaneet siitä, ettemme kukistaneet heitä perinpohjin ja alussa. Kahdeksantuhatta riittänee.

— Minkä verran tykistöä, sir?

— Siitä täytyy neuvotella Macklinin kanssa.

— Onko siis sota kysymyksessä?

— Ei. Rangaistusretkikunta. Kun on sidottu edeltäjänsä toimista...

— Mutta C 25 on saattanut valehdella.

— Hän varmistaa toisen ilmoituksen. Itse asiassa he ovat näyttäneet aikomuksensa jo puoli vuotta sitten. Mutta Devenish tahtoi säilyttää rauhan, ja sitä he tietysti käyttivät voimistuaakseen. Lähettäkää sähkeet heti — uusin salakirjaimin, ei vanhoin — minun ja Whartonin käyttämin. Luulen, ettei meidän tarvitse antaa naisten odottaa enempää. Voimme loput järjestää sikaareja poltellessamme. Arvelinkin tällaista olevan tulossa. Se on vain rangaistusretkikunta — eikä sota.

Kun saattomies poistui, ryömi Kim huoneen taakse, mistä hän Lahoren-aikuisten kokemustensa nojalla toivoi saavansa ruokaa — ja tietoja. Keittiö oli täynnä touhukkaita palveluspoikia, joista yksi potkaisi häntä.

— Ai, sanoi Kim ollen itkevinään. — Minä vain aion pestä astioita, jos saisin ruokaa.

— Koko Umballa on samalla asialla. Mene tiehesi. Nyt viedään liemi sisään. Luuletko, että me, jotka palvelemme Creighton sahibia, tarvitsemme vieraita keittiöpoikia avuksemme aterioita valmistamaan?

— Mutta onhan nyt oikein suuret illalliset, — sanoi Kim, katsellen lautasia.

— Kummakos se on. Illan kunniavieras ei olekaan kukaan muu kuin itse Jang-i-Lat sahib (ylipäällikkö).

— Hoo! sanoi Kim, aivan täsmällisesti ääntäen hindulaisten ihmetyshuudahduksen. Hän oli saanut tietää, mitä halusikin, ja kun keittiöpoika kääntyi pois päin, livahti hän tiehensä.

— Ja kaikki touhu, sanoi hän itsekseen, ajattelentapansa mukaan hindukielellä, — muka hevosen sukutaulun vuoksi! Mahbub Alin olisi pitänyt tulla minulta oppimaan hiukan valehtelemisen taitoa. Kun ennen kuljetin sanaa, koski se aina naisia. Nyt ovat miehet kysymyksessä. Sitä parempi. Se pitkä mies sanoi lähettävänsä suuren armeijan rankaisemaan jotakuta ... jossakin ... sähke siitä lähetetään Pindiin ja Peshawuriin. Puhuttiin tykeistäkin. Jospa olisin ryöminyt lähemmäksi. Suuria uutisia!

Palattuaan yömajaansa hän tapasi maanviljelijän serkun nuoremman veljen keskustelemassa tämän vaimon ja jonkun ystävän kanssa perheen yhteisestä oikeudenkäyntiasista ja siihen kuuluvista seikoista, laaman nuokkuen istuessa vieressä. Illallisen jälkeen joku antoi hänelle vesipiipun, ja Kim oli aika mies mielestään imeskellellään sileätä kokospähkinän kuorta istuessaan siinä hajasäärin kuutamossa, silloin tällöin pistäen keskustelun lomaan jonkin huomautuksen.

Isäntäväki oli erittäin kohteliasta, sillä maanviljelijän emäntä oli kertonut talonväelle hänen punaisesta härästään ja että hän mahdollisesti oli lähtöisin toisesta, korkeammasta maailmasta. Sitäpaitsi laama oli suuren ja kunnioittavan huomion esineenä. Perheen pappi, vanha suvaitseva sarsutilainen bramiini, pistäysi talossa myöhemmin illalla ja tietysti pani toimeen jumaluusopillisen keskustelun, kohottaakseen arvoansa perheen silmissä. Uskonasioissa nämä olivat tietenkin hänen puolellaan, mutta olihan laama joka tapauksessa heidän vieraansa ja uutuutensa puolesta mielenkiintoinen. Hänen lempeä ystävällisyytensä ja merkilliset kiinankieliset lauseensa, jotka tuntuivat loitsuluvuilta, ihastuttivat heitä suunnattomasti. Tuossa hyväntahtoisessa, yksinkertaisessa seurapiirissä hän innostui ja aukeni kuten Bodhisatin oma lootus, puhuen Suchzenin mahtavilla vuorilla viettämästään elämästä, ennenkuin, kuten hän sanoi, — "nousin ja lähdin etsimään valistusta".

Kävipä siinä kertomuksen kuluessa selville, että hän noina elämänsä maallisina päivinä oli ollut aika mestari laatimaan horoskooppeja ja syntymäkaavoja, ja perhebramiini houkutteli hänet ilmaisemaan hänen siinä käyttämiään menettelytapoja. Kumpikin käytti kiertotähdistä sellaisia nimiä, joita toinen ei voinut ymmärtää, ja viittaili vain taivaalle, jossa suuret tähdet pimeässä tuikkivat. Talon lapset saivat moittimatta hypistellä laaman rukousnauhaa, ja tämä, aina muutoin tarkka puhtauden sääntöjen noudattaja unohti kokonaan Säännön, joka kieltää katsomasta naiseen ... niin innossaan hän kertoi vuorten ikilumesta, maanvieremistä, tukkeutuneista tunturisolista, kaukaisista kallioista, joista löytää safiireja ja turkooseja, ja vihdoin ihmeellisestä ylänkötiestä, joka vie itse suureen Kiinaan.

— Mitä sinä hänestä ajattelet? kysyi maamies salaviihkaa papilta.

— Pyhä mies ... todella pyhä mies. Hänen jumalansa eivät ole oikeita jumalia, mutta hänen jalkansa kulkevat Tietä, oli vastaus. — Ja hänen ennustusmenetelmänsä, joita sinä et tosin pysty tajuamaan, ovat viisaat ja luotettavat.

— Sanoppa minulle, pyysi Kim laiskasti, löydänpö punaisen härkäni viheriältä kedolta, kuten minulle on luvattu.

— Mitä tiedät syntymähetkestäsi? kysyi pappi, ollen olevinaan hyvinkin mahtava.

— Olen syntynyt ensimmäisen ja toisen kukonlaulun välillä toukokuun ensimmäisenä yönä.

— Minä vuonna?

— En tiedä; samana hetkenä kun ensi kerran huusin, tapahtui Srinagurin suuri maanjäristys Kashmirissa. — Kim oli kuullut tämän hoitajattareltaan ja tämä taas puolestaan Kimball O'Haralta. Maanjäristys oli tuntunut Intiassakin, ja sitä pidettiin Punjabissa kauan aikaa ajanlaskun lähtökohtana.

— Ai! sanoi eräs naisista innostuen. Sehän näytti yhä vahvistavan Kimin yliluonnollista sukuperää. — Eikö silloin syntynyt se tyttökin...

— Ja hänen äitinsä lahjoitti miehellensä neljä poikaa yhtä monena vuonna ... kaikki kelpo poikia, huudahti maanviljelijän vaimo istuen syrjässä varjossa.

— Eipä kukaan tietoihin syventynyt unohda, missä asennoissa kiertotähdet tuona yönä olivat; sanoi perheen pappi. Hän rupesi piirtelemään kuvioita pihan hiekkiaan. — Ainakin sinulla on oikeus saada osallesi puolet Härän tähtialasta. Miten ennustus kuuluu?

— Eräänä päivänä, sanoi Kim ihastuneena aiheuttamastaan jännittävästä mielenkiinnosta, — minusta tulee suuri mies, ja sen saa aikaan viheriän niityn punainen härkä, mutta sitä ennen tulee kaksi miestä tekemään kaikki valmiiksi.

— Niin, siten on aina laita ilmestyksissä. Synkkä pimeys, joka vähitellen hälvenee; sitten joku saapuu lakaisten paikan puhtaaksi. Sitten tulee Näky. Kaksiko miestä tulee, sanot? Niin, niin. Aurinko, lähtien Härän tähdistä, menee Kaksosten piiriin. Siitä ennustuksen kaksi miestä. Miettikäämme nyt asiaa.

Tuoppas minulle jokin pieni oksa.

Hän rypisti kulmiaan ja piirsi hiekkaan, välillä pois pyyhkien, salaperäisiä kuvioita ... kaikkien suureksi kummastukseksi, lukuunottamatta laamaa, joka, älykkäästi kyllä, ei puuttunut asiaan.

Noin puolen tunnin kuluttua pappi heitti oksan pois tyytyväisesti murahtaen.

— Näin tähdet sanovat. Kolmen päivän kuluessa tulevat nuo kolme miestä valmistamaan asioita. Heidän perästään tulee Härkä, mutta sen yhteydessä näkyy sodan ja aseellisten miesten merkki.

— Lahoresta lähtevässä junassa oli todella loodhianalainen sikhi-sotilas, sanoi talonpojan vaimo.

— Vaiti! Aseellisia miehiä ... useita satoja. Mitä tekemistä sinulla on sota-asioissa? kysyi pappi Kimiltä. — Sinun merkkisi on punainen ja pian puhkeavan sodan ankara merkki.

— Eipä mitään ... ei kerrassaan mitään, sanoi laama vakavasti. — Me etsimme vain rauhaa ja jokeamme.

Kim hymyili muistaessaan, mitä oli kuullut upseerin talossa. Varmasti hän oli tähtien suosikki.

Pappi pyyhkäisi jalallaan ennustusmerkit hiekasta. — Tätä enempää en voi nähdä. Kolmen päivän kuluessa tulee Härkä luoksesi, poikani.

— Entä minun jokeni? valitteli laama. — Olen toivonut, että hänen härkensä johtaisi meidät molemmat joellemme.

— Eipä tuon ihmeellisen joen löytäminen ole mikään helppo asia, veljeni, sanoi pappi. — Sellaiset virrat eivät ole tavallisia.

Seuraavana aamuna oli laama estelyistä huolimatta innokas jatkamaan matkaa. Talonväki antoi Kimille suuren mytyn ruokatavaroita ja melkein kolme annaa kuparirahaa matkaa varten, saatellen heitä monin siunauksin etelään päin johtavalle tielle päivän koittaessa.

— Sääli, etteivät nuo ihmiset ja heidän kaltaisensa pääse vapaiksi Olevaisuuden Pyörästä, sanoi laama.

— Silloinpa jäisi maan päälle vain pahoja ihmisiä, ja kuka sitten antaisi meille ruokaa ja suojaa? tuumi Kim, iloisesti taakkaansa kantaen.

— Tuolla on pieni joki. Katsokaamme sitä, sanoi laama, poiketen valkealta tieltä niitylle päin ja joutuen suoraan pariah-koirien parveen.

III

Koirien jäljessä tuli vihainen maamies bambusauvaansa heiluttaen. Hän oli ammattipuutarhuri, joka kuului arainikastiin ja kasvatti vihanneksia ja kukkia Umballan kaupunkia varten. Kim tunsikin hyvin hänen tapaisensa miehet.

— Tuollainen mies, sanoi laama lainkaan välittämättä koirista, — on epäkohtelias vieraille, kiukkuinen ja armoton. Hänen käytöksensä jo varoittaa sinua, oppilaani.

— Hoi, hävyttömät kerjäläiset! huusi mies. — Menkää tiehenne! Pois täältä!

— Menemme kyllä, vastasi laama tyynen arvokkaasti — Lähdemme siunaamattomilta tiluksilta.

— Ah, sanoi Kim huoaten — Jos seuraava sato tulee huono, voit syyttää siitä vain omaa kieltäsi.

Mies liikahti levottomasti sandaaleissaan — Maa on täynnä kerjäläisiä, sanoi hän puoleksi anteeksipyytäen.

— Ja mistä tiesit, että me tulisimme sinulta kerjäämään, oh mali? sanoi Kim pilkaten, käyttäen nimitystä, jota tuollainen puutarhuri vähimmin rakastaa — Mitään muuta emme aikoneet kuin katsoa tuota jokea tuolla taampana.

— Jokeako mukamas! tokaisi mies. — Mistä kaupungista te olette, kun ette tunne kaivettua kanavaa?

Sehän on suora kuin nuoli, ja minun pitää maksaa siitä vedestä aivan kuin se olisi juoksevaa hopeaa. Taampana on eräs joenhaara. Mutta jos tarvitsette vettä, niin voin antaa sitä .. ja maitoa myös.

— Me menemme vain joelle, sanoi laama lähtien liikkeelle.

— Maitoa ja ruokaa, änkytti mies katsellen pitkää muukalaista. — Minä ... minä ... en tahdo hankkia itselleni pahaa ... enkä vainioillenikaan; kerjäläiset ne vain näinä aikoina kovin vaivaavat.

— Pane mieleesi, sanoi laama kääntyen Kimiin, — vihan punainen sumu saattoi hänet kiukkuisesti puhumaan. Kun se hänen silmistänsä poistuu, muuttuu hän kohteliaaksi ja lempeämieliseksi. Tulkoon siunaus hänen mailleen. Älä liian äkkiä arvostele ihmisiä ... maamies.

— Minä olen tavannut pyhiä miehiä, jotka olisivat kironneet sinut ja kaiken omaisuutesi, sanoi Kim nolostuneelle miehelle. — Eikö hän ole viisas ja pyhä? Minä olen hänen oppilaansa.

Hän nosti nenäänsä ylpeänä ja astui hyvin arvokkaana kapeaa pellonpientaretta.

— Ne eivät ylpeile, sanoi laama hetken perästä, — ne, jotka kulkevat Keskitietä.

— Mutta sinähän sanoit hänen kuuluvan alhaiseen kastiin ja olevan epäkohtelias.

— En sanonut, että hän kuului alhaiseen kastiin, sillä kuinka sellaista voi olla, jota ei ole? Jäljestäpäin hän katui tylyyttään, ja minä unohdin hänen vikansa. Sitäpaitsi on hänkin meidän laillamme Olevaisuuden Pyörään kytketty, mutta hän ei kulje vapautuksen tietä. — Laama pysähtyi pienen vesiojan luo ja katseli karjan tallaamaa äyrästä.

— Mistä sinä voit tuntea jokesi? kysyi Kim heittäytyen korkean sokeriruo'on varjoon.

— Kun sille tulemme, saan varmasti jotakin valaistusta. Tämä ei ole, sen tunnen, oikea paikka. Voi, pienoinen vesi, jos vain voisit kertoa, missä jokeni virtaa! Mutta siunattu ole sinäkin, jotta hedelmöitä maita!

— Katso! katso! Kim hypähti hänen viereensä ja tempasi hänet syrjään. Keltainen ja ruskea juova liukui tulipunaisten kukkien seasta ojan reunalle, kurotti päänsä veteen, joi ja jäi makaamaan. Se oli suuri cobra-käärme, joka katseli kalsein, luomettomin silmin heitä.

— Ei ole keppiä ... ei ole minkäänlaista keppiä, sanoi Kim. — Minä etsin sellaisen ja lyön käärmeen kuoliaaksi.

— Miksi? Sehän on meidän laillamme niinikään Pyörään kytketty ... siinäkin on alaspäin tai ylöspäin kehittyvä elämä ... hyvin kaukana vapautuksesta. Hyvin paljon pahaa on tehnyt se sielu, joka on tuohon olomuotoon pantu.

— Minä vihaan kaikkia käärmeitä, sanoi Kim. Ei pitkäkään tottumus alkuasukasten elämään saata hävittää valkoisen miehen inhoa käärmettä kohtaan.

— Anna sen elää elämänsä loppuun. — Kokoonkiertynyt hirviö sihisi ja puoleksi avasi kitansa. — Tulkoon vapautuksesi pian, veli, jatkoi laama rauhallisesti. — Sattuisitko *sinä* tietämään joestani?

— En milloinkaan ole nähnyt sinun kaltaistasi miestä, kuiskasi Kim hämmästyneenä. — Ymmärtävätkö käärmeetkin sinun puhettasi?

— Kuka tietää? — Laama kulki aivan käärmeen kohotetun pään ohi. Se painui alas kiemuraisen ruumiin poimuihin.

— Tule sinäkin! kutsui laama olkansa takaa.

— Enkä tule, sanoi Kim, — minä kierrän.

— Tule vain. Ei se tee pahaa.

Kim epäröi hetken. Laama vahvisti kehotustaan lausumalla yksitoikkoisesti jonkin kiinalaisen lauseen, jota Kim luuli loitsuksi. Hän totteli ja hypähti ojan yli, eikä käärme tosiaan liikahtanutkaan.

— Enpä milloinkaan ole nähnyt sellaista miestä. — Kim pyyhkäisi hien pois otsaltaan. — Entä minne nyt menemme?

— Se on sinun sanottava. Minä olen vanha ja muukalainen ... kaukana omasta maastani. Jollei tuo *rel*-vaunu (juna) saisi päätäni aivan pyörälle, lähtisimme sillä Benaresiin heti. Mutta sitenhän saattaisimme joutua kulkemaan jokemme ohi. Menkäämme etsimään toista jokea.

Koko päivän he kulkivat hedelmällisiä maita, jotka niihin uhratun ahkeran työn tuloksiksi antavat kolme, jopa neljäkin satoa vuodessa — sokeriruokojen, tupakkaistutusten, vihannesmaiden läpi; poiketen tieltä milloin näkivät vilahduksenkin vettä; herättäen kyläkoiria ja puolipäivän helteessä nukkuvia kyliä. Laama vastaili sateleviin kysymyksiin aina yhtä kärsivällisesti ja yksinkertaisesti. He etsivät jokea, jolla olisi ihmevoima parantaa. Tiesikö kukaan siitä mitään? Joskus miehet nauroivat, mutta useammin he kuuntelivat hänen tarinaansa loppuun saakka ja tarjosivat heille varjoisan paikan, maitoa juoda ja ruokaa syödä. Naiset olivat aina ystävällisiä ja lapset, kuten kaikkialla muuallakin, milloin arkoja, milloin uskaliaampia. Illaksi he pääsivät erään savimajoista muodostuneen kylän varjoisan puun suojaan ja puhelivat kylänvanhimman kanssa karjan tullessa laitumelta ja naisten valmistaessa illallista. He olivat kulkeneet nälkäisen Umballan kaupungin ympäristössä olevien puutarhojen lävitse ja joutuneet penikulman laajuisille vehmaille viljavainioille.

Kylänvanhin oli valkopartainen, ystävällinen mies, joka oli tottunut vieraita kohdittelemaan. Hän valmisti olkimattovuoteen laamalle, toi hänelle lämmintä keittoa ja täytti hänelle piipun, ja kun iltahartaus jo oli päättynyt kylän temppelissä, lähetti kutsumaan pappia.

Kim kertoi lapsille Lahoren kaikesta suuruudesta ja kauneudesta, rautatiematkasta ja sentapaisista kaupunkiasioista; miehet taas keskustelivat verkalleen, niinkuin karjakin rauhallisena märehti.

— En voi ymmärtää sitä, sanoi kylänvanhin lopuksi papille. — Kuinka selität hänen puheensa? — Laama, joka oli lopettanut tarinansa, hypisteli hiljaa rukousnauhaansa.

— Hän on etsijä, vastasi pappi. — Koko maa on täynnä sellaisia. Muistapa vain häntä, joka viime kuussa kävi täällä ... *fakiiria*, kilpikonnineen.

— Niin, mutta sillapä miehellä oli järkeä, sillä Krishna itse oli ilmestynyt näyssä hänelle, luvaten paratiisin ilman kiirastulta, jos hän vaeltaa Prayagiin. Tämä mies ei etsi mitään sellaista jumalaa, jonka minä tuntisin.

— Ole vaiti, hän on vanha ja tulee kaukaa. Sitäpaitsi hän on hupsu, vastasi sileäleukainen pappi. — Kuulehan, — hän kääntyi laaman puoleen, — kolme *kosia* (n. 10 km) länteenpäin on Kalkuttan suuri valtatie.

— Mutta minä aikoisin Benaresiin.

— Se vie Benaresiin myös. Se kulkee kaikkien tällä puolen Indus-jokea olevien virtojen yli. Minä neuvon sinua, pyhä mies, lepäämään täällä huomiseen. Lähde sitten sitä tietä — hän tarkoitti suurta valtamaantietä — ja koeta jokaista jokea, jonka yli kuljette, sillä ymmärtääkseni sinun jokesi parannusvoima ei ole löydettävissä jossakin erityisessä kohdassa, vaan pitkin joen koko pituutta. Sitten, jos jumalasi sen suo, pääset varmasti vapauteesi.

— Se oli oikein puhuttu. — Laama mielistyi hyvin ehdotukseen. — Me lähdemme huomenaamalla, ja minä siunaan sinua, kun näytit vanhoille jaloilleni niin lähellä olevan tien. — Hän lausui syvällä, laulavalla äänellä kiinankielisen lauseen. Pappikin oli liikuttunut, mutta kylänvanhin pelkäsi pahaa loitsua. Laaman yksinkertaisia vakavia kasvoja katsoessa ei kuitenkaan sellaista voinut kauan epäillä.

— Näetkö oppilaani? laama sanoi nuuskaa tarjoten. Hänen velvollisuutensa oli vastata kohteliaisuudella kohteliaisuuteen.

— Minä näen ja kuulen. — Kylänvanhin katsoi sinne, missä Kim istui puhellen sinipukuiselle tytölle, tämän pannessa rätiseviä oksia tuleen.

— Hänkin etsii omaansa. Ei jokea, vaan härkää ... niin, viheriältä niityltä punaista härkää, joka jonakin päivänä korottaa hänet kunniaan. Hän ei ole luullakseni kokonaan tästä maailmasta. Hänet lähetettiin ihan äkkiarvaamatta auttamaan minua etsimisessäni, ja häntä nimitetään "koko maailman pikku ystäväksi".

Pappi hymyili. — Kuules sinä koko maailman pikku ystävä, huusi hän kitkerän savun takana olevalle pojalle, mikä sinä olet?

— Tämän pyhän miehen oppilas, vastasi Kim.

— Hän sanoo että sinä olet *but* (henki).

— Voivatko henget syödä? kysyi Kim silmänsä vilkuttaen — Sillä minulla on nälkä.

— Ei se ole pilaa, huusi laama. — Muuan tähtientutkija eräässä kaupungissa, jonka nimen olen unohtanut...

— Umballan kaupungissahan nukuimme viime yön, kuiskasi Kim papille.

— Niin, Umtalla ... oliko se Umballa? Hän laittoi horoskoopin ja selitti, että oppilaani pääsisi toiveittensa perille kahden päivän kuluessa. Mutta mitä hän sanoi tähtien ilmoittavan, koko maailman pikku ystävä?

Kim selvitteli kurkkuaan ja katseli ympärillään olevia harmaapartoja.

— Minun tähteni merkitsee sotaa, vastasi hän mahtaillen

Joku nauroi nähdessään pienen rääsyisen olennon siinä tiilipenkillä suuren puun alla. Sen sijaan että joku alkuasukas olisi siitä nolostunut, kuohahti Kimin veri ja hän hypähti pystyyn.

— Niin juuri, sotaa, hän sanoi.

— Se oli hyvin luotettava ennustus, mutisi syvä ääni, — sillä sotaa käydään aina rajalla ... mikäli tiedän.

Puhuja oli vanha kuihtunut mies, joka oli ollut sotapalveluksessa alkuasukkaista muodostetussa ratsujoukossa suuren kapinan aikana. Hallitus oli antanut hänelle hyvän asunnon kylässä, ja vaikka hänen poikansa, hekin jo harmaapartaisia upseereita, olivat häntä köyhdyttäneet, oli hän vieläkin huomattava henkilö. Englantilaiset viranomaiset, maaherratkin, poikkesivat usein valtatieltä häntä tapaamaan, ja sellaisissa tilaisuuksissa hän pukeutui entispäivien univormuun ja seisoi vieläkin suorana sotilasarossa.

— Mutta nyt tulee suuri sota, johon menee kahdeksantuhatta, — kuului tiheäksi keräytyvästä joukosta Kimin kimakka ääni, jota hän itsekin hämmästy.

— Punatakkisia vaiko omia joukkojamme? kysyi vanha mies melkein niinkuin vertaiseltaan. Hänen äänensävyänsä sai muutkin kunnioitten katselemaan Kimiä.

— Punatakkeja, vastasi Kim. — Punatakkeja ja kanuunia.

— Mutta ... mutta ... eihän tähdistäennustaja sanonut mitään sellaista, huudahti laama kiihkossaan, ottaen hyppysellisen nuuskaa.

— Mutta minä tiedän, minulle on se ilmoitettu, minä kun olen tämän pyhän miehen oppilas. Tulee suuri sota, johon menee kahdeksantuhatta punatakkista. Ne viedään Pindistä ja Peshawurista, se on varmaa.

— Poika on kuullut basaarijuttuja, sanoi pappi.

— Mutta hän on ollut aina mukanani, sanoi laama, — mitenkä hän mahtanee tietää? Minä en ole kuullut siitä.

— Hänestä tulee aika veitikka, kun tuo vanha mies on kuollut, mutisi pappi kylänvanhimmalle. — Mitähän kujeilua tämäkin on?

— Merkki, annahan minulle merkki, jyrähti vanha sotilas äkkiä. — Jos tulee sota, niin minun poikani olisivat jo siitä ilmoittaneet.

— Kun kaikki on valmiina, saavat poikasi siitä tiedon, mutta sinun pojastasi on pitkä matka niihin, joiden käsissä nämä asiat ovat. — Kim innostui asiaansa, sillä se muistutti häntä entisistä seikkailuista, jolloin hän kuljetteli kaikenlaisia kirjeitä ja hyötyäkseen oli usein tietävinään enemmän kuin tiesikään. Mutta nyt hän pelasikin suuremmista asioista ... hänen kiihkonsa yltyi, ja hänessä heräsi suoranaista voimantuntoa. Hän rohkaisi itsensä ja jatkoi puhettaan.

— Vanha mies, antakaa *minulle* merkki. Määräävätkö alipäälliköt kahdeksantuhannen punatakkisen ... ja kanuunoitten lähtemisestä?

— Eivät, vastasi vanha mies edelleen aivan kuin Kim olisi ollut hänen vertaisensa.

— Tiedätkö sinä, kuka antaa sellaisen käskyn?

— Olen nähnyt hänet.

— Niin, että tunnet hänet toisenkin kerran?

— Olen tuntenut hänet aina siitä kun hän oli *topkhanan* (tykistön) luutnantti.

— Pitkä mies, jolla on musta tukka ja joka kävelee näin? Kim astui jäykästi muutamia askelia.

— Niin, mutta senhän kuka hyvänsä on voinut nähdä.

Joukko kuunteli puhetta henkeään pidättäen.

— Se on totta, sanoi Kim, — mutta sanonpa enemmän. Katsos. Ensin tuo suuri mies kävelee näin, sitten hän ajattelee näin. (Kim siveli etusormellaan otsaansa ja poskeansa.) Ja sitten hän kiertää sormensa näin. Ja sitten hän panee hattunsa vasempaan kainaloonsa. — Kim teki tämän liikkeen ja seisoikin kuin haikara.

Vanha mies mutisi mykkänä hämmästyksestä, mutta ympärilläolijat suorastaan värisivät.

— Niin ... niin ... niin. Mutta mitä hän tekee käskyjä antaessaan?

— Hän haroo niskaansa ... näin. Sitten hän panee yhden sormensa pöydälle ja tuhisee nenäänsä. Sitten hän puhuu sanoen 'Järjestäkää liikekannalle se ja se rykmentti. Varustakaa ne ja ne kanuunat.'

Vanha mies nousi suoraksi ja tervehti sotilaallisesti.

— 'Sillä' — Kim muutti kansanmurteelle nuo loppulausekset, jotka hän oli kuullut upseerien keskustellessa Umballassa — 'sillä', hän sanoo, 'meidän olisi pitänyt tehdä tämä jo kauan aikaa sitten. Ei tässä ole kysymyksessä sota ... se on vain rankaisuretki. Hnh.'

— Jo riittää. Kyllä uskon sinua. Olen nähnyt hänet tuollaisena taistelun savussa. Sekä nähnyt että kuullut. Hän se on!

— Minä en nähnyt savua. — Kimin ääni muuttui tavallisen kulkuriennustajan ääntä matkivaksi. — Minä näin tämän pimeydessä. Ensin tuli mies, joka laittoi kaikki valmiiksi. Sitten tuli ratsumiehiä. Sitten hän tuli seisten valokehässä. Sitten tapahtui kaikki muu niinkuin olen kertonut. Vanha mies, olenko puhunut totta?

— Hän se on. Aivan epäilemättä hän se on.

Ympärilläseisovat vetivät syvään henkeänsä, tuijottaen vuoroin vanhukseen, joka vieläkin seisoikin asennossa, vuoroin Kimiin, joka seisoikin ryysyissään, kuvastuen rusottavaa iltataivasta vasten.

— Enkö sanonut ... enkö sanonut, että hän on toisesta maailmasta? huusi laama ylpeänä. — Hän on koko maailman ystävä, hän on tähtien ystävä!

— Meitä tämä ei ainakaan koske, huudahti eräs mies. — Kuulehan, nuori ennustaja, jos ennustamislahjasi pysyy kaikkina aikoina ... minulla on punatäpläinen lehmä. Se voi olla sinun härkäsi sisar, mikäli minä tiedän...

— Tai minä välitän, sanoi Kim. — Minun tähteni eivät puutu sinun karja-asioihisi.

— Niin, mutta se on niin sairas, pisti eräs nainen väliin. — Minun miehieni on puhvelihärkä, sillä muuten hän ei niin huonosti valitsisi sanojaan. Sanoppa, voiko se lehmä parantua?

Jos Kim olisi ollut tavallinen poika, olisi hän jatkanut leikkiä, mutta hän ei ollutkaan turhaan tutustunut Lahoren kaupunkiin, ja vieläkin vähemmän turhaan hän oli tutustunut Taksali-portin luona oleviin fakiireihin jo kolmentoista vuoden aikana, ja niinpä hän olikin oppinut tuntemaan ihmisluonnetta.

Pappi tarkasteli häntä syrjästä päin vähän ärtyisen näköisenä ... happamesti hymyillen.

— Eikö teillä ole pappia kylässä? Luulin nähneeni etevän sellaisen äskettäin, huudahti Kim.

— Kyllä ... mutta..., aloitti vaimo.

— Mutta sinä ja miehesi toivotte saavanne lehmän parannetuksi pelkillä kiitoksilla. — Isku sattui: pariskunta oli tunnettu koko kylän kitsaimmaksi. — Ei ole hyvä koettaa petkuttaa pyhäkköä. Anna nuori vasikka omalle papillesi, ja jolleivät jumalat ole suuttuneet peruuttamattomasti, rupeaa lehmäsi antamaan maitoa kuukauden kuluessa.

— Sinä olet mestari kerjäämään, mutisi pappi hyväksyvästi. — Eipä neljäkymmenen vuoden harjaantuminen olisi sitä paremmin opettanut. Varmasti olet sinä tehnyt vanhan miehen rikkaaksi.

— Vähän jauhoja ja vähän voita ja hyppysellinen mausteita, vastasi Kim, punastuen kyllä kiitoksesta, mutta pysyen yhä varovana, — tuleekohan vain siitä rikkaaksi? Ja lisäksi, kuten voit nähdä, on hän löylynlyömä. Mutta riittääpä se minulle, kun saan ainakin oppia tuntemaan maailmaa.

Hän tunsikin Taksali-portin fakiirien elämää ja puhetapoja ja matki heidän oppilaittensa lauseita.

— Etsikö hän todellakin sitä mitä sanoo, vai tarkoittaako hän sillä salata muita aikeitaan? Ehkäpä hän etsii aarteita.

— Hän on hupsu, usein vallan pötkö. Siinä kaikki.

Vanha sotilas nousi nyt ja kysyi, tulisiko Kim hänen vieraakseen siksi yöksi. Pappi kehotti häntä tekemään sen, mutta väitti, että laaman hoitaminen kuului temppelille, ja siihen laama hymyili vilpittömän tyytyväisenä. Kim vilkaisi ympärilläolijoihin ja teki omat päätöksensä.

— Missä rahat ovat? hän kuiskasi, vieden vanhuksen hiukan syrjään.

— Povessani. Missäpä muualla?

— Anna ne minulle. Pian ja huomaamatta.

— Mutta miksi? Eihän täällä ole mitään matkalippua ostettavana?

— Olenko minä oppilaasi vai enkö ole? Enkä opasta vanhoja jalkojasi tiellä? Anna minulle rahat, ja aamulla saat ne takaisin. — Hän pisti kätensä laaman vyöhön ja otti esiin kukkaron.

— Olkoon. — Vanhus nyökäytti päätänsä. — Tämä on avara ja kamala maailma. Enpä milloinkaan luullut siinä olevan niin paljon ihmisiä.

Seuraavana aamuna pappi oli hyvin äkäisellä tuulella, mutta laama oli vallan tyytyväinen. Kim puolestaan oli viettänyt hyvin hauskan illan sotavanhuksen seurassa, joka otti esiin ratsumies-miekan ja pitäen sitä laihoilla polvillaan kertoi suuresta kapinasta ja entisistä päälliköistä, jotka jo kolmekymmentä vuotta olivat haudassa maanneet, kunnes Kim nukahti.

— Tässä seudussa on varmasti hyvä ilma, sanoi laama. — Minä nukun niin keveästi, niinkuin ainakin vanhat, mutta viime yönä nukuin heräämättä valoisaan päivään saakka. Vieläkin on pääni raskas.

— Juo vähän kuumaa maitoa, sanoi Kim, joka oli tottunut sangen usein tuomaan sitä lääkettä oopiumin polttajille. — On jo aika lähteä jälleen matkalle.

— Sille pitkälle tielle, joka vie kaikkien Hindustanin jokien yli, sanoi laama iloisesti. — Lähtekäämme. Mutta miten luulet, oppilaani, voivamme palkita näille ihmisille, ja varsinkin papille, heidän suuren hyvytensä? Tosin he ovat vielä *but parasteja*, mutta vastaisissa elämänmuodoissa he ehkä saavat valistusta. Ehkäpä annamme yhden rupeen temppelille? Siellä oleva kuva on vain punaiseksi maalattu kivi, mutta ihmisten sydämen hyvyys on tunnustettava, missä vain sen tapaamme.

— Oletko, pyhä mies, milloinkaan kulkenut yksin tietäsi?

— Kim tähysteli ympärilleen terävästi aivan kuin Intian varikset vainioilla hääriessään.

— Olenhan toki, lapsi: Kulusta Pathankotiin... Kulusta, jossa ensimmäinen oppilaani kuoli. Kun ihmiset olivat hyviä meille, annoimme uhreja, ja vuoristossa olivat kaikki hyväntahtoisia.

— Toista on täällä Hindustanissa, sanoi Kim kuivasti.

— Heidän jumalansa ovat monikätsisiä ja pahanilkisiä. Jätetään ne rauhaan.

— Minä opastan sinua vähän tielläsi, koko maailman pikku ystävä ... sinua ja keltaista miestäsi. — Vanha sotilas tuli ratsastaen kyläkatua, joka vielä oli varjoinen, istuen laihan lenkosäärisen hevosaakin selässä. — Eilen illalla avautuivat muistojen lähteet jälleen kuihtuneessa sydämessäni, ja se teki minulle hyvää. Totisesti on sotaa ilmassa. Minä tunnen sen hajun. Katsos! Otin miekan mukaani.

Hänen säärensä roikkuivat pitkinä pienen hevosen selästä, ja suuri miekka heilui hänen kupeellaan. Nojaten kädellään satulan nuppiin hän katsoi terävästi pohjoisille lakeuksille päin. Kerrohan minulle vielä, mitenkä hän näyttäytyi sinulle. Tule istumaan taakseni. Kyllä tämä kaksi jaksaa kantaa.

— Minä olen tämän pyhän miehen oppilas, sanoi Kim, kun he pääsivät kylän portista. Kylän asukkaat näyttivät melkein pä surullisilta heidän mennessään, mutta papin hyvästijättö oli kylmä ja tyly. Hän on suotta tuhlannut oopiumia mieheen, jolla ei ollut lainkaan rahoja.

— Sinä puhuit hyvin. En ole tottunut pyhiin miehiin, mutta hyvä on aina pitää niitä arvossa. Ei ole enää mitään arvonantoa näinä päivinä ... eipä edes silloin kun hallituksen sahib tulee minua tervehtimään. Mutta miksi sellainen, jota hänen tähtensä johtaa sotaan, seuraa pyhää miestä?

— Mutta hän on todella pyhä mies, sanoi Kim vakavasti. — Aivan totisesti, ja puheessa ja työssä pyhä. Hän ei ole samanlainen kuin muut. En ole milloinkaan tavannut sellaista. Emme ole ennustajia emmekä

tempupientekijöitä emmekä kerjäläisiäkään.

— Ethän sinä ole, senhän voi nähdä; tuosta toisesta en sentään tiedä.
Hän kuitenkin astelee hyvin.

Aamun viileydessä etenikin laama pitkällä, keveillä kameelinaskeleilla. Hän oli syventynyt mietiskelyyn ja sormi eli koneellisesti rukousnauhaansa.

He kulkivat kuoppaista ja kulunutta kylätietä, joka kiemurteli tasangolla tummanvihreiden mangometsien ja idässä hämöttävän lumipeitteisen Himalajavuoriston välillä. Koko Intia oli työssä vainoillaan, ja kaikkialta kuului kaivonvintturien kitinää, kyntömiesten huutoja ja variksien raauntaa. Hevonenkin tunki virkistyvänään ja melkein pani juoksuksi, kun Kim tarttui jalustan hihnaan.

— Minua kaduttaa, etten antanut rupeeta pyhäkköön, sanoi laama päästessään rukousnauhaansa viimeiseen, yhdenteenyhdeksättä helmeen.

Vanha sotilas mutisi partaansa niin että laama nyt vasta huomasi hänet.

— Lähdetkö sinäkin jokea etsimään? kysyi hän kääntyen.

— Päivähän on vasta alussaan, kuului vastaus. — Mitäpä tarvitsisimme jokea, ennenkuin saadaksemme vettä ennen auringonlaskua? Tulin vain opastamaan sinua tällä pienellä tiellä, ennenkuin valtatielle tullaan.

— Sinun ystävällisyytesi on muistettava, oi hyväntahtoinen mies. Mutta miksikä miekka?

Sotilasvanhus näytti yhtä nolostuneelta kuin lapsi, jota on häiritty mielileikissään.

— Miekkako? sanoi hän sitä tapaillen. — Oh, se oli vain päähänpisto ... vanhan miehen päähänpisto. Poliisihan on sanonut, ettei kukaan Intiassa saisi aseita käyttää, mutta (hän rohkaistui ja taputteli miekkansa kahvaa) kaikki konstaapelit täällä tuntevat minut.

— Sehän oli hyvä päähänpisto, sanoi laama. — Mitä hyötyä on ihmisten tappamisesta?

— Eipä paljoakaan ... mikäli minä tiedän. Mutta jollei pahoja ihmisiä joskus surmattaisi, ei tämä maailma olisi hyvä aseettomille uneksijoille. En puhu kokemattomana, sillä olen nähnyt koko maan Delhistä etelään saakka verta tulvillaan.

— Mitä mielettömyyttä se sitten oli?

— Jumalat, jotka lähettivät sen kuritukseksenne, yksin sen tietävät. Mielettömyys tunkeutui koko armeijaan, ja sotamiehet kääntyivät upseereitaan vastaan. Se oli ensimmäinen paha, mutta sen olisi voinut korjata, jos olisivat siihen pysähtyneet. Mutta he rupesivat tappamaan sahibien vaimoja ja lapsia. Sitten tulivat sahibit meren takaa ja vaativat heitä mitä ankarimmin tilille.

— Sellaista huhua kuulin luullakseni kauan aikaa sitten. Sitä nimitettiin muistaakseni mustaksi vuodeksi.

— Minkälaista elämää sinä olet viettänyt, kun et tiedä sitä vuotta!
Huhu tosiaankin! Koko maa tiesi sen ja vapisi.

— Meidän maamme vapisi vain kerran ... sinä päivänä, jolloin Mestariumme sai valistuksen.

— Hm. Minä näin ainakin Delhin vapisevan, ja Delhi on maailman keskipiste.

— He siis rupesivat ahdistamaan vaimoja ja lapsia? Sepä oli paha teko.
Rangaistuksen täytyi tulla.

— Monet sitten lymysivät, mutta vähän hyötyä heillä siitä oli. Olin silloin rakuunarykmentissä. Se nousi kapinaan. Kuusisataakahdeksankymmentä miekkaa meitä oli, ja kuinka monen niistä luulette pysyneen uskollisina? Kolme! Ja niistä minä olin yksi.

— Sitä suurempi ansio siitä.

— Ansioko? Noina päivinä emme pitäneet sitä ansiona. Maanmieheni, ystäväni, veljeni jättivät minut. He sanoivat: "Englantilaisten aika on täytetty. Koettakoon jokainen pitää omaa puoltansa!" Mutta minä olin puhutellut Sobraonin, Chillianwallahin, Moodkeen ja Ferozeehahin miehiä. Minä sanoin: "Odottakaahan vähän, niin tuuli kääntyy. Tästä ei koidu mitään hyvää." Niinä päivinä ratsastin seitsemänkymmentä mailia englantilaisen upseerin rouvan ja hänen pienen lapsensa ollessa mukana

satulassani. (Oh, siinäpä oli hevonen, jolla kelpasi ratsastaa!) Toimitin heidät turvaan ja tulin takaisin päällikköni luokse ... ainoan, joka viidestä oli välttänyt surman. "Anna minulle tehtävää", sanoin, "sillä minä olen hylkiö oman sukuni joukossa, ja miekkani on vielä serkkuni verestä kostea". "Ole huoletta", sanoi hän. "Meitä odottaa suuri työ. Kun tämä hulluus on ohi, on palkinto edessämme."

— Niin, palkinto odottaa, kun hulluus on mennyt ohi, se on varmaa, mutisi laama kuin itsekseen.

— Niinä päivinä ei annettu kunniamerkkejä kaikille, jotka sattumalta olivat kuulleet kanuunanlaukauksen. Ei! Olin yhdeksässätoista kuumassa taistelussa, kuudessaviidettä ratsuväkikahakassa ja lukemattomissa pienemmissä seikkailuissa. Yhdeksän haavaa olen saanut, yhden kunniarahan, neljä solkea ja ritarimerkin ansainnut, sillä päällikköni, jotka nyt ovat kenraaleja, muistivat minua, kun hindujen keisaritar oli hallinnut viisikymmentä vuotta ja koko maa iloitsi. He sanoivat: "Antakaa hänelle brittiläisen Intian ritarimerkki." Se on minulla nyt kaulassani. Sitten minulla on *jaghirini* (maapalsta), jonka valtio on antanut minulle ... aivan vapaasti minulle ja omaisilleni. Niiltä ajoilta tuntemani miehet ... ne ovat nyt maaherroja ... tulevat luokseni ratsastaen peltojen poikki ... istuen korkealla hevostensa selässä, niin että koko kylä näkee ... ja me juttelemme muinaisaikain taisteluista ja muistelemme kuolleita tovereita, toisia toistensa perästä.

— Entä sitten? kysyi laama.

— Oh, sitten he menevät pois, mutta eivät ennen kuin koko kylä on heidät nähnyt.

— Ja mitä aiot lopuksi tehdä?

— Lopuksi kuolen.

— Entä sen perästä?

— Pitäkööt jumalat siitä huolen. En ole milloinkaan häirinnyt heitä rukouksilla; en luule heidänkään häiritsevän minua. Katsokaas, olen huomannut pitkän elämäni aikana, että ne, jotka iankaiken ahdistavat tuolla ylhäällä olevia valituksilla ja voitotuksilla ja itkulla, tulevat äkkiä poisotetuiksi niinkuin everstimme usein kutsutti luoksensa hölläleukaisia alamaalaisia, jotka puhuivat liian paljon. Minä en ole milloinkaan jumalia sellaisella väsyttänyt. He kyllä muistavat sen ja antavat minulle rauhallisen paikan, jossa voin keihästani varjossa heitellä ja odottaa poikieni tuloa. Minulla on vielä kolme sellaista, he ovat ressalidar-rykmenttien päälliköitä.

— Ja he jatkavat samalla tavalla Olevaisuuden Pyörään kytkettyinä elämää toisensa perästä ... toivottomuudesta toivottomuuteen, sanoi laama itsekseen, — kiihkeinä, levottomina, tyydyttämättöminä.

— Niin, sanoi vanha sotilas naureskellen tyytyväisenä. — He ovat kaikki kolme rykmentinpäälliköitä. Pelaavat tosin hieman, mutta niinhän minäkin olen tehnyt. Heillä täytyy olla hyvät varukset, eikä nykyään voi hevosta ottaa niinkuin ennen nainen otettiin. No niin, kyllä minä maastani kaikkeen siihen varoja saan. Mitä arvelet siitä? Peltoni ovat hyvin kasteltuja, mutta työmieheni pettävät minua. Minä osaan käskää vain keihäänkärjellä. Uh, minä suutun ja kiroon heitä, ja he ovat tekevinään parannuksen, mutta takanani nimittävät minua hampaattomaksi vanhaksi apinaksi.

— Etkö milloinkaan ole mitään muuta toivonut?

— Kyllä ... kyllä ... tuhansia kertoja! Suoraa selkää ja voimakkaita polvia vielä kerran; notkeata kättä ja terävää silmää ja tarmoa, joka tekisi jälleen mieheksi. Voi noita entisiä päiviä ... niitä miehuuden voiman päiviä!

— Se voima on heikkoutta.

— Heikkoudeksi se on nyt muuttunut; mutta viisikymmentä vuotta sitten olisin voinut näyttää sen olevan toista, vastasi sotilas painaen kannuksensa hevosensa luiseviin kylkiin.

— Mutta minä tiedän joen, jolla on suuri parannusvoima.

— Minä olen juonut Gungan vettä melkein läikähtyäkseni. Mutta siitä sain vain vilustuksen enkä mitään voimaa.

— Ei se ole Gunga. Se joki, josta puhun, pesee pois kaiken synnin saastan. Ken sen toiselle rannalle nousee, on varman vapauden omistaja. En tunne sinun elämäsi, mutta kasvosi ovat kunniallisen ja hyvän miehen kasvot. Sinä olet pysynyt uskollisena tielläsi, silloinkin kun oli vaikeata sillä kulkea, sinä mustana vuotena, josta nyt muistan muutakin kuulleen. Tule nyt Keskitielle, joka on vapauden tie. Kuuntele Ylevää lakia äläkä välitä unista.

- Puhu sitten, vanha mies, sanoi sotilas hymyillen ja kunniaa tehden.
- Me vanhathan aina jaarittelemme.

Laama istuutui mangopuun varjoon, jonka lehtien välistä valokuovia lankesi hänen kasvoilleen, sotilas istui jäykkänä hevosensa selässä, ja Kim, tarkastettuaan huolellisesti, ettei käärmeitä ollut läheisyydessä, heittäysi makaamaan ryhmyisten juurien väliin.

Hyönteiset surisivat nukuttavasti kuumassa päivänpaisteessa, kyyhkysset kujersivat ja kaivonvintturien yhtä nukuttava ääni kuului pelloilta. Hitaasti ja juhlallisesti laama rupesi puhumaan. Kymmenen minuutin perästä sotavanhus laskeusi hevoseltaan kuullakseen paremmin, kuten hän sanoi, ja istahti maahan, pitäen ohjokset käsissään. Laaman ääni heikentyi ... väliajat pitenivät. Kim tarkasteli hartaasti harmaata oravaa. Kun pieni turkiseläin oksalla keikuttuaan hävisi, olivat sekä saarnaaja että seurakunta vaipuneet syvään uneen, sotilaan teräväpiirteinen pää painuneena käsivarrelle, laama nojautuneena puun koloon, jota vasten hänen kasvonsa loistivat kuin keltainen norsunluu. Alaston lapsi tallusteli siihen lähelle, katseli heitä ja äkillisen kunnioitukseentunteen kehottamana teki juhlallisen pikku kumarruksen — laaman edessä, mutta pieni ja lihava kun oli, keikahti nurin, jolloin Kim purskahti nauramaan noita pieniä sätkiviä jalkoja. Lapsi säikähti ja suutahtaen puhkesi kirkumaan.

— Hoi! Hoi! huudahti sotilas hypähtäen pystyyn — Mitä? Mitä käsketään?... Sehän on vain lapsi! Uneksuin, että annettiin hälytyskäsky. Lapsi kulta ... lapsi kulta ... älä itke. Olenko nukkunut? Se oli epäkohteliasta!

— Minä pelkään! Minä pelkään! huusi lapsi.

— Mitäpä sinä pelkäisit? Tässähän on vain kaksi vanhaa miestä ja poika? Miten sinusta, prinsisseni, milloinkaan voi tulla sotilas?

Laama oli myöskin herännyt, mutta välittämättä lapsukaisesta näpsäytteli rukousnauhaansa.

— Mitä, mikä se on? kysyi lapsi, pysähtyen kesken poruaan. — En ole milloinkaan sellaista nähnyt. Anna se minulle.

— Ahaa, sanoi laama hymyillen ja heittäen nauhan kiemuraksi ruohikolle hyräili:

"Tämä on täys pivo kardemummaa, tämä on nokare *ghi'n*; on hirssiä, riisiä, muutakin kummaa suihimme nälkäisiin!"

Lapsi huudahti ilosta ja tavoitti mustia kiiltäviä helmiä.

— Ohoh! sanoi vanha sotilas. — Mistä sinä olet tuollaisen laulun oppinut, sinä maailmanhalveksija?

— Opin sen Pathankotissa ... kynnyksellä istuessani, vastasi laama hämillään. — Onhan hyvä olla ystävällinen lapsille.

— Minäpä muistan, että ennenkuin uneen vaivuimme, sinä sanoit, että avioliitto ja lasten synnyttäminen ovat oikean valon pimittäjiä, kompastuskiviä tiellä. Tuleeko sinun maassasi lapsia suoraan taivaasta? Ja kuuluuko sinun lakiisi, että heille lauletaan tuollaisia lauluja?

— Eihän kukaan ole täydellinen, sanoi laama vakavana, kooten uudelleen rukousnauhansa. — Juokse nyt äitisi luo, pienokainen!

— Kuulehan, sanoi vanha sotilas Kimille, — hän häpeää sitä, että on tehnyt lapsen onnelliseksi. Sinusta olisikin tullut hyvin hyvä perheen isä, veljeni. Hei, lapsi! — hän heitti lapsukaiselle rahan. — Makeiset ovat aina makeita. — Ja kun pienokainen hävisi auringonpaisteeseen, jatkoi hän: — Niistä kasvaa miehiä. Pyhä mies, minua pahoittaa, että nukahdin kesken puhettasi. Anna se anteeksi.

— Olemme molemmat vanhoja, sanoi laama. — Vika on minun. Minä kuuntelin sinun puhettasi maailmasta, ja yksi vika johtaa toiseen.

— Kuuleppa vain! Mitäpä jumalasi siitä pahentuisivat, että leikit lapsen kera? Ja se lauluhan oli aika hyvin laulettu. Jatkakaamme matkaa, niin minäkin laulan laulun Nikal Seynistä Delhin luona ... sen vanhan laulun.

He lähtivät mangopuun varjosta, ja vanhan miehen kimakka laulu kaikui valituksen tapaisena, kertoen Nikal Seynistä (Nicholsonista) ... jota laulua Punjabissa lauletaan vieläkin. Kim oli ihastunut ja laamakin kuunteli kiintyneenä.

— Ahi! Nikal Seyn on kuollut ... hän kuoli Delhin luona! Pohjan keihäät kostavat Nikal Seynin kuoleman! — Vanhus lauloi värisevällä äänellä, säestäen loppusointuja miekkansa huotralla hevosen kupeeseen.

— Ja nyt olemme joutuneet suurelle valtatielle, sanoi hän, kun Kim oli häntä laulusta kiittänyt, sillä laama oli aivan vaiti. — Siitä on pitkä aika, kun ratsastin tätä tietä, mutta sinun vilkas puheesi innostutti minua. Katsos, pyhä mies ... tässä on suuri tie, koko Intian selkäranka. Enimmäkseen se on neljän puurivin varjostama niinkuin tässäkin, ja keskitiellä, joka on kova, on vilkas liike. Ennenkuin rautatiet tulivat, kulki täällä sadoittain sahabeja. Nyt vain maalaisvankkurit ja muut sellaiset sillä liikkuvat. Oikealla ja vasemmalla on raskaitten kuormien soratie ... viljaa ja pumpulia ja puuta, kalkkia ja nahkoja varten. Sitä on turvallinen kulkea, sillä aina muutaman *kosin* päässä on poliisiasema. Poliisit ovat tosin varkaita ja nylkyreitä (minä puolestani panisin ratsumiehiä, tarmokkaan päällikön komentamia nuoria sotilaita, tietä vartioimaan), mutta eivät he ainakaan siedä muita kilpailijoita. Kaikenlaisia ihmisiä liikkuu täällä, bramiineja ja chumareja, rahamiehiä ja kulkureita, tukanleikkaajia ja pyhiinvaeltajia, savenvalajia ja kaikenkaltaisia, tullen ja menen. Se on niinkuin joki, josta minut on vedetty maalle kuin puunrunko tulvan jälkeen.

Ja ihmeellisen näyttämön tosiaankin esittää tuo suuri valtatie. Se kulkee aivan suoraan ja välittää tuhannen viidensadan mailin matkan tungoksetta Intian valtavaa liikennettä. Se on sellainen elämänvirta, jommoista ei ole missään muualla maailmassa. He katselivat sen vihreiden puiden kaartamaa, varjojen katkomaa ja etäisyyteen häipyvää valkoista pintaa, jolla näkyi hitaasti kulkevia vaeltajia. Vastapäätä heitä oli poliisiaseman kaksiosainen vahtikoju.

— Kuka se on, joka aseita kantaa vastoin lakeja? huusi nauraen poliisi, nähdessään sotilaan miekan.
— Eikö poliisi riitä pitämään kurissa pahantekijöitä?

— Poliisin vuoksi minä sen ostinkin, kuului vastaus. — Onko kaikki järjestyksessä Intiassa?

— Ressaldar sahib, kaikki käy hyvin.

— Minä olen, näetkös, kuin vanha kilpikonna, joka pistää päänsä esiin kuorestaan ja vetää sen jälleen sisään. Niin, tässä on Hindustanin tie. Kaikki ihmiset kulkevat sitä...

— Sinä sian jälkeläinen, onko tuo pehmeä tie aiottu sinulle siinä selkääsi kyhniäksesi? Sinä kaikkien häpeällisten tyttärien isä ja kymmenentuhannen yhtä häpeällisen vaimon mies, sinun äitisi oli paholaiselle antautunut ja hänen äitinsä hänet sille omisti, eikä tädeilläsi ole ollut nenää seitsemään miespolveen. Sisaresi!... Mikä hullu päähänpisto sai sinut panemaan rattaat poikkiteloin? Särkynyt pyöräkö? Särenpä pääsikin, jotta saat ne molemmat yhteen panna!

Ääni ja kiukkuiset piiskanläimäykset kuuluivat tomupatsaasta puolensadan jalan päästä, missä eräät rattaat olivat särkyneet. Laiha korkea kattiwar-tamma, silmät ja sieraimet punaisina kauhistuksesta, hyppeli korskuen ratsastajansa alla, joka puolestaan ajoi huutavaa miestä. Ratsumies oli pitkä ja harmaapartainen, istuen hurjistuneen ratsun selässä kuin kiinnikasvaneena ja taitavasti ruoskien uhriensa hypähdyksien välillä.

Sotavanhuksen kasvot loistivat. — Se on poikani! sanoi hän, koettaen saada hevosensa päätä kohotetuksi.

— Pitääkö minun tulla ruoskituksi ihan poliisin nenän edessä, huusi kuormanajaja. — Oikeutta, minä vaadin oikeutta...!

— Pitääkö kirkuvan apinan saada tukkia tie pudottamalla kymmenentuhatta säkkiä nuoren hevosen eteen? Sillä tavoinhan voi hevosen tarvella.

— Hän puhuu totta, hän puhuu totta, mutta hevonen on hyvin opetettu, sanoi vanhus. Kuormanajaja ryömi rattaittensa alle ja sieltä sinkautteli kaikenlaisia uhkauksia.

— Ne ovat väkeviä miehiä nuo sinun poikasi, sanoi poliisi rauhallisesti kaivellen hampaitansa.

Ratsastaja sivalsi vielä ruoskallansa ja tuli sitten nelistäen heitä kohti.

— Isä! hän pysäytti hevosensa kymmenen jalan päähän ja hyppäsi maahan.

Vanha sotilas laskeutui heti alas koniltansa, ja isä ja poika syleilivät toisiansa, niinkuin itämailla on tapana.

Isä ja poika rupesivat sitten puhelemaan keskenään matalalla äänellä. Kim heittäytyi lepäämään puun alle, mutta laama nyki häntä kärsimättömästi hihasta.

— Mennään eteenpäin. Joki ei ole täällä.

— Ohhoh! Hoo! Emmekö ole jo kulkeneet tarpeeksi? Eihän jokemme karkaa. Ollaan kärsivällisiä, niin hän antaa meille pienen avun.

— Tämä poika, sanoi vanha sotilas äkkiä, — on tähtien ystävä, hän toi minulle tiedon eilen. Hän on näyssä nähnyt miehen antamassa määräyksiä sotaa varten.

— Hm! sanoi hänen poikansa syvällä rintäänellä. — Hän sattui kuulemaan basaarijuttuja ja käytti niitä hyväkseen.

Isä nauroi. — Ei hän ainakaan ratsastanut minun luokseni pyytämään uutta ratsua ja jumala tietää kuinka monta rupeeta. Ovatko veljiesikin rykmentit saaneet lähtökäskyn?

— En tiedä. Otin lomaa ja riensin nopeasti luoksesi, jos sattuisi...

— Jos sattuisi ... että he ehtisivät ennen sinua kerjäämään. Voi teitä pelaajia ja tuhlaajia! Mutta sinä et ole vielä milloinkaan ottanut osaa taisteluun. Siinä tarvitaan totisesti hyvä hevonen. Sitäpaitsi hyvä varahevonen ja kestävä poni matkaa varten. No, katsotaan ... katsotaan. — Hän naputti sormillaan satulan nuppia.

— Ei tässä sovi suunnitella asioita, isä. Lähdetään kotiin.

— Ainakin on poika maksettava. Minulla ei ole rahaa mukani, ja hän toi kuitenkin varmoja uutisia. Hoi! Sinä koko maailman pikku ystävä, sota tulee, niinkuin sinä sanoit.

— Niin, juuri niinkuin minä tiesin, vastasi Kim tyytyväisenä.

— Mitä? kysyi laama hypistellen helmiään ja aina vain tähystellen tielle päin.

— Isäntäni ei vaivaa tähtiä maksua vastaan. Me toimme uutisia ... pane merkillle: me toimme uutisia ja nyt lähdemme — Kim pani kätensä sivullensa aivan kuin rahaa vastaan ottaakseen.

Vanhuksen poika heitti hopearahan, joka vilahti päivänpaisteessa. Samalla hän mutisti jotakin kerjäläisistä ja silmäkääntäjistä. Se oli neljän annan raha ja oli hyvin riittävä useaksi päiväksi. Laama, joka näki metallin vilahduksen, mutisi siunauksen.

— Onnea matkalle, koko maailman pikku ystävä, huutaa piipitti vanha sotilas kääntäen laihaa ratsuaan. — Kerran elämässäni tapasin oikean profeetan ... joka ei ollut armeijaan kuuluva.

Isä ja poika kääntyivät menemään yhdessä, vanhus istuen yhtä pystynä kuin nuorikin.

Maalaispoliisi, jonka yllä oli palttinahousut, tulla laahusteli tien poikki. Hän oli nähnyt rahan.

— Seis, huusi hän käskevästi englanninkielellä, — ettekö tiedä, että tässä on suoritettava kahden annan *takkus* henkeä kohti, joka tekee neljä, siitä että pääsee tälle tielle sivupolulta. Se on hallituksen määräys, ja raha käytetään puiden ja kaunistuksien istuttamiseen tien varrelle.

— Ja poliisien vatsan lihottamiseksi, sanoi Kim pujahtaen pois käden ulottuvilta. — Mietihän vähäsen, sinä savipää. Luuletko meidän nousseen lähimmästä rapakosta, niinkuin sammakko, sinun isäpuolesi. Oletko milloinkaan kuullut veljesi nimeä?

— Ja mikä hän olikaan? Anna pojan olla! huusi vanhempi poliisi hyvin huvittuneena, istuutuessaan kuistille piippuaan polttamaan.

— Hän otti soodavesipullon nimilipun ja liimasi sen sillankaiteeseen ja otti veroa kulkijoilta kokonaisen kuukauden, sanoen että se on hallituksen määräys. Sitten tuli englantilainen ja iski hänen päänsä puhki. Voi veli kulta, minä olen kaupunkilainen enkä mikään maanmoukka.

Poliisi perääntyi nolostuneena, ja Kim maalaili häntä lisänimillä pitkin matkaa.

— Onko milloinkaan ollut sellaista oppilasta kuin minä? huudahti hän iloisesti laamalle. — Sinut olisi kynitty putipuhtaaksi jo kymmenen mailin päässä Lahoresta, jos en olisi suojellut sinua.

— Minä mietin juuri, oletko sinä henki vai silloin tällöin paha paholainen, sanoi laama laimeasti hymyillen.

— Minä olen sinun *chelas*i. — Kim asettui kävelemään hänen rinnalleen — selittämätöntä

pitkämatkaisen astuntaa, jota näkee kaikkialla.

— Mennään nyt, mutisi laama, ja rukousnauhan helmien hiljaa kalistessa he vaelsivat mailin toisensa perästä äänettöminä. Laama mietiskeli, kuten tavallista, mutta Kimin kirkkaat silmät olivat tietysti avoinna. Joutua tuolle leveälle hymyilevälle elämänvirralle oli hänen mielestään melko suuri edistysaskel verrattuna Lahoren tungokseen asti täysiin katuihin. Tapasi uusia ihmisiä ja uusia nähtävyyksiä joka askelella ... tuttuja ihmisluokkia ja aivan outoja, ennen näkemättömiä.

He tapasivat joukon pitkätukkaisia väkevänhajuisia sanseja, jotka kantoivat sisiliskoja ja muuta saastaista ruokaa selässänsä, lusevien koirien nuuskien ärhennellessä heidän kintereillään. Ne ihmiset pysyivät omalla puolellansa tietä, kulki nopean arasti, ja muut kastit väistivät heitä, sillä heitä pidetään saastaisina.

Sansien jäljessä, astuen huoletonna vaikka jäykästi pimeässä varjostossa — jalkarautojen muisto lienee vielä ollut vereksenä mielessä — tallusti vasta vankilasta päässyt mies; hänen täysi vatsansa ja kiiltävät poskensa osoittivat, että hallitus pitää huolta vangeista paremmin kuin moni kunniallinen ihminen pitää huolta itsestään. Kim tunsikin hyvin käynnin ja laski pilaa siitä miehen ohimennessä.

Sitten seurasi akalilainen, hurjannäköinen, pörrötukkainen sikhiläinen intoilija lahkonsa siniruutuiseen asuun puettuna, kiillotettujen teräshelyjen välkkyessä hänen korkean sinisen turbaaninsa huipusta. Hän palasi riippumattomista sikhiläisvaltioista, missä hän oli käynyt laulemassa muinaisia heimon voittokuluja nuorille ruhtinaanpojille, jotka ovat käyneet yliopistossa ja käyttävät eurooppalaisia saappaita ja pukuja. Kim karttoi huolellisesti ärsyttämästä miestä, sillä akalin viha kuohahtaa pian ja hänellä on vikkela käsi.

Siellä täällä he tapasivat kirjavapukuisia joukkoja, kun koko kylänväki oli palaamassa jostakin markkinapaikasta, naiset kantaen lapsia selässään, kulki miestensä jäljessä, isommat pojat sokeriruo'on palasilla keppihevosta leikkien tai vetäen pieniä puolen pennyn leikkiveturiteita pitkin tietä, tai sitten pienillä kuvastimenpalasilla väläytellen aurinkoa ohikulkijain silmiin. Helposti voi nähdä, mitä kukin oli ostanut, ja jos siitä oli jotakin epäilystä, niin tarvitsi vain katsoa kuinka naiset, ruskea käsi toista ruskeata kättä vastassa, vertailivat keskenään luoteisilta markkinapaikoilta vastaostamiansa lasihelyjä.

Nuo ilonpitäjät kulkivat hitaasti huudellen toisilleen ja pysähtyen makeismyyjien kohdalla tai rukoillakseen tiepuolessa olevien alttarien luona, joita oli sekä hindujen että muhamettilaisten varaksi ja joiden luo alempien kastien jäsenet hyvin hyvässä sovussa pysähtyivät huolimatta uskontunnustuksestaan.

Pitkä sininen rivi, joka kulki kiemurrellen kuin joku ryömivä mato, saattoi ilmestyä tomusta ja kulkea ohi vilkkaan puheensorinan tahdissa. Se oli _changar_ -joukko — naisia, jotka ovat ottaneet pitääkseen huolta pohjoisen rautatien ratavalleista — litteäjalkaisia, pystyrintaisia, rotevia, sinipuseroisia sorankantajia, jotka, pysähtymättä kuluttamaan aikaa matkan varrella, riensivät pohjoiseen, kuultuaan työtä olevan siellä saatavissa. He kuuluivat kastiin, jonka miehistä ei pidetä lukua, ja he kulkivat ryhdikkäinä ja reippain askelin, pää pystyssä, kuten näkee kulkevan naisten, jotka kantavat raskaita taakkoja.

Vähän myöhemmin saattoi hääjoukko kääntyä suurelle valtatielle soiton ja huutojen kaikuessa ja seppelkukkien tuoksuessa väkevämmin kuin itse maantientomu. Morsiamen kantotuoli, joka oli punaisen ja kullan kirjava, vilahteli huojuvana pölypilven keskellä, ja sulhasen kukitettu poni kääntyi sivumennen syrjään sieppaamaan heinätukon ohikulkekevasta rehukuormasta. Kim yhtyi sekä onnitteluihin että puujalkavitseihin, toivottaen pariskunnalle sata poikaa eikä yhtään tytärtä, kuten sananparsa kuuluu. Mutta paljon mielenkiintoisempaa sai yhä raikuvampia huutoja osakseen joku kuljeksiva silmänkääntäjä, jolla oli puoleksi opetettuja apinoita, tai toinen, joka kuljetti rasituksesta läähättävää karhua, tai sitten nainen, joka kiinnitti pukinsarvet jalkoihinsa ja tanssi nuoralla, säilyttäen hevoset ja saattaen naiset kimakasti kirkumaan ihmetyksestä.

Laama ei milloinkaan kohottanut silmiään. Hän ei pannut merkille rahanlainaajaa, joka töpöhäntäisellä ponillansa riensi kokoamaan julmia korkojaan, — ei pitkään huutelevaa karkeaäänistä, vielä sotilastahdissa kulkevaa lomallelaskettua alkuasukassotilasten ryhmää, joka oli iloinen päästessään käyttämästä polvihousuja ja säärystimiä ja huvitteli syyttämällä raakoja puheita ohikulkeville sävyisille naisille. Eipä hän nähnyt pyhän veden myyjääkään, vaikka Kim odotti, että hän ostaisi pullon kallisarvoista ainetta. Hän vain katseli maahan kaiken aikaa ja harppoi vakaasti tunnin toisensa perästä, sielu kokonaan muualla. Mutta Kim oli seitsemännessä taivaassa.

Suuri valtatie oli tässä kohden rakennettu korkeaksi, kestääkseen vuoriston talviset tulvat, niin että siinä matkasi ikäänkuin hiukan yläpuolella maiseman, pitkin juhllallista käytävää, koko Intian levitessä näkyviin oikealla ja vasemmalla. Oli hauskaa katsella monen härkäparin vetämiä jyvä- ja

puuvillavankkureita hitaasti kulkemassa kyläteitä: saattoi kuulla niiden rattaiden kitinän mailin päästä ja vähitellen lähenevän, kunnes ne, ajajien huikkaillessa ja sättiessä toisiansa, kiipesivät jyrkkää vierua ylös valtatielle. Mieluista myös oli katsella ihmisiä, noita punaisissaan, sinisissään, valkoisissaan ja keltaisissaan liikkuvia pieniä parvia, jotka poikkeilivat valtatieltä omiin kyliinsä, hajaantuivat pari-, kolmihenkisiin ryhmiin ja vähitellen häipyivät tasangon etäisyyteen. Kim tunsi näiden ilmiöiden viehätyksen, vaikka hän ei kyennyt tunteitansa tulkitsemaan, ja niinpä hän tyytyi ostamaan kuorittuja sokeriruo'on palasia ja syljeskelemään niistä imemäänsä mehua hyvin tuhlaavasti pitkin tietä. Silloin tällöin laama otti nuuskaa, eikä Kim enää lopuksi saattanut sietää hiljaisuutta.

— Tämä on hyvä maa ... tämä etelänmaa, virkkoi hän. — Ilma on hyvä, vesi on hyvää. Eikö olekin?

— Ja kaikki ovat Pyörään kytketyt, sanoi laama. — Elämästä toiseen siirtyen. Kenellekään näistä ei ole Tietä näytetty. — Hän vaipui jälleen omaan maailmaansa.

— Nythän olemme jo väsyksiin asti kulkeneet, jatkoi Kim. — Varmaan pian tulemme levähdyspaikkaan. Pysähdymmekö siinä? Katso, aurinko jo alenee.

— Kukapa ottaa meidät suojaansa tänä iltana?

— Se on yhdentekevää. Tämä maa on täynnä hyviä ihmisiä. Sitäpaitsi — hän alensi äänensä kuiskaukseen — meillä on rahaa.

Kulkijain joukko tiheni, kun he lähestyivät levähdyspaikkaa, *paraota*, mikä tiesi päivänmatkan päättymistä. Jono hökkeleitä, joissa myytiin yksinkertaista ruokaa ja tupakkaa, kasa polttopuita, poliisiasema, kaivo, hevosruuhi, muutamia puita ja niiden alla siellä täällä entisten nuotiotulien mustia tuhkakasoja — ne vain ovat suuren valtatie levähdyspaikkojen tuntomerkkejä, jollei ota huomioon kerjäläisiä ja variksia, jotka molemmat ovat yhtä nälkäisiä.

Tällöin aurinko jo työnsi leveitä kultaisia juovia mangopuiden alimpien oksien välitse; papukaijoja ja kyyhkysiä tuli sadoittain lentäen pesiinsä, ja nauravat harmaaselkäiset harakat, keskustellen päivän tapauksista, hyppelivät kaksin tai kolmin edestakaisin melkein pä kulkijain jaloissa; puiden oksilta kuuluva suhina ja kahina ilmaisi, että yököt olivat vuorostaan valmiina lähtemään yöllisille pyyntiretkilleen. Tuota pikaa auringonvalo keskittyi ja punasi verenkarvaisiksi ihmisten kasvot ja kärryjen pyörät sekä härkien sarvet. Sitten yö nopeasti laskeutui muuttaen ilman tunnun ja levittäen sinervän hämäräharonsa tienoolle, ja heti tuntui selvempänä ja pistävämpänä nuotionsavu ja karjanhaju sekä vehnäleipiä suloinen tuoksu, kun niitä paistettiin tuhassa. Yövartio riensi poliisiasemalta mahtavasti rykien ja komentosanoja toistaen, ja hehkuva hiili loisti punaisena tiepuoleen vetäytyneen ajomiehen vesipiipussa, kun Kimin silmä koneenomaisesti katseli laskevan auringon viimeistä kimmellystä hevosten metallisissa silakoristuksissa.

Tällaisen *paraon* elämä muistuttaa suuresti Kashmir Serain (ison majatalon) elämää pienoiskoossa. Kim antausi huolettomaan aasialaiseen epäjärjestykseen, joka — jos omistaa siihen tarpeeksi aikaa — antaa kaikkea mitä yksinkertainen ihminen voi tarvita.

Hänhän ei tarvinnut paljoa, sillä koska laamalla ei ollut mitään kastiepäilyksiä, saattoivat he ostaa keitettyä ruokaa lähimmästä kojusta. Mukavuuden vuoksi Kim kuitenkin kokosi kuivaa lantaa nuotion tekemistä varten. Hyörien kaikkialla nuotioiden ympärillä miehet huusivat öljyä, jyviä, makeisia ja tupakkaa, tuuppiivat toisiansa odottaessaan vuoroansa kaivolla, ja miesten ääniin sekaantui vankkureista, jotka olivat edestä verhoilla peitetyt, naisten kimeätä pärpätystä ja tirs kunaa, nämä kun eivät saaneet näyttäytyä julkisesti.

Nykyään ovat sivistyneet alkuasukkaat sitä mieltä, että kun naiset matkustavat — ja he ovat matkoilla melko usein — on parempi viedä heidät nopeasti junassa, asianmukaisesti verhotussa vaununosastossa, ja se tapa onkin leviämässä. Mutta aina on niitä vanhanaikaisia, jotka pysyvät esi-isien tavoissa, ja toisekseen on aina vanhoja naisia — piintyneempiä kuin miehet —, jotka elämänsä lopulla lähtevät pyhiinvaelluksille. He eivät kuihtuneina ja vähemmän miellyttävinä erinäisissä oloissa enää paljoa välitä hunnusta.

Oltuaan pitkät ajat eristettyinä muista ja kuitenkin jonkin verran tekemisissä tuhansien ulkomaailman harrastuksien kanssa he rakastavat avoimen valtatie hälinää ja melua, kokouksia pyhäkköjen luona ja rajattomia juoruamisen mahdollisuuksia samanmielisten valtiatarleskien kanssa. Varsin usein on kauan kärsineelle perheelle mieluista, että tuollainen teräväkielinen, terästahtoinen vanha nainen lähteekin noin matkailemaan Intian halki, sillä ovathan toivoretket otollisia jumalillekin. Niinpä saattaa kaikkialla Intiassa, etäisimmissä paikoissa yhtä hyvin kuin keskuksissakin, tavata harmaapäisiä palvelijoita, jotka ovat olevinaan huoltamassa vanhaa naista tämän enemmän tai vähemmän verhottuna piiloutuessa härkävankkureihin. Sellaiset palvelijat ovat hyvin vaiteliaita ja luotettavia, ja kun eurooppalainen tai ylempään kastiin kuuluva alkuasukas on läheisyydessä, peittävät he hoidokkinsa hyvin huolellisesti;

tavallisessa pyhiinvaeltajajoukossa siitä sitä vastoin ei välitetä. Vanha nainen on sittenkin inhimillinen olento ja elää nauttiakseen elämästä.

Kim huomasi majapaikalle äsken saapuneet koreasti somistellut perheajoneuvot, joissa oli kaksi kirjailtua kuomua, niin että vaunut muistuttivat kaksikyttyräisen kameelin selkää. Kahdeksan miestä oli saattajina, ja kahdella näistä oli vanhat ruostuneet sapelit ... varmana merkinä siitä, että saatettavana oli arvohenkilö, sillä tavalliset ihmiset eivät käytä aseita. Esiverhojen takaa kuului yhä kasvavaa moitteitten, käskyjen ja pilapuheiden kaakatusta, joka ainakin eurooppalaisesta olisi tuntunut hyvin karkeasanaiselta. Siinä oli ilmeisesti nainen, joka oli tottunut käyttelemään valtaa.

Kim tarkasteli tutkivasti vaunujen vartiomiestistöä. Puolet heistä oli alamaan hoikkasäärisiä, harmaapartaisia uryamiehiä; muut taasen huopavaatteisiin ja -hattuihin puettuja vuoristolaisia. Se seikka olisi jo riittänyt ilmaisemaan seurueen luonteen, vaikkapa hän ei olisi kuullutkaan noiden molempien ryhmien ainaista kinastelua. Vanha nainen oli menossa etelään päin ehkäpä tervehtimään rikasta sukulaista, esimerkiksi vävyä, joka oli lähettänyt kunnioituksensa osoitukseksi saattueen häntä vastaan. Vuorelaiset oli matkalainen ottanut omalta tienooltaan, Kulusta tai Kangrasta. Aivan ilmeistä oli, ettei matkassa ollut tytärtä menossa vihittäväksi ... muutoin olisivat uutimet olleet kiinnitetyt eikä vartiomiestistö olisi suvainnut ketään vaunujen läheisyydessä.

Nainen oli hilpeä ja rivakka ihminen, tuumi Kim ohimennessään, kantaen toisessa kädessään lantakasaa nuotiota varten ja toisessa keittoruokaa sekä raivaten olkavarrellaan laamalle tietä tungoksessa. Tästä kohtauksesta saattoi hellitä jotakin. Laama ei siinä tahtonut mihinkään ryhtyä, mutta, kuten kunnollisen chelan tuleekin tehdä, Kim oli halukas kerjäämään kahdellekin.

Hän laittoi nuotionsa niin lähelle vaunuja kuin uskalsi, odottaen että joku vartijoista käskisi hänen siirtyä loitommaksi. Laama heittäytyi väsyneenä maahan, melkein niinkuin ylensyönyt yökkö kääriytyy siipiinsä, ja otti esiin rukousnauhansa.

— Menkää tiehenne, kerjäläiset! — Käskyn antoi hindustania mongertava vuoristolainen.

— Huh! Sehän on vain *pahari* (vuoristolainen), — sanoi Kim olkansa yli. — Mistä alkaen ovat vuoristoaasit omistaneet koko Hindustanin?

Vastaukseksi tuli vikkellä ja loistava kuvaus Kimin sukupuusta kolmen sukupolven ajalta.

— Ah! Kimin ääni oli yhä lempeämpi samalla kun hän taitteli lantakappaletta tuleen pannakseen. — Minun maassani tuollaista puhetta pidetään alkuna rakkauskuherteluun.

Kärkeän kimakka naurunkaklatus uutimien takaa innostutti vuoristolaisen uuteen hyökkäykseen.

— Eipä hullumpaa ... eipä hullumpaa, sanoi Kim tyynesti. — Mutta varohan, veljeni, jotemme me ... pane, merkille *me* ... satu antamaan manausta sinulle. Sanonpa, että meidän manauksillamme on tapana tehota.

Uryat nauroivat. Vuorelainen hypähti uhkaavasti esiin, mutta laama kohotti äkkiä päätänsä, niin että hänen suuri päähineensä tuli täysin näkyviin Kimin äsken sytyttämän nuotion valossa.

— Mikä nyt on? kysyi hän.

Mies pysähtyi kuin kivettyneenä. — Minä ... minä ... pelastuin suuresta synnistä, änkytti hän.

— Tuo muukalainen on vihdoinkin tavannut itselleen papin, kuiskasi eräs alamaalaisista.

— Haa! Miksei sitä kerjäläispoikaa kuriteta? huusi vanha nainen.

Vuoristolainen peräytyi vaunujen luo ja kuiskasi jotakin uutimien väliin. Syntyi hetken hiljaisuus, sitten kuului matalaa puhetta.

Asiat käyvät hyvin, tuumaili Kim ollen olevinaan kuulematta ja näkemättä.

— Kun ... kun ... hän on syönyt, sopersi vuoristolainen mielitelevästi Kimille, — pyydetään, että pyhä mies tahtoi puheellansa kunnioittaa erästä, joka haluaisi keskustella hänen kanssaan.

— Kun hän on syönyt, paneutuu hän lepäämään, vastasi Kim ylpeästi. Hän ei oikein ymmärtänyt, mihin suuntaan asiat nyt kääntyivät, mutta päätti sittenkin käyttää tilaisuutta hyväkseen. — Nyt hankin hänelle ruokansa.

Tämän viimeisen lauseen hän sanoi äänekkäästi, vaikka huokaisten, ikäänkuin väsymyksestä.

— Minä ... minä ja toverini pidämme siitä huolta, jos se sallitaan.

— Se on sallittua, sanoi Kim entistäänkin ylpeämpänä. — Pyhä mies, nämä ihmiset tuovat meille ruokaa.

— Tämä maa on hyvä. Koko etelänmaa on hyvä ... tässä suuressa ja kauheassa maailmassa, mutisi laama uneliaasti.

— Anna hänen nukkua, sanoi Kim, — mutta pidä huolta, että saamme kunnollista ruokaa, kun hän herää... Hän on hyvin pyhä mies.

Taas joku alamaalaisista lausui jotakin halveksivaa.

— Hän ei ole fakiiri eikä mikään alamaalainen mierolainen, jatkoi Kim vakavasti, katsellen tähtiin. — Hän on pyhin kaikista pyhistä miehistä. Hän on yläpuolella kaikkien kastien. Minä olen hänen chelansa.

— Tule tänne! virkkoi kimeä ääni uutimien takaa. Kim nousi tietäen, että silmät, joita hän ei nähnyt, katselivat häntä. Luiseva ruskea sormi, joka oli ahdettu täyteen sormuksia, oli vaunujen reunalla, ja haastelu kävi tähän tapaan:

— Kuka tuo on?

— Erittäin pyhä vanhus. Hän tulee kaukaa. Tiibetistä.

— Mistä sieltä?

— Lumien takaa ... hyvin etäisestä paikasta. Hän tuntee tähdet, laatii horoskooppeja ja tulkitsee syntymähetken taivaan merkkejä. Mutta hän ei tee sitä rahasta. Hän odottaa siitä ystävällisyyttä ja suurta armeliaisuutta. Minä olen hänen oppilaansa. Minua nimitetään myöskin Tähtien Ystäväksi.

— Sinä et ole vuorelainen.

— Kysy häneltä. Hän kertoo sinulle, että minut lähetettiin tähtien maailmasta opastamaan häntä toivoretkensä päähän.

— Hm. Pane merkille, nulikka, että minä olen vanha nainen, enkä aivan hupsu. Laamat minä tunnen, ja heitä minä kunnioitan, mutta sinä et ole mikään oikea chela sen enempää kuin tämä sormeni on vaunujen aisa. Sinä olet kastiton hindu ... rohkea ja häpeämätön kerjäläinen, joka kaiketikin vain oman etusi vuoksi seuraat pyhää miestä.

— Emmekö kaikki koeta ansaita? — Kim muutti äänensävyänsä vikkellästi samanlaiseksi kuin puhuttelijansakin haastelu oli muuttunut. — Minä olen kuullut (sen hän sanoi aivan umpimähkään) minä olen kuullut...

— Mitä sinä olet kuullut? tokaisi nainen sormellansa napauttaen.

— En mitään muistamisen arvoista, mutta jotakin basaarijuttua, joka tietenkin on valhetta ... että nimittäin rajahit ... mitättömät vuoristo-rajahit...

— Jotka silti ovat hyvää rajput-sukua.

— Tietysti hyvää sukua. Että hekin myyvät kauneimpia naisistansa ansaitakseen. Etelään myyvät niitä ... zemindareille ja sen tapaisille.

Jos mitään, niin juuri tätä syytöstä pikku vuoristolaisruhtinaat kivenkovaan väittävät valheeksi, mutta sepä on sittenkin asia, jota basaareissa uskotaan, kun on puheena Intian salaperäinen orjakauppa. Vanha nainen selitti Kimille jännittyneellä, suuttuneella kuiskeella, mikä ilkeä valehtelija hän oli. Jos Kim olisi vihjaissutkaan sellaista hänen ollessaan tyttö, olisi hänet jo samana iltana heitetty norsun tallattavaksi. Se oli aivan varmaa.

— Ahai! Minähän olen vain kerjäläispenikka, niinkuin kaunottaren silmä on nähnyt, valitti Kim muka kauhuissaan.

— Kaunottaren silmä, kyllä kai! Mikä minä olen, että sinä viskaat kerjäläisimarruksia silmilleni? — Ja sittenkin hän nauroi tuolle jo ammuin unohdetulle sanalle. — Neljäkymmentä vuotta takaperin olisi niin voitu sanoa, eikä perättömästi; vieläpä kolmekymmentä vuotta sitten. Mutta sehän siitä tulee, kun vaeltelee sinne tänne tässä maassa, että kuninkaan lesken täytyy sietää kaikenlaisten hylkiöiden likeisyyttä ja mierolaisten pilkkapuheita.

— Suuri kuningatar, tokaisi Kim vikkellästi, sillä hän kuuli, että nainen vapisi pahastuksesta, — minä olen juuri se, miksi suuri kuningatar minua sanoo; mutta siitä huolimatta on isäntäni pyhä. Hän ei ole vielä kuullut suuren kuningattaren käskyä, että...

— Käsikäkö? Minäkö käskisin pyhää miestä — Lain opettajaa — naisen puheille? En milloinkaan!

— Säälikää minun tyhmyyttäni; minä luulin, että se oli määräys...

— Ei ollut. Se oli pyyntö. Tekeekö tämä asian selväksi?

Hopearaha kilahti vaunujen reunalle. Kim otti sen ja kumarsi syvään. Vanha nainen ymmärsi, että poikaa, joka oli laaman sekä silminä että korvina, oli lepyttävä.

— Minä olen vain pyhän miehen oppilas. Kun hän on syönyt, ehkäpä hän tulee.

— Oh, sinua hävytöntä heittiötä! — Jalokivikoristeinen etusormi heristeli nuhtelevasti, mutta Kim kuuli siitä huolimatta vanhan naisen tyytyväisenä hytkähtävän.

— No, mitä asiaa koskee? kysyi Kim muuttaen sävynsä hivelevän luottavaiseksi, jollaista hän yleensä käytti hyvällä menestyksellä. — Tarvitaanko ... tarvitaanko poikaa suvussasi? Puhu vapaasti, sillä me papit... (Tämä viimeinen oli opittu Taksali-portin fakiireilta.)

— Me papit! Sinä et ole vielä kyllin vanha ollaksesi... Hän keskeytti pilapuheen naurulla. — Usko minua, me naiset, oi pappi, ajattelemme joskus muitakin asioita kuin poikia. Sitäpaitsi on tyttäreni jo lahjoittanut miehellensä pojan.

— Kaksi nuolta viinessä on parempi kuin yksi, ja kolme pätee yhä enemmän. — Kim yskäisi miettävästi sananparren punnaksi ja loi katseensa hienotunteisesti alas.

— Totta kyllä. Mutta kenties se tulee. Noista alamaan bramiineista ei tosin ole mitään hyötyä. Lähetin heille lahjoja ja rahoja ja uudelleen lahjoja, ja he ennustivat kyllä.

— Ah, lausui Kim äärettömän halveksivasti, venytellen, — he ennustivat! — Ammattiprofeetta ei olisi voinut paremmin ilmaista ylemmyyttä.

— Ja vasta sitten kun muistin omat jumalani, tulivat rukoukseni kuulluiksi. Valitsin otollisen hetken ja ... kenties tuo pyhä mies on kuullut Lung-Chon luostarin esimiehestä. Hänelle kerroin asiani, ja katsos, aikanaan tapahtui kaikki niinkuin olin toivonut. Tyttäreni pojan isän luona oleva bramiini on siitä asti sanonut, että se tapahtui *hänen* rukouksiensa ansiosta ... ja se on pikku erehdys, kuten hänelle selitän, jahka pääsemme matkan perille. Sitten lähden Buddh-Gayaan *shradha*-toimitukselle lasteni isän puolesta.

— Sinne mekin menemme.

— Sehän on kaksin verroin hyväenteinen sattuma, piipitti vanha nainen.

— Ainakin toinen poika!

— Kuules, koko maailman ystävä! — Laama oli havahtunut ja aivan kuin vieraassa paikassa unestaan herännyt lapsi huusi Kimiä.

— Minä tulen! Minä tulen, pyhä mies! — Hän syöksähti nuotion ääreen, missä tapasi laaman jo lukuisain ruoka-astioiden ympäröimänä ja vuoristolaiset silminnähtävästi jumaloimassa häntä, jotavastoin etelän miehet katselivat häntä hyvin happamesti.

— Menkää tiehenne! Poistukaa! huusi Kim. — Aterioitsemme me julkisesti niinkuin koirat? — He illastivat hiljaisuudessa kumpikin taholleen kääntyen, ja lopuksi Kim sytytti omatekoisen savukkeen.

— Enkö ole satakin kertaa sanonut, että etelänmaa on hyvä maa! Tuossa on hyveellinen ja ylhäinen vuoristoruhtinaan leski toivioletkellä, kuten hän sanoo, Buddh-Gayaan. Hän se lähetti nämä ruuat, ja kun olet levähtänyt, tahtoisin hän puhutella sinua.

— Onko tämäkin sinun työtäsi? — Laama otti aimo siemauksen nuuskaa rasiastansa.

— Kukapa muu olisi pitänyt sinusta huolta siitä asti kuin ihmeellinen matkamme alkoi? — Kimin silmät loistivat, kun hän puhalteli kitkerää savua sieraimistansa ja ojentui tomuiselle ruoholle. — Olenko lyönyt laimin mukavuuksiasi, pyhä mies?

— Tulkoon siunaus ylitsesi! — Laama taivutti päätänsä juhlallisesti. — Minä olen tavannut monta miestä pitkän elämäni aikana ja oppilaitakin useita. Mutta keneenkään ihmisten joukosta, jos sinäkin olet vaimosta syntynyt, en ole niin sydäntäni kiinnittänyt kuin sinuun ... sinä olet aina ajatteleva ja huolehtiva, viisas ja kohtelias, mutta kuitenkin hieman pikku peikon kaltainen.

— Enkä minä ole milloinkaan nähnyt sellaista pappia kuin sinä olet. — Kim tarkasteli hyväntahtoisten keltaisten kasvojen ryppejä. — Tuskin olemme kolmea päivää olleet yhdessä matkalla, ja minusta tuntuu

kuin olisi jo kulunut sata vuotta.

— Kenties oli minulle jossakin edellisessä elämässä sallittu toimittaa sinulle jokin palvelus. Ehkäpä — hän hymyili — kirvotin sinut jostakin pyydyksestä tai saatuani sinut ongenkoukkuun, silloin kun en vielä ollut saanut valistusta, heitin sinut takaisin jokeen.

— Saattaa olla, myönsi Kim rauhallisesti. Hän oli kuullut tuollaista pohdintaa alinomaa, sellaistaenkin suusta, joita englantilaiset eivät olisi pitäneet haaveilijoina. — No, tuota naista ajatellen, joka istuu vaunuissa, minä luulen hänen kaipaavan toista poikaa tyttärelensä.

— Sehän ei ole Tien asioita, huokasi laama. — Mutta hänpä kuitenkin on vuoristosta. Voi sentään sitä vuoristoa ja sitä vuoriston lunta!

Vanhus nousi ja asteli vaunujen luo. Kim olisi mielellään luovuttanut korviansakin päästäkseen mukaan, mutta laama ei kutsunut häntä, ja ne muutamat sanat, jotka hän saattoi siepata, lausuttiin oudolla kielellä, sillä he käyttivät jotakin vuoriston murretta.

Nainen näytti tekevän kysymyksiä, joita laama mietiskeli ennenkuin vastasi. Omituinen oli näky, jota Kim tarkkaili silmiänsä siristäen. Laama seisoj suorana ja pystynä nuotioitten valossa, keltaisen vaatetuksen syvät poimut mustalla päärmättyinä, niinkuin varjo heittää viiruja auringon valaisemaan ryhmyiseen puunrunkoon, ja koristellut ja kiillotetut kuomuvaunut kimaltelivat hänen edessään kuin monivärinen jalokivi samassa epävakaisessa valaistuksessa. Kullalla kirjailtujen uutimien kuviot liehuivat, muutellen muotojansa sikäli kuin iltatuuli leyhäytteli laskoksia, ja puheen vähän kiihtyessä sinkautteli jalokivinen etusormi hohtavia kipinöitä verhojen välitse.

Vaunujen takana kuvastui epämääräisen pimeyden muuri, jota täplittivät pikku tulet: näiden vaiheilla kuhisi epäselviä hahmopiirteitä ja varjoja. Varemmin illalla kuuluneet äänet olivat vaimenneet rauhoittavaksi kohuksi, jonka syvimpänä sävelenä oli härkien tasainen rouskutus olkisilppunsa ääressä ja korkeimpana bengalilaisen tanssijatytön *sitarin* helähtely. Miehet olivat jo enimmäkseen illastaneet ja vetivät pitkiä savuja kurisevista vesipiipuistansa, jotka voimakkaasti imeskeltyinä kurnuttavat kuin sammakko.

Vihdoin laama palasi. Muuan vuoristolainen saatteli häntä, tuoden sisustetun karttuunipeitteen, jonka huolellisesti levitti nuotion ääreen.

"Se nainen ansaitsee kymmentuhatta lastenlasta", ajatteli Kim. "Ilman minua ei noita lahjoja silti olisi saatu."

— Siveä nainen ... ja viisas. — Laama laskeusi lepäämään kuin väsynyt kameeli. — Maailma on täynnä armeliaisuutta niille, jotka seuraavat Tietä.

Näin sanoen hän heitti runsaasti puolet peitteestä Kimin yli.

— Ja mitä hän sanoi? Kim kääriytyi omaan osaansa peitettä.

— Hän teki monta kysymystä ja esitti useitakin pulmia ... enimmiten jonninjoutavaa puhetta, jota hän oli kuullut paholaista palvelevilta papeilta, vaikka ne ovat kulkevinaan Tietä. Muutamia vastasin, mutta toisten sanoin olevan hulluja juttuja. Monet kantavat kauhtanaa, mutta harvat pysyvät Tiellä.

— Se on totta. Se on totta. — Kim käytti sellaista mieltävää, lepyttelevää äänensävyä, jolla tavoitellaan toisen luottamusta.

— Mutta omalla kannallaan hän on peräti oikeamielinen. Hän haluaa hartaasti, että me matkustaisimme hänen kanssansa Buddh-Gayaan, ja mikäli minä ymmärsin, olisikin meillä sama tie monta päivää etelään päin.

— Entä sitten?

— Maltahan vähän. Siihen sanoin, että etsintäni oli kaiken muun edellä. Hän oli kuullut monta hupsua tarinaa, mutta tätä suurta totuutta etsimästäni joesta hän ei ollut kuullut milloinkaan. Semmoisia ovat papit tuolla alemmassa vuoristossa! Hän tunsii Lung-Chon luostarin esimiehen, mutta hän ei tiennyt mitään joestani, ei mitään vasamakertomuksesta.

— Ja sitten?

— Senvuoksi haastelin etsinnästäni ja Tiestä ja muista hyödyllisistä asioista. Mutta hän vain toivotteli, että saattaisiin häntä ja rukoilisin toista poikaa hänen tyttärelleen.

— Ahaa! 'Me naiset' emme tosiaankaan ajattele muuta kuin lapsia, sanoi Kim unisesti.

— Kun nyt tiemme sattuvat yhteen joksikin aikaa, emme nähdäkseni poikkea etsinnästämmme, jos kulkisimmekin hänen mukanaan ... ainakin sinne asti, kunnes ... mikä sen kaupungin nimi olikaan.

— Ohoi! sanoi Kim kääntyen ja terävästi kuiskaten muutaman metrin päässä kyyröttävälle uryalle. — Missä teidän isäntänne talo on?

— Vähän Saharunporen tuolla puolen, hedelmäpuutarhojen seuduilla. — Hän mainitsi kylän nimen.

— Se oli paikan nimi, sanoi laama. — Sinne asti ainakin voimme mennä hänen matkassaan.

— Kärpäset kokoontuvat haaskan luokse, virkkoi urya välinpitämättömällä äänellä.

— Sairaalle lehmälle varis, sairaalle miehelle bramiini. — Kim henkäisi tuon sananlaskun heidän yläpuolellaan humiseville varjoisille puidenlatvoille, olematta omistavinansa sitä kellekään elolliselle.

Mies murahti, mutta jäi sanattomaksi.

— Menemme siis hänen mukanaan, pyhä mies?

— Olisiko siihen mitään estettä? Voinhan sittenkin poiketa syrjään ja koettaa jokaista jokea, jonka yli kuljemme. Hän haluaa, että tulisin. Hän toivoo sitä hyvin hartaasti.

Kim tukahutti naurun peitteeseensä. Hän mietti, että kun tuo käskeväinen vanha nainen voittaisi luontaisen arkuutensa laamaa kohtaan, kannattaisi varmaankin kuulla häntä.

Hän oli jo melkein unessa, kun laama äkkiä lausahti sananparren: "Puheliaitten naisten miehet saavat suuren palkinnon tulevassa elämässä." Sitten Kim kuuli hänen kolmasti ottavan nuuskaa, mutta pian hän vaipui uneen yhä vielä naureskellen.

* * * * *

Säteilevän kirkas aamun kajo herätti ihmiset ja varikset ja härätkin. Kim nousi haukotellen istualle, ravistelihe ja värisi ihastuksesta. Tällaista maailmaa sieti katsella; sellaista elämää hän halusi ... hyöriä ja hälyä, valjaitten kiinnittämistä ja piiskanläimäyksiä, pyörien kitinää, nuotioitten sytyttämistä, ruuan keittämistä ja monenmoista uutta nähtävää joka suunnalla. Yön sumu hälveni hopeisena huntuna, papukajvoja lensi kirkuvina vihreinä parvina jollekin kaukaiselle joelle, ja kaivonvintturit yltyivät kaikkialla vinkumaan. Intia oli valveilla, ja Kim oli keskellä sen elämää, virkeämpänä ja innostuneempänä kuin kukaan muu, pureskellen pientä oksaa, jota hän aikoi käyttää hammasharjana, sillä hän omaksui kerkeästi joka taholta kaikki sen maan tavat, jonka hän tunsu ja jota hän rakasti.

Ei tarvinnut olla huolissaan ruuan saannista, ei uhrata pienintäkään roposta noihin ihmisten ympäröimiin myymäläkojuihin. Hän oli pyhän miehen oppilas, ja tämän taas oli lujatahtoinen vanha rouva ottanut hoiviinsa. Heille laitettaisiin kaikki valmiiksi, ja kun kunnioittavasti kutsuttaisiin aterioimaan, he rennosti istuutuisivat syömään. Sitäpaitsi — Kim nauraa hihitti hampaitansa puhdistessaan — heidän suojelijattarensa jossakin määrin lisäisi matkan viehätystä. Kim tarkasteli hänen vetohärkiänsä, kun ne huokuen ja pärskyen astuivat ikeittensä alla paikalle. Jos ne kulkisivat liian nopeasti, mikä ei tosin ollut luultavaa, saattaisi hän mukavasti istua vetoaisan päällä ja laama ajajan vieressä. Saattuemiehet tietenkin kävelisivät. Vanha nainen niinikään tietenkin puhuisi paljon, ja mikäli hän saattoi jo kuulemastaan päättää, ei siitä keskustelusta puuttuisi suolaa. Hän olikin jo ryhtynyt käskemään, moittimaan ja (sanottakoon suoraan) sadattelemaan palvelijoihensa viivytyksien takia.

— Viekää hänelle piippunsa. Jumalien nimessä, viekää hänelle piippu ja tukkikaa hänen pahaenteinen suunsa, huusi muuan urya sidellessään vuodevaatteita muodottomiksi mytyiksi. — Hän ja papukajajat ovat yhtä maata, kirkuvat aamun koitteessa.

— Johtohärät! Hei, pitäkää huolta johtohäristä! — Ne olivat lähteneet peräytymään ja kääntymään sivulle, ohivierivien viljavankkurien pyörännävän sattuessa niiden sarviin. — Sinä huuhkajanpoika, minne sinä pyrit? — Tämä tiuskaistiin irvistelevälle vankkurimiehelle.

— Ai ... ai! Siinä on Delhin kuningatar matkalla rukoilemaan poikaa itselleen, huusi mies korkealta kuormalta olkansa yli. — Tehkää tietä Delhin kuningattarelle ja hänen pääministerilleen, tuolle harmaalle apinalle, joka kiipeilee omaa miekkaansa pitkin!

Toiset, parkilla lastatut vankkurit seurasivat heti perässä, ja niiden ajaja lisäsi muutamia herjaussanoja, kun johtohärät jälleen väistäessään peräytyivät.

Heiluvien uutimien takaa kuului yhteislaulukausena kiukunpurkauksia. Pitkälti ei sitä tulvaa tullut, mutta laatunsa puolesta ja purevassa osuvuudessaan se oli semmoista, ettei edes Kim ollut sen veroista milloinkaan kuullut. Hän saattoi huomata ajomiehen paljaan rinnan painuvan kokoon hämmästyksestä, samalla kun hän pelokkaana kumarsi äänelle ja hyppäsi alas auttamaan saattomiehiä, näiden kiskoessa suitsuavaa tulivuortansa valtatielle. Sillä aikaa ääni kuvasi hänelle varsin suorasukaisesti, millaisen vaimon hän oli valinnut ja mitä tämä hommasi hänen poissaollessaan.

— *Shabash!* (hyvin tehty!), mutisi Kim kykenemättä pidättämään itseänsä, kun mies hiipi tiehensä.

— Hyvin tehty todellakin, kyllä kai! On häpeä, ettei naisraukka saa tilaisuutta rukoilla jumaliansa, joutumatta Hindustanin kaikkien hylkiöitten herjattavaksi ... että hänen täytyy niellä solvauksia niinkuin muut syövät voimirasvaa. Mutta vielä minulla on kielessäni vähän voimaa ... pari kolme sattuvaa sanaa kuhunkin tilaisuuteen. Ja yhä olen vailla tupakkaani! Missä se silmäpuoli ja häpeämätön patustelija on, joka ei vielä ole laittanut piippuani kuntoon?

Eräs vuoristolaisista työnsi kiireesti piipun uutimien taakse, ja pian ilmaisi niiden joka kulmalta tunkeutuva paksu savujuova, että rauha oli palautettu.

Jos Kim oli edellisenä päivänä kulkenut pystyssä päin, ollessaan pyhän miehen oppilas, asteli hän kymmenkertaisen ylpeänä tässä puolittain kuninkaallisessa matkueessa, saatuaan tunnustetun sijan ihastuttavasti käyttäytyvän ja ylen itsenäisen vanhan naisen suojeluksessa. Turbaanipäiset saattomiehet asettuivat kukin omalle puolelleen vaunuja, tupruttaen ilmaan suunnattomia tomupilviä.

Laama ja Kim kävelivät vähän syrjemmällä, Kim pureskellen sokeriruokoansa ja väistymättä kenenkään pappia alempiarvoisen tieltä. He saattoivat kuulla vanhan naisen kielen käyvän säännöllisesti kuin puimakone. Hän käski saattajiensa ilmoittaa, mitä tiellä tapahtui, ja niin pian kuin he olivat joutuneet majapaikasta vähän loitommalle, hän siirsi uutimet syrjään ja tirkisteli ulos, jättäen huntunsa vain kolmannekseksi kasvoilleen. Miehet eivät katsoneet suoraan häneen, kun hän heitä puhutteli, ja siten jonkin verran noudatettiin tavallista sopivaisuutta.

Tummaverinen, keltanaamainen, moitteettomasti puettu englantilainen poliisitarkastaja ratsasti ohi väsyneellä hevosella ja nähdessään saattoväestä, mitä lajia henkilö siinä oli, kiusoitteli häntä.

— Oh, äitiseni, huusi hän, — tuollainenko esiintymistapa naisilla nykyään on? Sattuisipa joku englantilainen tulemaan ja näkemään, ettei sinulla ole lainkaan nenää!

— Mitä? kirkui toinen takaisin. — Eikö äidilläsi ole nenää? Miksikä sen ilmoitat näin julkisesti?

Se oli naseva sivallus. Englantilainen kohotti kätensä kuin mies, joka on miekkailussa saanut iskun. Vanha nainen nauroi päätänsä nyökäyttäen.

— Voivatko nämä kasvot houkutella siveyttä harhateille? — Hän poisti huntunsa kokonaan ja tuijotti virkamieheen.

Kasvot eivät suinkaan olleet viehkeät, mutta mies pysäytti ratsunsa ja kehaisi häntä paratiisin kuuksi ja vakaisuuden häiritsijäksi ja käytti hänestä muita sentapaisia hullunkurisia nimityksiä, jotka vain lisäsivät vanhan naisen hilpeyttä.

— Hän on *nut-cut* (veitikka), — sanoi hän. — Kaikki poliisit ovat sellaisia, mutta poliisitarkastajat ovat pahimmat. Hai, poikani! Sinä et ole voinut oppia kaikkea tätä sen perästä kun tulit Euroopasta. Kuka sinua on imettänyt?

— Eräs *pahareen* ... muuan Dalhousien vuoristolainen. Kätke kauneutesi hunnun taakse ... sinä ihastuksen herättäjä. — Näin sanoen hän ratsasti tiehensä.

— Tämä on kunnan lajia oikeuden valvojia, — sanoi nainen juhlallisella äänellä, työntäen suunsa täyteen *pan*-juurta. — He tuntevat maan ja maan tavat. Toiset, vasta tulleet Euroopasta ... joita valkoiset naiset ovat imettäneet ja jotka oppivat kieltämme kirjoista ... ovat pahempia kuin rutto. He tuottavat vahinkoa kuninkaillekin.

Sitten hän kaikkien kuultavaksi kertoi pitkän jutun tietämättömästä nuoresta poliisista, joka oli häirinnyt erästä pientä vuoristoruhtinasta, hänen yhdeksättä serkkuaan, mitättömästä maa-asiasta, ja päätti juttunsa sanansutkauksella, joka ei suinkaan ollut hartauskirjallisuudesta otettu.

Sen jälkeen hänen ajatuksensa saivat toisen suunnan, ja hän pyysi erästä saattomiestä kysymään laamalta, eikö tämä tulisi vaunujen viereen keskustelemaan hänen kanssaan uskonnon asioista. Niinpä siis Kim jättäisi taemmaksi ja tyytyi pureskelemaan sokeriruokoansa. Tunnin tai pari laaman iso päähine häämötti kuin kuu tomupilvessä, ja kuulemastansa Kim saattoi päättää vanhan naisen itkevän.

Eräs alamaalaisista pyyteli vähän anteeksi eilisiltaista epäkohteliaisuuttaan, sanoen ettei hän milloinkaan ollut nähnyt valtiatartansa niin lempeämielisenä ja arvellen sen johtuvan vieraan papin läsnäolosta. Omasta puolestaan hän uskoi bramiineja, vaikka hän kaikkien alkuasukkaitten tavoin tunsikin hyvin heidän viekkautensa ja ahneutensa. Siitä huolimatta, kun bramiinit vain kiusasivat hänen isäntänsä vaimon äitiä kerjuullansa ja kun tämä karkoitti heidät niin kiukkuisena, että he kirosivat koko seuruetta (mikä miehen mielestä oli todellisena syynä siihen, että toinen ulommista vetohäristä ontui ja että aisa katkesi edellisenä iltana), oli hän valmis hyväksymään minkä muun uskontokunnan papin hyvänsä, olipa se sitten Intiasta tai Intian ulkopuolelta.

Tähän Kim vastasi viisaasti nyökyttelemällä päätänsä ja pyysi miestä ottamaan huomioon, että laama ei huolinut rahasta sekä että hänen ja Kimin ruuasta aiheutuneet kustannukset tulisivat satakertaisesti korvatuiksi, kun karavaania tästedes seuraisi hyvä onni. Hän kertoi myös juttuja Lahoren kaupungista ja esitti pari laulua, jotka saivat keho saattueen nauramaan. Kimhän oli kaupunkilaisrotta, joka hyvin tunsikin viimeiset muodissa olevat laulut — ne olivat enimmäkseen naisten sepittämiä — ja siksi hänellä oli ilmeinen etevämyyden noiden miesten kesässä, jotka olivat pienestä hedelmänviljelijäkylästä Saharunporen takaa, mutta hän antoi etevyytensä pikemmin tulla arvatuksi kuin selvästi sanotuksi.

Puolenpäivän aikaan he poikkesivat sivummalle murkinoimaan. Ateria oli hyvä ja runsas ja jaettiin puhtailla lehtilautasilla syrjässä tien tomusta. He antoivat tähteet eräille kerjäläisille, jotta kaikki säännöt siten tulisivat täytetyiksi. Sitten he istuutuivat pitkäksi aikaa nauttimaan tupakoimisesta. Vanha nainen oli vetäytynyt uutimiensä taakse, mutta otti hyvin vilkkaasti osaa keskusteluun, ja palvelusväki väitteli, jopa vastustelikin häntä, niinkuin yleensä Idässä on tapa. Nainen vertaili Kangran ja Kulun vuoriston raitista ilmaa ja petäjiä etelän tomuun ja mangopuihin, jutellen samassa pikku tarinan vanhoista paikallisjumalista miehensä alueen rajoilta, ja kesken kaiken hän alinomaa moitti tupakkaa, jota juuri silloin poltteli, satti kaikkia bramiineja ja lopuksi peittelemättä puhui monista tulevista tyttärenpojistaan.

V

Taaskin lähti hidas laahustava jono liikkeelle, ja vanha nainen nukkui, kunnes he saavuttivat seuraavan pysähdyspaikan. Taival oli ollut sangen lyhyt, niin että vielä oli noin tunti aikaa auringonlaskuun, jonka vuoksi Kim alkoi etsiskellä jotakin huvituksen välinettä.

— Miksi et istu lepäämään? kysyi muuan saattomies. — Vain paholaiset ja englantilaiset kuljeskelevat syyttä suotta edestakaisin.

— Älä milloinkaan rupea paholaisen, apinan äläkä liioin pojan ystäväksi. Kukaan ei voi tietää, mitä he seuraavaksi työkseen tekevät, lisäksi joku hänen tovereistaan.

Kim kääntyi nyrpeästi selin heihin, sillä hän ei tahtonut enää kuulla vanhaa tarinaa siitä, kuinka paholainen leikki poikain kanssa ja katui kovasti sitä. Hän lähti vaeltelemaan umpimähkään.

Laama asteli hänen perässään. Kaiken päivää, joka kerta kun he olivat jonkin virran yli kulkeneet, hän oli kääntynyt sitä lähemmin tarkastamaan, mutta ei ollut kertaakaan saanut merkkiä siitä, että oli löytänyt jokensa. Sitäpaitsi häntä oli huomaamattomasti viehättänyt tilaisuus saada puhella jonkun kanssa kunnan kieltä ja tietoa siitä, että ylhäinen nainen piti häntä hengellisenä neuvonantajansa ja kohteli häntä senmukaisesti, joten hänen ajatuksensa olivat hiukan siirtyneet pois varsinaisesta päämäärästään. Ja lisäksi hän oli valmistautunut kuluttamaan vuosiakin tehtävänsä, sillä hänellä ei ollut lainkaan valkoisen miehen kärsimättömyyttä, vaan sen sijaan suuri usko.

— Minne menet? kysyi hän huutaen Kimin jälkeen.

— Enpä minnekään; matka oli vain lyhyt, ja kaikki tämä — Kim viittasi kädellään — on perin uutta minulle.

— Hän on kieltämättä viisas ja ymmärtäväinen nainen. Mutta vaikea on mietiskellä, kun...

— Kaikki naiset sellaisia. — Kim puhui niinkuin Salomo olisi saattanut lausahtaa.

— Luostarin edustalla oli leveä kivistä laskettu käytävä, mutisi laama kooten kuluneen rukousnauhansa käteensä. — Sille käytävälle ovat minun askeleeni uurtaneet jälkiä ... kulkiessani edestakaisin näitä käsitellessäni.

Hän hypisteli helmiä ja alkoi mutista rukoustansa "*Om mani padme hum*", kiitollisena raittiista ilmasta, rauhasta ja tomuttomasta seudusta.

Toinen ilmiö toisensa jälkeen käänsi Kimin joutilaan katseen harhailemaan tasangon yli. Hänen poikkeamisillaan ei ollut mitään päämäärää, paitsi että läheisten mökkien rakenne näytti uudelta ja hän tahtoi lähemmin tarkastella niitä.

He joutuivat avaralle laitumelle, joka ehtoopäivän valaistuksessa loisti ruskean punaisena; sen keskessä oli tuuhea mangopuuryhmä. Kim huomasi kummakseen, ettei mitään pyhäkköä ollut niin sopivalla paikalla, sillä hän oli jo niinkuin mikäkin pappi tottunut panemaan merkille sellaisia asioita. Loitolla aukean toisella puolen käveli rinnakkain neljä miestä, jotka etäisyys kutisti hyvin pieniksi. Hän tähyteli tarkoin kädellään varjostaen silmiänsä ja erotti metallin välkettä.

— Sotilaita. Valkoisia sotilaita, sanoi hän. — Mennään katsomaan.

— Aina tapaamme sotilaita, kun lähdemme yhdessä vaeltamaan. Mutta minä en ole milloinkaan nähnyt valkoisia sotilaita.

— Ne eivät tee pahaa, jolleivät ole juovuksissa. Pysyttele tämän puun suojassa.

He istahtivat mangolehdon paksujen runkojen viileään pimentoon. Kaksi miestä pysähtyi; toiset kaksi tulivat vähän epäröiden lähemmäksi. He olivat marssivan rykmentin etujoukkona tavallisuuden mukaan lähetetyt leiripaikkaa etsimään. Kullakin oli viisijalkaisessa kepakossa liehuva lippu, ja he huutelivat toisilleen hajautuessaan pitkin aavikkoa.

Lopuksi he saapuivat mangopuistikoon raskaasti astellen.

— Johonkin tähän tai lähelle ... upseerien teltat puiden suojaan, luullakseni, ja me muut voimme olla aukealla. Ovatkohan merkinneet paikan kuormastoa varten tuolla taampana?

He huusivat taas etäämpänä oleville tovereilleen, ja vastaus tuli heikkona ja epäselvänä.

— Pystytä lippu sitten tähän, sanoi toinen miehistä.

— Mitä he valmistavat? kysyi laama ihmeissään. — Tämä on suuri ja hirmuinen maailma. Mitä lipussa oleva kuva merkitsee?

Toinen sotilaista pisti kepakon maahan muutaman jalan päähän heistä, murahti tyytymättömänä, veti sen ylös jälleen, neuvotteli toverinsa kanssa, joka katseli sinne tänne varjoisaan lehtoon, ja painoi sen uudestaan maahan.

Kim katseli jännittyneenä, ja hänen hengityksensäkin oli lyhyttä ja kiihkeätä. Sotilaat mennä tömistelivät pois päivänpaisteeseen.

— Oh, pyhä mies, sanoi hän hämmästyksissään, — minun horoskooppi! Umballan papin piirustus hiekkään! Muistapa mitä hän sanoi. Ensin tulee kaksi ... *ferashia* ... valmistamaan asioita ... pimeässä paikassa, niinkuin aina on ilmestyksen alussa.

— Mutta eihän tämä ole ilmestys, sanoi laama, — tämä on vain maailman harhanäky eikä mitään muuta.

— Ja heidän perässään tulee härkä ... punainen härkä, vihreällä niityllä ... katso! Tuossa se on!

Hän viittasi lippuun, joka lepatti iltatuulella noin kymmenen jalan päässä heistä. Se oli vain tavallinen leirimerkkilippu, mutta rykmentti, aina tarkkana ompelutöissä, oli lisännyt siihen rykmentintunnuksensa, punaisen härän, joka on maverickiläisten vaakuna ... iso punainen härkä Irlannin kansallisvärin vihreällä pohjalla.

— Minä näen, ja nyt muistan, — myönsi laama. — Siinä on tosiaan sinun härkäsi. Ja tosiaan myös nuo kaksi miestä tulivat ensiksi valmistamaan asioita.

— He ovat sotilaita ... valkoisia sotilaita. Mitä pappi sanoi?... Härän merkki on sodan ja aseellisten miesten merkki... Pyhä mies, tämä koskee minun etsintääni.

— Totta. Se on totta. — Laama tuijotti lippuun, joka hämärtyvässä illassa loisti tulipunaisena. — Umballan pappi sanoi, että sinun merkkisi oli sodan merkki.

— Mitä on nyt tehtävä?

— Odotettava. Odottakaamme.

— Ja nyhän pimeys hälvenee, sanoi Kim. Aivan luonnollinen asia oli, että laskeutuva aurinko lopuksi pilkotti puun runkojen välistä, läpi koko lehdon, täyttäen sen lempeällä kultavalollaan muutamiksi hetkiksi. Mutta Kimin mielestä se oli Umballan papin ennustuksen täyttymys.

— Kuule, sanoi laama, — joku lyö rumpua ... kaukana!

Aluksi kuului ääni hiljaisessa ilmassa etäisyydestä kantautuvana kuin valtimon tykytys ohimossa, mutta pian siihen lisääntyi terävämpää kohua.

— Ah, soittokunta, selitti Kim. Hän tunsu sotilassoittokunnan äänen, mutta se hämmästytti laamaa.

Tasangon toiselta reunalta tuli näkyviin tomupilveä nostattava raskas joukko. Sitten tuuli toi kuuluviin soiton säveleet:

Suo meille huomiosi, niin kohta kuulla saat, kuink' astui Sligon satamaan nää Mulligan-sotilaat.

Kimeäkieliset säkkipillit lurittivat tähän:

Kivääri olkapäällä me matkaan marsittiin, jäi Phoenix-puisto taakse ja muistot Dubliniin. Hei, rummut ja säkkipillit ne pauhasivat kuin villit, kun mars-mars-marssittiin me Mulligan-miekkoset niin!

Maverickiläisten soittokunta siinä johti rykmenttiä leiripaikalle, ja miehet marssivat kantamuksineen ruoduttain. Kiemurteleva jono kääntyi aukealle, kuormasto perässään, jakautui oikeaan ja vasempaan, kuhisi kuin muurahaisparvi ja...

— Mutta tämähän on noituutta! — sanoi laama.

Tasangon täytti joukko teltoja, jotka näyttivät nousevan valmiina kuormastovaunuista. Toinen parvi miehiä valtasi lehdon, pystytti siihen vaiteliaana ison teltan ja kahdeksan tai yhdeksän pienempää sen rinnalle, otti esiin keittoastioita, pannuja ja ruokatavaramyttyjä, minkä kaiken alkuasukaspalvelijat saivat haltuunsa, ja niin oli äkkiä mangolehto heidän katsellessaan muuttunut järjestyneeksi asuntopaikaksi!

— Lähtekäämme, sanoi laama peräytyen pelästyksissään, kun nuotiotulet alkoivat tuikkia ja valkoisia upseereita kilisevine miekkoineen kokoontui ruokailuteltaan.

— Vetäydy taaksepäin varjoon. Kukaan ei voi nähdä nuotion piiriä ulommaksi, sanoi Kim yhäti tuijottaen lippuun. Hän ei ollut milloinkaan ennen nähnyt, kuinka tottunut sotilasjoukko pystyttää leirin puolessa tunnissa.

— Katso! katso! supisi laama. — Tuolla tulee pappi.

Se oli Bennett, rykmentin kappalainen, tomuisessa mustassa puvussa laahautuen. Joku joukossa oli pilkaten puhunut papin urheudesta, ja häntä nolatakseen oli Bennett marssinut miesten rinnalla kaiken päivää. Musta puku, kultaristi kellonvitjoissa, parrattomat kasvot ja pehmeä musta leveälierinen hattu olisivat koko Intiassa ilmaisseet hänet pyhäksi mieheksi. Hän lyyhächti telttatuolille ruokailuteltan oven luo ja luisutti saappaat jalastaan. Kolme neljä upseeria kokoontui hänen ympärilleen nauraen ja laskien leikkiä hänen urotyöstään.

— Valkoisten miesten puhe ei ole lainkaan arvokasta, arvosteli laama, joka päätteli vain äänensävyistä. — Mutta minä olen tarkastanut tuon papin kasvoja ja luulen häntä oppineeksi mieheksi. Olisiko luultavaa, että hän ymmärtäisi meidän puhettamme? Haastaisin hänelle etsinnästäni.

— Älä milloinkaan puhuttele valkoista miestä ennenkuin hän on kylläinen, varoitti Kim käyttäen tunnettua sananpartta. — He rupeavat nyt aterioimaan, enkä ... enkä luule olevan soveliasta kerjätä heiltä. Palatkaamme majapaikallemme. Syötyämme tulemme tänne takaisin. Se oli varmasti Punainen Härkä, ... minun punainen härkäni.

He olivat kumpikin huomattavan hajamielisiä, kun vanhan naisen palvelijat asettivat ruokaa heidän eteensä. Senpä vuoksi ei kukaan puhutellut heitä, sillä vieraiden häiritseminen ei tuota onnea.

— Nyt, esitti Kim hampaitaan puhdistuen, — palaamme siihen paikkaan; mutta sinun täytyy, pyhä mies, odottaa vähän loitommalla, koska sinun jalkasi ovat raskaammat kuin minun ja minä kiihkeästi haluan tutkia tarkemmin tuota Punaista Härkää.

— Mutta kuinka sinä voit ymmärtää tuota puhetta? Kulje hitaasti. Tie on pimeä, vastasi laama levottomana.

Kim ei ollut millänsäkään huomautuksesta. — Minä panin siellä puiden läheisyydessä merkille paikan, sanoi hän, — missä voit istua, kunnes kutsun. Ei, jatkoi hän, kun laama osoitti vastustushalua, — muista että tämä on *minun* etsintääni ... minä etsin punaista härkääni. Tähtien merkit eivät koskeneet sinua. Minä tunnen vähän valkoisten sotilaiden tapoja ja tahdon aina tuta uusia asioita.

— Mitäpä sinä et jo tuntisi tästä maailmasta? — Laama lyyhistyi tottelevasti pieneen syvennykseen noin sadan askeleen päähän mangopuista, jotka tummina kohosivat tähtikirkasta taivasta vasten.

— Pysy tässä kunnes kutsun.

Kim livahti pimeään. Hän tiesi, että leirin ympärillä luultavasti oli vartioita, ja hän hymyili itsekseen kuullessaan erään raskaat askeleet. Poika, joka voi kuutamoyönä pujotella Lahoren kaupungin kattojen yli käyttäen jokaista pientäkin varjoa häivyttääkseen takaa-ajajansa, ei joudu edes hyvin harjaantuneiden sotilasvartijoiden kynsiin. Hän ryömi, kohteliaasti kylläkin, kahden vahtisotilaan välitse, ja milloin juosten, milloin pysähtyen, milloin mataen tai vatsallansa maaten hän vähitellen pääsi valaistun ruokailuteltan luo, ja painautuen kiinteästi erään mangopuun taakse hän odotti, kunnes jostakin sanasta pääsisi asioiden juoneen kiinni.

Ainoa asia, joka nyt hänen mieltänsä kiinnitti, oli miten saisi lisää tietoja Punaisesta Härästä. Hänen luulonsa mukaan — ja Kimin tietämättömyys yksistä seikoista oli yhtä ihmeellinen ja odottamaton kuin hänen tietonsa toisista — saattoivat nuo miehet, yhdeksänsataa perinpohjaista paholaista isän ennustuksen mukaan, kumartaa tuota härkää pimeään tultua niinkuin hindut pyhää lehmää. Se olisi niinkuin olla pitikin, ainakin johdonmukaista, ja senvuoksi olisi paras kysyä tuolta kultaristiseltä mieheltä neuvoa. Toisaalta saattoi, kuten hän muisti välttelemiensä vakavakasvoisten pappien tehneen Lahoren kaupungissa, tämäkin ryhtyä tekemään kiusallisia kysymyksiä ja käskeä hänen tietää huutia.

Mutta eikö Umballassa ollut näyttäytyntyt, että hänen taivaanmerkkinsä ennusti sotaa ja aseellisia miehiä? Eikö hän ollut Tähtien ystävä samoin kuin koko maailman ystävä, joka oli pakahtumaisillaan kauheista salaisuuksista? Ja lopuksi — se oli kaikkien hänen nopeitten ajatuksiensa pohjavirtaa — tämä seikkailu oli ihastuttavaa jatkoa hänen vanhoille talonkattorettilleen, samalla kun se oli juhlallisen ennustuksen täyttymistä. Hän makasi vatsallansa maassa ja kiemurteli teltan ovelle päin, kädellään pidellen kaulassaan olevaa amulettia.

Asia oli niinkuin hän oli aavistanutkin. Sahibit rukoilivat jumalaansa, sillä teltan keskellä olevalla pöydällä, sen ainoana marssinaikaisena koristuksena, oli kultainen härkä, joka oli muovattu Pekingin Kesäpalatsista otetusta vanhasta sotasaaliista, kullanpunainen härkä, joka pää riipuksissa tallasi irlanninvihreätä kenttää. Sille sahibit kohottivat lasinsa ja huusivat huikeasti yhteen ääneen.

Rykmentin papilla Arthur Bennetillä oli tapana lähteä teltasta, kun tämä malja oli juotu, ja marssista väsyneenä hän oli tavallista kömpelömpi liikkeissään. Kim tähysteli pää koholla pöydälle asetettua ennustusmerkkiänsä, ja tällöin pappi polkasi hänen olkapäällensä. Kim pyörähti pois jalan alta, mutta kaatoi samalla papin, joka ainiaan toiminnan miehenä tarttui häntä kurkkuun ja melkein kuristi hänet. Kim puolestaan silloin potkasi häntä epätoivoisesti vatsaan. Bennett veti henkeä ja koukisti itsensä tuskan kourissa, mutta ei hellittänyt otettansa, vaan kääntyen jälleen ympäri vei sanaa puhumatta Kimin mukanaan omaan teltaansa. Maverickit olivat auttamattomia ilvehtijöitä, ja papin mielestä oli senvuoksi parasta olla asiasta vaihi, kunnes oli saanut tutkimuksen tehdyksi.

— Mitä, sehän on poika! — sanoi hän laahatessaan saaliinsa telttalyhdyn alle. Sitten ankarasti ravistaen häntä hän huudahti: — Mitä sinä teit? Sinä olet varas. *Choor? Mallum?*

Hänen hindu-sanavarastonsa oli jotenkin rajoitettu, ja kiihtynyt sekä äkämystynyt Kim aikoi pysyä sinä, miksi häntä oli luultukin. Voimia kootessaan hän mietti hyvin uskottavaa juttua sukulaissuhteistaan jonkun kokkipojan kanssa ja samalla piti silmällä pakotietä papin vasemman käsivarren alitse. Tilaisuus tuli, hän pujahti ovelle päin, mutta pitkä käsivarsi ojentautui hänen peräänsä ja tarttui häntä niskaan, katkaisten samalla amulettirihman ja siepaten amulettin.

— Anna se minulle. Oi, anna se minulle. Onko se hävinnyt? Anna minulle paperit!

Sanat lausuttiin englanninkielellä .. alkuasukkaan ohuella, terävällä ääntämistavalla, ja kappalainen hätkähti.

— Veljeskunnan merkki, sanoi hän avaten kätensä. — Ei, jokin pakanallinen taikakalu. Mutta miten ... kuinka, sinähän puhut englantia? Varastelevat pikku pojat saavat selkäänsä. Tiedätkö sen?

— En minä varasta ... enkä ole varastanut. — Kim vääntelehti tuskasta, niinkuin koira, jota uhataan kepillä. — Oh, anna se minulle. Se on minun taikakaluni. Älä varasta sitä minulta.

Pappi ei välittänyt pojan pyynnöistä, vaan menen teltan ovelle huusi jonkun sinne. Lihavahko,

sileäksi ajeltu mies ilmestyi esiin.

— Minä pyytäisin teidän neuvoanne, isä Viktor, — sanoi Bennett. — Tapasin tämän pojan pimeässä ruokailuteltan ulkopuolella. Tavallisissa oloissa olisin häntä kurittanut ja antanut hänen mennä, sillä luulen häntä varkaaksi. Mutta hän tuntuu puhuvan englanninkieltä ja panee jotakin arvoa kaulassa kantamaansa taikakaluun. Ajattelin teidän voivan auttaa minua.

Bennettin mielestä oli kyllä rykmentin irlantilaisia varten asetetun roomalaiskatolisen papin ja hänen välillään ylipääsemätön kuilu, mutta merkille saattoi panna, että milloin Englannin kirkko oli tekemisissä jonkin inhimillisen kysymyksen kanssa, se mielellään pyysi Rooman kirkon apua. Bennettin virallinen inho "punaista naista" kohtaan oli yhtä voimakas kuin hänen yksityinen kunnioituksensa isä Viktoria kohtaan.

— Varasko, joka puhuu englanninkieltä? Katsokaamme hänen taikakaluaan. Ei, se ei ole mikään veljeskunnan merkki, Bennett. — Hän ojensi kätensä.

— Mutta onko meillä oikeutta avata sitä? Kunnollinen selkäsauna...

— Minä *en* varastanut, väitti Kim. — Te olette potkinut minua joka paikkaan. Antakaa nyt minulle taikakaluni, ja minä menen pois.

— Ei vallon niin vikkellästi. Katsotaanhan ensin, — päätti isä Viktor, hitaasti kiertäen auki Kimball O'Hara-poloisen *ne varietur*-pergamentin, passin ja Kimin kastetodistuksen. Tälle viimeainitulle oli isä — luullen jotenkin tekevänsä ihmeitä pojalleen — useaan kertaan tuhrustanut: "*Pitäkää huolta pojasta. Olkaa hyvä, pitäkää huolta pojasta*", ja lisännyt loppuun täyden nimensä ja rykmenttinsä numeron.

— Pimeyden voimat! ihmetteli isä Viktor, antaen kaikki Bennettille. — Tiedätkö mitä nämä ovat?

— Kyllä, sanoi Kim. — Ne ovat minun, ja minä tahdon mennä.

— En oikein ymmärrä, sanoi Bennett. — Hän toi ne luultavasti tarkoituksella. Siinä voi olla jokin kerjäläisen temppu.

— Enpä ole milloinkaan nähnyt kerjäläistä, joka olisi ollut vähemmän halukas jäämään seuraansa. Tässä on aimo annos salaperäisyyttä. Uskotko Kaitselmukseen, Bennett?

— Tokihan.

— No niin, minä uskon ihmeisiin, mikä minusta merkitsee samaa. Pimeyden voimat! Kimball O'Hara! Ja hänen poikansa! Mutta tämä poika on alkuasukas, ja minä itse näin, että Kimball meni naimisiin Annie Shottin kanssa. Kuinka kauan sinulla on ollut nämä esineet, poika?

— Pienestä pitäen. — Isä Viktor astui nopeasti lähemmäksi ja avasi Kimin mekonkauluksen. — Katsokaa, Bennett, hän ei ole aivan musta. Mikä sinun nimesi on?

— Kim.

— Eli Kimball?

— Ehkäpä. Sallitteko minun lähteä?

— Onko muuta nimeä?

— He käyttävät minusta nimeä *Kim Rishti ke*. Se merkitsee Rishtin Kim.

— Mitä se on ... Rishti?

— Se oli isäni rykmentti.

— Jo ymmärrän: *Irish*, irlantilainen.

— Niin. Siten isäni kertoi minulle. Isäni on elänyt.

— On elänyt missä?

— On elänyt. *Tietysti* hän on kuollut ... mennyt loppuun.

— Ohoo! Sinä esität sen vähän oudosti.

Bennett keskeytti. — Saattaa olla, että olen tehnyt pojalle vääryyttä. Hän on varmasti valkoinen, vaikka ilmeisesti hoidotta jäänyt. Taisin pidellä häntä pahoin. Ei suinkaan viini...

— Antakaa hänelle siis vähän sherryä ja asettakaa istumaan vuoteelle. No, Kim, jatkoi isä Viktor, ei sinulle tehdä pahaa. Juo tämä ja kerro meille itsestäsi. Kerro täysi totuus, jollei sinulla ole mitään sitä vastaan.

Kim yski vähän laskiessaan tyhjän lasin kädestänsä ja harkitsi. Tilanne tuntui vaativan sekä varovaisuutta että vikkellä mielikuvitusta. Pojat, jotka tavataan telttain läheisyydessä, saavat tavallisesti selkäänsä, ja sitten heidät ajetaan pois. Mutta hän ei ollut saanut lainkaan vitsaa; amuletti oli ilmeisesti hänelle hyödyksi, ja hänestä tuntui siltä kuin Umballan ennustus ja nuo muutamat sanat, jotka hän saattoi muistaa isänsä höpinästä, soveltuisivat ihmeellisesti yhteen. Mitenkähän muutoin tuo lihava isä olisi ollut niin utelias, miksihän tuo laihempi mies olisi antanut tuota kuumaa keltaista juomaa?

— Isäni kuoli Lahoren kaupungissa, kun olin hyvin pieni. Nainen piti *kabbari*-myymälää vuokraajuriaseman läheisyydessä. — Kim aloitti juttunsa oikopäätä vähän epätietoisena, minkä verran totuus häntä auttasi.

— Oliko se äitisi?

— Ei! — Kim heilautti kättään inhoavin liikkein. — Hän meni loppuun, kun minä olin syntynyt. Isä sai nämä paperit Jadoo Gheristä ... mitenkä sitä nimitätte? — Bennett nyökäytti päätänsä — koska hän oli siellä hyvässä asemassa. Isä sanoi minulle niin. Hän sanoi myöskin, ja bramiini, joka piirsi hiekkaan Umballassa, kaksi päivää sitten, hän sanoi, että tapaan punaisen härän vihreällä niityllä ja että härkä auttaa minua.

— Ihmeellinen pikku valehtelija, mutisi Bennett.

— Pimeyden voimat, minkälainen maa! mutisi isä Viktor. — Jatka, Kim.

— Minä en varastanut. Sitäpaitsi, minä olen juuri nykyään hyvin pyhän miehen oppilas. Hän odottaa ulkona. Me näimme kahden miehen tulevan lippuja kantaen ja valmistavan paikkaa. Niinhän aina unessa tapahtuu tai ... ennustuksen mukaan. Siitä tiesin, että ennustus oli käymässä toteen. Minä näin punaisen härän vihreällä niityllä, ja isä oli sanonut: "Yhdeksänsataa *pukka*-paholaista ja eversti ratsastaen hevosella tulevat pitämään huolta sinusta, kun löydät punaisen härän." En tiennyt mitä tehdä, kun näin härän, vaan menin pois ja palasin pimeän tullen. Tahdoin nähdä härän jälleen, ja näin sen ja ... sahibit rukoilemassa sitä. Hän istuu tuolla ulkona. Teettekö hänelle pahaa, jos kutsun hänet nyt? Hän on hyvin pyhä mies. Hän voi todistaa kaikki mitä sanon, ja hän tietää, etten ole varas.

— Upseerit rukoilemassa härkää! Mitä hullunkummaa se merkitsee? päivitteli Bennett. — Pyhän miehen oppilas! Onko poika mieletön?

— Se on O'Haran poika, aivan varmaan. O'Haran poika liitossa kaikkien pimeiden voimien kanssa. Juuri sellaista olisi hänen isänsä tehnyt juovuksissa ollessaan. Parasta kai on kutsua se pyhä mies. Hän ehkä tietää jotakin.

— Hän ei tiedä mitään, sanoi Kim. — Minä näytän teille hänet, jos tulette mukaan. Hän on minun isäntäni. Sitten me voimme mennä.

— Pimeyden voimat! oli kaikki, mitä isä Viktor sai sanotuksi, kun Bennett meni ulos pidellen lujasti poikaa käsivarresta.

He tapasivat laaman siinä, minne poika oli hänet jättänyt.

— Minun etsimiseni on päättynyt, huusi Kim kansan murteella. — Minä olen löytänyt härän, mutta jumalat tietävät, mitä sitten tulee. Eivät ne sinulle tee pahaa. Tule lihavan papin telttaan tämän laihan miehen mukana ja katso mitä tapahtuu. Kaikki on siellä uutta, eivätkä he osaa hindukieltä. He ovat vain sukimattomia aaseja.

— Sitten ei ole oikein tehdä pilaa heidän tietämättömydestään, virkkoi laama. — Minä olen iloissani, jos olet onnistunut, chelani.

Arvokkaasti ja luottavasti hän astui pieneen telttaan, tervehti pappeja niinkuin kirkonmies ja istuutui avonaisen hiilivalkean ääreen. Teltan keltaisen sisustuksen heijastus lampun valossa sai hänen kasvonsa hohtamaan kullankeltaisina.

Bennett tarkasteli häntä sillä välinpitämättömyydellä, joka pitää halveksivasti yhdeksää kymmenettäosaa ihmiskunnasta pakanoina.

Laama puhutteli Kimiä: — Ja mikä oli tulos etsinnästäsi? Mitä lahjoja Punainen Härkä on tuonut?

— Hän kysyy, mitä aiotte tehdä, sanoi Kim, ottaen omaksi edukseen tulkkina olemisen. Bennett katsahti levottomana isä Viktoriin.

— En ymmärrä, mitä tällä fakiirilla on tekemistä pojan kanssa, joka on epäilemättä hänen uhrinsa tai liittolaisensa, aloitti Bennett. — Emmehän voi sallia englantilaisen pojan... Jos hän on vapaamuurareihin kuuluneen miehen poika, on parasta, että hän mitä pikimmin pääsee vapaamuurarien orpokotiin.

— Ah! Ymmärrän, teidän olette rykmentin vapaamuurarilooshin sihteeri, lausui isä Viktor. — Mutta voisimmehan sanoa vanhalle miehelle, mitä aiomme tehdä. Hän ei näytä heittiöltä.

— Minun kokemukseni mukaan ei milloinkaan saa selvää itämaalaisen mielestä. No, Kimball, minä tahdon, että kerrot tälle miehelle, mitä haastan ... sana sanalta.

Kim kokosi seuraavien lauseiden sisällön ja aloitti näin:

— Pyhä mies, tämä kameelin näköinen laiha hupsu sanoo, että minä olen erään sahibin poika.

— Mutta kuinka?

— Oh, kyllä se on totta. Minä tiesin sen syntymästäni saakka, mutta *hän* sai sen selville vain lukien paperista, joka on kaula-amuletissani. Hänen mielestään sellainen, joka on kerran ollut sahib, on aina sahib. Ja keskenänsä he ovat tuumineet pitää minut tässä rykmentissä tai lähettää minut *madrissahiin* (kouluun). Sellaista on ennenkin tapahtunut. Minä olen aina välttänyt sitä. Tuo lihava hupsu on yhtä mieltä ja tuo kameelinkaltainen toista. Mutta se ei minua huoleta. Voinhan olla täällä yön ja seuraavankin. On sellaista ennenkin sattunut. Sitten juoksen tieheni ja palaan luoksesi.

— Mutta selitä heille, että sinä olet oppilaani. Sano heille, kuinka tulit luokseni, kun minä olin heikko ja eksesyksissä. Kerro heille etsinnästämmme, niin he kyllä varmasti päästävät sinut heti.

— Olen jo selittänyt heille. He nauravat ja puhuvat poliisista.

— Mitä te puhutte? kysyi herra Bennett.

— Oh, hän sanoo vain, että jollette laske minua, estää se häntä asiansa toimittamisessa ... hänen tärkeissä yksityisasiassa. Jos tietäisitte, mikä hänen asiansa on, ette olisi niin halukkaita häiritsemään sitä.

— Mikä se sitten on? kysyi Viktor, katsellessaan laaman kasvoja hiukan kiinnostuneena.

— Tässä maassa on eräs joki, jonka hän kovin hartaasti tahtoo löytää. Sen on synnyttänyt vasama, jonka — Kim polki jalkaa kärsimättömänä miettiessään, miten hän kääntäisi kansanmurteesta huonolle englanninkielelle kertomuksen. — Oh, sen teki herramme Buddha, jumala, jonka tiedätte. Jos pesette itsenne siinä joessa, pääsette vapaaksi kaikista synneistä ja tulette valkoisiksi kuin puuvilla. (Kim oli aikanaan kuullut lähetyssaarnaajan puhuvan.) Minä olen hänen oppilaansa, ja meidän *täytyy* löytää se joki. Se on niin tärkeä meille.

— Kerro se uudestaan, sanoi Bennett. Kim totteli ja paranteli tarinaansa.

— Mutta tämänhän on törkeää pilkkaa, huusi Englannin kirkon pappi.

— Hm, hm, jupisi isä Viktor myötätuntoisesti. — Antaisin paljon osatakseni puhua kansankieltä. Joki, joka pesee pois synnit! Ja kuinka kauan olette sitä etsineet?

— Oh, monta päivää. Nyt me tahdomme lähteä etsimään sitä jälleen. Eihän se ole täällä, tiedättehan.

— Kyllä ymmärrän, sanoi isä Viktor vakavasti. — Mutta et sinä voi enää olla tämän vanhan miehen seurassa. Olisi eri asia, Kim, ellet olisi sotilaan poika. Sano hänelle, että rykmentti pitää huolta sinusta ja kasvattaa sinusta yhtä hyvän miehen kuin ... niin hyvän miehen kuin suinkin on mahdollista. Sano hänelle, että jos hän uskoo ihmeitä, niin hänen täytyy uskoa, että...

— Ei ole tarvis vedota hänen herkkäuskoisuuteensa, keskeytti Bennett.

— Sitä en aiokaan tehdä. Hänen täytyy uskoa, että pojan tulo tänne ... omaan rykmenttiinsä ... etsimään punaista härkäänsä on ihme. Miettikääpä mitä muita mahdollisuuksia olisi ollut, Bennett. Tämä ainoa poika koko Intiassa ja meidän rykmenttimme kaikkien muiden joukosta marssimassa häntä

vastaan! Siinä on jotakin edeltäpäin määrättyä. Niin, sano hänelle, että se on Kismet. Kismet, *mallum?* (Ymmärrätkö?)

Hän kääntyi laaman puoleen, jolle hän olisi yhtä hyvin voinut puhua Mesopotamiasta.

— He sanovat, — ja vanhan miehen silmä kirkastui, kun Kim puhui, — he sanovat, että minun horoskooppini ennustus on täyttynyt, ja että kun minut nyt on johdettu takaisin ... vaikka lähdinkin, niinkuin tiedät, uteliaisuudesta sitä katsomaan ... näiden ihmisten ja heidän punaisen härkensä luokse, minun täytyy mennä kouluun ja tulla sahibiksi. Minä olen nyt myöntövinäni, sillä pahimmassa tapauksessa se merkitsee vain muutamia aterioita, jotka syön poissa sinun luotasi. Sitten pujahdan tieheni ja kuljen pitkin tietä Saharunporeen. Pysy senvuoksi, pyhä mies, tuon Kulu-naisen seurassa ... älä missään tapauksessa loittone hänen vaunuistansa, kunnes tulen jälleen. Minun merkkinihän puhui sodasta ja aseellisista miehistä. Katsohan, kuinka ne ovat antaneet minulle viiniä juotavaksi ja asettaneet minut tällaiseen kunniapaikkaan! Minun isäni on varmaankin ollut joku suuri henkilö. Senvuoksi, jos he minuakin kunnioittavat, on se hyvä. Jollei, niin hyvä sekin. Miten hyvänsä käyneekin, juoksen takaisin luoksesi, kun kyllästyn. Mutta pysy sinä rajputilaisten seurassa, muutoin en löydä jälkiäsi... Niin. Oh, niin, sanoi poika, — minä olen sanonut hänelle kaikki, mitä käskitte.

— En ymmärrä mitään syytä, miksi ukko vielä viipyy, sanoi Bennett, pistäen kätensä housuntaskuun.
— Voimmehan myöhemmin tutkia yksityiskohtia ... ja minä annan hänelle rup...

— Anna hänelle aikaa. Ehkäpä hän on mielistynyt poikaan, sanoi isä Viktor, puolittain estäen Bennettin kädenliikkeen.

Laama veti esiin rukousnauhansa ja painoi leveäreunaisen hattunsa alemmaksi silmien yli.

— Mitä hän nyt tahtoo?

— Hän sanoo — Kim kohotti kättään — hän sanoo: "Olkaa hiljaa." Hän tahtoo puhua minulle. Näettekö, te ette ymmärrä sanaakaan siitä, mitä hän sanoo, ja minä luulen, että jos te puhutte, kiroaa hän teitä hyvin pahoin. Kun hän ottaa rukousnauhansa noin esille, tahtoo hän, näettekö, aina silloin olla rauhassa.

Molemmat englantilaiset istuivat hämmästyneinä, mutta Bennettin silmissä oli ilme, joka ei luvannut hyvää Kimille, jos hän joutuisi uskonnollisen kasvatuksen alaiseksi.

— Sahib ja sahibin poika... Laaman ääni oli tuskasta käheä. — Mutta eihän kukaan valkoinen mies tunne maata ja maan tapoja, niinkuin sinä tunnet. Kuinka se voi olla silloin totta?

— Mitä sillä on väliä, pyhä mies. Muista vain, että kysymyksessä on yö tai pari. Muista, että minä voin muuttua äkkiä. Tulee käymään niinkuin silloin, kun ensimmäisen kerran puhuin sinulle Zam-Zammahin, suuren kanuunan, luona...

— Poika, joka oli valkoisten miesten puvussa, kun ensin menin Ihmeitten taloon. Ja toisella kerralla olit hindu. Mikähän kolmas muotosi on? Hän nauroi väsyneesti. — Ah, chela, sinä olet tehnyt pahoin vanhaa miestä kohtaan, sillä minun sydämeni kiintyi sinuun.

— Ja minun sydämeni sinuun, mutta mistä minä tiesin, että punainen härkä saattaisi minut tällaiseen pulmaan?

Laama peitti uudelleen kasvonsa ja hypisteli hermostuneesti rukousnauhaansa. Kim istuutui hänen viereensä ja otti hänen vaatteensa poimun käteensä.

— Niinkö siis asia on, että poika on sahib? jatkoi laama väräjäväällä äänellä. — Sellainen sahib kuin hän oli, joka hoiti kuvia Ihmeitten talossa. — Laaman kokemukset valkoisista miehistä olivat hyvin vähäiset. Hän ikäänkuin toisti läksyä. — Siispä ei näytä sovelialta, että hän tekisi toisin kuin sahibit tekevät. Hänen täytyy palata oman kansansa luokse.

— Päiväksi ja yöksi ja päiväksi, vakuutti Kim.

— Ei, älä tee sitä, et saa!

Isä Viktor näki Kimin siirtyvän ovelle päin ja pani jalkansa lujasti eteen.

— Minä en ymmärrä valkoisten miesten tapoja. Se pappi, joka näytti kuvia Ihmeitten talossa, oli ystävällisempi kuin tämä laiha mies täällä. He ottavat tämän pojan minulta. He tahtovat oppilaastani tehdä sahibin. Voi minua, kuinka voin löytää jokeni? Eikö *heillä* ole oppilaita? Kysy!

— Hän sanoo olevansa hyvin murheellinen, sillä hän ei voi löytää jokea enää. Hän sanoo: "Miksei

teillä ole oppilaita ja miksi ette lakkaa kiusaamasta häntä?" Hän tahtoo päästä puhtaaksi synneistään.

Ei Bennett ei isä Viktorkaan voinut löytää vastausta siihen.

Suruissaan laaman tuskasta sanoi Kim englanninkielellä: — Jos te laskette meidät, niin me lähdemme hiljaa pois emmekä varasta. Me etsimme sitä jokea, niinkuin ennenkin; soisinpa, etten olisi tullut tänne tapaamaan punaista härkää ja kaikkea muutakin. Minä en tahdo niitä.

— Se oli paras työ, mitä milloinkaan olet itsellesi tehnyt, nuori poikaseni, sanoi Bennett.

— Miten taivaan nimessä voisin lohduttaa häntä! sanoi isä Viktor katsellen laamaa tarkkaavasti. — Hän ei voi saada poikaa mukaansa, ja hän on kuitenkin hyvä mies ... olen vakuuttunut siitä. Bennett, jos annatte hänelle tuon rupeen, hän kiroo teidät tyyten tykkäänään!

He istuivat hiljaa pitkän aikaa. Sitten laama kohotti päänsä ja katseli etäisyyteen.

— Ja minä olen Tien kulkija, sanoi hän katkerasti. — Synti on minun ja rangaistuskin kohtaa minua. Uskottelin itselleni ... sillä nyt näen, että se oli vain uskottelua ... että sinut lähetettiin luokseni auttamaan minua etsinnässäni. Ja niin sydämeni taipui sinun hyvyyteesi ja ystävällisyyteesi ja viisauteesi, vaikka niin nuori olit. Mutta niiden, jotka seuraavat Tietä, ei tule antaa minkään halun tai kiintymyksen sallia kiihdyttää heitä, sillä se on vain näköharhaa. Niinkuin sanoo...

Hän lausui vanhan kiinalaisen lauseen ja pari muuta lisäksi.

— Minä astuin pois Tieltä, chelani. Se ei ollut sinun syysi. Minä ihastuin nähdessäni elämää, uusia ihmisiä, ja iloitsin siitä, että sinä ihastuit niitä nähdessäsi. Minä mielistyin sinuun, vaikka minun olisi tullut ajatella vain etsintääni. Nyt minä murehdin, kun sinut otettiin pois. Ja jokeni on kaukana. Minä olen rikkonut Lakia.

— Pimeyden voimat! sanoi isä Viktor, joka rippitunnustuksiin tottuneena ymmärsi joka lauseessa olevan tuskan sävyn.

— Nyt ymmärrän, että Punaisen Härän merkki oli aiottu yhtä hyvin minulle kuin sinullekin. Kaikki halut ovat punaisia ja pahoja. Minä tahdon tehdä parannuksen ja etsiä jokeani yksin.

— Mene ainakin takaisin tuon Kulun naisen luo, kehotti Kim, — muutoin eksyt tiellä. Hän on ruokkiva sinua, kunnes palaan luoksesi.

Laama viittasi kädellään merkiksi, että asia oli lopullisesti päätetty hänen mielellään.

— No nyt, hänen äänensä muuttui, kun hän kääntyi Kimin puoleen, — mitä he sinulle tekevät? Voinhan ainakin toimittamalla jonkin ansiotyön pyyhkiä pois entiset virheet.

— He aikovat tehdä minusta sahibin. Huomisen päivän perästä minä palaan. Älä murehdi.

— Minkäkaltaisen? Sellaisenko kuin tämä ... vaiko tuo mies? — Hän viittasi isä Viktoriin. — Vai sellaisenko jommoisia näin tänä iltana ... miehiä, joilla on miekat ja jotka astuvat raskaasti?

— Ehkäpä.

— Se ei ole hyvä. Ne miehet noudattavat halujaan ja joutuvat lopuksi tyhjyyteen. Sinä et saa tulla heidän kaltaisekseen.

— Umballan pappi sanoi, että minun tähteni merkitsi sotaa, vastusti Kim. — Minä kysyn noilta hupsuilta mutta eihän sitäkään tarvita. Juoksen tieheni tänä iltana, sillä minähän vain tahdoin nähdä näitä uusia asioita.

Kim teki pari kolme kysymystä englanninkielellä isä Viktorille ja käänsi vastaukset laamalle.

Laama vastasi: — Te otatte hänet minulta, ettekä voi sanoa mitä hänestä teette. Sanokaa se minulle, ennenkuin lähdän, sillä ei ole pieni asia kasvattaa lasta.

— Sinut lähetetään kouluun, kuului vastaus. — Sitten myöhemmin näemme, mitä sen jälkeen tehdään. Mielelläsi olisit kai soturi, Kimball?

— *Gorah-log* (valkopukuinen mies)! Ee-ei! ei — Kim pudisti päätänsä pontevasti. Hänen luonteessaan ei ollut mitään, mikä olisi osoittanut taipumusta sotilasharjoituksiin ja järjestykseen. — Minä en tahdo tulla sotilaaksi.

— Sinä tulet siksi, miksi sinut määrätään, sanoi Bennett, — ja sinun pitäisi olla kiitollinen, kun me

autamme sinua.

Kim hymyili säälivästi. Jos nämä miehet olivat sellaisessa harhakäsityksessä, että hän tekisi jotakin sellaista, mitä hän ei halunnut, sitä parempi.

Jälleen seurasi tuokion hiljaisuus. Bennett näytti kärsimättömältä ja ehdotti kutsuttavaksi vartiosotilaan, joka veisi pois fakiirin.

— Antavatko ne ilmaiseksi vai myyvätkö opetusta sahibien luona? Kysy heiltä! sanoi laama, ja Kim käänsi.

— He sanovat että rahaa maksetaan opettajalle ja että rykmentti maksaa sen ... mutta mitä hyötyä siitä on? Vain yhden yön aion viipyä.

— Ja ... kuta enemmän rahaa maksetaan, sitä enemmänkö opetusta annetaan? laama ei ottanut huomioon Kimin aikomusta karata. — Ei ole väärin maksaa opetuksesta; tietämättömän auttaminen viisauteen on aina ansiollista. — Hän sormaili kiivaasti rukousnauhaansa. Sitten hän katsoi sortajiinsa.

— Kysy heiltä, kuinka paljon he vaativat rahaa antaakseen viisaan ja soveliaan opetuksen ja missä kaupungissa sellaista opetusta annetaan.

— No niin, sanoi isä Viktor englanninkielellä, kun Kim oli tulkinut kysymyksen. — Siitähän on kysymys. Rykmentti maksaisi puolestasi koko ajan, minkä olet sotilasten orpokodissa, tai voisit myöskin päästä Punjabin vapaamuurarien orpokotiin (eipä sillä, että hän tai sinä ymmärtäisitte, mitä se merkitsee). Paras kasvatuspaikka pojille, minkä Intiassa voi saada, on tietenkin Pyhän Xavierin Lucknowissa. — Tämän tulkitseminen vei jonkin aikaa, sillä Bennett tahtoi alinomaa keskeyttää.

— Hän tahtoi tietää kuinka paljon se maksaa, sanoi Kim rauhallisesti.

— Kaksi- tai kolmesataa rupeeta vuodessa. — Isä Viktor ei kyennyt enää ihmettelemään mitään. Bennett oli kärsimätön eikä ymmärtänyt keskustelun tarkoitusta.

Kim tulkitsi laaman vastauksen isä Viktorille: — Hän pyytää, että kirjoittaisitte tuon kaupungin nimen ja rahasumman paperille ja antaisitte sen hänelle. Ja hän sanoo, että panisitte nimenne alle, sillä hän kirjoittaa jonakin päivänä kirjeen teille. Hän sanoo, että te olette hyvä mies. Hän sanoo, että toinen mies on hupsu. Hän lähtee pois.

Laama nousi äkkiä. — Lähden jatkamaan etsimääni, huudahti hän, ja samassa hän oli mennyt.

— Hän joutuu suoraan etuvartioiden kynsiin, huusi isä Viktor hypähtäen ylös, samassa kun laama riensi ulos. — Mutta en voi jättää poikaa. — Kim kääntyi vikkelaasti ikäänkuin seuratakseen laamaa, mutta maltoi mielensä. Vartiosoturin huutoa ei kuulunut ulkoa. Laama oli hävinnyt.

Kim asettui mukavasti istumaan papin vuoteelle. Olihan laama ainakin luvannut jäädä kululaisen naisen matkaseuraan, ja muut olivat vähärvoisia asioita. Häntä huvitti se, että molemmat papit olivat niin kiihtyneitä. He keskustelivat kauan matalalla äänellä, ja isä Viktor koetti selittää jotakin suunnitelmaa herra Bennettille, joka näytti epäuskoiselta. Kaikki tämä oli aivan uutta ja hauskaa, mutta Kim tunsikin olevansa uninen.

He kutsuivat miehiä teltaan, ja muuan näistä oli varmastikin rykmentin päällikkö, niinkuin Kimin isä oli ennustanut. He kysyivät häneltä kaikenlaista, etenkin naisesta, joka oli häntä hoitanut; siihen Kim vastasi totuudenmukaisesti. He eivät näyttäneet pitävän naista hyvänä hoitajana.

Joka tapauksessa tämä kaikki oli uuden uutukaisinta hänelle. Ennen tai myöhemmin hän saattaisi, jos haluaisi, paeta suureen rajattomaan Intiaan, loitolle pappien ja teltain ja sotapäälliköiden luota. Sillä välin, jos sahibeihin jotakin voi vaikuttaa, hän tekisi parhaansa. Olihan hänkin valkoihoinen.

Pitkien puheitten perästä, joita hän ei voinut tajuta, he luovuttivat hänet kersantin haltuun, jolle annettiin samalla tarkat määräykset kaikella muotoa estää hänen pakoyrityksensä. Rykmentti oli menossa Umballaan, ja Kim lähetettäisiin osaksi vapaamuurarien kustannuksella, osaksi kerätyillä varoilla kaupunkiin, jonka nimi oli Sanawar.

— Tämä asia on mitä ihmeellisintä, eversti, sanoi isä Viktor, puhuttuaan yhteen menoon ainakin kymmenen minuuttia. — Hänen buddhalainen ystävänsä on mennyt tiehensä otettuaan minun nimeni ja osoitteeni tietoonsa. En voi ymmärtää, aikooko hän maksaa pojan kasvatuksesta vai valmistaneeko hän jotakin taikatemppua omasta puolestaan.

Sitten hän kääntyi Kimin puoleen sanoen: — Sinä tulet kyllä kerran olemaan kiitollinen ystäväillesi Punaiselle Härälle. Me kasvatamme sinusta miehen Sanawarissa ... vaikkapa sinusta sitten tulisi

protestanttikin.

— Tietysti ... aivan varmaan, sanoi Bennett.

— Mutta ettehän te mene Sanawariin, sanoi Kim.

— Mutta mehän menemme Sanawariin, pieni mies. Se on ylipäällikön määräys, ja hänpä on vähän tärkeämpi henkilö kuin O'Haran poika.

— Te ette mene Sanawariin. Tehän menette sotaan.

Kova naurun remahdus räjähti täyteen ahdetussa teltassa.

— Kun opit tuntemaan rykmenttiäsi vähän paremmin, et sekota marssijärjestystä taistelujärjestykseen, Kim. Me toivomme jolloinkin pääsevämme sotaankin.

— Oh, kyllä minä sen tunnen. — Kim ampui nuolensa taas umpimähkään. Jolleivät he nyt olleet sotaan menossa, eivät he silloin ainakaan tienneet sitä, mitä hän oli kuullut haasteltavan kuistilla Umballassa. — Minä tiedän, ettette nyt ole sodassa, mutta minä voin sanoa teille, että heti kun tulette Umballaan, teidät lähetetään sotaan ... uuteen sotaan. Siihen menee kahdeksantuhatta miestä, sitäpaitsi kanuunoita.

— Sepä oli selvään sanottu. Kuuluuko ennustaminenkin sinun moniin ominaisuuksiisi? Viekää hänet pois, kersantti. Hankkikaa hänelle puku rumpalipoikien varastoista ja pitäkää huolta, ettei hän livahda sormienne välistä. Kuka voi väittää, että ihmeitten aika on ohi! Minun täytynee nyt mennä vuoteeseen, ymmärrys-parkani on aivan menehtymässä.

Leirin toisessa päässä istui Kim tuntia myöhemmin mykkänä kuin villi eläin ... vast'ikään yltyleensä pestynä, kauhistuttavan kankeassa puvussa, joka hankasi hänen sääriään ja käsivarsiaan.

— Kummallinen linnunpoika, puheli kersantti. — Hän ilmestyy äkkiä — keltanaamaisen bramiinin seurassa ja isänsä paperit kaulassaan olevassa pussissa — ja puhuu kaikenmoisia juttuja punaisesta härästä. Bramiini häviää tiehensä ilman pitempiä selityksiä, ja poika istuu jalat ristissä papin vuoteella ennustaen veristä sotaa kaikille. Intia on hirvuinen maa jumalaa pelkääville miehille. Kytkenpä hänet jalastansa telttapaaluun, jottei hän pääse livahtamaan katon läpi. Mitä sinä sanoitkaan sodasta?

— Kahdeksantuhatta miestä, paitsi kanuunoita, sanoi Kim. — Pianpa saat nähdä.

— Kyllä sinä olet kumma veitikka. Laskeudu nyt lepäämään rumpujen väliin ja nuku hyvin. Nuo pojat tulevat viereesi vartioimaan nukkuessasi.

VI

Sangen varhain seuraavana aamuna pantiin valkoiset teltat kokoon, ja ne hävisivät näkyvistä, kun maverickit lähtivät syrjätieta marssimaan Umballaan.

Kulku ei sivuuttanut edellisen illan levähdyspaikkaa, eikä Kim, joka tallusteli kuormastovaunujen mukana sotilaiden vaimojen huomautuksien esineenä, tuntenut itseänsä niin rohkeaksi kuin edellisenä iltana. Hän huomasi olevansa tarkoin vartioitu ... isä Viktor toisella puolella ja herra Bennett toisella.

Aamupäivällä joukko pysähtyi. Kameelilla ratsastava lähetti toi päällikölle kirjeen. Tämä luki sen ja kääntyi puhumaan eräälle majurille. Vaikka Kim oli puoli mailia jäljempänä, kuuli hän voimakkaan ja iloisen hälinän, joka asteittain siirtyi häneen asti paksun tomun läpi. Sitten joku taputti häntä selkään huutaen: — Sanopa, mitenkä tiesit, sinä pieni noidanpoika! Isä Viktor, koettakaa saada hänet selittämään.

Ratsu pysähtyi hänen viereensä, ja hänet nostettiin papin eteen satulaan.

- No niin, poikani, eilisiltainen ennustuksesi on toteutunut, olemme saaneet määräyksen lähteä Umballasta rintamalle huomisaamuna.

— Mitä se merkitsee? kysyi Kim, sillä puhe rintamasta ynnä muusta oli aivan outoa hänelle.

— Me lähdemme sotaan, niinkuin sanoit.

— Tietysti te menette sotaan. Minähän sanoin eilen illalla.

— Niin sanoit, mutta pimeyden valtojen nimessä, kuinka sen tiesit?

Kimin silmä välähti. Hän puristi huulensa yhteen, nyökäytti päätänsä ja näytti hyvin salaperäiseltä. Pappi ratsasti eteenpäin tomupilvessä, ja sotamiehet, kersantit ja aliupseerit haastelivat keskenään pojasta. Rykmentin päällikkö, joka ratsasti joukon etunenässä, katseli häntä hyvin ihmeissään.

— Ehkäpä hän oli kuullut joitakin basaarihuhuja, sanoi hän.

— Mutta sittenkin... Hän vilkaisi kädessään olevaan paperiin. —
Kummallista, asiahan päätettiin vasta viimeisten kahden päivän kuluessa.

— Onko sinunlaisia poikia useampia Intiassa? kysyi isä Viktor, — vai oletko sinä jonkinlainen *lusus naturae* (luonnon oikku)?

— Nyt kun olen teille sen ilmaissut, sanoi poika, — tahdotteko antaa minun palata vanhukseni luokse? Jollei hän ole jäänyt tuon Kulun naisen seuraan, pelkään hänen kuolevan.

— Siitä päättäen, mitä näin, pystyy hän yhtä hyvin pitämään huolta itsestään kuin sinäkin. Et pääse. Sinä olet tuonut meille onnea, ja me aiomme tehdä sinusta miehen. Saat mennä takaisin kuormastovaunuille, ja illalla tulet luokseni.

Lopun päivää Kim huomasi saavansa osakseen kunnioittavampaa huomiota noiden monen sadan valkoisen miehen taholta. Kertomus hänen leiriin ilmestymisestään, tieto hänen sukuperästään ja hänen ennustuksestaan ei ollut suinkaan menettänyt sisällyksestään mies mieheltä toistettuna. Eräs muodottoman lihava valkoinen nainen, joka istui suurella makuuvaatekuormalla, kysyi pojalta salaperäisesti, luuliko Kim hänen miehensä palaavan sodasta. Kim mietti vakavana asiaa ja sanoi hänen palaavan, jonka perästä nainen antoi hänelle ruokaa.

Monessa suhteessa tämä pitkä jono, jossa soittokunta silloin tällöin kajautteli säveliä ja kaikki puhuivat ja nauroivat iloisesti, muistutti jotakin Lahoren kaupungin juhlaa. Tähän asti ei ollut näkyntä oireitakaan kovasta työnteosta, jonka vuoksi Kim päätti kaikesta sydämestään antautua mukaan.

Iltapuolella tuli heitä vastaan soittokuntia, jotka sävelin saattoivat heitä leiripaikalle, Umballan rautatieaseman lähelle. Siitä koitui mielenkiintoinen yö. Toisten rykmenttien miehet tulivat tervehtimään maverickejä, ja nämä puolestaan kävivät vastatervehdyksillä. Lähetit riensivät kutsumaan heitä takaisin ja kohtasivat toisia lähettejä samoilla asioilla, ja hetken perästä raikuivat torvet hurjasti kutsuen lisää lähettejä ja upseereja palauttamaan järjestystä. Maverickit olivat tunnettuja vilkkaudestaan, ja nytkin täytyi vanhaa mainetta pitää yllä.

Mutta seuraavana aamuna he kokoontuivat asemasillalle erinomaisessa kunnossa ja järjestyksessä, ja Kim, joka jäi jälkijoukkoon sairaiden ja naisten sekä poikien mukana, huomasi olevansa huutamassa innokkaita jäähyväisiä junien poistuessa.

Sahibina oleminen oli tähän asti ollut peräti hauskaa, mutta hän käsitteli sittenkin varovasti sitä seikkaa. Hänet johdettiin rumpalipojan vartioimana takaisin tyhjiin, valkoisiksi laastittuihin leiriparakeihin, joiden lattiat olivat täynnä rikkoja ja paperipalasia ja joissa kaikui kovin ontolta hänen siellä astellessaan. Alkuasukkaiden tapaan hän kyyristyi kokoon eräälle makuuvaatteista tyhjennetylle vuoteelle ja nukahti. Äkäinen mies tuli sisään, herätti hänet ja sanoi olevansa koulun opettaja. Se riitti saamaan Kimin sulkeutumaan kuoreensa.

Hän kykeni ennestään nipin napin ottamaan tolkun englanninkielisistä poliisimääräyksistä, koska ne koskivat hänen omaa mukavuuttaan. Ja monien vieraiden joukossa, jotka olivat käyneet hänen holhoojansa, ennenmainitun naisen luona, oli ollut eräs hullunkurinen saksalainen, joka maalaili kulisseeja kuljeskelevalle teatteriseurueelle. Hän kertoi Kimille olleensa mukana "barrikaadeilla vuonna 48" ja sen vuoksi — ainakin Kim oli ymmärtänyt niin — hän opettaisi poikaa kirjoittamaan, jos vain saisi ruokaa. Kim oli vaivoin saatu niin pitkälle, että hän oppi yksityiset kirjaimet, mutta ei hän juuri lempein tuntein niitä muistellut.

— En minä osaa mitään. Menkää tiehenne, sanoi Kim, joka aavisti pahaa. Silloin mies tarttui häntä korvaan ja laahasi hänet eräässä sivurakennuksessa olevaan huoneeseen, jossa tusinan verran rumpalipoikia oli istumassa, ja käski hänen olla hiljaa, jollei hän muutakaan osaisi. Sen hän kyllä onnistui suorittamaan. Mies selitteli jotakin, piirteli valkoisia viivoja mustalle taululle ainakin puolen tuntia, ja Kim puolestaan jatkoi keskeytettyä untansa. Hän ei lainkaan pitänyt asioiden nykyisestä tilasta, sillä tämähän oli juuri se koulu ja koulujärjestys, jota välttääkseen hän oli kaksi kolmattaosaa nuoresta elämästään kuluttanut. Äkkiä pisti hänen päähänsä mainio aatos, ja hän ihmetteli, miksei hän jo aiemmin ollut sitä keksinyt.

Mies laski lopuksi pojat ulos, ja ensimmäisenä ulos kuistille päivänpaisteeseen hyökkäämässä oli Kim.

— Hoi siellä! Pysähdy! huusi kimakka ääni hänen takanaan. — Minun on pidettävä huolta sinusta, enkä saa laskea sinua näkyvistäni. Minne aiot mennä?

Huutaja oli se rumpalipoika, joka oli häntä seurannut koko aamupäivän, lihava ja kesakkonaamainen, noin neljäntoista ikäinen viikari. Kim inhosi häntä anturoista lakinrihmoihin saakka.

— Basaariin ... ostamaan makeisia ... sinulle, — sanoi Kim hetken mietittyään.

— Hohoi, basaarit ovat rajojen ulkopuolella. Jos sinne menemme, saamme selkäämme. Tule takaisin.

— Kuinka lähelle voimme mennä? — Kim ei ymmärtänyt, mitä rajoilla tarkoitettiin, mutta hän tahtoi olla kohtelias ... ainakin sillä kertaa.

— Kuinka lähelle? Kuinka kauas, tarkoitat kai. Voimme mennä tuonne puun luokse, tuossa tien vieressä.

— Minä menen sitten sinne.

— Hyvä on. En minä tule. On liian kuuma. Voinhan pitää silmällä sinua täältä. Ei hyödytä yrittää karata. Jos sen teet, tuntevat he sinut vaatteistasi. Ne ovat rykmentin vaatteet. Kuka hyvänsä vartiosotilas toisi sinut takaisin pikemmin kuin lähdit.

Tämä ei vaikuttanut Kimiin niin paljon kuin tieto siitä, että nuo vaatteet näännyttäisivät hänet, jos hän yrittäisi karata. Hän käveli hitaasti basaareille vievän tien kulmauksessa kasvavan puun luokse ja katseli ohi kulkevia alkuasukkaita. Useimmat heistä olivat alimpaan kastiin kuuluvia parakkipalvelijoita. Kim huusi eräälle lakaisijalle, joka heti vastasi tarpeettomilla hävyttömyyksillä, luullen ettei eurooppalaispoika voisi niitä ymmärtää. Matalalla äänellä terävästi lausuttu vastaus hämmästytti häntä. Kim purki koko vangitun sielunsa kiukun siihen, kiitollisena myöhäisestäkin tilaisuudesta saada sättiä jotakuta sillä kielellä, jota hän parhaiten taisi. — Mene nyt basaariin lähimmän kirjeenkirjoittajan luo ja käske hänen tulla tänne. Minä haluaisin lähettää kirjeen.

— Mutta ... mutta mikä valkoisen miehen poika sinä olet, joka tarvitset basaarista kirjeenkirjoittajaa? Eikö parakeissa ole koulunopettajaa?

— Kyllä, ja helveti on täynnä samanlaisia. Tee niinkuin käsken, sinä Lal Begin palvelija! (Kim tunsii kadunlakaisijain jumalan.) — Juokse asialleni tai puhumme pian uudelleen keskenämme.

Mies lähti kiireesti asialle. — Siellä on valkoinen poika leirillä odottamassa puun alla, eikä hän kuitenkaan ole valkoinen poika, änkytti hän ensimmäiselle kirjeenkirjoittajalle, jonka kohtasi. — Hän tarvitsee sinua.

— Maksaako hän? kysyi hienostunut kirjanoppinut, keräten kirjoituspöytänsä ja kynänsä ja sinettivahansa kokoon.

— En tiedä. Hän ei ole muiden poikain kaltainen. Mene katsomaan, kyllä se maksaa vaivan.

Kim hyppeli kärsimättömänä, kun hoikka nuori kirjuri tuli näkyviin. Niin pian kuin arveli äänensä tulevan kuulluksi, lähetti hän miehelle sadatustulvan vastaan.

— Minä tahdon maksun ensiksi, sanoi kirjuri. — Haukkumasanat ovat korottaneet hintaa. Mutta mikä sinä olet, joka tuolla tavoin puettuna käytät sellaista kieltä?

— Sen saat selville kirjeestä, jonka kyhää. Et ole sellaista juttua milloinkaan kuullut. Mutta minulla ei ole kiirettä. Toinenkin kirjoittaja kyllä kelpaa minulle. Umballa on niitä yhtä täynnä kuin Lahorekin.

— Neljä annaa, määräsi kirjuri istuutuen ja levittäen kirjoitusvehkeensä parakin katoksen suojaan.

Totuttuun tapaansa Kim lyyhähti hänen viereensä ... niinkuin vain alkuasukkaat voivat tehdä ... kiusoittavan ahtaista housuista huolimatta.

Kirjuri katseli häntä salavihkaa.

— Sellaista hintaa pyydetään vain sahibeilta, sanoi Kim. — Ilmoita nyt minulle oikea hinta.

— Puolitoista annaa. Mutta mistä tiedän, ettet juokse tiehesi, kun olen laatinut kirjeen?

— En saa mennä loitommaksi tuota puuta, ja sitäpaitsi on postimerkki vielä tarpeen.

— Postimerkistä en saa mitään ansiota. Vielä kerran, minkälainen valkoinen poika sinä olet?

— Se tulee sanottavaksi kirjeessä, joka on lähetettävä Mahbub Alille, hevoskauppiaalle Lahoren Kashmir Seraihin. Hän on ystävänäi.

— Ihme ja kumma! mutisi kirjuri pistäen ruokokynän mustepulloon. — Kirjoitetaanko kirje hindi-kielellä?

— Tietenkin. Siis Mahbub Alille. Aloita nyt! "Minä olen tullut vanhan miehen seurassa Umballaan asti junalla. Umballassa jätin tiedot ruskean tammän sukujuuresta."

Puutarhassa näkemänsä jälkeen hän ei tahtonut kirjoituttaa mitään valkoisesta oriista.

— Odotahan vähän. Mitä tekemistä ruskealla tammalla on? Onko se Mahbub Ali tuo suuri hevoskauppias?

— Kukapa muu? Minä olen ollut hänen palveluksessaan. Ota enemmän mustetta. Jatka nyt. "Minä tein, kuten määräys oli. Sitten läksimme jalkaisin Benaresiin päin, mutta kolmantena päivänä tapasimme erään rykmentin." Onko se kirjoitettu?

— Kyllä, *pulton*, mutisi kirjuri, olen pelkkänä korvana.

— "Menin heidän leiriinsä ja jouduin kiinni, ja sen kaulassani olleen taikakalun avulla saatiin selville, että minä olin erään rykmentin miehen poika, ihan niinkuin sanottiin siinä ennustuksessa punaisesta härästä, joka oli yleisenä puheenaiheena basaarissa."

Kim antoi tämän nuolensa painua kirjurin sydämeen, selvitti kurkkunsa ja jatkoi:

— "Eräs pappi antoi minulle vaatteet ja uuden nimen ... toinen pappi oli kumminkin hullu. Vaatteet ovat kovin raskaat, mutta minä olen nyt sahib, ja sydämeni on myöskin raskas. He lähettävät minut kouluun ja lyövät minua. Minä en pidä tšekäläisestä ilmasta enkä vedestä. Tule senvuoksi tänne ja auta minua, Mahbub Ali, tai lähetä minulle vähän rahaa, sillä minulla ei ole riittävästi millä maksaa kirjurille, joka kirjoittaa tämän."

— 'Joka kirjoittaa tämän.' Oma on vikani, että annoin pettää itseni. Sinä olet yhtä viekas kuin Husain Bux, joka väärensi rahaston sinetit Nucklaossa. Mutta kylläpä se oli kertomus! Oli totisesti! Voiko se mitenkään olla tosi?

— Ei hyödytä kertoa valheita Mahbub Alille. Parempi on auttaa hänen ystäviänsä ja lainata heille postimerkki. Kun raha saapuu, maksan takaisin.

Kirjoittaja mutisi epäilevästi, mutta otti esiin postimerkin, sulki kirjeen, antoi sen Kimille ja meni tiehensä. Mahbub Alin nimi oli hyvin mahtava Umballassa.

— Sillä tavalla pääset jumalten suosioon, huusi Kim hänen jälkeensä.

— Maksa minulle kaksin verroin, kun raha saapuu, huusi mies olkansa takaa hänelle.

— Mitä sinä toimitit tuon neekerin kanssa? kysyi rumpalipoika, kun Kim palasi katokseen. — Minä pidän silmällä sinua.

— Minä vain puhuin hänen kanssaan.

— Sinä puhut niinkuin neekerikin, vai mitä?

— En toki! Minä puhun vain vähän. Mitä me nyt teemme?

— Torvet puhaltavat päivälliselle ihan tuossa paikassa. Hyväinen aika! Olisinpa halunnut mennä rintamalle rykmentin mukana. On kamalaa olla täällä pelkässä koulunkäynnissä. Etkö sinäkin vihaa sitä?

— Kuinkas muuten!

— Minä juoksisin tieheni, jos tietäisin minne mennä. Mutta, kuten miehet sanovat, tässä viheliäisessä Intiassa on vain niinkuin irralleen päässyt vanki. Ei voi paeta joutumatta heti takaisin tuoduksi. Se suorastaan kiduttaa minua.

— Oletko ollut Englannissa?

— Sieltä tulin juuri vasta viimeisten joukko-osastojen mukana, äitini keralla. Luulenpa olleeni Englannissa. Mikä tietämätön kerjäläisnulikka sinä oletkaan! Sinä olet ilmeisesti katuojassa kasvanut. Etkö olekin?

— Olen kai. Kerroppa minulle jotakin Englannista. Myöskin minun isäni tuli sieltä.

Vaikka Kim ei sitä sanonutkaan, ei hän tietenkään uskonut sanaakaan siitä, mitä rumpalipoika jutteli Liverpoolin esikaupungista, joka edusti hänelle Englantia. Mutta sillä tavoinhan kului ikävä odotusaika päivälliseen asti ... vaikka sekin oli kehnonpuoleinen, vain poikien ja muutamain riviinrykenemättömien sotilasten tarpeeksi järjestetty muutaman parakin nurkkaan. Ellei olisi kirjoittanut Mahbub Alille, olisi Kim jo aivan masentunut. Hän oli tottunut alkuasukasten huolettomaan elämään, mutta tämä ilmeinen yksinäisyys valkoisten miesten joukossa painoi häntä kovin. Hän oli siitä syystä kiitollinen, kun iltapäivällä eräs juureva sotilas vei hänet isä Viktorin luo, joka asui toisessa sivurakennuksessa harjoituskentän toisella laidalla. Pappi luki juuri punaisella kirjoitettua englanninkielistä kirjettä. Hän katseli Kimiä vielä kiinnostuneempana kuin milloinkaan ennen.

— No, mitä pidät nyt elämästäsi, poikani? Et paljoakaan, vai mitä? Kovaahan tällainen on ... hyvin kovaa kesyttämättömälle metsäneläimelle. Kuuntelehan. Olen saanut aivan hämmästyttävän kirjeen ystävältäsi.

— Missä hän on? Voiko hän hyvin? Oh! Jos hän osaa toimittaa kirjeitä, on kaikki hyvin.

— Sinä siis pidät hänestä?

— Tietenkin pidän hänestä. Hän piti minusta.

— Niin näyttää tästä kirjeestä päätäten. Hän ei osaa kirjoittaa englanninkielellä. Eihän?

— Ei toki. Ei ainakaan minun tietääkseni, mutta tietenkin hän tapasi kirjurin, joka osasi kirjoittaa englanninkielellä aivan hyvin, ja niin hän saattoi kirjoittaa. Ymmärrätte kai.

— Sepä selittää sen seikan. Tiedätkö mitään hänen raha-asioistaan?

Kimin kasvoista saattoi nähdä, ettei hän tiennyt.

— Minäkö tietäisin?

— Sitäpä juuri kysyin. Kuulehan nyt, voitko käsittää tätä. Sivuutamme ensimmäisen osan... Tämä on kirjoitettu Jagadhirin tiellä... "Istun tiepuolella vakavissa mietteissä ja luottaen siihen, että Te, kunnianarvoisa isä, hyväksytte aikomukseni, jonka pyydän panemaan toimeen Kaikkivaltiaan Jumalan tähden. Kasvatus on mitä suurin siunaus, jos se on parasta lajia, muutoin siitä ei ole mihinkään." Totisesti sattui vanha mies tällä kertaa ihan oikeaan! "Jos Te, kunnianarvoisa isä, suostutte tähän ja annatte hänelle parhaimman kasvatuksen Xavierissa niillä ehdoilla, jotka sovimme kuluvan kuun 15 päivänä teltassanne" ... aivan liikemiehen tapaan tämä! ... "on kaikkivaltias Jumala antava Teille siunauksensa kolmannessa ja neljännessä polvessa ja" ... kuulehan nyt! ... "luottakaa nöyrän palvelijanne lupaukseen maksaa sen suorittamiseksi vuosittain kolmesataa rupeeta kunnollisesta kasvatuksesta pyhän Xavierin laitoksessa Lucknowissa. Mutta myönnettäköön toki vähän aikaa, jotta saan lähettää sen mihinkä paikkaan hyvänsä Intiassa kunnianarvoisa isä itse päättää. Teidän palvelijallanne ei nyt ole paikkaa, mihin päänsä kallistaa, mutta hän lähtee Benaresiin junalla, koska vanha nainen ahdistaa häntä liian paljon puheella sen johdosta, että hän ei halua asua Saharunporessa toimien hänen kodissaan." Mitä maailmassa hän mahtanee tarkoittaa?

— Nainen on pyytänyt häntä jäämään kotipapiksensa Saharunporeen. Hän ei tahtonut siihen suostua jokensa vuoksi. Se nainen oli todellakin puhelias.

— Sinusta se kaiketikin on aivan selvää. Mutta se käy yli minun ymmärrykseni. "Siis lähdet Benaresiin, jossa saan osoitteen ja lähetän rupeet pojalle, joka on silmäteräni, ja kaikkivaltiaan Jumalan tähden pitääkää huolta hänen kasvatuksestaan, ja anova palvelijanne, niinkuin hänen velvollisuutensakin hänelle määrää, on aina ylenmäärin rukoileva. Tämän on kirjoittanut Allahabadin yliopiston pääsyttökinnossa reputettu Sobro Satai jokeaan etsivän Such-zenin papin, kunnianarvoisan Teshoo laaman puolesta, ja osoitteeni on Tirthankers-temppeli, Benares. — J.K.: Muistakaa hyväntahtoisesti, että poika on silmäteräni ja että rupeita lähetetään kolmesataa vuodessa. Kaikkivaltiaan Jumalan tähden"... Onko tämä nyt hulluutta vai todeksi tarkoitettu esitys? Minä kysyn sinulta, koska en itse kykene lainkaan päättelemään.

— Hän sanoo antavansa minulle kolmesataa rupeeta vuodessa, ja hän kyllä ne antaakin.

— Vai niin, sekö on sinun vakaumuksesi?

— Tietysti. Kun hän kerran niin sanoo!

Pappi vihelsi. Sitten hän puhui Kimille kuin vertaiselleen.

— Enpä usko sitä, mutta saammehan nähdä sitten. Sinun olisi tänään tullut lähteä Sanawarin sotilasorpokotiin, jossa rykmentti kustantaisi sinua, kunnes tulisit kyllin vanhaksi päästäksesi riveihin. Sinut kasvatettaisiin Englannin kirkon jäseneksi. Bennett on niin järjestänyt. Toiselta puolen, jos sinut lähetettäisiin pyhän Xavierin laitokseen, saisit paremman kasvatuksen ja ... uskonnon. Ymmärrätkö pulmaani?

Kim ei kuitenkaan ajatellut mitään, näki vain mielikuvituksessaan laaman matkaamassa etelään päin junassa eikä ketään mukana kerjäämässä hänelle.

— Kuten useimmat ihmiset, aion käyttää aikaa hyväkseni. Jos sinun ystäväsi lähettää rahaa Benaresista ... kautta pimeyden voimien, mistäpä tuollainen maantien kerjäläinen saisi ne kolmesataa rupeeta! ... toimitan sinut Lucknowiin ja maksan matkasi, sillä enhän voi koskea noihin koottuihin varoihin, jos kerran aion ... niinkuin teenkin ... kasvattaa sinut katolilaiseksi. Jollei hän lähetä, täytyy sinun mennä sotilasorpokotiin rykmentin kustannuksella. Myönnän hänelle kolmen päivän odotusajan, vaikka en usko koko juttua. Ja vaikka rahat tulisivatkin ... niin ehkäpä ne myöhemmin saattaisivat jäädä tulematta ... mutta sitähan en voi auttaa. Me voimme ottaa vain askeleen kerrallaan tässä maailmassa, Jumalan kiitos. Ja ne lähettivät Bennettin rintamalle ja jättivät minut tänne. Eihän hän voi vaatia, että kaikki tapahtuisi hänen mielensä mukaan.

— Ei kylläkään, sanoi Kim välinpitämättömästi.

Pappi kumartui eteenpäin. — Antaisinpä koko kuukauden palkan saadakseni tietää, mitä tapahtuu sinun pienessä pyöreässä päässäsi.

— Ei siellä mitään tapahdu, sanoi Kim raapien päätänsä. Hän mietiskeli, lähettäisiköhän Mahbub Ali hänelle edes yhtä kokonaista rupeeta... Jos hän lähettäisi, voisi sillä maksaa kirjurin ja kyhätä kirjeitä laamalle Benaresiin. Ehkäpä Mahbub Ali tulisi tapaamaan häntä, kun hän ensi kerran saapuisi tuomaan hevosia etelään. Kai hänen täytyi tietää, että juuri hänen Umballaan tuomansa kirjeen seurauksena oli tämä suuri sota, josta miehet ja pojat niin äänekkäästi keskustelivat aterialla ollessaan. Mutta jollei Mahbub Ali sitä tiennyt, ei sitä ollut hyvä hänelle kertoakaan. Hän oli ankara pojille, jotka tiesivät tai luulivat tietävänsä liian paljon.

— No niin, kunnes saamme tarkempia tietoja, isä Viktorin ääni keskeytti hänen mietiskelynsä, — voit mennä ulos ja leikkiä toisten poikien kanssa. Ne opettavat sinulle jotakin ... vaikka en luule sen sinua erityisesti huvittavan.

Päivä kului hitaasti loppuunsa. Kun hän aikoi mennä nukkumaan, opetettiin hänelle, miten vaatteet pannaan laskoksiin ja saappaat vuoteen viereen; toiset pojat tietenkin nauraa tirskuivat ja ivasivat häntä. Aamulla hän heräsi torvien toivotuksiin, ja opettaja otti hänet aamiaisen jälkeen huostaansa, työnsi hänen eteensä lehden, jossa oli aivan järjettömiä merkkejä, antoi niille yhtä järjettömiä nimiä ja löi häntä syyttä suotta. Kim mietti, antaisiko hänelle oopiumia, jota saisi parakkien lakaisijalta, mutta muisti samassa, että kun he kaikki söivät yht'aikaa (mikä oli erittäin vastenmielistä Kimille, joka syödessään mieluummin kääntyi selin muihin), saattaisi teko olla vaarallinen. Sitten hän yritti karata, juosta siihen kylään, jonka pappi oli aikonut antaa oopiumia laamalle ... siihen kylään, jossa vanha sotilas asui. Mutta porttien tarkkasilmäiset etuvartijat käänsivät takaisin pienen punapukuisen pojan.

Sitäpaitsi housut ja takki ahdistivat yhtä paljon ruumista kuin sieluakin, jonka vuoksi hän hylkäsi suunnitelman, antoi itämaisen tavan mukaan ajan kulua ja heittäytyi kärkkymään tilaisuutta. Kolme kiduttavaa päivää kului nyt sillä tavoin tilavissa, kumajavissa valkoisissa huoneissa.

Hän kuljeskeli iltapäivisin rumpalipojan seurassa ulkona, ja toveriltaan hän kuuli vain muutamia jonninjoutavia sanoja, jotka tuntuivat olevan enimmäkseen valkoisen miehen sadatuksia. Kim tunsu ja inhosi niitä jo entisestään. Poika suuttui hänen vaiteliaisuuteensa ja välinpitämättömyyteensä ja pieksi häntä, mikä myöskin oli varsin luonnollista. Rumpalipoika ei välittänyt vähintäkään niistä kauppakojuista, joita oli leirin rajojen sisäpuolella. Hän nimitti kaikkia alkuasukkaita "neekereiksi", ja palvelijat samoin kuin siivoojatkin vastasivat siihen mitä inhottavimmilla haukkumasanoilla, mutta niitä hän ei ymmärtänyt, varsinkaan kun nämä osasivat käyttäytyä muka kunnioittavasti. Tämä oli Kimille jonkinlaisena hyvityksenä aiemmasta selkäsaunasta.

Neljännän päivän aamuna kohtasi rumpalipoikaa ansionmukainen rangaistus. He olivat yhdessä lähteneet Umballan kilpa-ajoradalle päin. Poika palasi yksinään itkien ja toi sellaisen tiedon, että nuori O'Hara, jolle hän ei mitään erikoista ollut tehnyt, oli huutanut erälle punapartaiselle neekerille ja että neekeri oli sivaltanut häntä kummallisella ruoskalla, ottanut O'Haran satulaansa ja vienyt hänet nelistäen pois.

Nämä tiedot tulivat isä Viktorin korviin, ja tämä venytti pitkäksi jo muutenkin pitkän ylähuilensa.

Hän oli ennestään tarpeeksi hölmistynyt saatuaan Benaresin Tirthankers-temppelistä lähetetyn kirjeen, joka sisälsi hindulaisen pankkiirin antaman kolmensadan rupeen pankkiosoituksen ja eriskummaisen rukouksen "Kaikkivaltiaalle Jumalalle". Laama olisi ollut vieläkin oudostuneempi kuin pappi, jos hän olisi tiennyt, kuinka basaarikirjuri oli englanninkielelle sovittanut hänen ajatuksensa "ansion saavuttamisesta".

— Pimeyden voimien nimessä! Isä Viktor hypisteli pankkiosoitusta. — Ja nyt hän on mennyt tiehensä jonkun toisen ihmeystävänsä kanssa. Enpä tiedä, kumpi olisi minulle mieluisempaa, saadako hänet takaisin vai antaako mennä. En voi häntä ensinkään ymmärtää. Mistä ihmeestä voi maantienkulkija hankkia rahaa valkoisten poikien kasvatukseen?

Kolme mailia loitompana Umballan kilpa-ajoradalla Mahbub Ali pysäytti harmaan oriinsa ja sanoi Kimille, joka istui satulassa hänen edessään:

— Kuulepas, sinä koko maailman ystävä, nyt on minun kunniani ja maineeni kysymyksessä. Kaikki rykmenttien upseerisahibit ja koko Umballa tuntevat Mahbub Alin. He näkivät minun ottavan sinut satulaani ja lyövän tuota poikaa. Jokainen näkee meidät tällä avaralla kentällä. Mitenkä minä voisin sinut viedä pois tai selittää sinun häviämisesi, jos laskisin sinut maahan ja antaisin sinun juosta tiehesi? He panisivat minut rautoihin. Olehan kärsivällinen. Kun on kerran sahib, niin on sahib. Kun pääset joskus mieheksi varttumaan ... kuka tietää ... tulet olemaan kiitollinen Mahbub Alille.

— Vie minut noiden etuvartioiden näkyvistä, että voin päästä näistä punaisista vaatteista. Anna minulle rahaa, jotta matkustan Benaresiin ja pääsen jälleen laamani luokse. Enhän minä tahdo tulla sahibiksi, ja muista, että minä jätin tuon kirjeen.

Ori hypähti rajusti. Mahbub Ali oli varomattomasti tullut teräväreunaisella jalustimella sitä koskettaneeksi. (Hän ei ollut niitä uudenaikaisia hevoskauppiaita, jotka käyttävät englantilaisia ratsusaappaita ja kannuksia.) Kim teki omat johtopäätöksensä tuosta mielenilmauksesta.

— Sehän oli vähäinen asia. Kirjeen lähettäminen sopi hyvin, kun matkasi oli Benaresiin. Minä ja sahib olemme sen jo kokonaan unohtaneet. Minä lähetän niin monta kirjettä ja tiedonantoa ihmisille, jotka tiedustelevat hevosia, etten voi tietää, mitä niissä missäkin oli. Oliko siinä jostakin ruskeasta tammasta kysymys, jonka sukujuuresta Peters sahib tahtoi tietoa?

Kim älysi heti paulan. Jos hän olisi myöntänyt sen niin olleen, olisi Mahbub heti älynnyt hänen kerkeydestään, että toinen epäili jotakin. Senpä vuoksi hän vastasi:

— Ruskea tammako? Ei, en minä niin unohda tehtäviäni. Se oli valkoinen ori.

— Niinpä se olikin. Valkoinen arabialainen ori. Mutta sinä kirjoitit ruskeasta tammasta.

— Kukapa kirjurille kaikki ilmoittaisi? — vastasi Kim tuntien Mahbubin käden sydämellensä.

— Hei! Mahbub, vanha veitikka, pysähdy! kuului ääni, ja eräs englantilainen ratsasti pienellä poloaponilla heidän rinnalleen. — Minä olen ajanut sinua takaa puoliväliin koko maata. Tuo kabuli-oriisi on tosiaan hyvävauhtinen. Tietenkin se on myytävänä?

— Minulla on nuori hevonen, joka on aivan kuin luotu vaikeata ja vaativaa polopeliä varten. Sen vertaista ei ole. Se...

— Se pelaa polopeliä ja osaa palvella pöydässä. Niinpä kyllä, sen tunnemme kaikki. Mutta mikä kumma sinulla on mukanasasi?

— Onpahan eräs poika, — sanoi Mahbub vakavasti. — Eräs toinen poika löi häntä. Hänen isänsä oli kerran valkoinen soturi, suuren sodan aikana. Tämä poika oli lapsena Lahoren kaupungissa. Hän leikki hevosteni kanssa pienenä ollessaan. He aikonevat nyt tehdä hänestä sotilaan. Hänen isänsä rykmentti, joka viime viikolla meni sotaan, otti hänet aivan äskettäin hoitoonsa, mutta en luule hänen haluavan tulla sotilaaksi. Minä vien hänet vähän ratsastelemaan... Näytä minulle, missä parakkisi on, niin vien sinut sinne, sanoi hän Kimille.

— Anna minun mennä. Kyllä minä löydän parakkini yksinkin.

— Ja jos juokset tiehesi, niin kuka sanoo, ettei se ole minun vikani?

— Hän juoksee takaisin päivälliselleen. Minnekäpä muualle hän juoksisisi? arveli englantilainen.

— Hän on maassa syntynyt. Hänellä on ystäviä. Hän voi mennä minne haluaa. Hän on *shabuk sau ai*

(terävapäinen veitikka). Hänen tarvitsee vain vaihtaa vaatteet, ja samassa hetkessä hänestä tulee alhaiseen kastiin kuuluva hindupoika.

— Niinkö tosiaan!

Englantilainen katseli tutkivasti poikaa, kun Mahbub käänsi hevostansa parakkeja kohti. Kim puri hammasta. Mahbub ivasi häntä niinkuin petollinen afgaanilainen konsanaan, sillä hän jatkoi:

— He lähettävät hänet kouluun ja panevat raskaat saappaat hänen jalkaansa ja käärivät hänet noihin vaatteisiin. Sitten hän unohtaa kaiken mitä tietää. No, mikä parakki on sinun?

Kim viittasi ... sillä puhua hän ei voinut ... isä Viktorin asumaan siipirakennukseen, joka valkoisena loisti lähellä.

— Ehkäpä hänestä tulisi hyvä sotilas, sanoi Mahbub mieltien. — Ainakin sukeutuisi hänestä hyvä lähetti. Minä laitoin kerran hänet viemään sanaa Lahoresta. Tietoa erään valkoisen oriin sukujuuresta.

Siinä oli julmaa solvausta yhtä julman vääryyden lisäksi, ja se sahib, jolle hän oli niin taitavasti jättänyt tuon sodanliekin sytyttävän kirjeen, kuuli sen kaiken. Kim kuvaili mielessään, miten Mahbub Ali tulella paistuu kavalluksensa vuoksi, vaikka hän silmissään näkikin omalle osalleen vain pitkän harmaan parakkirivin, koulun ja taas parakkeja. Hän katsoi rukoilevasti noihin jäykkiin kasvoihin, joissa ei näkynyt merkkiäkään minkäänlaisesta jälleentuntemisesta, mutta ei edes tässä äärimmäisessä hädässään johtunut hänen mieleensä heittäytyä valkoisen miehen armoille tai ilmiantaa afgaanilaista. Ja Mahbub katseli tyynesti englantilaiseen, joka puolestaan tarkasteli äkeissään vapisevaa ja mykkää poikaa.

— Minun varsani on hyvin opetettu, sanoi kauppias. — Toiset olisivat jo potkaisseet, sahib.

— Ah, sanoi englantilainen lopuksi sivellen poninsa märkiä kylkiä piiskan varrella. — Kuka aikoo pojasta sotamiestä?

— Hän sanoo rykmentin, joka hänet löysi, tekevän sen, ja erittäinkin rykmentin isä-sahib puuhaa sitä.

— Tuolla on isä! Kim tunsu melkein tukehtuvansa nähdessään avopäisen isä Viktorin lähestyvän heitä.

— Pimeyden voimat, O'Hara, kuinka monta erilaista ystävää sinulla vielä onkaan Aasiassa? hän huusi, kun Kim liukui alas maahan ja seisoivat avuton hänen edessään.

— Hyvää huomenta, isä, sanoi eversti hilpeästi. — Minä tunnen teidät kuulopuheelta sangen hyvin. Olen jo usein aikonut tulla tapaamaan. Minä olen Creighton.

— Kansatieteellisestä tutkijakunnastako? kysyi isä Viktor. Eversti nyökäytti päätänsä. — Olen erittäin iloinen saadessani tavata teitä ja kiitän suuresti siitä, että toitte takaisin pojan.

— Ei minua ole siitä kiitettävä, isä. Sitäpaitsi ei poika ollut aikonutkaan karata. Ettekö tunne vanhaa Mahbub Alia? — Hevoskauppias istui välinpitämättömänä päivänpaisteessa. — Kyllä oipitte tuntea, kun olette täällä kuukaudenkin viipynyt. Hän se meille kaikki juhtamme myy. Tuo poika on hyvin mielenkiintoinen. Voitteko kertoa minulle mitään hänestä?

— Voinko kertoa? huudahti isä Viktor. — Te olisitte juuri mies, joka voisitte auttaa minua pulassani. Kertoako teille! Pimeyden voimat, minä olen pakahtumaisillani saadakseni puhua jollekulle, joka tietää jotakin alkuasukkaista.

Eräs tallipoika tuli nurkan taitse. Eversti Creighton puhui kovalla äänellä käyttäen urdun-kieltä. — No hyvä, Mahbub Ali, mutta mitä hyötyä on kertoa minulle kaikkialla juttuja hevosesta. Kolmeasataaviittäkymmentä rupeeta enempää en voi antaa.

— Sahib on vähän kiihtynyt ja vihainen ratsastuksen perästä, vastasi hevoskauppias viekkaasti nauraen kuten suosittu pilanlaskija. — Kyllä hän pian ymmärtää hevoseni etevät ominaisuudet paremmin. Minä odotan, kunnes hän on päättänyt keskustelunsa isän kanssa. Voin odottaa tuolla puun alla.

— Tuhat tulimmaista, nauroi eversti. — Sepä siitä seuraa, kun katselee Mahbubin hevosia. Hän on oikea vanha verenimijä, isä. No, odota sitten, jos sinulla on niin paljon aikaa, Mahbub. Nyt olen valmis, isä. Missä poika on? Kas, hän on mennyt puhelemaan Mahbubin kanssa. Perin kummallinen poika. Saisinko pyytää teitä toimittamaan hevoseni johonkin suojaan?

Hän heittäytyi tuoliin, josta näki selvästi Kimin ja Mahbub Alin juttelevan puun varjossa. Isä Viktor meni sisälle hakemaan sikaareja. Creighton kuuli Kimin sanovan katkerana: — Luota bramiiniin enemmän kuin käärmeeseen, ja käärmeeseen enemmän kuin porttoon ja porttoonkin enemmän kuin

afgaanilaiseen, Mahbub Ali.

— Se on kai samantekevää, tuuhea punainen parta heilahteli juhlallisesti. — Lapsille ei saa näyttää mattoa kangaspuilla, ennenkuin kuvio on valmis. Usko minua, sinä koko maailman pikku ystävä. Minä teen sinulle suuren palveluksen. Ei sinusta tehdä sotamiestä.

"Sinua viekasta vanhaa syntistä", ajatteli Creighton. "Mutta et sinä aivan väärässä ole. Poikaa ei saa heittää pois, jos hän vain toteuttaa, mitä nyt näyttää lupaavan."

— Anteeksi hetkinen, huusi isä sisältä, — mutta minä etsin asiapapereita.

— Jos minun kauttani saat tämän rohkean ja viisaan everstisahibin suosion ja pääset kunniaan, minkälaista kiitosta sinä osoitat Mahbub Alille, kun tulet mieheksi?

— Minähän pyysin sinua päästämään minut jälleen vapauteen, jossa olisin ollut turvassa, ja sinä sensijaan möit minut takaisin englantilaisille. Paljonko ne maksavat sinulle veren hintaa?

"Vilkas pikku paholainen!" Eversti puraisi sikaarinsa pään ja kääntyi kohteliaasti isä Viktorin puoleen.

— Mitä papereita tuo lihava pappi heiluttelee everstin edessä? Seiso hevoseni takana ja ole katselevinasi ohjaksiani, sanoi Mahbub Ali.

— Se on kirje laamaltani, jonka hän lähetti Jagadhirin tieltä, ilmoittaen haluavansa maksaa kolmesataa rupeeta vuodessa koulunkäynnistäni.

— Oho! Onko vanha punahattu sitä lajia? Missä koulussa?

— Jumala tiesi. Luulen sen olevan Nucklaossa.

— Vai niin. Siellä on suuri koulu sahibien pojille ... ja myöskin puolisahibien. Olen nähnyt sen käydessäni hevosia myymässä. Rakastiko siis laamakin koko maailman ystävää?

— Kyllä, eikä *hän* valehdellut eikä palauttanut minua vankeuteen.

— Enpä ihmettele, ettei tuo isä ymmärrä, miten pääsisi selville asiasta. Kuinka innokkaasti hän puhuu eversti sahibin kanssa. — Mahbub Ali naureskeli. — Allahin kautta! — terävät silmät tähystelivät kuistille — sinun laamasi näyttää lähettäneen jonkin pankkiosoituksen tapaisen. Olenhan minäkin sellaisia käyttänyt. Eversti sahib tarkastelee sitä.

— Mitä hyötyä siitä kaikesta on minulle? sanoi Kim alakuloisesti. — Sinä menet tiehesi, ja minut pannaan taas näihin tyhjiin huoneisiin, missä ei ole edes kunnollista nukkumapaikkaa ja missä pojat vain lyövät minua.

— Enpä luule sellaista tapahtuvan. Olehan kärsivällinen, lapsi. Eivät kaikki pathanilaiset ole petollisia, paitsi hevoskaupoissa.

Viisi — kymmenen — viisitoista minuuttia kului, ja isä Viktor puhui innokkaasti tai kyseli everstin vastatessa.

— Olen nyt kertonut kaikki mitä tiedän pojasta, ja se tuottaa minulle suurta helpotusta. Oletteko milloinkaan kuullut mitään sentapaista?

— Joka tapauksessa vanha mies on lähettänyt rahoja. Gobind Sahain pankkiosoitukset kelpaavat täältä Kiinaan saakka, sanoi eversti. — Kuta enemmän oppii alkuasukkaita tuntemaan, sitä vähemmän voi heistä päättää, mitä he tekevät tai jättävät tekemättä.

— Se on sangen lohdullista kuulla ... varsinkin kansatieteellisen tutkijakunnan päälliköltä. Tässä sekottuvat niin yhteen punaiset härät ja parantavat joet (pakanaparka, Jumala häntä auttakoon!) ja pankkiosoitukset ja vapaamuurarien todistukset. Oletteko te ehkä vapaamuurari?

— Kautta Jupiterin, olenhan minä, kun tulen sitä ajatelleeksi. Sehän on yksi peruste lisäksi, vastasi eversti hajamielisenä.

— Olen hyvilläni, että näette siinä jotakin perustetta. Mutta, kuten sanoin, tuo outojen seikkojen yhdistymä käy yli minun ymmärrykseni. Ja sitten se ennustus, jonka hän kertoi everstilleni istuessaan vuoteellani, nuttu auki, jotta valkoinen iho näkyi. Ja sekin ennustus toteutui! Mutta ehkäpä ne Xavierissa parantavat hänet tuollaisesta hullutuksesta, vai mitä?

— Pirskoittakaa häntä pyhällä vedellä, nauroi eversti.

— Totta puhuen olen jotakin sellaista toisinaan ajatellut. Mutta toivoakseni hänet kasvatetaan hyväksi

katolilaiseksi. Se vain minua vaivaa, mitä tapahtuu, jos tuo vanha kerjäläinen...

— Laama, laama, hyvä herra. Muutamat heikäläiset ovat todellisia gentlemanneja omassa maassaan.

— No niin, jollei laama maksa ensi vuonna. Hänellä näyttää olevan hyvä liikemieskyky sikäli, että hän pystyy suunnittelemaan, miten hetken tarpeet voidaan tyydyttää, mutta totta kai hän kuolee jonakin päivänä. Ja sopiiko pakanalta ottaakaan vastaan rahoja kristillisen kasvatuksen antamiseksi lapselle...

— Mutta hänhän ilmaisi selvästi tarkoituksensa. Heti kun hän sai tietää pojan olevan valkoihoinen, toimi hän sen mukaan. Antaisinpa kuukauden palkan saadakseni tietää, miten hän sen selitti Benaresissa Tirthankersin temppelissä. Katsokaas, isä, en väitä paljon tietäväni alkuasukkaista, mutta jos hän lupaa maksaa, tekee hän sen myöskin ... joko sitten elää tai kuolee. Tarkoitin, että hänen perillisensä vastaavat sitoumuksesta. Neuvoni on senvuoksi, että lähetätte pojan Lucknowiin. Jos anglikaaninen pappistoverinne katsoo teidän viekkauksella voittaneen hänet...

— Paha periköön Bennettin! Hän pääsi rintamalle minun sijastani. Doughty ei lääkärintarkastuksessa kelpuuttanut minua kyllin terveeksi. Minä panen Doughtyn pannaan, jos hän tulee takaisin elävänä! Pitäisi kai Bennettin tyytyä...

— Kunniaan ja jättää teille uskonto. Aivan niin. Mutta luullakseni ei Bennett välitäkään asiasta. Työntäkää syy minun niskoilleni. Minä ... hm ... lämpimästi kannatan pojan lähettämistä Xavieriin. Hän voi matkustaa sotilaan orpopoikana, joten päästään rautatieliipun maksusta. Voitte ostaa hänelle vaatetuksen rykmentin kokoamilla rahoilla. Vapaamuurarilooshi pääsee hänen kasvatuseränsä mukana, ja se miellyttää kylläkin heitä. Näin asiat käyvät hyvin. Minun täytyy lähteä Lucknowiin ensi viikolla. Pidän silloin huolta pojasta matkalla ... annan hänet palvelijointeni huostaan.

— Te olette hyvä mies.

— Ei kannata puhua. Älkää kuvitelko sellaista. Laama on lähettänyt rahan aivan määrättyyn tarkoitukseen. Emmehän juuri voi palauttaa sitä. Meidän on tehtävä niinkuin hän sanoo. No niin, asia on siis järjestetty. Eikö niin? Sanommeko, että ensi tiistaina tuotte hänet mukaani etelään menevälle yöjunalle. Siihen on vain kolme päivää. Ei hän ehtine paljon pahaa tehdä kolmessa päivässä.

— Tämä poistaa taakan hartioiltani ... mutta ... entä tämä tässä? — Hän heilutti pankkiosoitusta. — Minä en tunne Gobind Sahaita enkä hänen pankkiansa, joka saattaa olla vain tyhjä aukko seinässä.

— Te ette ole milloinkaan olleet velkaisen nuoren upseerin asemassa. Minä muutan sen rahaksi, jos tahdotte, ja lähetän teille aikanaan kuitin.

— Mutta teillähän on itsellännekin niin paljon tehtävää. Tämä vaivannäkö...

— Ei kannata puhua siitä. Katsokaas, minulle on kansatieteilijänä tämä erittäin mielenkiintoista. Haluaisin panna sen muistiin erästä hallituksen tehtäväkseni antamaa teosta varten. Oli todella hyvin huvittavaa kuulla, kuinka rykmentin merkki, niinkuin tuo punainen härkä, muuttui fetishiksi, taikakaluksi, johon poika uskoo.

— En voi kuitenkaan kiittää teitä niinkuin tahtoisin.

— Yhden palveluksen voitte tehdä. Me kansatieteilijät olemme kateellisia kuin naakat toistemme keksinnöistä. Eivät ne muita koske kuin itseämme, selvääpä se, mutta tiedättehän, mitä keräilijät ovat. No niin, älkää ilmaisko sanaakaan, ei suoraan eikä epäsuoraan, pojan aasialaisesta luonteesta ... hänen seikkailuistaan tai tuosta ennustuksesta taikka muustakaan. Minä ongin kyllä kaikki myöhemmin häneltä ja ... ymmärrättehän?

— Kyllä. Te laaditte varmasti ihmeellisen jutun siitä. En sanaakaan virka kellekään, kunnes näen sen painettuna.

— Kiitän teitä. Se lupaus ilahduttaa kansatieteilijän sydäntä. Nyt pitää lähteä aamiaiselle. Mutta hyväinen aika, vanha Mahbub vielä täällä? — Tämän hän sanoi korottaen äänensä, ja hevoskauppias tuli esille puun varjosta. — No, miten on?

— Siitä nuoresta hevosesta puhuen, sanoi Mahbub, sanon, että kun varsa on syntynyt polopeliä varten, johon se pystyy opettamattakin ... kun se osaa pelin vaistomaisesti ... sanonpa, että on väärin valjastaa sellaista raskaiden rattaiden eteen, sahib!

— Samaa mieltä olen minäkin, Mahbub. Varsa varataankin vain polopelille (nuo miehet eivät ajattele muuta kuin hevosia, isä). Huomenna tapaan teidät, Mahbub, jos teillä on jotakin myytävän tapaista.

Hevoskauppias vastasi ratsumiehen tapaan heilauttaen kättänsä. — Maltahan vähäsen, koko maailman pikku ystävä, kuiskasi hän tuskittellevalle Kimille. — Sinun onnesi on taattu. Pian lähdet Nucklaoon ja ... tässä on vähän, millä maksat kirjurille. Luulen voivani tulla katsomaan sinua monta kertaa. — Ja samassa hän karautti pois.

— Kuulehan, sanoi eversti kuistilta, puhuen kansanmurteella, — kolmen päivän kuluttua pääset kanssani Lucknowiin ja saat nähdä ja kuulla uusia asioita. Odota siihen saakka rauhassa kolme päivää, äläkä juokse tiehesi. Pääset Lucknowin kouluun.

— Saanko tavata pyhää miestä siellä? uikutti Kim.

— Ainakin on Lucknow lähempänä Benaresia kuin Umballa. Mahdollisesti pääset sinne minun suojassani. Mahbub Ali tietää tämän, ja hän suuttuu sinulle, jos nyt lähdet taas kuljeksimaan. Muista ... minulle on kerrottu paljon sellaista, mitä en unohda.

— Minä odotan, lupasi Kim, — mutta pojat lyövät minua.

Samassa torvet soittivat päivälliselle.

VII

Iltapäivällä punakka opettaja sanoi Kimille, että hänet oli "pyyhitty kirjoista pois"; sitä hän ei ymmärtänyt, ennenkuin sai käskyn mennä ulos leikkimään. Silloin hän riensi basaariin ja tapasi nuoren kirjurin, jolle hän oli velkaa postimerkin.

— Nyt tulen maksamaan, ilmoitti Kim ruhtinaallisesti,

— ja nyt tarvitsen toisenkin kirjeen kirjoitetuksi.

— Mahbub Ali oli Umballassa, virkkoi toinen vähän pistävästi. — Hänpä on ammattinsa vuoksi oikea väärin uutisten levittäjä.

— Tämä kirje ei tule hänelle, vaan eräälle papille. Tartu kynääsi ja kirjoita pian. "Teshoo-laamalle, Bhotijalista kotoisin olevalle pyhälle miehelle, joka etsii jokea ja joka on nyt Tirthanker-temppelissä Benaresissa." Ota lisää mustetta. "Kolmen päivän perästä lähden Nucklaoon, siellä olevaan kouluun. Koulun nimi on Xavier. En tiedä missä koulu on, mutta Nucklaossa se on."

— Mutta minä tunnen Nucklaon, pisti kirjuri väliin. — Minä tunnen koulun.

— Selitä hänelle, missä se on, niin minä annan puoli annaa.

Kynä raaputti ahkerasti.

— Hän ei voi erehtyä tästä. — Mies kohotti päätänsä. — Kuka tuolla kadun toisella puolen katselee meitä?

Kim vilkaisi sinne ja näki eversti Creightonin tennispuvussa.

— Oh, se on joku sahib, joka tuntee parakkien lihavan papin. Hän kutsuu minua.

— Mitä sinä teet? kysyi eversti, kun Kim juoksi hänen luoksensa.

— Minä ... minä en aio karata. Minä lähetän kirjeen pyhälle miehelle Benaresiin.

— Sitäpä en ollut ajatellut. Oletko sanonut, että minä vien sinut Lucknowiin?

— En ole. Lukekaa kirje, jos on jotakin epäilystä.

— Miksi siis olet jättänyt mainitsematta nimeni kirjoittaessasi sille pyhälle miehelle? — Eversti hymyili vähän viekkaasti. Kim otti rohkeutensa molempiin käsiinsä.

— Minulle sanottiin kerran, että on varomatonta mainita vieraitten nimiä, jotka ovat tekemisissä jonkun asian kanssa, koska nimien ilmaisemisella monet hyvät suunnitelmat ovat myttyyn menneet.

— Sinä olet hyvin opetettu, vastasi eversti. Kim punastui. — Unohtin sikaarikoteloni kuistille, tuo se talooni tänä iltana.

— Missä talo on? kysyi Kim. Hänen terävä älynsä ilmaisi, että häntä koeteltiin jollakin tavoin, ja hän oli varuillaan.

— Kysy keneltä hyvänsä isossa basaarissa. — Eversti jatkoi matkaansa.

— Hän on unohtanut sikaarikotelonsa, sanoi Kim palatessaan entiselle paikalleen. — Minun täytyy viedä se hänelle tänä iltana. Kirjeeseeni ei tule muuta kuin kirjoita kolmasti: "Tule luokseni! tule luokseni! tule luokseni!" Minä maksan nyt postimerkistä ja panen kirjeeni postiin.

Hän nousi lähteäkseen, mutta aivan kuin vasta muistaen erään seikan hän kysyi: — Kuka tuo vihaisen näköinen sahib on, joka unohti sikaarikotelonsa?

— Oh, hän on vain Creighton sahib ... hyvin hupsu sahib, joka on eversti ilman rykmenttiä.

— Mitä hän tekee?

— Jumala tietää. Hän ostelee hevosia, joilla hän ei voi ratsastaa, ja tekee kummallisia kysymyksiä Jumalan teoista ... sellaisista kuin kasveista ja kivistä ja kansan elämästä. Kauppiaat nimittävät häntä hullujen isäksi, koska häntä niin helposti petetään hevoskaupoissa. Mahbub Ali sanoo, että hän on hullumpi kuin kaikki muut sahibit yhteensä!

— Oh, sanoi Kim ja lähti.

Hänen kokemuksensa olivat antaneet hänelle vähän ihmistuntemusta ja hän päätteli, ettei hulluille anneta sellaisia tietoja, joista aiheutuu kahdeksantuhannen sotilaan lähettäminen kanuunoinensa sotaan. Koko Intian sotavoimien ylipäällikkö ei puhu, niinkuin Kim oli kuullut hänen puhuvan, hulluille. Eikä Mahbub Alin ääni olisi muuttunut niinkuin se muuttui joka kerta kun hän mainitsi everstin nimen, jos tämä olisi ollut hullu. Siitäpä syystä — ja tämä ihastutti Kimiä — siinä oli jokin salaisuus, ja ehkäpä Mahbub Ali oli everstin tiedustelijana, niinkuin hän itse oli Mahbubia palvellut. Ja samoin kuin hevoskauppias, pani everstikin ilmeisesti arvoa ihmisille, jotka eivät ilmaiseet olevansa peräti teräviä.

Hän oli hyvillään siitä, ettei ollut paljastanut tuntevansa everstin asuntoa. Kun hän parakkeihin palattuaan sai tietää, ettei mitään sikaarikoteloa ollut jäänyt, loisti hän tyytyväisyydestä. Siinä oli mies, hänen oman mielensä mukainen — liukas ja viekas henkilö, jolla oli jotakin salaista tekeillä. No hyvä, jos hän osasi esiintyä hupelona, kykeni myös Kim lyöttäytymään samanlaiseksi.

Hän ei ilmaissut vähintäkään siitä, mitä hänen mielessään liikkui, kun isä Viktor kolmena pitkänä aamuna puhui hänelle kokonaan uusista suurista ja pienistä jumalista ... erittäinkin erästä jumalattaresta, jonka nimi oli Maria ja joka hänestä tuntui olevan sama kuin Mahbub Alin uskonnon Bibi Miriam. Hän ei ilmaissut myöskään minkäänlaisia tunteita, kun isä Viktor oppitunnin perästä kuljetti häntä myymälästä toiseen ostaen kaikenlaisia pukutarpeita. Eikä hän liioin valittanut, kun kateelliset rumpalipojat potkivat häntä siitä, että hän pääsisi korkeampaan kouluun. Hän odotti vain tarkkaavana olojen kehitystä. Isä Viktor, hyvä mies, vei hänet asemalle, pani hänet tyhjään toisen luokan vaunuun, joka oli everstin ensi luokan osaston vieressä, ja aivan liikuttuneena jätti hänelle hyvästit.

— He tekevät sinusta Xavierissa miehen, O'Hara ... valkoisen miehen ja toivoakseni hyvän miehen. He tietävät jo tulostasi, ja eversti pitää huolen, ettet joudu hukkaan etkä väärään paikkaan matkan varrella. Olen antanut sinulle vähän tietoa uskonasioissa — toivoakseni ainakin — ja ehkäpä sinä muistat, kun ne kysyvät sinun uskontoasi, että olet katolilainen. Parasta sanoa roomalaiskatolilainen, vaikka en pidä siitä nimestä.

Kim syytti haisevan sikaarin — hän oli pitänyt huolta varatakseen muutamia sellaisia basaarista — ja asettui lepäämään ajatellakseen. Tämä yksinään matkustaminen oli aivan toisenlaista kuin se iloinen matka kolmannessa luokassa laaman seurassa. "Sahibeilla ei ole paljoakaan huvia matkoistaan", tuumiskeli hän. "*Hai mai!* Minä kuljen paikasta toiseen niinkuin potkupallo, se on minun *kismetini*. Ei kukaan voi välttää *kismetäään*. Mutta minun pitää rukoilla Bibi Miriamia, ja minä olen sahib." — Hän katseli suruissaan kenkiänsä. — "Ei; minä olen Kim. Tämä on suuri maailma ja minä olen vain Kim. Kuka on Kim?" Hän mietiskeli omaa olemistaan, mitä hän ei ollut milloinkaan ennen tehnyt, kunnes oli aivan pyörällä päästään. Hän oli aivan vähäpätöinen henkilö Intian suuressa humisevassa ihmiseressä, menossa eteläänpäin tietämättä lainkaan minkälaista kohtaloa kohti.

Vähän ajan perästä eversti lähetti kutsumaan häntä ja puheli hänelle kauan aikaa. Sen verran kuin Kim voi ymmärtää, oli hänen oltava hyvin ahkera, ja sitten hän pääsisi Intian tutkimusretkikuntaan vitjamieheksi. Jos hän käyttäytyy oikein hyvin ja suorittaa tarvittavat tutkinnot, voisi hän ansaita

kolmekymmentä rupeeta kuukaudessa seitsemäntoistavuotiaana. Ja eversti Creighton hankkisi hänelle soveliaan toimen.

Kim oli ensin ymmärtävinään vain kolmannen osan hänen puheestaan. Silloin eversti, joka huomasi erehdyksensä, rupesi puhumaan sujuvalla ja kuvarikkaalla urdun-kielellä, ja Kim oli tyytyväinen. Eihän sellainen mies voinut olla hullu, joka tunsi kielen niin perin pohjin ... joka liikkui niin taitavasti ja hiljaa ja jonka silmät olivat niin toisenlaiset kuin muiden sahibien tylsät ja veltot silmät!

— Niin ... ja sinun täytyy opetella piirustamaan teitä ja vuoria ja jokia ja säilyttämään ne kuvat mielessäsi, kunnes tulee sovelias aika piirustaa ne paperille. Ehkäpä sitten jonakin päivänä, kun olet vitjamiehenä, saatan sanoa sinulle yhdessä työskennellessämme: "Mene noiden vuorten yli ja katso, mitä niiden takana on." Sitten joku sanoo: "Siellä on noilla vuorilla pahoja ihmisiä, jotka surmaavat vitjamiehen, jos hän on sahibin näköinen." Mitä silloin teet?

Kim ajatteli. Olisikohan viisasta noudattaa everstin viittausta?

— Minä ilmoittaisin, mitä tuo toinen mies on sanonut.

— Mutta jos minä vastaisin: "Minä annan sinulle sata rupeeta, jos hankit tiedon siitä, mitä on vuoriston takana ... siitä että piirret kuvan joesta ja tuot tietoja siitä, mitä ihmiset sanovat kylissä?"

— Miten voin sen sanoa? Minähän olen vain poika. Odottakaa kunnes tulen mieheksi. — Mutta sitten, nähdessään everstin rypistävän kulmiaan, hän jatkoi: — Mutta luulen kyllä, että muutamassa päivässä ansaitsisin ne sata rupeeta.

— Millä tavoin?

Kim pudisti päätänsä päättävästi. — Jos sanoisin, miten ne ansaitseen, saattaisi toinen mies kuulla ja ehättää edelleni. Ei ole hyvä myydä tietoa ilmaiseksi.

— Kerrohan nyt. — Eversti näytti rupeen. Kim ojensi jo kätensä, mutta laski sen jälleen.

— En, sahib. En. Minä tiedän hinnan, mikä vastauksesta maksetaan, mutta en tiedä, miksi kysymys on tehty.

— Ota se silloin lahjaksi, sanoi Creighton heittäen sen hänelle. — Sinussa on hyvää ainesta, mutta älä anna sen tylsistyä Xavierissa. Siellä on monta poikaa, jotka halveksivat mustia miehiä.

— Heidän äitinsä olivat basaarinaisia, sanoi Kim. Hän tiesi hyvin, ettei mitään vihaa ole verrattavissa siihen, jota sekarotuinen tuntee alkuasukkaita kohtaan.

— Se on totta, mutta sinä olet sahib ja sahibin poika. Älä siis milloinkaan anna houkutella itseäsi puhumaan vähäksyvästi mustista. Olen tuntenut poikia, jotka ovat juuri päässeet hallituksen palvelukseen ja jotka eivät olleet ymmärtävinään tummaihoisten puhetta ja tapoja. Mutta heidän palkkansa alennettiin tietämättömyyden vuoksi. Sillä alalla ei ole suurempaa syntiä kuin tietämättömyys, muista se.

Useita kertoja tuon pitkän vuorokauden matkan aikana eteläänpäin lähetti eversti kutsumaan Kimiä ja selitteli aina viimeainittua ajatusta.

"Me olemme sitten kaikki samassa ketjussa", tuumi Kim lopuksi, "eversti, Mahbub Ali ja minä ... kun pääsen vitjamieheksi. Hän tulee käyttämään minua luullakseni samaten kuin Mahbub Alikin. Se on hyvä, jos siten pääsen jälleen vapaaseen elämään. Tämä puku ei tule mukavammaksi kuluttamallakaan."

Kun he pääsivät Lucknowin vilkasliikkeiselle asemalle, ei näkynyt merkkiäkään laamasta. Kim nieli pettymyksensä, ja eversti sovitti hänet *ticca-garriin* siistine tamineineen ja lähetti hänet yksinään Xavierin laitokseen.

— En sano jäähyväisiä, koskapa pian tapaamme, huusi hän, — vieläpä monta kertaa, jos sinussa on oikea henki. Mutta sinua ei ole vielä koeteltu.

— Eikö silloinkaan, kun toin sinulle — (Kim uskalsi käyttää vertaisten kesken tavallista puhuttelusanaa) — valkoisen oriin sukuluettelon tuona iltana?

— Paljon voittaa unohtamisella, pieni veli, sanoi eversti luoden häneen silmäyksen, joka tuntui tunkeutuvan hänen lävitsensä hänen noustessaan rattaille.

Kesti hyvän aikaa, ennenkuin Kim tointui hölmistyksestään. Sitten hän haisteli outoa ilmaa

hyväksyvästi. "Rikas kaupunki", tuumi hän, "rikkaampi kuin Lahore. Kuinka hyvät basaarit mahtaneekaan täällä olla." — Ajuri, viekää minua vähän basaarien kautta.

— Olen saanut määräyksen viedä sinut kouluun. Ajuri sinutteli, mikä on peräti sopimatonta valkoihoista kohtaan. Mitä selvimmällä ja sujuvimmalla kansankielellä Kim osoitti hänelle hänen erehdyksensä, kiipesi istumaan hänen viereensä, ja kun päästiin pian sovintoon, sai hän ajaa monta tuntia ristiin rastiin kaupungissa arvostellen, vertaillen ja nauttien kaikesta näkemästään.

Ei ole yhtään kaupunkia — lukuunottamatta Bombayta, kaikkien muiden kuningatarta — kauniimpaa kuin kirjavatyylinen Lucknow, katsottuna joko joen sillalta tai Imambaran huipulta, josta näkyvät Chutter Munzilin kullatut päivänvarjot ja tuuheat puut; näiden pehmeään siimekseen on kaupunki laskettu lepäämään. Kuninkaat ovat sitä koristaneet satumaisen komeilla rakennuksilla, rikastuttaneet sitä armeliaisuuslaitoksilla, täyttäneet sen eläkkeensaajilla ja hukuttaneet sen veriin. Se on laiskuuden, juonittelujen ja ylellisyyden tyyssija, ja yhdessä Delhin kanssa se väittää olevansa ainoa paikka, missä puhutaan puhdasta urdua.

— Kaunis kaupunki, ihana kaupunki. — Lucknowilainen ajaja oli tyytyväinen huomautuksesta ja kertoi Kimille monta hämmästyttävää asiaa; englantilainen opas olisi puhunut vain suuresta kapinasta.

[Lucknowiin (alkuasukasten Nucklao) liittyy synkin muisto intialaisten kamalasta kapinasodasta, jossa valkoiset tuhottiin yleisellä verilöylyllä.]

— Nyt lähdemme kouluun, sanoi Kim lopuksi.

Vanha suuri pyhä Xavierin koulu täyttää matalilla valkoisilla rakennuksillansa avaran alueen vastapäätä Gumti-jokea, jonkin matkan päässä kaupungista.

— Minkälaista väkeä siellä on sisällä? kysyi Kim.

— Nuoria sahibeja, kaikki tyynni paholaisia. Mutta puhuakseni totta — minähän ajan monta heistä sekä asemalle että takaisin — en milloinkaan ole nähnyt yhtään, josta olisi tulossa niin täydellinen paholainen kuin sinusta ... tästä nuoresta sahibista, jota nyt ajan.

Kim oli kierroksellaan tervehtinyt erään erikoisen kadun varrella paria asumuksensa yläkerran ikkunoista kurkistelevaa säädytöntä naikkosta, jollaisia hän ei osannut katsoa kaikesta huomiosta syrjäytettäväksi, ja hän oli siinä molemminpuolisessa kompasanojen vaihdossa suoriutunut hyvin. Hän oli nyt vastaamaisillaan ajajan viime hävyttömyyteen, kun hänen silmänsä huomasi — oli jo hämärtyvässä — olennon, joka istui valkoisen pilarin vieressä pitkän seinärivin varjossa.

— Seis, huusi hän, — pysähdy tässä. En lähde kouluun vielä aivan heti.

— Mutta kuka maksaa minulle tästä edestakaisin ajelemisesta? sanoi ajaja tyytymättömänä. — Onko poika hullu! Edellisellä kerralla pysähdyttiin tanssijatytön vuoksi. Tällä kertaa siinä on pappi.

Kim oli jo hypännyt tielle ja heittäytynyt maahan hyväilemään tomuisia, likaisenkeltaisen viitan peittämiä jalkoja.

— Olen odottanut täällä puolitoista päivää, puheli laama rauhallisesti. — Olihan minulla tosin oppilas matkassani. Tirthanker-temppeleissä oleva ystäväni antoi minulle oppaan mukaani. Minä tulin Benaresista junalla, kun kirjeesi annettiin minulle. Kyllä olen saanut ruokaa. En tarvitse mitään.

— Mutta miksi et jäänyt Kulu-naisen seuraan, pyhä mies? Miten pääsit Benaresiin? Minun sydämeni on ollut raskas siitä asti kun erosimme.

— Nainen väsytti minut loppumattomalla lörpöttelyllä ja pyytämällä alinomaan lukemaan loitsuja hänen lastensa hyväksi. Erosin siitä seurueesta ja soin hänelle tilaisuuden hankkia itselleen ansiota lahjoittamalla antimia. On hän ainakin auliskätinen nainen, ja minä lupasin palata hänen kotiinsa, jos tulisi tarvis. Sitten huomattuani olevani yksin tässä suuressa ja kauheassa maailmassa tulin ajatelleeksi, että voin junassa mennä Benaresiin, missä tiesin Tirthanker-temppeleissä asuvan samanlaisen etsijän kuin minäkin.

— Ah! Sinun jokesi! sanoi Kim. — Minä olin unohtanut koko joen.

— Niinkö pian, chelani? Minä en ole sitä hetkeksikään unohtanut. Mutta kun jätin sinut, tuntui minusta parhaalta, että menisin siihen temppeleihin ja kysyisin neuvoa, sillä näetkös, Intia on ylen avara. Ja saattaisihan olla, että viisaat miehet ennen meitä — pari tai kolme — olisivat jättäneet jotakin tietoa siitä asiasta; muutamat sanovat niin, toiset näin. He ovat ystävällistä väkeä.

— Saattavat olla; mutta mitä sinä nyt teet?

— Minä saavutan ansiota auttaessani sinua, chelani, saamaan viisautta. Noiden miesten pappi, jotka palvelevat punaista härkää, kirjoitti minulle, että kaikki järjestetään sinulle minun toivomusteni mukaan. Minä lähetin rahaa riittävästi yhdeksi vuodeksi. Ja sitten tulin, niinkuin näet, katsomaan, kuinka sinä menet tiedon porteista sisään. Puolitoista päivää olen odottanut — en senvuoksi että minua johti rakkaus sinua kohtaan ... sellainen ei kuulu Tien kulkijoille — vaan Tirthanker-temppelissäkin sanottiin, että kun opetuksesta oli rahaa maksettu, oli paikallaan minun huolehtia asiasta loppuun saakka. He häivyttivät pätevästi epäröimiseni. Minä pelkäsin tulevani tänne kukaties sen vuoksi, että halusin nähdä sinut kiintymyksen punaisen usman hairahduttamana. Mutta niin ei ole... Sitäpaitsi minua vaivaa eräs uni.

— Mutta ethän, pyhä mies, toki ole unohtanut matkaamme ja mitä kaikkea sen aikana tapahtui. Tottakai sinun tuloosi jonkin verran vaikutti halu nähdä minua?

— Hevoset kärsivät vilua, ja niiden ruokinta-aika on ohi, valitti ajaja.

— Juokse Jehannumiin ja etsi sieltä kelvoton tätisi! ärähti Kim olkansa yli. — Minä olen aivan yksin tässä maassa enkä tiedä mihin joudun enkä liioin mitä minulle tapahtuu. Panin koko sydämeni kirjeeseen, jonka lähetin sinulle. Mahbub Alia lukuunottamatta — ja hän on pathanilainen — ei minulla ole muuta ystävää kuin sinä, pyhä mies. Älä kokonaan jätä minua.

— Olen miettinyt sitäkin, vastasi laama vapisevalla äänellä. — On selvää, että silloin tällöin saavutan ansiota — jollen ennen sitä ole löytänyt jokeani — hankkimalla vakuutta siitä, että sinun jalkasi ovat viisauden tiellä. Mitä he sinulle opettavat, en tiedä, mutta pappi kirjoitti minulle, ettei yksikään sahibin poika koko Intiassa tule saamaan parempaa opetusta kuin sinä. Senvuoksi poikkeen toisinaan jälleen tänne. Ehkäpä sinusta tulee sellainen sahib kuin hän oli, joka antoi minulle nämä silmälasit — laama pyyhki niitä huolellisesti — Lahoren Ihmeitten talossa. Sitä toivon, sillä hän oli viisauden lähde ... viisaampi kuin monet luostarin esimiehet. Toisaalta saattaa olla, että sinä unohdat minut ja yhdessäolomme.

— Jos minä syön sinun leipääsi, huudahti Kim kiihkeästi, — kuinka voisin milloinkaan unohtaa sinua?

— Ei ... ei, — hän työnsi pojan syrjään. — Minun täytyy palata Benaresiin. Tuon tuostakin lähetän, nyt kun tunnen miten tässä maassa kirjeitä sommitellaan, sinulle kirjeen, ja silloin tällöin tulen sinua tervehtimään.

— Mutta minne minä lähettäisin kirjeeni? valitteli Kim tarttuen kiinni hänen viittaansa ja unohtaen kokonaan, että hän oli sahib.

— Tirthanker-temppeliin Benaresiin. Sen paikan olen valinnut olosijakseni, kunnes löydän jokeni. Älä itke, sillä katsos, kaikki halut ovat harhanäkyä ja sitovat vain lujemmin Pyörään. Mene nyt tiedon portista ja anna minun nähdä sinun menevän... Rakastatko minua? Mene sitten, tai sydämeni murtuu ... Minä tulen takaisin. Varmasti minä tulen takaisin.

Laama katseli, kuinka *ticca-garri* vierähti portista, ja hän kääntyi menemään pois, nyyhkyttäen joka askeleella. Tiedon portit sulkeutuivat paukahtaen.

* * * * *

Intiassa syntyneellä ja varttuneella pojalla on omat tapansa ja tottumuksensa, joita ei muualla näe, ja hänen opettajansa käyttävät häntä kasvattaessaan keinoja, joita eurooppalainen opettaja ei keksi. Näin ollen tuskin kannattaa kuvata Kimin kokemuksia hänen ollessaan Xavierin koulussa parin-kolmensadan rikkiviisaan pojan joukossa, joista useimmat eivät milloinkaan olleet nähneet merta. Hän sai kärsiä tavalliset rangaistukset siitä, että poistui koulun alueelta koleeran raivotessa kaupungissa. Se tapahtui ennenkuin hän oli oppinut kirjoittamaan kunnollista englanninkieltä ja jolloin hänen siis oli turvauduttava basaarikirjoittajaan. Sitäpaitsi häntä tietoenkin rangaistiin tupakoimisesta ja solvausten käyttämisestä, jotka olivat mehevempiä kuin pyhän Xavierinkaan laitos milloinkaan oli kuullut... Hän oppi pesemään itsensä papinomaisen huolellisesti, niinkuin ainakin alkuasukkaat, jotka sisimmässään pitävät englantilaisia jotensakin likaisina. Hän teki tavallisia kepposiansa kärsivällisille kulupalvelijoille, jotka pitivät huolta makuuhuoneista, missä pojat kuluttivat helteiset yöt kertomalla juttuja aamuun asti, ja tyynesti hän mitteli voimiaan itsetietoisten tovereittensa kanssa.

Oppilaat olivat rautatiellä, sähkölaitoksessa ja kanavilla palvelevien alempien virkamiesten poikia; toiset eläkettä nauttivien tai yhä vielä jonkun sotaisan rajahin joukoissa päällikköinä toimivien aliupseerien poikia; edelleen siellä oli meriupseerien, eläkkeellä olevien virkamiesten, tilallisten, valtion hankkijoiden ja lähetyssaarnaajien poikia. Muutamat olivat vanhojen euraasialaisten sukujen jälkeläisiä, jotka ovat lujasti juurtuneet Dhurumtollahiin ... Pereira-, De Souza- ja D'Silva-sukujen vesoja. Heidän vanhempansa olisivat voineet heidät hyvin kasvattaa Englannissakin, mutta he rakastivat koulua, jossa he itse olivat nuoruutensa viettäneet, ja niin keltaihoinen nuori sukupolvi seurasi toinen toistansa

Xavierissä.

Pojat olivat kotoisin sieltä täältä sangen etäisistäkin seuduista, Howrahin rautatiekeskuksen tienoilta, Monghyrin ja Chunarin autioituneilta paikoilta, Shillongin tien varsilla olevista teetarhoista, Oudhin ja Dekkanin maakuntien kylistä, missä heidän vanhempansa olivat laajojen tilusten omistajia, lähetyksasemilta, viikon matkan päästä lähimmältä rautatieasemalta, tuhannen mailin takaa jostakin satamakaupungista vastapäätä Intian ainaisia rantahyökkyjä ja vieläkin etelämpää kaneeliviljelmiltä. Pelkkä kertomus heidän koulumatkoilla kokemistaan seikkailuista, jotka heistä eivät olleet mitään seikkailuja, olisi nostanut eurooppalaisen pojan päässä hiukset pystyyn. He olivat tottuneet yksinensä kulkemaan satoja maileja viidakoissa, joissa aina oli kiehtova mahdollisuus joutua tiikerien häiritsemäksi. Mutta yhtä vähän he olisivat uineet Englannin kanaalissa jonakin englantilaisen elokuun päivänä kuin heidän merentakaiset veljensä olisivat voineet olla rauhallisina, jos joku leopardi olisi nuuskinut heidän kantotuoliansa.

Siellä oli viidentoista vuoden ikäisiä poikia, jotka olivat viettäneet päivän ja toistakin pienellä saarelmalla keskellä tulvehtinutta jokea ja aivan itseoikeutettuina ottaneet johtakseen kotiin pyrkivää säikähtynyttä pyhiinvaeltajajoukkoa; siellä oli vanhempia poikia, jotka pyhän Francis Xavierin nimessä olivat kerran ottaneet takavarikkoon sattumalta tapaamansa jonkun rajahin norsun, kun eivät muutoin päässeet etenemään rankkasateiden liottamalla kotitiellensä, ja olivat olleet vähällä menettää juhlallisen juhtansa vyöryhiekassa. Siellä oli poika, joka, kuten hän itse sanoi — eivätkä toiset sitä epäilleetkään — oli isänsä kanssa puolustautunut kuistilla pyssy kädessä aka-sissejä vastaan, jotka eräänä päivänä murhanhimoisina hyökkäsivät yksinäistä uutisasutusta ryöstämään.

Kaikki jutut kerrottiin tynesti, kiihottomasti, alkuasukasten tavoin, ja niissä ilmeni alkuasukas-hoitajanaisilta tiedottomasti saatuja vaikutuksia, ja useat puheenkäänteet osoittivat, että ajatukset kerrottaessa olivat suoraan kansankielestä käännettyjä. Kim katseli, kuunteli ja hyväksyi. Tämä ei ollut rumpalipoikien tyhjämpäpäiväistä, yksikantaista juttelua. Se kertoi elämästä, jonka hän tunsi ja jota hän hyvin ymmärsi. Tämä ilmapiiri sopi hänelle erinomaisesti, ja hän viihtyi siinä yhä paremmin.

Hänelle annettiin lämpimän tullen valkoinen voimistelupuku, ja hän iloitsi vasta saamistaan ruumiillisista mukavuuksista yhtä paljon kuin saadessaan käyttää teroittunutta älyänsä hänelle annettujen tehtävien suorittamiseen. Hänen nokkeluutensa olisi ihastuttanut eurooppalaisten opettajaa, mutta Xavierissa tunnetaan ensimmäinen joutuisea kehitys, jonka ympäristö ja iloinen ilmapiiri vaikuttaa — samalla tunnetaan sitä tavallisesti kahdenkymmenen kahden tai kahdenkymmenen kolmen ikäisenä seuraava väsähdys.

Siitä huolimatta hän muisti kuitenkin käyttäytyä vaatimattomasti. Kun helteisinä öinä kerrottiin juttuja, ei Kim ruvennut muistelmillaan rehentelemään, sillä koulussa halveksittiin poikia, jotka elivät kokonaan alkuasukasten tapaan. Ei saa unohtaa, että on sahib ja että jonakin päivänä, kun tutkinnot on suoritettu, saa käskettäväkseen alkuasukkaita. Kim pani tämän mieleensä, sillä hän alkoi ymmärtää, mihin tutkinnot tähtäsivät.

Sitten tuli loma-aika, elokuusta lokakuuhun ... kuumuuden ja sateitten aiheuttamat pitkät joutilaat päivät. Kimille ilmoitettiin, että hän sai lähteä pohjoiseen jollekin Umballan takaiselle vuoristoasemalle, missä isä Viktor pitäisi hänestä huolta.

— Parakkikouluunko? kysyi Kim, joka oli kysellyt paljon ja ajatellut vielä enemmän.

— Niin luulen, sanoi opettaja. — Eihän ole vahingoksi, että pysyt vähän erilläsi koirankureista. Pääset matkustamaan nuoren De Castron kanssa Delhiin asti.

Kim mietti asiaa joka puolelta. Hän oli ollut ahkera, niinkuin eversti oli kehottanut. Poikien loma-aika oli heidän omaa omaisuuttaan, ainakin sen verran hän oli saanut selville tovereittensa puheista, ja parakkikouluun meneminen olisi kidutusta tämän perästä. Sitäpaitsi — ja tähän oli suorastaan ihme, joka oli kaikkein tärkeintä — hän osasi kirjoittaa. Kolmen kuukauden kuluessa hän oli oppinut, kuinka ihmiset voivat keskustella toistensa kanssa tarvitsematta kenenkään kolmannen välitystä ja puolen annan kuluja.

Laamalta ei ollut tullut mitään tietoa, mutta olihan maantie aina käytettävissä. Kim kaipasi jälleen pehmeän maantiemudan pursuvaa hyväilyä varpaiden lomissa, ja samoin valahti vesi hänen suuhunsa, kun hän muisteli voissa paistettua ja kaalilla sekotettua lampaanlihaa sekä väkevästi currylla maustettua riisiä tai sipulia ja kynsilaukkaa ynnä kiellettyjä rasvaisia basaarin makeisia.

Parakeissa taas täytyi syödä raakaa pihviä lautaselta, ja siellä saisi vain varkain tupakoida. Mutta toiselta puolen, olihan hän sahib ja Xavierin koululainen, ja tuo sika Mahbub Ali... Ei, hän ei koettelisikaan Mahbubin vieraanvaraisuutta, ja kuitenkin ... Hän mietti asioita lojuessaan yksin makuusuojassa ja tuli siihen päätökseen, että hän oli ollut kohtuuton Mahbubiin nähden.

Koulusuoajat olivat tyhjä, ja melkein kaikki opettajat olivat menneet tiehensä. Eversti Creightonin antama rautatielippu oli hänen kädessään, ja Kim muisti ylpeänä, ettei hän ollut käyttänyt eversti Creightonin eikä Mahbubinkaan rahoja mihinkään sopimattomaan elämään. Hänellä oli vielä kaksi rupeeta ja seitsemän annaa. Hänen uusi nahkalaukkunsa, johon oli merkitty "K. O'H.", ja makuuvaatekääry olivat hänen autiossa makuuhuoneessaan. "Sahibit ovat aina sidotut matkatavaroihinsa", sanoi Kim nyökäyttäen päätänsä niille. "Te saatte jäädä tänne." — Hän pujahti ulos lämpimään sateeseen hymyillen veitikkamaisesti ja etsi erään talon, jonka oli pannut merkille jo jonkin aikaa ennen.

— *Arree!* Etkö tiedä millaisia naisia täällä asustaa? Häpeä toki!

— Olenko vasta eilen syntynyt? — Kim istahti jalat ristissä alkuasukasten tavoin lattiatatjalle yläkerran huoneessa. — Vähän väriainetta ja kolme yardia vaatetta riittää pieneen pilantekoon. Olisiko se paljon vaadittu?

— Kuka on se tyttö? Sinä olet liian nuori sahibiksi sentapaiseen kujeeseen.

— Kuka tyttö on? Onpahan muutama koulunopettajan tyttö tuolta sisämaan rykmenteistä. Isä on lyönyt minua kahdesti, kun kiipesin heidän aitansa yli näissä vaatteissa. Nyt aion mennä puutarhuripoikana. Vanhat miehet ovat hyvin kateellisia.

— Se on totta. Pysy hiljaa sill'aikaa kun sivelen mehun kasvoihisi.

— Ei liian mustaksi, *naikan*. En haluaisi esiintyä *hubshina* (neekerinä).

— Oh, rakkaus ei paljoa semmoisista välitä. Kuinka vanha hän on?

— Kaksitoistavuotias, luullakseni, sanoi häpeämätön Kim.

— Sivele sitä myöskin rinnalleni. Saattaa tapahtua, että hänen isänsä riistää vaatteet päältäni, ja hän huomaisi minut kirjavaksi, nauroi hän.

Nainen työskenteli ahkerasti kastellen vaaterättiä pienessä astiassa olevaan ruskeaan nesteeseen, joka pysyi ihossa kauemmin kuin pähkinän mehu.

— Lähetä nyt ostamaan vähän kangasta turbaaniksi. Voi minua, pääni on aivan ajelematon! Ja isä varmasti tempaa päähineeni pois.

— Enhän minä ole parturi, mutta voin silti koettaa. Sinä olet syntynyt sydämien särkijäksi, ja kaikki tämä puuhako vain yhden illan vuoksi? Muista, ettei tätä ainetta saa pesemällä pois. — Nainen nauroi niin että ranne- ja nilkkarenkaat helisivät.

— Mutta kuka maksaa minulle tästä? Itse Huneefa ei olisi voinut sinua paremmin maalata.

— Luota vain jumaliin, sisareni, sanoi Kim juhlallisesti, väännellen kasvojaan, sillä maalaus pingoitti ihoa kuivuessaan. — Sitäpaitsi, oletko milloinkaan ennen ollut sahibia maalaamassa tällä tavoin?

— Enpä tosiaankaan. Mutta eihän kujeilu ole rahaa.

— Se on paljon enemmänkin kuin rahaa.

— Sinä maitoparta olet kieltämättä hävyttömin *shaitanin* poika, minkä milloinkaan olen tavannut. Kulutat tällä tavoin köyhän tytön aikaa ja sitten sanot: "Eikö pilanteko riitä?" Sinä menet hyvin pitkälle vielä. — Ja hän tervehti pilkallisesti tanssijatytöjen tapaan.

— Saman tekevää. Mutta joudu nyt leikkaamaan tukkaani.

Kim hyppeli vuoroin molemmilla jaloilla, ja hänen silmänsä loistivat ihastuksesta, kun hän ajatteli tulevia rasvaisia päiviä. Hän antoi tytölle neljä annaa ja juoksi portaita alas alhaiseen kastiin kuuluvan hindupojan näköisenä ... kaikilta piirteiltään aivan täydellisenä. Hänen ensimmäinen käyntipaikkansa oli ruokala, jossa hän aivan ylellisesti herkutteli rasvaisilla ruuilla.

Lucknowin asemalla hän näki nuoren De Castron hikipäissä rientävän toisen luokan vaunuun. Kim puolestaan alentui menemään kolmannen luokan osastoon ja oli pian koko matkueen sieluna ja huvina. Hän selitti matkatovereilleen olevansa erään temppujentekijän apulainen, jonka tämä oli jättänyt sairaana jälkeensä, ja että nyt hän oli matkalla Umballaan isäntänsä luo. Sikäli kuin matkustajat vaihtuivat, vaihteli hänenkin juttunsa tai hän lisäili siihen vuolaasta mielikuvituksestaan, jotka lisäykset olivat sitäkin uhkarohkeampia, kun hän ei ollut pitkään aikaan käyttänyt kansankieltä. Koko Intiassa ei ollut sinä yönä niin iloista ihmistä kuin Kim. Umballassa hän poistui junasta ja lähti itäänpäin kosteitten vainioitten yli kylään, jossa vanha sotilas asui.

Samoihin aikoihin sai eversti Creighton Lucknowista Simlaan sähkeen, että nuori O'Hara oli hävinnyt. Mahbub Ali sattui olemaan kaupungissa hevosia kaupittelemassa, ja eversti uskoi hänelle asian eräänä aamuna ollessaan kilpa-ajoradalla.

— Oh, älkää olko millännekään, sanoi hevoskauppias. — Ihmiset ovat niinkuin hevosetkin. Nekin tarvitsevat suolaa joskus, ja jollei heinäpurtilossa ole, etsivät ne sitä maasta. Hän on lähtenyt kuljeskelemaan jälleen joksikin aikaa. *Madrissah* väsytti häntä, niinkuin arvasin sen tekevänkin. Vasta otan hänet itse mukaani matkailemaan. Älkää olko huolissanne, Creighton sahib. Hän on niinkuin poloponi, joka vapaaksi päästyään aikoo itse opetella pelin.

— Hän ei siis ole kuollut, vai mitä?

— Kuumehan saattaisi tappaa hänet. Muuten en ole pojasta huolissani. Apina ei juuri helposti puusta putoa.

Seuraavana aamuna pysähdytti Mahbub oriinsa everstin ratsun viereen.

— Asia on niinkuin luulinkin, sanoi hevoskauppias. — Hän on kulkenut ainakin Umballan kautta ja sieltä kyhännyt kirjeen minulle, saatuaan basaarista tietää olinpaikkani.

— Lukekaa, pyysi eversti suuresti rauhoittuneena. Olihan järjetöntä, että hänen asemassaan oleva mies kiinnitti huomiota pieneen kulkuripoikaan, mutta eversti muisti keskustelunsa junassa ja oli viimeisten kuukausien kuluessa usein tavannut itsensä muistelemassa merkillistä vaiteliasta ja itsensähillitsevää poikaa. Tietenkin oli hänen karkaamisensa suurta julkeutta, mutta osoittihan se samalla neuvokkuutta ja rohkeutta.

Mahbubin silmät loistivat, kun hän pysähtyi aukealle kentälle, jossa kukaan ei voinut lähestyä huomaamatta.

— "Tähtien ystävä, joka on koko maailman pikku ystävä..."

— Mitä se on?

— Se on nimi, jonka annoimme hänelle Lahoren kaupungissa... "Koko maailman pikku ystävä ottaa vapautta, mennäkseen omille paikoilleen. Hän tulee takaisin määrättynä päivänä. Toimittakaa laukku ja makuuvaatekäärö lähetetyiksi luoksenne, ja jos on jotakin pahoin tehty, antakaa ystävyiden käden siirtää syrjään onnettomuuden ruoska." — Tässä on vielä jotakin lisäksi, mutta...

— Ei sillä väliä, lukekaa vain.

— "Eräät asiat ovat tuntemattomia niille, jotka syövät haarukoilla. On parempi jonkin aikaa syödä molemmin käsin. Puhukaa hyviä sanoja niille, jotka eivät tätä ymmärrä, jotta palatessani olisivat armollisia." Tämä kyhäys on tietenkin kirjurin työtä, mutta katsokaas, kuinka ovelasti poika on sen sommitellut, niin ettei edes viittaustakaan ole muille kuin asianomaisille.

— Tämäkö se on se ystävyiden käsi, jonka tulee siirtää syrjään onnettomuuden ruoska? nauroi eversti.

— Pankaahan merkille, kuinka viisas poika on. Hän tahtoi päästä jälleen vapaaseen elämään, kuten jo sanoin. Kun hän ei vielä tajua teidän ammattianne...

— Enpä ole aivan varma siitä, mutisi eversti.

— Hän kääntyi minun puoleeni päästäkseen sovintoon teidän kanssanne. Eikö hän ole nerokas? Hän lupaa palata. Hän vain täydentää tietojansa. Ajatelkaahan, sahib, hän on ollut kolme kuukautta koulussa, eikä hän ollut tottunut sellaiseen. Omasta puolestani olen hyvilläni: poni vain opettelee peliä.

— Niinpä kyllä, mutta vastedes hän ei saa yksin lähteä.

— Miksei? Hänhän oli yksinään ennenkuin tuli eversti sahibin hoitoon. Kun hän kerran tulee elämän suureen leikkiin, täytyy hänen olla yksin ... aivan yksin, päänsä menettämisen uhallakin. Jos hän silloin sylkee, aivastaa tai istuu toisella tavoin kuin ne, joita hänen on silmällä pidettävä, on hän vaarassa tulla surmatuksi. Miksipä siis nyt estää häntä? Muistakaa persialaista sananpartta: Mazanderan erämaiden shakaalin voivat pidättää vain Mazanderan koirat.

— Se on totta. Aivan totta, Mahbub Ali. Jollei hänelle mitään pahaa tapahdu, en enempää toivokaan. Mutta hävytön hän oli joka tapauksessa.

— Hän ei minullekaan ilmoita minne hän menee, sanoi Mahbub. — Hän ei ole mikään hupsu. Kun aika tulee, palaa hän kyllä minun luokseni. On aika, että hän joutuu vähän helmien parantajan hiottavaksi.

Hän kehittyi liian nopeasti ... ainakin sahibien kannalta katsoen.

Tämä ennustus toteutui kirjaimelleen kuukautta myöhemmin. Mahbub oli saapunut Umballaan tuoden uuden lähetyksen hevosta, ja Kim kohtasi hänet Kalkan tiellä hämärässä yksinään ratsastamassa, pyysi almuja häneltä, sai kirouksen osakseen ja vastasi englanninkielellä. Ketään ei ollut läheisyydessä kuulemassa Mahbubin hämmästyksen huudahdusta.

— Oho! Ja missä sinä olet ollut?

— Siellä ja täällä, täällä ja siellä.

— Tule puun suojaan sateesta ja kerro.

— Oleskelin jonkin aikaa erään vanhan miehen luona Umballan läheisyydessä ja sitten erään tuttavan perheen luona Umballassa. Muutaman tämän perheen jäsenen kanssa matkustin Delhiin asti. Se on ihmeellinen kaupunki. Sen jälkeen ajoin härkää erään *telin* (öljykauppiaan) avuksi, joka tuli pohjoiseen, mutta sitten kuulin suuresta juhlasta, jonka piti olla Patialassa, ja sinne lähdin erään ilotulitusten polttajan mukana. Se oli suuri juhla. (Kim hieroi vatsaansa.) Näin rajaheja sekä kullalla ja hopealla koristeltuja norsuja. Ja siellä sytytettiin kaikki ilotulitukset yht'aikaa, jolloin yksitoista miestä kuoli, niiden mukana ilotulittaja itsekin, ja räjähdys heitti minutkin teltan toiselle puolelle, mutta en saanut mitään vahinkoa. Sitten palasin taas rautatielle erään sikhiläisen hevostmiehen mukana, jota leipäni edestä palvelin renkipoikana. Ja lopuksi tulin tänne.

— *Shabash!* sanoi Mahbub Ali.

— Mutta mitä sanoo eversti sahib? En minä halua saada selkääni.

— Ystävyiden käsi on siirtänyt syrjään onnettomuuden ruoskan. Mutta kun joskus toiste lähdet kuljeksimaan, täytyy sinun lähteä minun mukanani. Tämmöinen on liian varhaista.

— Myöhäistä kylläkin minulle. Olen oppinut lukemaan ja kirjoittamaan englanninkieltä jonkin verran *madrissahissa*. Minusta tulee pian täysiverinen sahib.

— Kas vain veitikkaa! nauroi Mahbub katsellen pientä likomärkää poikaa, joka hyppeli märällä maantiellä. — *Salaam*, sahib! ja hän tervehti pilkallisesti. — No, oletko väsynyt kuljeskelemiseen, vai haluatko tulla mukaani Umballaan ja auttaa hevosten kuljettamisessa.

— Minä tulen mukanasi, Mahbub Ali.

VIII

— Vaihda sitten Allahin nimessä punainen siniseen, sanoi Mahbub viitaten Kimin epäkunniakkaan turbaanin hindulaiseen väriin.

Kim vastasi vanhalla sananlaskulla: "Vaihdan kyllä uskoani ja vuodettani, mutta sen saat sinä maksaa."

Hevoskauppias nauroi melkein ratsulta pudotakseen. Eräässä laitakaupungin myymälässä toimitettiin vaihto, ja Kim oli nyt ainakin ulkonaiselta olemukseltaan muhamettilainen.

Mahbub vuokrasi huoneen vastapäätä rautatieasemaa ja lähti noutamaan hienointa valmiiksi laitettua ruokaa, johon kuului mantelijälkiruoka ja mainiota Lucknowin tupakkaa.

— Tämä on parempaa kuin se ruoka, jota söin sikhin seurassa, sanoi Kim irvistellen istuutuessaan syömään, — eikä edes *madrissahissa* varmastikaan annettu tällaista.

— Minä haluaisin kuulla jotakin siitä *madrissahista*. — Mahbub pisti poskeensa aikamoisia rasvassa paistettuja lammaspastin paloja kaalin ja kullankeltaisten sipulien mukana. — Mutta kerro ensiksi juurtajaksain ja totuudenmukaisesti, miten karkasit. Sillä muistahan, sinä koko maailman pikku ystävä, sanoi hän päästellen piukalle kiristynyttä suolivyötänsä, — en luule sahibinpoikien useinkaan lähtevän sieltä karkuretkille.

— Mitenkäpä he voisivatkaan? He eivät tunne maata. Eihän se ollut mitään, sanoi Kim ja aloitti juttunsa. Kun hän pääsi naaioimiskohtaan ja miten hän sai siinä apua basaarityöltä, menetti Mahbub

Ali kokonaan vakavuutensa, hän nauraa hohotti aivan kuollakseen ja läimäytteli kädellä reittänsä.

— *Shabash! Shabash!* Hyvin tehty, pikku veitikka! Mitähän jalokivien parantaja tästä sanonee. No, maltahan. Anna kuulla mitä sitten tapahtui ... askel askeleelta, äläkä unohda mitään.

Noudattaen kehotusta Kim kertoi seikkailuistaan ja yski rajusti välillä Mahbubin väkevän tupakan vaikutuksesta.

— Minähän sanoin, mutisi Mahbub itsekseni, — minähän sanoin, että se oli poni, joka tahtoi vapauteen poloa pelaamaan. Hedelmä on jo kypsä ... vaikka hänen vielä täytyy oppia pelin yksityiskohtia, sen välimatkoja, vauhtiasteita, karttoja ja kompassseja. Kuulehan nyt. Minä olen torjunut everstin piiskan selkänahastasi, eikä se ole vähäinen palvelus.

— Se on aivan totta, vastasi Kim vakavana.

— Mutta et silti saa luulla, että tällainen karkaileminen ja seikkaileminen on millään tavoin hyväksyttävää.

— Se oli minun loma-aikaani, hadji. Minä olin orjana monta viikkoa. Miksen olisi juossut tieheni, kun koulu suljettiin. Näetkös, minähän samalla säästin eversti sahibilta suuret kulut, kun elin vain ystäväni kustannuksella tai tein työtä leipäni edestä.

Mahbubin suu vetäytyi hymyyn tuuheiden muhamettilaisviiksin peitossa.

— Mitäpä muutamat rupeet, — pathanilainen heilautti huolettomasti kättänsä, — merkitsevät eversti sahibille? Hän uhraa ne määrättyyn tarkoitukseen eikä suinkaan mistään rakkaudesta sinuun.

— Senhän tiesin jo kauan aikaa sitten, sanoi Kim hitaasti.

— Kuka kertoi?

— Eversti sahib itse. Ei tosin aivan selvin sanoin, mutta silti kuitenkin niin, että jokainen ymmärtää, joka ei ole aivan pässinpää. Niin hän haasteli junassa Lucknowiin mennessämme.

— No, olkoon niin. Kerronpa sitten sinulle enemmän, sinä koko maailman pikku ystävä, vaikkapa sitten annankin pääni sinun armoillesi.

— Se oli jo minun vallassani, sanoi Kim tyytyväisenä, — Umballassa, silloin kun otit minut ratsullesi rumpalipojan lyötyä minua.

— Puhuhan vähän selvemmin. Kaikki ihmiset voivat valehdella, paitsi sinä ja minä. Sinunkin pääsi on samalla tavalla mennyttä, jos vain sormenikin kohotan.

— Tiedänhän minä senkin, sanoi Kim. — Ja sepä onkin luja side välillämme. Tosin sinun siteesi on lujempi kuin minun, sillä kukapa kaipaisi kuoliaaksi piestyä tai sanokaamme tiepuoleen johonkin kuoppaan heitettyä poikaa? Mutta sensijaan monet täällä ja Simlassa ja vuoristossa kysyisivät: "Mitä on tapahtunut Mahbub Alille?" jos hänet löydettäisiin kuolleena hevostensa joukossa. Ja eversti sahib varmaankin tiedustelisi. Mutta sittenkin — Kim katsoi hyvin viekkaasti häneen, — hän ei kuitenkaan liian paljoa kyselisi, jotteivät ihmiset sanoisi: "Mitä eversti sahibilla on tekemistä hevoskauppiaan kanssa?" Mutta minä ... jos minä eläisin...

— Et kaikei silloin eläisi sinäkään...

— Saattaisi niinkin käydä. Mutta *jos* minä eläisin, niin minä ja vain minä yksin tietäisin, että joku tuli yöllä tavallisen varkaan tavoin Mahbub Alin kojuun Seraissa ja siellä surmasi hänet, tarkastettuaan joko sitä ennen tai sen jälkeen hyvin huolellisesti hänen satulalaukkunsa ja tavaransa aina sandaalinpohjia myöten. Näinköhän nämä uutiset kiinnittäisivät everstin mieltä vai sanoisiko hän minulle (en ole unohtanut, että hän lähetti minut etsimään sikaarikoteloita, jota hän *ei* ollut jättänyt mihinkään): "Mitä on Mahbub Ali minulle?"

Paksu savupilvi nousi ilmaan. Oli hetken hiljaisuus. Sitten Mahbub Ali sanoi ihmetellen:

— Ja nämä asiat tiedossasi sinä elät ja olet sahibien pienten poikien seurassa madrissahissa ja nöyrästi otat opetusta opettajiltasi?

— Niinhän on käsketty, vastasi Kim rennosti, — kuinkapa minä voisin käskyjä vastustaa?

— Sinä olet viekkain kaikista Eblisin pojista, virkkoi Mahbub Ali. — Mutta mitä sinä puhut varkaista ja tarkastuksista?

— Sitä mitä näin sinä yönä, jolloin laaman seurassa nukuin huoneesi seinän takana Kashmir Seraissa. Ovi oli lukitsematta, mikä on luullakseni vastoin tapojasi, Mahbub. Mies tuli aivan kuin tietäen, ettet pian palaisi. Katselin häntä lautaseinän oksanreiästä. Hän etsi jotakin ... ei peitteitä, ei jalustimia, ei ohjaksia eikä vaskiastioita, vaan jotakin hyvin pientä ja huolellisesti kätkeytyä. Miksipä muutoin hän olisi työntänyt veitsenterän sandaaliesi pohjien väliin?

— Ahaa! — Mahbub Ali hymyi. — Ja nähtyäsi tuon, minkälaisen jutun siitä sepitit itsellesi, sinä totuuden lähde?

— En minkäänlaista. Tunnustelin kädelläni amulettia, joka aina on kaulassani, ja muistaen valkoisen oriin sukutaulun, jonka olin haukannut muhamettilaisesta leivästä, lähdin matkalle Umballaan, käsittäen että ankara vastuunalaisuus oli uskottu minulle. Jos olisin tahtonut, olisi sinä hetkenä pääsi ollut mennyttä. Minun olisi vain tarvinnut sanoa sille miehelle: "Tässä on erästä hevosta koskeva paperi, jota en osaa lukea." Entä sitten? — Kim tähysteli Mahbubia kulmainsa alta.

— Sitten olisit juonut vettä kaksi, ehkäpä kolme kertaa sen jälkeen ... arvatenkaan et enempää kuin kolmasti, sanoi Mahbub yksinkertaisesti.

— Se on totta. Ajattelin vähän sitäkin, mutta ennen kaikkea sitä, että pidin sinusta, Mahbub. Siksipä lähdin Umballaan, kuten tiedät, mutta (ja sitäpä et tiedä) piilottauduin puutarhaan nähdäkseni, mitä eversti Creighton sahib tekisi saatuaan valkoisen oriin sukuluettelon.

— No, mitä hän teki? ... (sillä Kim oli äkkiä pysähtynyt).

— Annatko *sinä* tietoja ystävyiden vuoksi, vai myytkö sinä niitä? kysyi Kim.

— Minä myyn ... ja ostan. Mahbub otti esiin neljän annan rahan ja näytti sitä.

— Kahdeksan! sanoi Kim vaistomaisesti noudattaen itämaalaisen kiskomishalua.

Mahbub nauroi ja pisti rahan takaisin vyöhönsä. — Liian helppoa on tehdä kauppaa niillä markkinoilla, sinä koko maailman pikku ystävä. Kerro minulle vain ystävydestä. Meidän henkemmehan ovat toistemme käsissä.

— Hyvä on. Näin Jang-i-Lat sahibin tulevan komeille päivällisille. Näin hänet Creighton sahibin virkahuoneessa. Näin heidän lukevan valkoisen oriin sukutaulun. Kuulin, kuinka annettiin käsky julistaa suuri sota.

— Haa!... Mahbub nyökäytti päätänsä, ja hänen tummat silmänsä loistivat. — Se peli oli hyvin pelattu. Sota on nyt päättynyt, ja paha on toivottavasti tukahutettu alkuunsa ... minun ... ja sinun ansiosta. Mitä teit sitten?

— Minä käytin uutisia niin sanoakseni syöttinä, jonka avulla sain ruokavaroja ja kunniaa erään kylän asukkailta, joiden pappi antoi oopiumia laamalleni. Mutta minä kätkin vanhan miehen kukkaron, eikä bramiini siis löytänyt mitään. Seuraavana aamuna hän tietenkin oli vihainen. Ho-ho-ho. Ja samoin käytin uutisia hyväkseni, kun jouduin sen valkoisen rykmentin käsiin, jolla oli punainen härkä.

— Se oli järjettömyyttä. Mahbub rypisti kulmiaan. — Uutisia ei saa heittää, menemään niinkuin roskaa, vaan niitä on käytettävä säästään ... aivan kuin *bhangia*.

— Samaa mieltä olen minä nyt, ja sitäpaitsi ei siitä ollut minulle mitään hyötyä. Mutta siitä on jo kauan aikaa ... hän teki liikkeen ikäänkuin pyyhkiäkseen kaiken pois pienellä ruskealla kädellään, — ja senjälkeen, etenkin öisin vuoteessa madrissahissa, olen ajatellut hyvin paljon.

— Onko sallittua kysyä, mihin suuntaan jumalaissyntyiset ajatukset ovat kulkeutuneet? kysyi Mahbub ivallisesti, silittäen punaista partaansa.

— Se on kyllä sallittua, sanoi Kim vastaten samalla äänensävyllä. — Ne sanovat Nucklaossa, ettei yksikään sahib saa mustalle miehelle myöntää erehtyneensä.

Mahbubin käsi sujahti poveen, sillä jonkun pathanilaisen nimittäminen mustaksi mieheksi (*kala admiksi*) on verinen loukkaus. Mutta hän huomasi erehdyksensä ja nauroi. — Puhu, sahib. Sinun musta miehesi kuulee.

— Mutta, sanoi Kim, — minä *en* ole sahib ja tunnustan tehneeni väärin, kirotessani sinua sinä päivänä Umballassa, jolloin luulin pathanilaisen pettäneen minut. Olin aivan poissa suunniltani, kun olin vasta äsken joutunut kiinni, ja halusin lyödä kuoliaaksi sen katalan rumpalipojan. Nyt tunnustan, hadji, että se oli hyvin tehty, ja nyt näen tieni aivan selvästi johtavan hyvään tulevaisuuteen. Minä jään madrissahiin, kunnes olen kypsä.

— Oikein puhuttu. Varsinkin etäisyyksien määrittäminen, lukujen käsittely ja kompassin pitely on opittava siinä pelissä. Sinua odottaa muuan tuolla vuoristossa, ollakseen sinulle siinä apuna.

— Minä tahdon omistaa heidän opetuksensa yhdellä ehdolla: että saan käyttää aikaani aivan vapaasti, kun madrissah on suljettu. Pyydä everstiltä minulle lupa siihen.

— Mikset itse pyydä everstiltä sahibien kielellä?

— Eversti on hallituksen palveluksessa. Hänet määrätään minne hyvänsä ja hänen täytyy ajatella omaa ylenemistään. Pane merkille, mitä minä jo olen oppinut Nucklaossa! Sitäpaitsi tunnen everstin vasta kolmen kuukauden ajalta. Olen tuntenut Mahbub Alin jo kuusi vuotta. Siispä madrissahiin menen. Madrissahissa tahdon oppia, mahdrissahissa tahdon olla sahib. Mutta kun madrissah on suljettu, silloin tahdon olla vapaa ja mennä oman kansani joukkoon. Muutoin kuolen.

— Ja kutka ovat omaa kansaasi, koko maailman ystävä?

— Tämä suuri ja kaunis maa, sanoi Kim heilauttaen pientä kättänsä matalassa savimajassa, jonka nurkassa öljylamppu vaivaloisesti paloi tupakansavussa. — Ja sitten tahdon nähdä laamani jälleen. Ja lisäksi tarvitsen rahoja.

— Sitäpä kaikki tarvitsevat, sanoi Mahbub tyytymättömän näköisenä. — Minä annan sinulle kahdeksan annaa, sillä hevosten kavioista ei paljoa rahaa kasaannu. Ja sen täytyy riittää moneksi päiväksi. Muuten olen asioihin hyvin tyytyväinen, eikä siitä sen enempää. Pidä kiirettä opinnoissasi, ja kolmen vuoden kuluttua, ehkäpä pikemminkin, pystyt jo auttamaan ... kukaties minuakin.

— Onko minusta näihin asti ollut niin paljon haittaa? kysyi Kim poikamaisesti naureskellen.

— Älä turhia lörpöttele, mutisi Mahbub, — sinä olet minun uusi renkipoikani. Mene nukkumaan miesten luo. Ne ovat aseman pohjoisessa päässä hevosten luona.

— He karkottavat minut aseman eteläiseen päähän, jos tulen sinne omin luvini.

Mahbub kopeloi vyötänsä, kastoi peukalonsa, pyyhki siihen vähän mustetta kiinalaisesta tushikakusta ja painoi sormenpään kuvan pehmeään paperiin. Balkhista Bombayhin ihmiset tunsivat tuon karkean sinetin, jonka hyvin selvä arpi jakoi kahtia.

— Tämä riittää päällysmiehelle. Minä tulen aamulla sinne.

— Mitä tietä? kysyi Kim.

— Kaupungista päin. Sieltä johtaa vain yksi tie, ja sitten lähdemme Creighton sahibin luo. Minä olen pelastanut sinut selkäsaunasta.

— Allah! Mitäpä selkäsaunasta, kun pää on aivan irti hartioilla.

Kim pujahti hiljaa yön pimeyteen, kulki nurkan taitse, pysytellen lähellä seinää, ja poistui aseman luota noin mailin verran. Sitten hän tuli kiertotietä hiljaksen takaisin asemalle, sillä hän tarvitsi aikaa sepitelläkseen jutun, jos joku Mahbubin miehistä kysyisi häneltä jotakin.

Miehistö oli leiriytynyt raiskiomaalle rautatien ääreen, ja alkuasukkaita kun olivat, eivät tietenkään olleet avanneet tavaravaunuja, joissa Mahbubin hevoset olivat yhdessä maatiaisrotuisten hevosten kanssa; nämä olivat aiotut Bombayn raitiotieyhtiölle. Päällysmies, kumarainen keuhkotautisen näköinen muhamettilainen, huusi heti äkäisesti Kimille, mutta rauhoittui nähdessään Mahbubin sinetin.

— Hadji on suosioista ottanut minut palvelukseensa, ilmoitti Kim tiukasti. — Jos tätä epäillään, niin odottakaa kunnes hän tulee aamulla. Sillä välin paikka minulle nuotion ääreen.

Tietenkin seurasi siitä hyödytön sanatulva, jota alhaiseen kastiin kuuluvat alkuasukkaat eivät missään tilaisuudessa voi olla aiheuttamatta. Se vaimeni kuitenkin, ja Kim asettui lepäämään vähän loitommaksi melkein erään vaunun alle, lainaten huovan peitteekseen. Tuollainen yö kaikenlaisen rihkaman joukossa ja hevoslauman ja likaisten vuoristolaisten välissä ei suinkaan viehättäisi montakaan valkoista poikaa, mutta Kim oli ylen onnellinen. Olopaikan, työn ja ympäristön vaihdos kutkutteli hänen pikku sieraimiansa, ja Xavierin makuusuojien siistien valkoisten vuoteitten ajattelemisen tarjosi melkein yhtä vähäisen nautinnon kuin kertomataulun ulkoluku englanninkielellä.

"Minä olen sangen vanha", tuumiskeli hän unisena. "Jokaiselta kuukaudelta olen tullut vuotta vanhemmaksi. Minä olin hyvin nuori ja perin hupsu viedessäni Mahbubin kirjettä Umballaan. Ja ollessani valkoisessa rykmentissä olin hyvin nuori ja pieni ja tietämätön. Mutta nyt opin joka päivä, ja kolmen vuoden perästä eversti ottaa minut pois madrissahista, tai minä saan ehkä mennä yksinäni. Tai ehkä löydän laaman ja rupean hänen seuralaisekseen. Niin, se lieneekin parasta. Lähdän laamani

chelana taas Benaresiin." Ajatukset kulkivat hitaammin ja hajanaisemmin. Hän oli joutumaisillaan unien ihanaan maailmaan, kun hänen korvaansa sattui kuiskaus, ohut ja terävä, joka kuului leirinuotion ääressä olevien yksitoikkoisen puheensorinan ylikin. Kuiskaaja oli rautakattoisen vaunun takana.

— Hän ei siis ole täällä?

— Missä hän muualla olisi kuin mässäämässä kaupungissa. Kukapa etsisi rottaa sammakolätäköstä? Lähdetään pois. Hän ei ole meidän miehiämme.

— Hän ei saa enää päästä vuoriston yli toista kertaa. Sellainen on käsky.

— Palkkaa joku nainen myrkyttämään hänet. Se maksaa muutaman rupeen, eikä sitä kukaan voi todistaa.

— Paitsi juuri se nainen. Pätevämpi keino täytyy keksiä. Ja ajatteles hänen päästänsä luvattua hintaa.

— Niinpä kyllä, mutta poliisilla on pitkä käsi, ja me olemme kaukana rajalta. Jospa olisimme Peshawurissa!

— Niin ... Peshawurissa kylläkin, pilkkasi toinen ääni.

— Peshawur, joka on täynnä hänen heimolaisiaan ... täynnä lymyypaikkoja ja naisia, joiden vaatteiden suojaan hän voi piilottautua. Niinpä kyllä, Peshawur ja Jehannum soveltuvat meille yhtä hyvin.

— No, mikä on sitten sinun suunnitelmasi?

— Oh, sinua houkkaa, enkö ole selittänyt sitä sinulle ja sata kertaa! Odotetaan, kunnes hän tulee ja panee maata, ja sitten hyvin tähdätty laukaus. Vaunut ovat meidän ja takaa-ajajien välillä. Meidän on vain juostava radan yli ja sitten tiehemme. Kukaan ei voi tietää mistä päin laukaus tuli. Odotetaan ainakin päiväkoittoon. Minkälainen fakiiri sinä olet, joka vapiset tällaisen pienen väijymisen jännityksestä.

"Ohoh!" ajatteli Kim vielä silmät ummessa. "Taaskin Mahbub. Valkoisten oriitten sukutaulujen toimittelu ei ole mikään leikinasia! Vai lieneekö Mahbub myynyt muita uutisia? Mitä on nyt tehtävä, Kim? En tiedä missä Mahbub viettää yönsä, mutta jos hän tulee tänne ennen aamunkoitoa, ampuvat he hänet. Se ei olisi onnellista sinulle, Kim. Eikä tästä ole poliisillekaan ilmoitettavaksi. Siitä ei olisi Mahbubille hyötyä" — hän naureskeli melkein ääneen — "enkä muista mitään Nucklaosta saatua opetusta, joka tässä auttaisi. Allah! Tässä on Kim ja tuolla ovat nuo toiset. Siispä Kimin täytyy ensin herätä ja mennä tiehensä niin, etteivät he epäile. Paha uni herättää ihmisen ... näin..."

Hän sivalsi huovan kasvoiltaan ja kohottautui äkkiä, päästään aasialaisen hirvittävän mölisevän, mielettömän kirkunan, jonka painajaisen herättämä parkaisee.

— *Urr — urr — urr — urr! Ya-la-la-la-la! Narain! Churel! Churel!*

Churel on erikoisen paha lapsivuoteeseen kuolleen naisen henki. Sen luullaan asuskelevan autoilla teillä. Sen jalat ovat nilkoista kääntyneet taaksepäin, ja se vie miehiä kiduttaakseen heitä.

Yhä äänekkäämmäksi paisui Kimin valittava kirkuminen, kunnes hän hyppäsi kokonaan pystyyn ja horjui pois unisena koko leiriväen kiroissa häntä hänen häiritsevistä ulinastaan. Parinkymmenen askeleen päässä hän paneutui jälleen maata, pitäen huolta siitä, että kuiskaajat voisivat kuulla hänen ähkimisensä ja voitotuksensa, kun hän koetti päästä vapaaksi painajaisestaan. Pienen hetken kuluttua hän vyörytti itsensä tielle päin ja hiipi pois pimeään.

Nopeasti hän riensi sitten eteenpäin kunnes tuli kivisillalle ja asettui sen taakse pitäen päänsä reunan tasalla. Siitä hän saattoi pitää silmällä kaikkia kulkijoita ja itse olla näkymätön. Pari kolme rattailakulkijaa ajoi ohi esikaupunkeihin päin, sitten tuli yskivä poliisimies ja pari kiirehtivää jalkamiestä, jotka lauloivat pitääkseen loitolla pahoja henkiä. Sitten kuului kengitetyn hevosen kavionkopsetta.

"Ahaa! Se kuuluu vähän Mahbubin kaltaiselta", ajatteli Kim, samassa kun hevonen arasteli nähdessään pienen pojan pään kivisillan reunan takaa.

— Hei, Mahbub Ali, kuiskasi hän. — Pidä varasi.

Ratsumies pysähdytti hevossensa, niin että se melkein nousi pystyyn, ja pakotti sen kaiteen ääreen.

— Enpä milloinkaan enää ota kengitettyä hevosta yöratsuksi, oli Mahbub päivittelevinään. — Ne poimivat kaikki luut ja naulat, mitä kaupungin kaduille heitetään. — Hän kumartui kohottamaan hevosen etujalkaa, ja siten joutui hänen päänsä aivan lähelle Kimin kasvoja. — Alas, painu alemma,

supatti hän. — Yö on täynnä silmiä.

— Kaksi miestä odottaa tuloasi hevosvaunujen takana. He aikovat ampua sinut makuulle mentyäsi koska päästäsi on luvattu palkinto. Kuulin sen maatessani lähellä hevosia.

— Näitkö heitä?... Pysy siivolla, paholaisen elävä!... Tämän hän karjaisi äkäisesti hevoselle.

— En.

— Oliko toinen puettu fakiirin tapaan?

— Toinen heistä sanoi: "Minkälainen fakiiri sinä olet, joka vapiset tällaisen pienen väijymisen jännityksestä?"

— Hyvä on. Mene takaisin leiriin ja pane maata. Minä en kuole tänä yönä.

Mahbub käänsi hevosensa ja hävisi. Kim painui takaisin ojaan, kunnes pääsi viime makuupaikkansa kohdalle, liivahti tien poikki kuin näätä ja kääriytyi uudelleen huopaansa.

"Mahbub ainakin tietää sen", ajatteli hän tyytyväisenä. "Ja hänhän puhui aivan kuin odottaen sellaista. En luule noiden miesten paljoakaan hyötyvän tämän yön väijymisestä."

Tunti kului, ja vaikka Kim kuinka yritti pysyä valveilla, vaipui hän syvään uneen. Tuon tuostakin mennä jyristi joku yöjuna raiteita parinkymmenen jalan päässä hänestä, mutta kuten ainakin itämaalainen hän ei välittänyt pelkämästä äänestä, eikä se aiheuttanut hänelle edes mitään unennäköä.

Mahbub ei suinkaan nukkunut. Häntä kiukutti suunnattomasti, että hänen heimoonsa kuulumattomat ihmiset, joihin ei lainkaan kuulunut hänen satunnainen rakastelunsa, väijyivät hänen henkeään. Hänen ensimmäisenä ajatuksenaan oli mennä radan yli loitompaa, palata leiriin ja hyökäten väijyjensä kimppuun takaapäin summamutikassa lyödä heidät kuoliaiksi. Mutta siinä hän muisti mielipahakseen, että eräs toinen hallituksen virasto, joka ei ollut tekemisissä eversti Creightonin kanssa, saattaisi vaatia selityksiä, joita ei ollut helppo antaa; ja hän tiesi, että näin kaukana rajalta nostetaan suuri hälinä muutamasta ruumiista. Hän ei ollut saanut kokea tällaista kiusaa sen perästä kun hän lähetti Kimin Umballaan, ja hän oli jo toivonut, että epäluulot olisivat lopultakin haihtuneet.

Sitten juolahti erinomainen ajatus hänen mieleensä.

"Englantilaiset puhuvat aina totta", tuumi hän, "ja senvuoksi me alkuasukkaat joudumme pilkattaviksi. Kautta Allahin, minäpä kerron englantilaisille asian niinkuin se on! Mitä hyötyä on hallituksen poliisista, jos kabuli-raukalta viedään hänen hevosensa aivan rautatievaunuista. Tämä on yhtä kelvoton paikka kuin Peshawur. Minä menen valittamaan asemalle. Ja vieläkin paremmin, jollekulle nuorelle rautatien sahibille. Ne ovat hyvin innokkaita, ja jos ne saavat kiinni varkaat, otetaan se huomioon ja luetaan heille ansioksi."

Hän kiinnitti hevosensa aseman luo ja astui asemasillalle.

— Halloo, Mahbub Ali, sanoi nuori liikennetarkastajan apulainen, joka odotti junaa ... pitkä vaaleatukkainen mies ryvettyneessä valkoisessa pellavapuvussa. — Mitä täällä nyt teette? Kauppailletteko hylkyhevosia vai mitä?

— Ei, ei ole hevosistani lainkaan huolta. Tulin tapaamaan Lutuf Ullahia. Minulla on vaununlastillinen tuolla radan varrella. Voiko kukaan viedä niitä rautatieviranomaisten tietämättä?

— Enpä luule, Mahbub. Voitte vaatia vahingonkorvausta, jos niin käy.

— Olen nähnyt parin miehen kyyröttelevän siellä vaununpyörien suojassa melkein koko illan. Fakiirit kuitenkin eivät varasta hevosia, joten sen enempää en ajatellut niitä. Etsiskelen tässä yhtiökumppaniani, Lutuf Ullahia.

— Näittekö tosiaankin? Ettekä välittänyt heistä sen enempää? Mutta totta totisesti oli hyvä, että tapasin teidät. Minkä näköisiä ne olivat?

— Ne olivat vain fakiireja. Tuskinpa ne muuta kuin vähän jyviä näpistelevät vaunuista. Sellaisia on paljon raiteella. Eikä valtio senvertaisesta erästä vahinkoa kärsi. Minä tulin tänne katsastamaan toveriani Lutuf Ullahia...

— Älkää välittäkö hänestä. Missä teidän hevosvaununne ovat?

— Vähän tännepäin etäisimmästä paikasta, missä lamppuja asetellaan junia varten.

— Ahaa, merkinantokojusta.

— Ja ne ovat täältä katsoen ensimmäisellä oikeanpuolisella sivuraiteella. Mutta oletteko nähnyt Lutuf Ullahia? Hän on pitkä mies, jonka nenä on murskautunut ja jolla on mukanaan persialainen vinttikoiria. No, ka!

Nuori mies oli jo rientänyt herättämään erästä innokasta poliisia, sillä, kuten hän sanoi, rautatielle oli tullut paljon vahinkoa tavarapihalla tapahtuneista varkauksista. — Mahbub Ali naureskeli värjättyyn partaansa.

"He aikovat kompuroida saapasjalassa, suurella kolinalla ja sitten he ihmettelevät, miksi fakiireja ei näy. Ovathan ne aika nokkelia poikia ... Barton sahib ja Young sahib."

Hän viipyi muutamia minuutteja, odottaen näkevänsä heidän rientävän vahvasti sonnustettuina matkaan. Kevyt vaihdeveturi liukui hitaasti aseman ohi, ja sen kopissa hän näki vilahdukselta nuoren Bartonin.

"Teinpä pojalle vähän vääryyttä. Ei hän olekaan mikään houkka", tuumi Mahbub Ali. "Tulivaunun käyttäminen varkaan kiinniottamiseen on jotakin uutta."

Kun Mahbub Ali tuli leiriinsä aamun koittaessa, ei kukaan välittänyt kertoa hänelle, mitä yöllä oli tapahtunut, paitsi pieni äskenotettu renkipoika, jonka tuo mahtava mies kutsui teltaansa avukseen tavaroiden kokoonpanemisessa.

— Minä sain kaikki tietää, kuiskasi Kim, kumartuen satulalaukkuja täyttämään. — Kaksi sahibia tuli junalla. Minä juoksentelin edestakaisin vaunujen tällä puolella, joll'aikaa juna liikkui hiljaa ylös ja alas linjaa. He hyökkäsivät niiden kahden miehen kimppuun, jotka istuivat vaunun alla ... hadji, mihinkä tämän tupakkakäärön panen? Käärinkö paperiin ja panen suolapaketin alle? Taidan panna ... ja sitten he löivät heidät maahan. Mutta toinen miehistä löi sahibia pukinsarvella (Kim tarkoitti antiloopin sarvea, joita fakiirit tavallisesti käyttävät aseinaan) — niin että veri purskahti. Silloin toinen sahib, joka oli ensin lyönyt oman vastustajansa tainnoksiin, iski tätä ensinmainittua lyhyellä pyssyllä, joka oli pudonnut toisen miehen kädestä. He temmelsivät kuin hullut hetken aikaa.

Mahbub hymyili tyytyväisenä. — Siitä ei tulekaan *dewanee*, tavallinen siviilijuttu, vaan *nizamut*, oikea rikosjuttu. Sanoitko pyssyllä? Kymmenen vuotta linnaa.

— Molemmat miehet makasivat vihdoon hiljaa, mutta luulen heidän olleen melkein kuolleita, kun heidät nostettiin vaunuun. Paljon verta on vuotanut tielle. Tuletko katkomaan?

— Olen nähnyt verta ennenkin. Vankila on aivan varma paikka ... tietenkin he ilmoittavat väärät nimet, eikä kukaan löydä heitä pitkiin aikoihin. He olivat vihollisiani. Sinun ja minun kohtalot näyttävät olevan yhteen kytketyt. Tässäpä hyvä juttu helmien parantajalle! Nyt joutuisasti kuntoon satulareput ja keittovehkeet. Otamme ulos hevoset ja matkustamme Simlaan.

Joutuisasti kylläkin, itämaiseksi toiminnaksi nimittäin: pitkälti selitellen ja manaten, hutiloiden ja miesten palattua satoja kertoja noutamaan unohdettuja pikkuesineitä pääsi sekava joukkue vihdoon liikkeelle, taluttaen puolta tusinaa jäykistynyttä ja rauhatonta hevosta Kalkaan vievälle tielle, joka oli märkänä aamusateesta.

Kimiä pidettiin Mahbub Alin suosikkina, joten kaikki tahtoivat herran suosiossa pysyäksensä kohdella häntä hyvin. Hän sai olla vapaana työstä. Matkue kulki hiljalleen eteenpäin, aina muutaman tunnin kuluttua pysähtyen johonkin paikkaan. Paljon sahabeja kulkee tätä tietä, ja, kuten Mahbub Ali sanoo, jokainen nuori sahib luulee pystyvänsä arvostelemaan hevosia ikäänkuin ostaaksensa, vaikka olisi korvia myöten velassa. Niinpä nytkin sahib toisensa jälkeen, kyytikärryissä ohi ajaessaan, seisahtui juttelemaan. Muutamat laskeutuivat rattailtaankin ja tunnustelivat hevosten koipia, ladellen tyhjiä kysymyksiä tai kielentaitamattomuuden vuoksi suorastaan solvaten järkkymätöntä hevoskauppiasta.

— Kun olin ensi kertoja tekemisissä sahibien kanssa, mikä tapahtui eversti Soady sahibin ollessa Abatsai-linnoituksen kuvernöörinä ja äkeissään laskiessa tulvan alle piiritarkastajan leiripaikan, kertoi Mahbub Kimille pojan täyittäessä hänen piippuansa erään puun katveessa, — en tiennyt, kuinka suuria hupsuja he olivat, vaan suutuin heihin. Niinkuin... — Ja hän kertoi Kimille kaskun, kuinka väärin sanaa voi käyttää aivan hyvässä uskossa. Kim nauroi katketakseen. — Nyt olen kuitenkin oppinut ymmärtämään, lisäsi hän rauhallisesti tupakoiden, että he ovat niinkuin muutkin ihmiset, muutamissa asioissa viisaita, toisissa houkkioita. On perin typerää käyttää väärää sanaa puhuessaan vieraille, sillä mistäpä vieras voi arvata, että se tapahtuu aivan tietämättömyydestä. Hän voi helposti ruveta tikarinsa terällä etsimään totuutta.

— Se on totta, sanoi Kim juhlallisesti.

— Senpä vuoksi on erityisesti sinunkin asemassasi pidettävä tämä tarkoin mielessä. Sahibien seurassa et saa koskaan unohtaa olevasi sahib; hindulaisten joukossa taas on sinun aina muistettava olevasi...

Hän vaikenä vähän hämillään hymyillen.

— Mikä minä olen? Muhamettilainen, hindu, jain vaiko buddhalainen?
Siinä on kova pähkinä?

— Sinä olet kieltämättä uskon ja joudut kadotukseen. Niin sanoo minun lakini ... ainakin luulen niin. Mutta sinä olet myöskin koko maailman pikku ystävä, ja minä rakastan sinua. Niin sanoo sydämeni. Tuo uskontojen erilaisuus on niinkuin hevostenkin. Viisas mies tietää, että hevoset ovat hyviä — että niistä kaikista voi saada voittoa — ja minun nähdäkseni, vaikka sunnilaisena vieron Tirakin miehiä, on kaikkien uskontojen laita samoin. Eihän Kattiawarin tamma, joka kotipaikkansa hiekka-aavikoilta viedään läntiseen Bengaliin, enempiä kuin balkhilainen orikaan, — eikä ole parempia hevosia kuin balkhilaiset, paitsi että ne ovat kovin raskaslapsia — joka viedään pohjoisiin erämaihin, kelpaa samalla tavalla kuin vuoristokameelit, joita olen nähnyt. Senpä vuoksi sanon sydämessäni, että uskonnot ovat niinkuin hevoset. Kullakin on ansionsa omassa maassaan.

— Mutta minun laamani sanoi aivan toisin.

— Oh, hän on vanha Bhotijalin unennäkijä. Minua vähän kaivelee, koko maailman ystävä, että niin vähäpätöiselle miehelle annat niin suuren arvon.

— Se on totta, hadji, mutta minä ymmärrän hänen arvonsa, ja sydämeni on kiintynyt häneen.

— Ja hänen sydämensä sinuun, niinkuin olen kuullut. Sydämetkin ovat niinkuin hevoset. Nekin tulevat ja menevät huolimatta ohjaksista ja kannuksista. Käske Gul Sher Khanin tuolla tiukentaa tuon ruskean oriin liekanappulaa. Emme halua hevostemmellystä joka lepopaikassa, ja ruskea ja musta teljettäköt hetkiseksi ... Kuulehan nyt, onko sinun välttämättömästi saatava tavata laamaa?

— Sehän kuuluu sopimukseemme, sanoi Kim. — Jollen saa nähdä häntä ja jos menetän hänet, täytyy minun jättää Nucklaon madrissah ja ... kun olen mennyt, kuka voisi löytää minut jälleen?

— Se on totta. Eipä mikään varsa ole heikommassa lieassa kuin sinä, myönsi Mahbub.

— Älä sentään pelkää, sanoi Kim aivan kuin olisi heti paikalla näkymättömiin haihtumassa. — Laamani on luvannut tulla minua tapaamaan madrissahiin...

— Kerjäläinenkö almuastioineen nuorten sah...

— Eivät kaikki ole sahibeja! sanoi Kim tuikeasti. — Toisten silmät ovat vaaleat ja kynnet mustuneet, muistuttaen selvästi alhaista sukuperää. Siellä on *metheeraneesien* poikia ... *bhungien* (lakaisijoitten) lankomiehiä.

Loput sukuluetteloista voimme jättää, mutta Kim selitti väitteensä hyvin selvästi ja tyyneesti, pureskellen välillä sokeriruovon palaa.

— Kuulehan, koko maailman ystävä, lausui Mahbub ojentaen pojalle piippunsa puhdistettavaksi, — olen tavannut paljon miehiä, naisia ja poikia, ja sangen monta sahibiakin. Mutta en milloinkaan ole tavannut sinun kaltaistasi vekaraa.

— Kuinka niin? Enkö aina puhu sinulle totta?

— Ehkäpä juuri senvuoksi, sillä tämä maailma on vaarallinen rehellisille ihmisille. — Mahbub Ali laahautui pystyyn, tiukensi vyötänsä ja lähti hevosia katsomaan.

— Tai enkö möisikin?

Äänessä oli jotakin, mikä sai Mahbubin pysähtymään ja kääntymään. —
Mitä uusia kujeita sinulla nyt on?

— Kahdeksan annaa, niin kerron, sanoi Kim irvistäen. — Se koskee sinun rauhaasi!

— Oh, *shaitan!* — Mahbub antoi rahan.

— Muistatko pikku juttua niistä varkaista pimeässä Umballan luona?

— Katsoen siihen, että he väijyvät henkeäni, en ole voinut heitä kokonaan unohtaa. Miksi?

— Muistatko Kashmir Seraita?

— Otan pian korvistani kiinni, sahib.

— Ei ole tarvis ... pathanilainen. Sitä vain tarkoitin, että se toinen fakiiri, jonka sahibit löivät tainnoksiin, oli sama mies, joka kävi huonettasi tarkastamassa Lahoressa. Minä näin hänen kasvonsa, kun häntä nostettiin vaunuihin. Juuri sama mies.

— Miksi et ennen sanonut?

— Oh, hänet viedään vankilaan, ja sinä pääset hänestä moneksi vuodeksi. Ei ole tarvis kertoa muuta kuin mikä kulloinkin on välttämätöntä. Sitäpaitsi en silloin tarvinnut rahaa makeisiin.

— *Allah kerim!* Ehkä sinä jonakin päivänä myyt minun pääni makeisista, kun niin päähäsi pälkähtää?

* * * * *

Kim muistaa kuolemaansa saakka tuon pitkän, velton retkeilyn Umballasta Kalkan ja Pinjore-metsien kautta Simlaan. Guggerjoen äkkitulva vei yhden hevosista (arvokkaimman tietystikin) ja oli melkein hukuttaa Kiminkin. Siitä jonkin matkan päässä säikäytti eräs hallituksen norsu hevoset, ja kun ne ruohoapetta saaneina olivat hyvässä kunnossa, kesti toista päivää saada ne taas kokoon. Sitten he tapasivat Sikandar Khanin, mukanaan muutamia kaupaksimenemättömiä hevoskoneja — jäännökset hänen parvestaan — ja Mahbub, jolla oli pikkusormen kynnessäkin enemmän hevostuntemusta kuin Sikandar Khanilla koko leirissään, häytyi ostamaan pari kehnoita hevosta, ja se merkitsi kahdeksantuntista diplomaattista neuvottelua ja rajatonta määrää tupakkaa.

Mutta kaikki tämä oli pelkkää iloa — kiemurteleva tie, joka milloin nousi, milloin laski, luikerrellen kallion ulkonemia; aamuaurion luoma rusotus kaukaisilla lumihuipeilla, kalliorinteillä töröttävät kaktuspensaikot, tuhansien vesipurojen kohina, apinoiden kaklatus, rinteillä kiipeilevät juhlalliset tuuheaoksaiset deodar-puut, silloin tällöin tasangoille avautuva näköala, tuon tuostakin raikuvat tongatorvet ja hevosten hurja säikähdys, kun sellainen äkkiä tienmutkassa lähelle sattui; alituiset pysähdykset rukouksia varten (Mahbub oli hyvin uskonnollinen ja noudatti tarkoin hiekalla peseytymisen ja rukouksen velvollisuuksia, jollei kiire kovin ahdistanut); iltapuhdejutut pysähdyspaikoilla, jolloin oli hauska kuunnella kameelien ja härkien juhlallista märehtimistä ja tyhmänsekaisten ajajien juttuja kaikista matkan tapahtumista ... kaikki tämä saattoi Kimin mitä hilpeimpään mielentilaan.

— Mutta kun laulu ja tanssi on loppunut, sanoi Mahbub Ali, — tulee eversti sahib, eikä se ole kovin mieluista.

— Kaunis maa ... mitä ihanin maa on tämä Intia ... ja tämä viiden virran tienoo on kaunein kaikista, sanoi Kim melkein laulaen. — Sinne pakenen taas, jos Mahbub Ali tai eversti kohottaa jalkansa tai kätensä minua vastaan. Jos kerran pääsen häviämään, kukapa löytäisi minut? Katsos, hadji, onko tuo kaupunki Simla? Allah, minkälainen kaupunki!

— Isäni veli, ja hän oli jo vanha mies, kun Mackerson sahibin kaivo Peshawurissa oli vasta rakennettu, muisti ajan, jolloin kaupungissa oli vain pari kojua.

Hän vei hevoset pääkatua pitkin alempaan Simlan basaariin, ahtaaseen kojuriviin, joka kohoaa laaksosta neljänkymmenenviiden asteen kulmassa. Se, joka tuntee kaikki sen sokkelot, voi uhmata koko tämän Intian kesä-pääkaupungin poliisia, niin taitavasti ovat kuistit toisiinsa liitetyt, kujat ja salaportit keskenään yhteydessä.

Täällä asuvat kaikki ne, jotka tuon iloisen kaupungin elämästä huolta pitävät: *shampanit*, jotka iltaisin vetävät kauniiden vallasnaisten *riksha*-rattaita ja sitten pelaavat aamunkoittoon saakka; ruokatavarain kaupustelijat, öljynmyyjät, muinaiskalujen kaupitsijat, polttopuukauppiaat, papit, taskuvarkaajat ja alkuasukasvirkamiehet. Täällä naishempukat keskustelevat asioista, joita pidetään Intian hallituksen syvimpinä salaisuuksina, ja tänne kokoontuu ainakin puolet pikkuvaltioiden asiamiehistä ja aliasiamiehistä.

Täältä Mahbub Alikin vuokrasi huoneen, erään muhamettilaisen karjakauppiaan talosta, ja varusti sen lujemmalla lukolla kuin Lahoressa olevan. Se oli myöskin ihmeitten talo, sillä iltasella hämärän tullen meni sinne muhamettilainen hevospoika, mutta tuntia myöhemmin pujahti sieltä ulos sekarotuinen poika — lucknowilais-tytön maali oli vielä sangen tummaa — puettuna hyvin huonosti sopiviin valmiina ostettuihin vaatteisiin.

— Olen puhutellut Creighton sahibia, sanoi Mahbub Ali, — ja toisen kerran on ystävyys käsi pidättänyt onnettomuuden ruoskan. Hän sanoi, että sinä olet tuhlassa kuusikymmentä päivää kuljeskeluun, ja sen vuoksi on myöhäistä lähettää sinua mihinkään vuoristokouluun.

— Olen sanonut, että loma-aikani on omaani. En lähde kouluun kahta kertaa. Sekin on jo ennen sovittu.

— Eversti sahib ei vielä tunne meidän sopimustamme. Sinä saat asua Lurgan sahibin talossa, kunnes taas pääset lähtemään Nucklaoon.

— Mieluimmin asuisin sinun luonasi, Mahbub.

— Et käsitä, mikä kunnia sinua odottaa. Itse Lurgan sahib kysyi sinua. Saat mennä ylös tuonne kukkulalle ja siellä olevaa tietä pitkin, ja perillä sinun täytyy joksikin aikaa unohtaa, että olet milloinkaan tavannut tai puhutellut minua, Mahbub Alia, joka myyn hevosia Creighton sahibille, ja tätäkään sinä et tunne. Muista tämä käsky.

Kim nyökäytti päätänsä. — Hyvä on, sanoi hän. — Entä kuka on Lurgan sahib? No niin, (hän huomasi Mahbubin terävän silmäyksen), enhän ole koskaan kuullut hänen nimeänsä. Olisikohan hän ehkä (hän alensi ääntänsä) yksi meistä?

— Mitä sinä juttelet *meistä*, sahib? vastasi Mahbub Ali sellaisella äänellä, jota hän käytti puhutellessaan eurooppalaisia. — Minähän olen pathanilainen, ja sinä olet sahib ja sahibin poika. Lurgan sahib omistaa myymälän eurooppalaisessa kaupunginosassa. Koko Simla tuntee sen. Kysy siellä... Koko maailman ystävä, muista että häntä on toteltava aina — pienintä silmäystä myöten. Sanovat hänen osaavan noituutta, mutta eihän se sinuun kuulu. Käy ylöspäin kukkulalle ja kysy siellä. Tässä alkaa suuri leikki.

IX

Kim antautui kaikesta sydämestään tähän uuteen asiain käänteeseen. Hänestä tulisi taas sahib joksikin aikaa. Tämän ajatuksen valtaamana hän katseli ympärilleen, päästyään leveälle kadulle Simlan kaupungintalon luokse, ja tarkasteli, olisiko ketään, jolle hän voisi uutta arvoansa osottaa. Muuan noin kymmenvuotias hindulaispoika istui erään lyhtypylvään luona.

— Missä herra Lurganin talo on? kysyi Kim.

— En ymmärrä englanninkieltä, vastasi poika, ja Kim muutti sen mukaan kysymyksensä.

— Minä näytän.

Yhdessä he lähtivät salaperäiseen hämärään, joka oli täynnä alemmaa kaupungista tulevia ääniä, ja kylmä tuuli hengähteli setripuiden lomissa korkealla Jakkomäellä tähtitaivaan alla. Talojen ikkunoista loistavat valot, jotka olivat rivittäin toinen toistaan ylempänä, muodostivat toisen tähtitaivaan. Muutamat näistä valoista liikkuvat, kuuluen huolettomien suupalttien englantilaisten riksharattaisiin, joilla he ajoivat päivälliselle.

— Tässä se on, sanoi Kimin opas ja pysähtyi erään valtatielle ulottuvan kuistin eteen. Mitään ovea ei ollut, vaan oviverhojen välistä näkyi sisältä lampunvaloa.

— Hän on tullut, lisäsi poika melkein huokauksen tapaisesti kuiskaten ja hävisi. Kim oli vakuuttunut siitä, että poika oli asetettu alunpitäen häntä opastamaan, mutta rohkeasti hän avasi oviverhon. Mustapartainen mies, jolla oli vihreä varjostin otsallansa, istui pöydän ääressä ja poimi valkoisilla käsillään kirkkaita palloja edessään olevalta lautaselta, pujotti ne kimaltelevaan silkkirihmaan ja hyräili itsekseen. Kim tunsi, että huone tuon valopiirin ulkopuolella oli täynnä tuoksullaan Idän temppeleitä muistuttavia aineita. Myskin, santelipuun ja jasmiiniöljyn tuoksu tuntui hänen laajeneviin sieraimiinsa.

— Tässä minä olen, sanoi Kim lopuksi, puhuen kansankielellä. Nuo tuoksut olivat saaneet hänet unohtamaan, että nyt piti olla sahib.

— Seitsemänkymmentäyhdeksän, kahdeksänkymmentä, kahdeksänkymmentäyksi, luki mies pujotellen helmen toisensa perään niin nopeasti, että Kim tuskin saattoi seurata hänen liikkeitään. Mies tempasi pois vihreän varjostimen otsaltaan ja katseli tarkasti Kimiä ainakin puoli minuuttia. Hänen silmäteränsä laajenivat ja supistuivat aivan pieniksi, kuten näytti, hänen tahtonsa käskystä. Kim tunsi Lahoren Taksaliportilla erään fakiirin, jolla oli samanlainen kyky ja joka sillä ansaitsi rahaa varsinkin manatessaan hupsuja naisia. Kim katseli jännittyneenä. Hänen vaatimaton ystävänsä osasi edelleen heilutella korviaan, ja Kim tunsi pettymystä nähdessään, ettei tämä mies osannut tehdä samoin.

— Älä pelkää, sanoi herra Lurgan äkkiä.

— Miksipä pelkäisin?

— Sinä saat nukkua täällä tämän yön ja olla luonani, kunnes tulee aika lähteä jälleen Nucklaoon. Sellainen on käsky.

— Sellainen on käsky, toisti Kim. — Mutta missä saan nukkua?

— Tässä huoneessa. — Lurgan sahib viittasi kädellään takanaan olevaan pimeyteen.

— Olkoon niin, — sanoi Kim tyytyväisenä. Nytkö heti?

Herra Lurgan nyökäytti päätänsä ja kohotti lamppua ylemmäksi. Kun valo levisi laajemmalle, tuli näkyviin seinillä joukko tiibetiläisiä paholaisnaamioita, joita käytettiin henkien tansseissa. Ne olivat sarvipäitä ja mitä kauhistuttavimman näköisiä. Eräässä nurkassa seisoj japanilainen sotilas täysissä varustuksissa, uhaten häntä tapparalla, ja joukko keihäitä ja *khand*- ja *khuttar*-aseita välkkyi epämääräisesti. Mutta enemmän kuin kaikki nämä esineet — hänhän oli nähnyt kaikenlaisia naamioita Lahoren museossa — huvitti Kimiä vilahdus siitä lempeäsilmäisestä hindupojasta, joka oli opastanut häntä ja nyt istui äskeisen helmipöydän alla, tulipunaisilla huulillansa veitikkamainen hymy.

Luulenpa, että Lurgan sahib tahtoo minua pelottaa. Ja luulen, että pöydän alla oleva vekkuli haluaisi nähdä minun pelkäävän. — Tämä paikka, sanoi hän ääneen, — on niinkuin Ihmeitten talo. Missä on minun vuoteeni?

Lurgan sahib viittasi nurkassa inhottavien naamioiden lähellä olevaan kotimaiseen huopapeitteeseen, otti lampun ja jätti huoneen pimeäksi.

— Oliko se Lurgan sahib? — kysyi Kim kääriytyessään huopaansa.

Ei vastausta. Hän saattoi kuitenkin kuulla hindupojan hengityksen, ja seuraten sitä hän konttasi lattian poikki, iski kädellensä pimeään ja huudahti: — Vastaa, lurjus. Tälläkö tavoin sinä valehtelet sahibille?

Pimeydestä hän oli kuulevinaan naurun hihitystä. Se ei kuitenkaan voinut olla hänen hento toverinsa, sillä tämä itkeä vollotti nyt. Siispä Kim kohotti äänensä ja huusi; — Lurgan sahib! Hoi, Lurgan sahib! Onko niin määrätty, ettei palvelijasi saa puhua minulle?

— Niin on käsky. Ääni tuli hänen selkänsä takaa, ja hän hätkähti.

— Hyvä on. Mutta muista, mutisi hän uudelleen kääriytyessään peitteeseen, — minä annan sinulle selkään huomisaamuna. Minä en pidä hinduista.

Yö ei ollut lainkaan hauska, sillä huoneessa kuului alituiseen ääniä ja soittoa. Kahdesti Kim heräsi, kun joku mainitsi hänen nimensä. Toisella kerralla hän lähti etsimään ja survaisi nenänsä erästä laatikkoa vasten, joka varmasti puhui ihmisen tavoin, mutta ei ihmisen äänellä. Sillä näytti olevan peltitorvi, ja se oli langoilla yhdistetty permannolla lojuvaan pienempään laatikkoon, mikäli hän saattoi koskettelemalla selville saada. Ja ääni, joka oli hyvin kova ja räikeä, tuli torvesta. Kim siveli nenänsä ja suuttui mutisten itsekseen, kuten tavallista, hindukielellä.

"Tällaista voisi tavalliselle basaarikerjäläiselle ilvehtiä, mutta ... minä olen sahib ja sahibin poika, ja mikä on kaksin verroin arvokkaampaa, Nucklaon koulun oppilas. Niin" — tässä hän muutti puheensa englanninkielelle — "olen Xavierin poikia. Hiisi tuon herra Lurganin periköön! Tämä on jonkinlainen kone, niinkuin ompelukone. Mutta hän on hyvin hävytön ... emme me Lucknowissa tämmöisiä pelkää ... emme lainkaan!"

Sitten hän jatkoi hindukielellä: "Mutta mitäpä hän siitä hyötyy? Hän on vain kauppias ... minä olen hänen myymälässään. Mutta Creighton sahib on eversti, ja luulen hänen antaneen käskyn, että näin on tehtävä. Mutta minä, kuinka minä pieksänkään tuon hindupojan aamulla! Mitä tämä on?"

Laatikon torvesta tuli törkeintä solvausta, mitä Kim milloinkaan oli kuullut, ja kimakalla äänellä, joka hetkeksi suorastaan hirvitti häntä. Kun tuo kelvoton otus toviksi hengähti, rauhoittui Kim kuullessaan pehmeän, ompelukonetta muistuttavan surinan.

— *Chup!* (hiljaa) hän huusi, ja jälleen hän kuuli naurunhihitystä, joka varmisti hänen päätöksensä. — *Chup*, tai murskaan pääsi.

Laatikko ei välittänyt mitään. Kim tempasi torvesta ja jotakin irtausi napsahtaen. Hän oli epäilemättä avannut jonkin kannen. Jos siellä joku paholainen oli sisällä, niin nyt kai sen piti tulla esiin. Hän haisteli ... noin lemusivat ompelukoneetkin basaarissa. Mutta hän tukki tuon shaitanin suun. Hän riuhtaisi

nuttunsa ja työnsi sen laatikon reikään. Jokin pitkä ja pyöreä esine taipui hänen painaessaan, kuului surinaa, ja sitten ääni lakkasi ... niinkuin on ilmeistä, kun työntää kokoonkäärityn nutun kallisarvoisen sanelukoneen vahalieriötä vasten ja muutenkin runtoo sen herkkiä sisuksia. Kim saattoi nyt jatkaa untansa rauhallisella mielellä.

Aamulla hän tunsu Lurgan sahibin katselevan häntä.

— Oh! sanoi Kim lujasti päättäen pysyä nyt sahibina. — Yöllä eräs laatikko syyti pahoja puheita. Senvuoksi tukin siltä suun. Oliko se teidän laatikkonne?

Mies ojensi kättä.

— Anna kättä, O'Hara. Kyllä se oli minun laatikkoni. Minä pidän sellaisia, koska ystäväni rajahit ovat mieltyneet niihin. Se laatikko on rikkoutunut, mutta se oli hinnaltaan huokea. Niin, nuo ystäväni kuninkaat pitävät hyvin paljon leluista — ja pidän minäkin joskus.

Kim katseli häntä varkain. Hän oli sahib ainakin vaatteista päättäen, mutta hänen urdunkielinen lausumisensa ja omituinen englanninkielen ääntämisenä ilmoitti, että hän oli kaikkea muuta kuin sahib. Hän näytti ymmärtävän, mitä Kimin mielessä liikkui, ennenkuin poika avasi suunsakaan, eikä hän välittänyt selitellä niinkuin isä Viktor ja Lucknowin opettajat. Mutta hauskinta kaikesta oli, että hän piti Kimiä vertaisenaan aasialaiselta puolelta.

— Olen pahoillani, ettet voi löylyttää poikaani tänä aamuna. Hän sanoo vielä surmaavansa sinut puukolla tai myrkyttämällä. Hän on kateellinen, jonka vuoksi panin hänet nurkkaan enkä puhu hänelle koko päivänä. Hän yritti juuri tappa minut. Sinun täytyy auttaa minua aamiaista laittamaan. Hän on liian kateellinen voidaksemme nyt luottaa häneen.

Oikea Englannista tuotu sahib olisi pitänyt suurta melua sellaisesta asiasta. Lurgan sahib jutteli sen aivan yhtä luonnollisesti kuin Mahbub Alin oli tapana kertoa pikkuseikkailuistaan pohjoisessa.

* * * * *

Huoneen takana oleva kuisti oli rakennettu ulkonevaksi jyrkältä rinteeltä, niin että he voivat nähdä naapurien savutorvien suuhun, kuten Simlassa on tapana. Kimiä tenhosi suuresti se aito persialainen ateria, jonka Lurgan sahib omin käsin laittoi, mutta vieläkin enemmän hänen myymälänsä. Lahoren museo oli suurempi, mutta tässä oli enemmän ihmeitä — noitien tikareita ja Tiibetin rukousmyllyjä, turkoosi- ja ambrahelminauhoja, vihreitä rannerenkaita, eriskummaisesti rasioihin pantuja suitsutuspuikkoja, jo edellisenä iltana nähtyjä paholaisnaamioita ja koko seinän täysi riikinkukonsulkaisia verhoja, kullattuja Buddhan kuvia, pieniä kiillotettuja alttareja, venäläisiä samovaareja turkoosikoristeisine kansineen, kiinalaisia posliiniastioita somissa kahdeksankulmaisissa bamburasioissa ja keltaisia norsunluisia ristiinnaulitunkuvia, joita tuodaan Japanista enemmän kuin muualta maailmasta, niin Lurgan sahib sanoi.

Vielä oli tomuisia mattokääröjä, jotka haisivat inhottavilta, persialaisia vesiastioita käsien pesemiseksi aterioiden jälkeen, vaskisia suitsutusmaljoja, joiden reunoissa oli omituisia peikkojen kuvia, himmeitä hopeavöitä, jotka olivat notkeita kuin tuore nahka, helmillä koristettuja hiusneuloja; kaikenlaisia aseita ja tuhansia muita outoja esineitä oli laatikoissa, kasoissa tai huiskin haiskin heiteltyinä, niin että ainoastaan Lurganin vaapperan työpöydän ympärillä oli vähän tilaa liikkua.

— Nuo tavarat eivät mitään merkitse, sanoi Kimin isäntä seuraten hänen katsettaan. — Minä ostelen niitä, kun ne ovat niin kauniita, ja joskus myyn niitä, jos ostaja minua miellyttää. Tässä pöydällä minun työni on ... ainakin osa siitä.

Pöydällä välähteli aamuauringon valossa punaisia ja sinisiä ja vihreitä salamoita, joihin siellä täällä sekottui sinertävän timantin kirkas säihky. Kim avasi silmänsä selko selälleen.

— Nämä kivet ovat aivan hyviä, eikä auringonvalo niitä vahingoita. Sitäpaitsi ne ovat huokeita. Mutta toista on sairaiden kivien laita. — Hän täytti uudelleen Kimin lautasen. — Kukaan muu kuin minä ei voi parantaa sairasta helmeä ja antaa turkoosille jälleen sen sinistä väriä. Kuka hyvänsä voi opaaleja parantaa, mutta sairaalle helmelle ei voi mitään kukaan muu kuin minä. Ajattelehan, jos kuolisit! Silloin ei olisi enää ketään... Sinä et ymmärrä mitään jalokivistä. Riittää, jos voisit vähän turkoosien perille päästä ... jonakin päivänä.

Hän meni kuistin toiselle puolelle, täyttääkseen suodattimesta tulevalla vedellä raskaan huokoisen saviastian.

— Haluatko juoda?

Kim nyökäytti päätänsä. Lurgan sahib, ollen noin viidentoista jalan päässä, laski kätensä saviastian

reunalle. Seuraavassa silmänräpäyksessä se oli Kimin kyynärpään vieressä täytettynä melkein reunoja myöten — ja valkoisella pöytäliinalla näkyi vain ryppejä, osoittaen mistä se oli liukunut siihen.

— Oh! sanoi Kim ällistyneenä. — Sepä oli taikatemppu.

Lurgan sahibin hymyily osoitti, että mairittelu oli häntä miellyttänyt.

— Heitä se takaisin.

— Se särkyi.

— Heitä vain, kuten sanon.

Kim viskasi sen umpimähkään. Se ei kulkenut perille asti, vaan putosi lattialle ja särkyi palasiksi. Vesi valui harvan kuistinlattian läpi.

— Minä sanoin, että se särkyisi.

— Yhdentekevää, katsohan sitä. Katsohan isointa palasta.

Se oli lattialla, ja pieni vesiläikkä oli jäljellä sen uurteessa, kimallellen kuin tähti. Kim katseli tarkkaan. Lurgan sahib lasi kätensä hiljaa hänen niskaansa, sively sitä pari kolme kertaa ja kuiskasi: — Katso! Se tulee eheäksi jälleen, pala palalta. Ensin tuo iso palanen liittyy kahteen muuhun oikealla ja vasemmalla olevaan palaseen ... katso!

Vaikka henki olisi ollut kysymyksessä, ei Kim olisi voinut kääntää päätänsä. Tuo pieni kosketus piti hänet kuin pihdissä, ja hän tunsu veren miellyttävästi ja nopeasti virtaavan suonissaan. Siinä, missä oli äsken ollut kolme palasta, oli nyt yksi isompi ja niiden yläpuolella koko astian hämärät hahmopiirteet. Hän saattoi nähdä kuistin sen läpi, mutta se tiheni ja tummeni jokaiselta hänen valtimonsa iskennältä. Ja kuitenkin saviastia ... hän tunsu ajatusten kulkevan kovin hitaasti ... astia oli ollut pirstaleina hänen edessään. Ja taas tuntui merkillinen tulinen sävähdys hänen niskassaan, kun Lurgan sahib sively sitä.

— Katso! Nyt se muodostuu kokonaiseksi, — sanoi Lurgan sahib.

Siihen asti Kim oli ajatellut hindukielellä, mutta hän tunsu jonkin kauhistuksen vavistuttavan itseänsä ja ponnistaen, kuten uimari haikalan kidasta päästäkseen koettaa kohoutua puoleksi vedestä ylös, koetti hänkin vapauttaa mieltänsä siitä pimeydestä, joka oli nielemäisillään hänet. Ja hän turvautui pelastukseen ... lukemaan kertomataulua englanninkielellä.

— Katso! Nyt se muodostuu kokonaiseksi, kuiskasi Lurgan sahib.

Saviastia oli ollut murskattuna ... niin, murskattuna ... hän ei jaksanut ajatella miten se lausuttiin kansankielellä, mutta sirpaleina se oli, kymmeninä palasina, ja kaksi kertaa kolme oli kuusi ja kolme kertaa kolme oli yhdeksän ja neljä kertaa kolme oli kaksitoista. Hän koetti epätoivoisesti jatkaa kertomataulun lukemista. Saviastian hämärät piirteet haihtuivat, niinkuin himmennys silmistä häviää, kun niitä hieroo. Siinä olivat lattialla rikkinäiset palaset, siinä vesiläikät kuivumassa auringonpaisteessa, ja kuistinlattian raosta näkyi alempana oleva valkoinen seinä ... ja kolme kertaa kaksitoista oli kolmekymmentäkuusi!

— Katso, astia muodostuu kokonaiseksi, eikö niin? kysyi Lurgan sahib.

— Mutta rikkihän se on! parkaisi poika.

Lurgan sahib oli hiljaa mutissut hetken aikaa. Kim tempasi päänsä syrjään.

— Katso! *Dekho!* Siinä se on särkyneenä niinkuin olikin.

— Niin se on, sanoi Lurgan, katsellen poikaa tarkoin tämän hieroessa niskaansa. — Mutta sinä olet lukuisista ihmisistä ensimmäinen, joka näkee sen sillä tavalla. — Hän pyyhki leveätä otsaansa.

— Oliko sekin taas taikuutta? kysyi Kim epäluuloisesti. Polttava tunne oli poistunut hänen suonistaan, ja hän tunsu itsensä harvinaisen valppaaksi.

— Ei se ollut taikuutta. Tein sen vain nähdäkseni oliko — jalokivessä vikaa. Joskus oikein kalliit jalokivet menevät murskaksi, jos niitä pitelee kädessä ja tietää miten menetellä erikoisella tavalla. Senpä vuoksi täytyy olla varovainen, ennenkuin kiinnittää ne. Sanohan, näitkö saviastian hahmopiirteitä!

— Hetken aikaa näin. Se alkoi kasvaa niinkuin kukka maasta.

— Entä mitä sitten teit? Mitä nimittäin ajattelit?

— Oh! tiesin sen rikkoutuneen ja luullakseni sitä ajattelin ... ja sehän *oli* rikki.

— Hm! Onko kukaan ennen tehnyt sinulle sellaista taikatemppua?

— Jos olisi, sano Kim, — niin luuletteko, että olisin enää antanut sellaista tehdä? Minä olisin juossut tieheni.

— Ethän nyt pelkää? Mitä?

— En.

Lurgan sahib katseli häntä yhä tarkemmin.

— Minä kysyn Mahbub Alilta, en nyt, vaan myöhemmin, mutisi hän. — Minä olen tyytyväinen sinuun, vaikka toiselta puolen tyytymätönkin. Sinä olet ensimmäinen, joka pelastit itsesi. Haluaisin tietää, mikä se oli, joka... Mutta sinä olet oikeassa. Älä ilmaise sitä ... älä edes minulle.

Hän poistui hämärään myymälään ja istuutui pöydän ääreen hykerrellen käsiänsä. Tukahutettu nyyhkytys kuului erään mattokasan takaa. Siellä oli hindupoika tottelevaisena seisten päin seinää, ja laihat olkapäät kohoilivat tuskannyyhkytyksistä.

— Ah! Hän on hirmuisen kateellinen. Ihmettelenpä, yrittääkö hän uudelleen myrkyttää minua aamiaisen avulla, niin että täytyy valmistaa se kahdesti.

— *Kubbee ... kubbee nahin*, tuli katkonainen vastaus.

— Ja mahtaako hän tappaa tämän toisen pojan?

— *Kubbee ... kubbee nahin* (ei koskaan ... ei)!

— Mitä sinä luulet hänen tekevän? kysyi hän äkkiä kääntyen Kimiin päin.

— Oh, en tiedä. Ehkä annat hänen mennä. Miksi hän tahtoi myrkyttää sinut?

— Koska hän niin pitää minusta. Ajattelehan, jos sinä pitäisit jostakusta, ja silloin joku tulisi, ja se josta sinä pidit, mieltyisi enemmän siihen vieraaseen kuin sinuun, mitä silloin tekisit?

Kim ajatteli. Lurgan uudisti kysymyksensä hitaasti kansankielellä.

— En minä myrkyttäisi häntä, sano Kim mieltävästi. — Mutta minä pieksisin sitä poikaa ... *jos* se poika olisi mielistynyt minun ystävääni. Mutta ensin kysyisin pojalta, oliko asia niin.

— Ah. Hän luulee kaikkien täytyvän mielistyä minuun.

— Minusta hän on aika hupsu.

— Kuuletko, kysyi Lurgan sahib nyyhkyttävältä pojalta. — Tämä sahibin poika pitää sinua pikku hupsuna. Tule tänne, ja ensi kerralla, kun olet murheellinen, älä koeta käyttää valkoista arsenikkia niin avoimesti. Varmaankin dasim-paholainen oli ruokapöydällämme tänään! Se olisi tehnyt minut sairaaksi, lapseni, ja silloin olisi joku vieras tullut jalokivien vartijaksi. Tule!

Poika-raukka tuli, silmät itkusta punaisina, esiin mattokasan takaa ja heittäisi kiihkoisasti Lurgan sahibin jalkoihin. Niin syvästi katuvaisena, että se liikutti Kimiäkin.

— Minä pidän huolta musteastioista ... minä vartioin uskollisesti jalokiviä! Oh, sinä isäni ja äitini, aja pois hänet! — Hän viittasi Kimiin taaksepäin paljaalla kantapäällään.

— Ei vielä ... ei vielä. Jonkin ajan perästä hän menee tiehensä. Mutta nyt hän on koulussa ... uudessa madrissahissa ... ja sinun täytyy olla hänen opettajansa. Pelaa jalokivipeliä häntä vastaan. Minä pidän luetteloa.

Poika kuivasi kyyneleensä heti ja juoksi myymälän perälle, josta palasi kantaen vaskitarjotinta.

— Anna ne minulle! sano Kim Lurgan sahibille. — Anna ne omasta kädestäsi, sillä hän saattaisi sanoa, että tunsin ne ennestään.

— Hiljaa ... hiljaa, vastasi mies, ja eräästä pöytälaatikosta hän otti puoli kourallista heliseviä pikkukiviä tarjottimelle.

— No nyt, sano Kim heiluttaen vanhaa sanomalehteä, — katsele nyt niitä niin kauan kuin tahdot, vieras. Laske ne, ja jos tahdot, pitele niitä kädessäsi. Yksi silmäys riittää *minulle*. — Hän kääntyi

ylpeänä selin.

— Mutta mikä on leikin tarkoitus?

— Kun olet laskenut ja tarkastellut niitä niin että luulet varmasti voivasi muistaa ne kaikki, minä peitän ne tällä paperilla ja sinun tulee luetella ne Lurgan sahibille. *Minä* kirjoitan luetteloni.

— Oho!

Kilpavaisto heräsi Kimissä. Hän kumartui astian yli. Siinä oli vain viisitoista kiveä. — Tämähän on helppoa, sanoi hän minuutin kuluttua. Toinen poika livahdutti paperin jalokivien päälle ja kyhäsi muistikirjaan oman selostuksensa.

— Tuon paperin alla on viisi sinistä kiveä: yksi iso, yksi pienempi ja kolme pientä, lateli Kim joutuisasti. — Sitten on neljä vihreätä kiveä, ja yhdessä on reikä, ja yksi keltainen läpinäkyvä kivi, ja yksi niinkuin piipunvarsi. Sitten on kaksi punaista ... ja ... ja minä laskin viisitoista, mutta kaksi olen unohtanut. Ei! Yksi on norsunluinen, pieni ja ruskeahko ja ... ja ... antakaa kun mietin...

— Yksi ... kaksi, lasi Lurgan sahib aina kymmeneen asti. Kim pudisti päätänsä.

— Kuulkaahan, kun minä luettelen! — huusi toinen poika vavisten mielihyvystä. — Ensiksi kaksi viallista safiiria ... toinen kahden karaatin ja toinen neljän luullakseni. Neljän karaatin safiiri on murtunut yhdestä kulmasta. Sitten on mustajuovainen Turkestanin turkoosi, ja kahdessa kivessä on kirjoitusta ... toisessa jumalan nimi kullattuna, ja toinen on katkennut keskeltä, otettuna vanhasta sormuksesta, enkä voi sitä lukea. Siinä ne viisi sinistä kiveä. Sitten on neljä virheellistä smaragdia, yhdessä on kaksi reikää ja yhdessä on pieniä naarmuja...

— Niiden paino? kysyi Lurgan sahib tyyneästi.

— Kolme ... viisi ... viisi ... ja neljä karaattia, luullakseni. Sitten on vanhan piipunvarren pala vihreää abmraa ja tahottu topaasi Euroopasta. Sitten burmalainen kahden karaatin rubiini, aivan virheetön, ja kahden karaatin balasrubiini, virheellinen; sitten kiinalainen norsunluuveistos, esittäen rottaa, joka imee munaa. Ja lopuksi ... ahaa ... kristallipallo, kiinnitetty kultalehteen, iso kuin papu.

Hän taputti käsiään lopetettuaan.

— Hän on sinun mestarisi, sanoi Lurgan sahib hymyillen.

— Huh! Hän tunsi kivien nimet, sanoi Kim punastuen.

— Koetappa uudelleen! Mutta otetaan tavallisia esineitä, sellaisia, joita kumpikin tunnemme.

He kokosivat astian täyteen kaikenlaista tavaraa myymälästä, vieläpä keittiöstä asti, ja joka kerta poika voitti, niin että Kim rupesi ihmettelemään.

— Peitä silmäni ... ja anna minun tunnustella sormillani, niin silloinkin jätän sinut avosilmäisenä taakseni, uhmaili poika.

Kim polki jalkaa harmistuneena, kun poika silläkin kertaa piti sanansa.

— Jos olisi kysymyksessä ihmiset tai hevoset, sanoi hän, — pitäisin kyllä puoleni. Tämmöinen saksien ja veitsien ja pihtien käyttäminen on niin joutavaa.

— Opettele ensin ja opeta sitten, sanoi Lurgan sahib. — Tunnustatko hänet paremmaksi?

— Totta kai! Mutta kuinka hän on oppinut?

— Tekemällä monta kertaa, kunnes onnistuu täydellisesti. Se maksaa kylläkin vaivan.

Hindupoika, joka loisti mielihyvystä, taputteli jo Kimiä selkään.

— Älä ole pahoillasi, sanoi hän. — Minä kyllä opetan sinua.

— Ja minä pidän huolen siitä, että saat hyvän opetuksen, sanoi Lurgan sahib käyttäen edelleen kansankieltä. — Sillä lukuunottamatta tätä poikaa tässä — hän oli hupsu ostaessaan niin paljon arsenikkia, kun olisi saanut sitä pyytämällä minulta — paitsi tätä poikaa tässä en ole pitkiin aikoihin tavannut enemmän opettamisen arvoista. Ja vielä on kymmenen päivää, ennenkuin voit palata Nucklaon, jossa ne eivät mitään opeta, vaikka niin paljon maksua ottavat. Meistä tulee luullakseni hyvät ystävät.

Niistä tuli kymmenen mitä hupsuinta päivää, mutta Kim oli liiaksi ihastunut ajatellakseen sitä.

Aamusilla he pelasivat jalokivillä, joskus oikeilla jalokivillä, joskus taas miekka- ja tikarikasoilla ja edelleen toisinaan alkuasukasten valokuvilla. Iltapäivisin Kim istui hindupojan kanssa hiljaa jonkin mattoläjän tai varjostimen takana pitäen silmällä herra Lurganin monia ja kummallisia vieraita.

Siellä kävi pikkuruhtinaita, joiden saattomiehet yskivät ulkona kuistilla. He tulivat ostamaan merkillisiä esineitä — fonografeja ja liikkuvia leluja. Sitten kävi naisia ostamassa helminauhoja, ja miehiä, jotka Kimistä tuntuivat tulevan noiden naisten vuoksi. Kävi lähettiläitä itsenäisten tai puolitsenäisten ruhtinaitten hoveista; he olivat muka jättävinään helminauhoja korjattaviksi — he laskivat pöydälle tulvanaan loistavia helmiä — mutta todellisuudessa he näyttivät lainaavan rahaa äkeille maharaneille tai nuorille rajaheille. Edelleen oli babuja, joille Lurgan sahib puhui ankarasti ja juhlallisesti, mutta lopuksi antoi heille rahaa, niinhyvin kovaa hopeaa kuin seteleitäkin. Joskus tuli joukko pitkänuttuisia alkuasukasmahtailijoita, jotka keskustelivat viisaustieteestä sekä englannin- että bengalinkielellä herra Lurganin suureksi virkistykseksi. Häntä aina huvittivat uskonnolliset kysymykset.

Illan tullen saivat sekä Kim että hindupoika, jonka nimi vivahteli isännän oikkujen mukaan, selostaa tarkalleen, mitä olivat nähneet ja kuulleet, mitä johtopäätöksiä tekivät kunkin luonteeseen nähden hänen kasvoistaan, puheestaan ja eleistään ja mitä he arvelivat heidän todellisena asianaan olleen.

Illallisen jälkeen herra Lurgan käytti jonkin aikaa pukeutumisharjoituksiin, joita hän tuntui erityisesti harrastavan. Hän osasi maalata kasvoja ihmeellisen taitavasti, muuttaen ne muutamilla siveltimen kosketuksilla aivan tuntemattomiksi. Myymälä oli täynnä kaikenlaisia pukuja ja päähineitä, ja Kim puettiin vuoron perään milloin ylhäiseksi muhamettilaiseksi, milloin öljynkuljettajaksi ja kerran — ja sepä oli hauska ilta — hienon hienoksi oudhilaiseksi ylimyksen pojaksi. Lurgan sahibilla oli haukan silmä keksimään pienimmänkin virheen naamioituksessa, ja loikoillessaan vanhalla kuluneella puisella sohvalla hän selitti juurtajaksain, miten minkin kastin jäsenet puhuivat, kävelivät, yskivät tai syljeksivät ja niistivät, ja myöskin miksi he niin tekivät.

Hindupoika oli siinä leikissä kömpelö. Hänen pikku aivonsa, jotka olivat erittäin terävät, kun oli kysymys jalokivien tuntemisesta, eivät voineet mukautua, kun piti syventyä toisen sielunelämään, jotavastoin Kimissä heräsi oikea intohimo, joka sai hänet hyppimään ilosta, kun hän vaihtoi pukua ja muutti puhetapaa ja eleitä sen mukaan.

Innostuksensa houkuttelemana hän muuanna iltana tarjoutui Lurgan sahibille näyttämään, miten eräät Lahoren fakiirin oppilaat, jotka hän tunsu, pyysivät almuja maanteilla — kuinka oli puhuteltava englantilaista tai sitten markkinoille menevää punjabilaista maamiestä samoin kuin naista, jonka sattuu kohtaamaan hunnuttomana. Lurgan sahib nauroi kuollakseen ja pyysi Kimiä istumaan sellaisena alallaan puolisen tuntia — jalat ristissä, kasvot tuhallahalla tahrittuina ja silmät villinä tuijottaen myymäläntakaisessa huoneessa.

Silloinpa saapui kookas, pyylevä babu, jonka sukkiin peitettyt sääret hytkyivät lihavuudesta. Kim kohdisti heti häneen kokonaisen tulvan maantien roskapuhetta. Lurgan sahib katseli vierasta eikä välittänyt hänen kujeilustaan, Kimin mielipahaksi.

— Minulla olee sitä mielipidettä, sanoi babu, hitaasti sytyttäen savukkeeseen, — sitä mielipidettä, että näyttelemisen aivan erinomainen ja tehoinen olee. Ilman että minulle puhuttu oli, pettää minua voitu olis. Kuinka pikaa hänestä jonkinlaatuinen ketjumies saattaisi tulla? Minä silloin häntä minun palvelukseen ottan.

— Siihenpä hänen juuri täytyy opiskella Lucknowissa.

— Käsketkää hänelle sitten pitää kiiru. Hyvää yötä, Lurgan. Babu meni tiehensä tallustellen hyvin lehmämäisesti.

Kun he myöhemmin luettelivat sen päivän kävijöitä, kysyi Lurgan sahib Kimiltä, miksi hän miestä luuli.

— Jumala tietää! sanoi Kim nauraen äänellä, joka olisi ehkä Mahbub Alin pettänyt, mutta josta helmien parantaja ei erehtynyt.

— Niinpä kyllä, Jumala sen tietää; mutta minä haluan tietää, mitä sinä luulet.

Kim vilkaisi kumppaniinsa, jonka katse näytti suorastaan pakottavan puhumaan totuutta.

— Hän ... hän kaiketi tarvitsee minua, kun pääsen koulusta. Mutta, lisäksi hän tuttavallisesti, kun Lurgan sahib nyökäytti päätänsä myönnetykseksi, — enpä ymmärrä, miten *hän* saattaa käyttää eri pukuja ja puhua monia kieliä.

— Sinä saat oppia ymmärtämään monta asiaa myöhemmin. Hän on tietojen kerääjänä erään everstin

palveluksessa. Simlassa häntä vain arvossa pidetään, ja huomattava on, ettei hänellä ole lainkaan nimeä, vaan ainoastaan numero ja kirjain, kuten meidän kesken on tapana.

— Ja onko hänenkin päästään luvattu palkinto, kuten Mah ... ja muidenkin?

— Ei vielä. Mutta jos täällä istuva poika lähtisi — katsos, ovi on avoinna — erääseen puukuistiseen taloon vanhan teatterin taakse alemman basaarin luo ja kuiskaisi ikkunakaihtimien lomasta: "Hurree Chunder Mookerjee toi ne pahat uutiset viime kuussa!" saattaisi poika tuoda palatessaan yön täyden rupeita.

— Kuinka monta? kysyi Kim kerkeästi.

— Viisisataa ... tuhannen ... ehkäpä niin paljon kuin ilkeäisi pyytää.

— Hyvä on. Ja kuinka kauan sellainen poika saisi elää kielimisensä jälkeen? — Hän hymyili veitikkamaisesti Lurgan sahibia päin silmiä.

— Niin, sitä kyllä sietää ajatella. Ehkäpä hän, jos olisi hyvin terävä, saattaisi sen päivän elää, mutta ei yön yli. Ei missään tapauksessa yön yli.

— No, kuinka paljon babu saa palkkaa, kun niin paljon luvataan hänen päästänsä?

— Kahdeksankymmentä, ehkäpä sata tai sataviisikymmentä rupeeta. Mutta palkka on pienin osa hommasta. Tuon tuostakin Jumala antaa syntyä ihmisiä — ja sinä olet yksi sellaisista — joilla on halu päänsä menettämisen uhallakin kuljeskella uutisia onkimassa — tänään ehkä aivan etäisistä vieraista asioista, huomenna jostakin salaperäisestä vuoristosta ja seuraavana päivänä ehkä joistakin aivan lähellä asuvista ihmisistä, jotka ovat valtiota kohtaan jollakin tavoin tuhmasti menetelleet. Sellaiset miehet ovat harvinaisia, ja niistäkin harvoista kenties vain noin kymmenen oikein kykeneviä. Niiden joukossa on minun arvosteluni mukaan tuo babu, ja se on kummallista. Kuinka suuri ja mieluinen mahtaakaan olla sellainen tehtävä, joka karaisee bengalilaisen sydämen!

— Se on totta. Mutta päivät kuluvat minusta kovin hitaasti. Minä olen vasta poika, ja tuskin kahta kuukautta on siitä, kun opin kirjoittamaan englanninkieltä. Lukea en edes vieläkään osaa sitä hyvin. Ja vuosia, pitkiä vuosia kuluu, ennenkuin pystyn edes ketjumieheksi.

— Olehan kärsivällinen, sinä koko maailman ystävä! — Kim säpsähti kuullessaan tuon nimityksen. — Soisinpa että minulla olisi muutamia niistä vuosista, jotka sinua niin kylläännyttävät. Olen koetellut sinua monessa pikkuasiassa. Tätä en unohda, kun kerron sinusta eversti sahibille. — Sitten muuttaen äkkiä puheensa englanniksi ja nauraen hartaasti hän sanoi:

— Kautta Jupiterin, O'Hara, luulen sinusta jotakin sukeutuvan, mutta sinä et saa tulla ylpeäksi etkä puhua asioista. Sinun täytyy mennä takaisin Lucknowiin ja olla hyvä poika ja pitää huolta kirjoistasi, niinkuin englantilaiset sanovat. Ehkä sitten seuraavana lupa-aikanasi voit tulla takaisin tänne.

Kim kävi alakuloiseksi.

— Tarkoitan: j o s haluat. Tiedänhän minä, minne tahtoisit mennä.

Neljä päivää myöhemmin hankittiin Kimille ja hänen pienelle matka-arkulleen paikka Kalkaan menevien tonga-rattaiden takaistuimella. Hänen toverikseen tuli tuo valasmainen babu, joka päähänsä kääritystä ripsu-shaalista huolimatta ja vaikka koettikin suojella reikäkudoksisiin sukkiin verhottuja sääriään väräsi ja ähkäili aamukylmässä.

"Mistähän johtuu, että tämä mies on *meikäläisiä*?" ajatteli Kim katsellessaan miehen hyllyvää selkää rattaiden hytkyessä mäkeä alas.

Nämä mietteet johtivat hänet sangen mieluisiin unelmiin. Lurgan sahib oli antanut hänelle viisi rupeeta ... sehän oli aika summa ... ja luvannut suojelustaan, jos hän tekisi ahkerasti työtä. Aivan toisin kuin Mahbub oli Lurgan sahib puhunut hyvin laajasti häntä odottavista palkinnoista, jos hän pysyisi kuuliaisena. Ja Kim oli tyytyväinen. Jospa hänellekin suotaisiin, kuten babulle, kunnia saada kirjain ja numero ... ja vielä hinta päästänsä! Kenties hän jonakin päivänä pääsisi siihen ja vielä pitemmällekin. Ehkä melkein niin suureksi kuin Mahbub Ali! Silloin hän saisi entisten kattoretkeilyjensä sijasta puoli Intiaa etsintäalukseen. Hän vakoilisi kuninkaita ja ministereitä, niinkuin hän muinoin oli Lahoressa vaaninut kaikenlaisia tavallisia ihmisiä Mahbub Alin vuoksi.

Siihen mennessä oli sittenkin sangen mieluinen Xavierin koulu aivan tuossa tuokiassa hänen edessään. Siellä olisi uusia poikia, joille osoittaa etevämmyyttään, ja siellä saisi kuulla loma-ajan seikkailuista. Nuori Martin, erään teenviljelijän poika Manipurista, oli kehunut menevänsä oikein rihlapyssyllä varustettuna sotaan murhasissejä vastaan. Saattoi niin olla, mutta eipä Martin ollut

Patialassa mukana räjähdyksessä ja lentänyt pihan toiselle puolelle, eikä hän ollut liioin...

Kim viehättyi itseksensä kertomaan viimeisten kolmen kuukauden seikkailuja. Hän voisi varmasti nolata koko Xavierin, vieläpä isommatkin pojat, jotka jo partaansa ajelivat, jos hän vain saisi jutella kaikki. Mutta eihän se tietenkään käynyt päinsä. Hänenkin päästään tarjottaisiin aikanaan palkinto, niinkuin Lurgan sahib oli vakuuttanut, ja jos hän nyt löppöttelisi, ei sitä hintaa milloinkaan pantaisi. Ja lisäksi eversti Creighton hylkäisi hänet, ja hän joutuisi Lurgan sahibin ja Mahbub Alin vihoihin ... siksi lyhyeksi ajaksi, minkä hän vielä saisi elää.

"Ja silloin menettäisin kalan vuoksi Delhin", päätteli hän sananparrella. Hänen täytyi unohtaa lupa-aikansa (ja olisihan aina tilaisuus seipitellä seikkailuja), ja sitten oli työskenneltävä, kuten Lurgan sahib oli neuvonut.

Kaikista Xavieriin rientävistä pojista ei yksikään ollut niin täynnä hyviä aikomuksia kuin Kimball O'Hara, joka ajaa hyryytteli Umballasta istuen Hurre Chunder Mookerjeen takana, jonka nimeksi oli kansatieteellisen tutkimusretkikunnan kirjoissa merkitty R 17.

Ja jos lisäinnostusta tarvittiin, antoi babu kyllä sitä. Syötyään vahvan aterian Kalkassa hän puheli lakkaamatta. Oliko Kim matkalla kouluun? Silloinpa hän, joka oli saavuttanut maisterin arvon Kalkutan yliopistossa, kykeni selittämään opiskelemisen etuja. Voisi saavuttaa ansiomerkkejä opiskelemalla ahkerasti latinaa ja Wordsworthin *Excursion* teosta (kaikki tämä oli hepreaa Kimille). Oli ranskankielikin tärkeitä, ja parasta ranskaa kuuli Chandernagoressa lähellä Kalkuttaa. Niinikään saattoi edistyä hyvin, kuten hänelle itselleen oli luonnistanut, tutustumalla pariin näytelmään, nimiltään *Lear* ja *Julius Caesar*, joita tutkijat hyvin suosivat. Learissa ei ollut niin paljon historiallisia viittauksia kuin Julius Caesarissa. Kirja maksoi neljä annaa, mutta käytetyn voi saada Bow-basaarista kahdella annalla.

Mutta vieläkin tärkeämpää kuin nämä tai muut kuuluisat kirjailijat oli piirustus ja maanmittaustiede. Se, joka oli niissä suorittanut tutkintonsa, osasi pelkästään kulkemalla jonkin seudun läpi, mukanaan kompassi ja vesivaaka ja terävä silmä, laatia siitä maasta kuvan, jonka voi myydä korkeasta hinnasta. Mutta kun joskus oli vaikea kuljettaa matkassaan mittausketjua, oli parasta opetella tuntemaan tarkoin oman astuntansa askelpituus, niin että jos sattui olemaan välineiden puutteessa, saattoi kuitenkin mitata välimatkoja. Ja tuhansien askelten laskemiseen taas oli Hurre Chunder huomannut parhaaksi rukousnauhan, jossa oli kahdeksankymmentäyksi tai satakahdeksan helmeä, sillä se oli "monikertaan jaollinen lukuisiin kerrottaviin". Puhujan laveasta englanninkielisestä puhemongertelusta huolimatta sai Kim kuitenkin selville sen pääsuunnan, ja se huvitti häntä hyvin suuresti. Olihan siinä uusi taito, jonka voi painaa muistiinsa, ja katsellessaan eteensä avautuvaa avaraa maailmaa tuntui hänestä, että kuta enemmän sitä oppi tuntemaan, sen parempi.

Haasteltuaan ainakin puolitoista tuntia sanoi babu: — Minä toivon jonakin päivänä saada oikein virallisesti nauttia sinun tutustumisella. *Ad interim* (sillä välin), jos niin saan sanoa, minä tahdon antaa sinulle tämä betel-rasia, joka olee sangen arvokas esine ja maksoi minun kaksi rupee siitä vasta neljä vuotta.

Se oli huokea sydämenmuotoinen messinkikotelo, jossa oli kolme osastoa betelpähkinän, [*Areca*-palmupuun hedelmä, joita itämailla yleisesti pureskellaan] sitruunamehun ja pan-lehtien käyttämistä varten. Tällä kertaa siinä oli pieniä lääkepalleropulloja.

— Tämän minä sinulle lahjoan palkintoon siitä, että näyttelit sen pyhän miehen osan. Näetkös, sinä nuori olet ja luulet että sinä elät iankaikkiseen etkä ota huolen ruumiistasi. On hyvin paha mennä sairauteen aivan kesken toimia. Minä rakastan lääkkeitä, ja niillä myöskin mukavasti parantaa köyhät ihmiset. Nämä olevat hyvät viraston lääkkeet — kiinapulveria ja sellaista. Annan tämän sinulle muisto. Nyt hyvästi. Minulla olee yksittäinen tärkeä tehtävä täällä tien lähellä.

Hän livahti Umballan tiellä ajoneuvoista hiljaisesti kuin kissa, huusi ohikulkevan ekka-ajurin ja keikutti sillä tiehensä, joll'aikaa Kim mykistyneenä hypisteli messinkirasiaa.

* * * * *

Selvitys jonkun pojan opiskelusta huvittaa hyvin vähän muita kuin hänen omia vanhempiansa, ja kuten tiedämme, Kim oli orpo. Xavierin koulun kirjoissa on merkittynä, että selostus Kimin edistyksestä lähetettiin joka lukukauden lopussa eversti Creightonille ja isä Viktorille, jotka säännöllisesti suorittivat maksun hänen puolestaan. Edelleen on samoissa kirjoissa mainittu, että hän osoitti suuria taipumuksia matemaattisiin opintoihin samoin kuin karttojen piirustamiseen sekä että hän sai siitä palkinnoksi kaksiniteisen kirjan, hinta yhdeksän rupeeta kahdeksan annaa. Samana lukukautena hän oli mukana Xavierin koulun jalkapallojoukkueessa pelaamassa Allyghurin muhamettilaisen koulun joukkoa vastaan, ollen silloin neljäntoista vuoden ja kymmenen kuukauden ikäinen. Samoihin aikoihin hänet myöskin

rokotettiin uudelleen (josta päättelemme, että Lucknowissa oli taas liikkunut isorokko).

Erään vanhan oppilasluettelon reunaan on lyijykynällä merkitty, että häntä on rangaistu useita kertoja "keskustelusta sopimattomien henkilöiden kanssa", ja hän näyttää kerran saaneen ankaran rangaistuksen siitä, että "kokonaisen päivän viipyi poissa kerjäläisen kanssa". Se tapahtui silloin, kun hän kiipesi portin yli ja kulutti koko päivän Goomteen äyräillä koettaen taivuttaa laamaa tulemaan mukaansa seuraavana loma-aikana edes yhdeksi kuukaudeksi kuljeksimaan tai sitten edes lyhyeksi viikoksikaan. Mutta laama vastusti sitä kivenkovaan, väittäen ettei vielä ollut aika tullut. Kimin tehtävänä, sanoi vanha mies heidän syödessään leivoksia, oli hankkia itselleen kaikki se viisaus, minkä sahibit voivat antaa, ja sittenhän saataisiin nähdä.

Ystävyyden käsi lienee jollakin tavoin sentään siirtänyt syrjään onnettomuuden ruoskan, sillä kuutta viikkoa myöhemmin on merkitty Kimin suorittaneen "hyvin ansiokkaasti" tutkinnon maanmittauksen alkeissa, ollen vasta viidentoista vuoden ja kahdeksan kuukauden ikäinen. Siitä alkaen kirjat eivät enää mitään mainitse eikä hänen nimeänsä sinä vuonna näy niiden luettelossa, jotka pääsivät Intian tutkimusosaston palvelukseen, mutta sen sijaan on merkitty: "Siirretty sopimuksen mukaan."

Noiden kolmen vuoden kuluessa poikkesi laama useita kertoja Tirthankerin temppeeliin Benaresissa, ehkäpä joka kerta vähän ohkaisempana ja hiukan keltaisempana, mutta aina ystävällisenä ja lempeänä. Joskus hän tuli etelästä päin Tuticorinista, josta ihmeelliset tulilaivat kulkevat Ceyloniin, ja siellähän kaikki papit osaavat palikieltä; väliin hän taasen tuli vihreästä lännestä, missä Bombayn lähistöllä kohooa tuhatkin puuvillatehtaiden savutorvea; ja kerran hän saapui pohjoisesta, jonne oli kulkenut kahdeksansataa mailia puhellakseen päivän Ihmeitten talon kuvienhoitajan kanssa.

Sinne hän astui viileään, leikkauksilla koristettuun marmorikammioonsa — temppeelin papit olivat hyvin ystävällisiä vanhukselle — pesi pois matkan pölyt, toimitti rukouksensa ja lähti jälleen Lucknowiin, jonne hän jo huoletta osasi kulkea junalla kolmannen luokan vaunussa. Oli merkillepantavaa, kuten hänen etsijäystävänsä huomautti pääpapille, että hän sieltä palatessaan aina joksikin aikaa lakkasi murehtimasta virtansa katoamista tai kuvailemasta Olevaisuuden pyörää ja sensijaan mieluummin ylisti jonkun salaperäisen chelan kauneutta ja viisautta, jonka vertaista kukaan ei ollut milloinkaan nähnyt.

Niin, hän oli seurannut Siunatun jalkain jälkiä kautta koko Intian (johtajalla on vieläkin tallella peräti ihmeellinen selostus hänen retkistänsä ja mietiskelyistään). Ei ollut elämässä enää muuta jäljellä kuin Vasaman virran löytäminen. Hänelle oli kuitenkin unissa näytetty, että siinä yrityksessä ei voinut toivoakaan menestystä, jollei etsijällä ollut mukanansa juuri se chela, joka oli määrätty sen toteuttamiseen ja joka oli syvästi viisas, harjaannutettu samanlaisessa viisaudessa kuin kuvien hoitaja. Esimerkiksi (tässä tuli esiin nuuskarasia, ja ystävälliset Jain-papit hiljenivät kiireisesti kuuntelijoiksi):

— Hyvin kauan aikaa sitten, kun Devadatta oli Benaresin kuninkaana — kuunnelkoot kaikki *Jatakaa!* — kuninkaan metsästäjät vangitsivat norsun ja kiinnittivät sen jalkaan kiusallisen rautarenkaan, ennenkuin se pääsi murtautumaan vapauteensa. Tätä se koetti ihan hurjistuneena irrottaa ja rientäen sinne tänne metsissä pyyteli toisia norsuja kiskomaan sitä pois. Kukin vuorostaan koetteli väkevällä kärsällään sitä irrottaa, mutta se ei onnistunut. Lopuksi ne kaikki sanoivat olevan mahdotonta murtaa rengasta voimalla. Mutta pensastossa makasi päivän vanha vielä nuoskea norsun vasikka, jonka emo oli kuollut. Unohtaen oman tuskansa sanoi kahlehdittu norsu: "Jollen auta tätä imevää vasikkaa, joutuu se tallattavaksemme."

— Ja niinpä se asettui suojelemaan pientä olentoa, asettaen voimakkaat jalkansa varustukseksi liikehtivää laumaa vastaan, ja pyysi maitoa muutamalta lempeältä naaraalta. Ja vasikka kasvoi, ja kahlehdittu norsu oli sen oppaana ja turvana. Nytpä tiedämme, että norsun kasvuaika — kuunnelkoot kaikki *Jatakaa!* — on kolmekymmentäviisi vuotta, kunnes se pääsee täysiin voimiin, ja kolmekymmentäviisi sadeaikaa kahlehdittu norsu suojeli nuorempaa, jolla välin rengas syöpyi syvemmäksi sen jalkaan.

— Sitten eräänä päivänä nuorempi norsu näki puoleksi jalkaan painuneen rautakahleen ja kysyi vanhemmalta: "Mikä tuo on?" — "Sepä on juuri suruni aihe." — Silloin nuorempi ojensi kärsänsä ja silmänräpäyksessä poisti renkaan, sanoen: "Määrätty aika on tullut." — Ja siten hyvä norsu, joka oli kärsivällisesti odottanut ja tehnyt hyvää, vapautettiin, kun aika oli tullut, ja vapauttajana oli sama nuori norsu, jota hoitaakseen se oli joukosta eronnut — kuunnelkoot kaikki *Jatakaa!* — sillä norsu oli Ananda, ja nuori norsu, joka kahleen mursi, ei ollut kukaan muu kuin Mestarimme itse...

Laama heilutteli päätänsä hiljaa ja hypistellen rukousnauhaansa selitti, kuinka nuori norsu oli vapaa ylpeyden synnistä. Se oli juuri niin nöyrä kuin eräs chela, joka nähdessään mestarinsa istuvan tomussa Tiedon porttien ulkopuolella hypähti portin yli (vaikka se oli lukittu) ja painoi mestaria sydäntään vasten keskellä korskeata kaupunkia. Suuri oli oleva sellaisen mestarin ja sellaisen chelan palkka, kun aika oli tullut heidän molempain etsiä vapautta yhdessä!

Tähän tapaan laama haasteli kulkiessaan ristiin rastiin Intian läpi hiljaa ja huomaamatta. Muuan teräväkielinen vanha nainen, joka asui Saharunporen hedelmätarhojen läheisyydessä, piti häntä kunniaa niinkuin profeettaa. Mutta laama ei suinkaan asunut kaikkien katseltavana. Pihan puolella, missä kyyhkysset kujersivat, hän mieluummin istui, ja hänen emäntänsä pani syrjään hyödyttömän hunnun ja laverteli kaikenmoisia hengistä ja haltioista, joita tunnettiin kotona Kulussa, ja vielä syntymättömistä lastenlapsistansa, muistellen samalla sitä suupalttia poikaa, joka oli puhunut hänelle leiripaikalla.

Kerran laama myös yksinään poikkesi suurelta valtatieltä Umballan alapuolella samaan kylään, jonka pappi oli antanut hänelle oopiumia. Mutta lempeä taivas, joka suojelee vilpittömiä, johti hänet hämärässä viljavainioiden lävitse, ja niinpä hän yhtäkkiä hajamielisenä ja mitään aavistamatta seiso vanhan sotilaan ovella. Täälläpä oli syntyä vakava väärinkäsitys, sillä vanha sotilas kysyi häneltä, miksikä Tähtien Ystävä oli yksin kulkenut samaa tietä, vain kuutta päivää varemmin.

— Se ei vai olla mahdollista, sanoi laama. — Hän on palannut oman kansansa luokse.

Hän istui juuri tuossa nurkassa tarinoiden hauskoja juttuja vain viisi yötä sitten, väitti hänen isäntänsä. — Tosin hän hävisi jotenkin äkkiä aamun koitteessa, puheltuaan hullutuksia poikani tyttären kanssa. Hän on kasvanut nopeasti, mutta yhä hän on sama tähtien ystävä, joka ennusti aivan oikein sodasta. Oletteko eronneet toisistanne?

— Olemme ja emme, vastasi laama. — Emme ole lopullisesti eronneet, mutta aika ei ole vielä tullut meidän lähteä yhdessä Tielle. Hän on viisautta oppimassa. Meidän täytyy odottaa.

— Yhdentekevää ... mutta jollei poika ollut sama, mitenkä hän sittenkin alituisesti puheli sinusta?

— Ja mitä hän haastoi? kysyi laama innokkaasti.

— Hyviä sanoja — satakin tuhatta — että sinä olet hänen isänsä ja äitinsä ja kaikkea muuta. Vahinko, ettei hän halua kuningattaren palvelukseen. Hän on peloton poika.

Nämä uutiset hämmästyttivät laamaa, joka ei silloin vielä tiennyt, kuinka uskollisesti Kim piti Mahbub Alin kanssa tekemänsä sopimuksen, joka eversti Creightonin oli ollut pakko vahvistaa...

— Ei ole syytä estää nuorta ponia leikistänsä, sanoi hevoskauppias, kun eversti huomautti, että kuljeskeleminen loma-aikana sinne tänne Intiassa oli sopimatonta. — Jollei hän saa lupaa mennä ja tulla mielensä mukaan, menee hän kiellosta huolimatta. Kukapa sitten saa hänet kiinni? Uskokaa minua, eversti sahib, vain kerran tuhannessa vuodessa syntyy hevonen, joka on niin sovelias siihen leikkiin kuin tämä meidän varsamme. Ja me tarvitsemme miehiä.

X

Lurgan sahib ei lausunut mielipidettänsä yhtä suoraan, mutta hänen neuvonsa oli sama kuin Mahbubinkin, ja asian ratkaisu oli hyvä Kimille. Hän tiesi nyt menetellä paremmin kuin ensimmäisellä kerralla lähtiessään Lucknowista alkuasukkaan puvussa, ja jos Mahbub oli kirjeen saavutettavissa, lähti hän tavallisesti tämän luokse ja suoritti tarvittavat muutokset hevoskauppiaan huolellisen valvonnan alaisena.

Jos pieni englantilainen maalariasia, jota hän käytti karttojen värittämiseen koulussa, olisi osannut kertoa näistä lomapäivien vietoista, olisi Kim karkotettu koulusta. Kerran hän Mahbubin seurassa matkasi kauniiseen Bombayn kaupunkiin saakka; mukanaan heillä oli kolme vaunullista raitotiehevosia, ja Mahbub oli vähällä taipua, kun Kim ehdotti, että viiletettäisiin dhow-purrella Intian valtameren yli ostamaan arabialaisia ratsuja, joista saisi paremman hinnan kuin kabulihevosista, mikäli hän oli kuullut eräältä mieheltä, joka tunsu kauppias Abdul Rahmanin hommia.

Kim oli mukana tuon suuren kauppiaan luona tarjotuilla päivällisillä, joihin Mahbub ja muutamat toiset muhamettilaiset olivat kutsutut. He palasivat Karachin kautta meritse, jolloin Kim sai ensimmäisen kerran maistaa merikipua, istuessaan rannikkohöyrylaivan keulaluukulla; hän luuli tosissaan joutuneensa myrkytetyksi. Babun mainio lääkerasiakaan ei hyödyttänyt mitään, vaikka Kim oli sen Bombayssa uudelleen lääkkeillä täyttänyt.

Mahbubilla oli liikeasioita Quettassa. Täällä Kim tosiaan ansaitsi leipänsä, niinkuin Mahbub myönsi, ja ehkäpä enemmänkin, työskennellessään neljä hauskaa päivää muutaman lihavan virastokersantin

keittiöpoikana. Tämän virkahuoneesta hän nimittäin sopivana hetkenä otti pienen muistiinpanokirjan, jonka sisällyksen hän jäljensi — se näytti koskevan vain kameeli- ja karjakauppoja — maaten ulkona kuunvalossa erään ulkorakennuksen takana helteisenä yönä. Sitten hän palautti muistikirjan paikoilleensa ja Mahbubin neuvosta lähti paikasta palkkaa saamatta, yhtyen hänen seuraansa kuuden mailin päässä kaupungista, mukanaan tarkka jäljennös mainitusta kirjasta.

— Tuo sotilas on vähäpätöinen saalis, selitti Mahbub Ali, — mutta aikanaan saamme kai suuremman. Hän vain myy härkiä kahdenlaisin hinnoin, pitäen toista hintaa itselleen ja toista hallitusta varten, enkä minä katso sitä suureksikaan synniksi.

— Miksi en olisi saanut ottaa tuota kirjaa mukaani?

— Hän olisi pelästynyt ja ilmoittanut kaikki esimiehillensä. Silloin olisimme ehkä menettäneet koko joukon uusia kiväärejä, joita pyritään Quettasta lähettämään pohjoiseen. Peli on niin laaja, että siitä voi kerrallaan nähdä vain pienen osan.

— Ohoh! sanoi Kim ja tyytyi siihen. Tämä tapahtui monsuunilupa-aikana, sen perästä kun hän oli saanut palkinnon matematiikan kokeissa.

Joululomaa hän vietti — lukuunottamatta kymmentä päivää, jotka käytti yksityisiin huvituksiinsa — Lurgan sahibin luona, missä hän enimmäkseen istui loimuavan lieden ääressä, kun Jakko-tie oli neljän jalan syvyisen lumikerroksen peittämä sinä vuonna; ja kun hindulaispoika oli mennyt naimisiin, auttoi Kim isäntäänsä helmien pujottelussa rihmoihin. Tämä opetti hänelle ulkoa useita lukuja Koraanista, kunnes hän oppi ne esittämään oikein mullahin tapaan. Sitäpaitsi hän selitti Kimille kotimaisten lääkkeiden nimiä ja ominaisuuksia sekä loitsuja, joita lääkkeitä annettaissa lausuillaan. Ja iltaisin hän kirjoitteli loitsulukuja pergamentille. Ne olivat huolellisesti tehtyjä pentagrammipiirroksia, otsikkoinaan paholaisten nimiä — Murran ja Awan, kuninkaitten kumppanin — jotka tekstattiin haaveellisiksi koukerokoristeiksi kulmiin.

Tärkeämpää oli kuitenkin hänen neuvontansa, kuinka Kimin oli pidettävä huolta ruumiillisesta terveydestään, paranneltava kuumekohtauksia ja kokoiltava yksinkertaisia lääkkeitä taipaleeltaan. Viikkoa ennen loman loppua lähetti eversti Creighton sahib, ja se oli kohtuutonta, Kimille kirjoitetun tutkintopaperin, jonka kysymykset koskivat vain teitä, mittaketjuja, kulmia ja muita sellaisia seikkoja.

Seuraavana loma-aikanansa hän matkaili Mahbubin kanssa ja oli muuten sillä retkellä menehtyä janoon, ratsastaessaan kameelilla hiekka-aavikon halki salaperäiseen Bikaneerin kaupunkiin, missä kaivot ovat neljänsadan jalan syvyisiä ja kauttaaltaan kameelinluilla sisustettuja. Tämä retki ei ollut Kimin mielestä lainkaan huvittava, sillä vastoin sopimusta eversti käski hänen laatia tuon omintakeisen, muureilla ympäröidyn kaupungin kartan, ja kun muhamettilaisen hevospojan ja piipunsyöttäjän ei hevini sovi vetää maanmittariketjuja itsenäisen vieraan valtakunnan pääkaupungin katuja pitkin, oli Kimin pakko mitata kaikki välimatkat askelillansa ja rukousnauhan avulla. Hän käytti kompassia ilmansuuntien selville saamiseksi tarpeen mukaan ... etupäässä pimeän tultua, kun kameelit oli ruokittu ... ja pienen maalikotelonsa avulla, jossa oli kuutta väriä ja kolme sivellintä, hän sai aikaan kartan, joka jossakin määrin muistutti Jeysalmirin kaupunkia. Mahbub nauroi makeasti ja neuvoi häntä laatimaan myöskin kirjallisen selostuksen, ja Kim ryhtyikin työhön, käyttäen siihen suuren tilikirjan takasivua, jota Mahbub säilytti tilavassa satulalaukussansa.

— Sen pitää sisältää kaikki mitä olet nähnyt tai kosketellut tai miettinyt. Kirjoita niinkuin Jang-i-Lat sahib itse olisi salaa tullut suuren armeijan etunenässä valmiina hyökkäämään.

— Kuinka suuren armeijan?

— Oh, noin puolisataatuhatta miestä voisi olla matkassa.

— Hullutusta! Muistappa, kuinka harvassa ja huonoja aavikon kaivot ovat. Ei edes tuhatta janoista miestä pääsisi läheskään tänne asti.

— Kirjoita se sitten. Samoin kaikki vanhat muurinmurtumat, ja mistä polttopuita on hakattu, ja millainen kuningas on luonteeltaan ja mielialaltaan. Minä viivyn täällä, kunnes kaikki hevoseni ovat myydyt. Vuokraan huoneen portin läheisyydestä, ja sinä saat olla minun kirjanpitäjäni. Ovessa on hyvä lukko.

Tuo helposti tunnettavalla Xavierin koulun käsialalla kyhätty selostus ja ruskealla, keltaisella ja sinitäplillä maalattu kartta oli esillä vielä muutama vuosi sitten (muuan huolimaton virkamies liitti ne E 23:n muistiinpanoihin hänen toiselta Seistanin-retkeltään), mutta nyttemmin lienevät sen lyijykynämerkinnät jo hivuneet jokseenkin pilalle. Kim tulkitsi sen Mahbubille hikoillen öljylampun valossa heidän paluumatkansa toisena päivänä. Pathanilainen nousi ja kumartui satulalaukkujensa puoleen.

— Tiesin, että sinä ansaitsisit siitä kunniapuvun, ja senpä vuoksi varustin sellaisen valmiiksi, sanoi hän hymyillen. — Jos minä olisin Afganistanin emiiri (ja jonakuna päivänä ehkä kohtaamme hänetkin), niin täyttäisin suusi kullalla.

Hän laski puvun asianomaisen kunnioittavasti Kimin jalkoihin. Siihen kuului kullalla kirjailtu peshawurilainen suippolakki ja iso turbaaniside, joka päättyi leveään kultapäärmeeseen; edelleen delhiläinen kirjailtu nuttu, valkoisen paidan päälle pujotettava, ja punotulla silkkiävyöllä varustetut vihreät housut sekä, ettei mitään puuttuisi, venäläiset nahkalipposet, jotka tuoksuivat ihastuttavilta ja viehättivät poikaa teikarimaisesti kipristetyillä kärjilläänkin.

— Näihin vaatteisiin pukeutuminen keskiviikkona aamulla on hyväenteistä, sanoi Mahbub juhlallisesti. — Mutta emme saa unohtaa, että maailmassa on kelvottomia ihmisiä. Tässä!

Huipuksi kaikelle tuolle loistolle, joka oli Kimin jo ilahduttanut aivan sanattomaksi, hän antoi nikkelöidyn, .450 automaattirevolverin, jossa oli helmiäisestä tehty perä.

— Olin aikonut ottaa pienireikäisemmän, mutta muistin, että valtion aseiden luodit sopivat tähän. Niitä voi aina saada, varsinkin rajan takaa. Nousehan ja anna minun katsoa. Hän taputti Kimiä olalle. — Älä milloinkaan väsy, pathanilainen! Ooh, kuinka monet sydämet sinä murratkaan! Oh, noita silmiä, kun ne ripsien alta sivulleen vilkuvat!

Kim kääntelevä, ojentautui ja tunnusteli vaistomaisesti viiksiään, jotka juuri olivat esiin puhkeamassa. Sitten hän kumartui Mahbubin jalkoihin, asianmukaisesti taputellakseen niitä vapisevilla käsillään kiittolisuutensa ilmaisemiseksi; hänen sydämensä oli liian täynnä, jotta hän olisi saanut mitään sanoiksi. Mahbub ehkäisi hänet ja syleili häntä.

— Poikani, haastoi hän, — tarvittaisiinko sanoja meidän kesken? Mutta eikö tuo pieni ampuma-ase ole ihastuttava? Kaikki kuusi panosta tulevat kädenkäänteessä ulos. Sitä säilytetään povessa aivan lähinnä ihoa, jotta se niin sanoakseni pysyy voiteessa. Älä milloinkaan pane sitä muualle. Ja jos Jumala tahtoo, ammut jonakuna päivänä sillä miehen.

— *Hai mai!* sanoi Kim alakuloisesti. — Jos sahib surmaa miehen, hirtetään hänet vankilassa.

— Se on totta, mutta jo askeleenkin päässä rajan toisella puolen ovat ihmiset viisaampia. Pane se talteen, mutta täytyy se ensiksi. Mitäpä hyötyä olisi syöttämättömästä pyssystä?

— Kun menen takaisin madrissahiin, minun täytyy palauttaa se. Siellä ei sallita pitää ampuma-aseita. Säilytätkö sinä sitä minulle?

— Poikani, minua kylläännyttää madrissah, jossa käytetään parhaat vuodet sellaisen opettamiseen, mitä oppii vain elämässä. Sahibien hupsuudella ei ole pontta eikä perää. Mutta olkoon niinkin. Ehkäpä tuo kirjallinen selostuksesi vapauttaa sinut enemmästä orjuutuksesta, ja Jumala tietää, että me tarvitsemme yhä enemmän miehiä peliin.

He jatkoivat matkaansa suu tiukasti kiinni puristettuna lentohiekan varalta, suola-aron poikki Jodhporeen, missä Mahbub ja hänen solakka veljenpoikansa Habib-Ullah tekivät kauppvoja. Täältä Kim lähti sitten allapäin toisen luokan vaunussa Xavieriin eurooppalaisessa asussaan, joka oli käymässä liian ahtaaksi. Kolme viikkoa myöhemmin eversti Creighton, katsellessaan ja ylistellessään tiibetiläisiä tikareita Lurganin myymälässä, tapasi Mahbub Alin, joka kävi hänen kimppuunsa aivan kapinallisena; vieläpä Lurgan sahib oli hänellä varaväkenä.

— Poni on jo kasvatettu täysin valmiiksi, suistettu ja taltutettu, sahib. Tästä alkaen se joka päivä menettää vikkelyyttänsä, jos sitä pidetään tiukalla. Päästäkää ohjakset kaulalle ja antakaa mennä, sanoi hevossaupias. — Me tarvitsemme häntä.

— Mutta hän on niin nuori, Mahbub, vasta kuudentoista ... eikö olekin?

— Kun minä olin viisitoistavuotias, olin ampunut ensimmäisen mieheni ja saanut ensimmäisen poikani, sahib.

— Te vanha parantumaton pakana! — Creighton kääntyi Lurganin puoleen. Tämän musta parta nyökäytti myöntävästi afgaanilaisen punaisen parran heiluntaan.

— *Minä* olisin jo kauan aikaa sitten käyttänyt häntä, sanoi Lurgan. — Kuta nuorempi, sen parempi. Sentähden panenkin tavallisesti jonkun lapsen vartioimaan arvokkaimpia jalokiviäni. Te lähetitte hänet minulle koeteltavaksi. Koettelin häntä joka tavalla, hän on ainoa poika, jota en ole voinut saada näkemään.

— Kristallissako vai musteastiassa? — kysyi Mahbub.

— Ei. Käteni vaikutuksen alaisena, niinkuin kerroin. Sellaista ei ole milloinkaan ennen tapahtunut. Se merkitsee, että hän on kyllin voimakas saadakseen kenet hyvänsä tekemään mitä hän tahtoo, vaikka te ehkä pidätte tätä turhana juttuna, eversti Creighton. Ja tämä tapahtui jo kolme vuotta sitten. Senjälkeen olen opettanut hänelle koko joukon lisää. Minusta te nyt tuhlaatte pojan aikaa.

— Hm! Ehkä olette oikeassa. Mutta kuten tiedätte, nykyään ei ole kartoitustyötä antaa hänelle.

— Laskekaa hänet liikkumaan vapaasti, keskeytti Mahbub. — Eihän kukaan säilytä varsalle aluksi raskaita kuormia.

Antakaa hänen seurata karavaaneja, niinkuin valkoiset kameelivarsamme ... onnen kaupalla. Ottaisin hänet itse, mutta...

— Meillä on etelässä pieni tehtävä, jossa hän saattaisi olla parhaiten hyödyksi, sanoi Lurgan omituisen säyseästi, katsellen alaspäin.

— Se on E 23:n huostassa, virkahti Creighton nopeasti. — Hänen ei sovi sinne lähteä. Sitäpaitsi hän ei osaa puhua turkia.

— Selittäkää hänelle vain niiden kirjeiden muoto ja haju, joita tahdomme, niin hän tuo ne, — väitti Lurgan.

— Ei. Siihen tarvitaan mies, — päätti Creighton.

Kysymyksessä oli kiperä juttu: vakuuttamaton, ärsyttävä kirjeenvaihto, toisella puolen henkilö, joka piti itseänsä koko maailman korkeimpana auktoriteettina kaikissa muhamettilaista uskontoa koskevissa asioissa, ja toisella puolen erään kuninkaallisen suvun nuori jäsen, joka oli joutunut syytteeseen naisten ryöstämisestä brittiläisellä alueella. Muhamettilainen arkkipiispa oli ollut mahtipontinen ja röyhkeä, ja nuori prinssi oli vain nyrpeä etuoikeuksiensa supistamisesta, mutta mitään syytä ei ollut hänen jatkaa kirjeenvaihtoa, joka minä päivänä hyvänsä voisi toimittaa hänet vaikeuksiin. Yksi kirje olikin saatu siepatuksi, mutta sen ottaja oli myöhemmin löydetty kuolleena tiepuolesta, arabialaisen kauppiaan asussa, kuten E 23, joka jatkoi työtä, oli ilmoittanut.

Nämä seikat ja eräät muut, joita ei käy ilmaiseminen, saivat sekä Mahbubin että Creightonin pudistamaan päätänsä.

— Antakaa hänen matkustella punaisen laamansa seurassa, esitti hevossaupias ilmeisesti vastahakoisena. — Hän pitää tuosta vanhasta miehestä, ja hän voi oppia ainakin käyttämään rukousnauhaa välimatkoja mitatessaan.

— Olen ollut hiukan tekemisissä vanhuksen kanssa ... kirjeellisesti, sanoi eversti Creighton hymyillen itseksensä. — Minne hän matkustelee?

— Sinne tänne pitkin maata, kuten jo kolmen vuoden kuluessa. Hän etsii parantavaa virtaa. Jumalan kirous kaikille ... Mahbub malttoi mielensä. — Asuntoansa hän lepoaikoinaan pitää Tirthankerin tempelissä tai Buddh-Gayassa. Väliin hän pistäytyi madrissahissa tapaamassa poikaa, niinkuin tiedämme, koska poikaa on pari kolme kertaa rangaistu siitä. Hän on kaistapäätä, mutta silti rauhallinen mies. Olen tavannut hänet joskus. Myös babu on ollut tekemisissä hänen kanssaan. Olemme pitäneet silmällä häntä kolme vuotta. Punaiset laamat ovat siksi harvinaisia Intiassa, että heidän jälkiänsä voi seurata.

— Babut ovat merkillisiä, sanoi Lurgan mietteissään.

— Tiedättekö, mitä Hurree babu todenperään tahtoo. Hän haluaa päästä jäseneksi Kuninkaalliseen Tiedeseuraan kansatieteellisten tutkimustensa perusteella. Minä kerroin hänelle laamasta kaikki, mitä olin Mahbubilta ja pojalta kuullut, ja arvatkaas, Hurree babu lähti silloin Benaresiin, varmaankin omalla kustannuksellaan.

— Sitä en luule, sanoi Creighton lyhyesti. Hänpä olikin maksanut Hurreen matkakustannukset, ollen utelias tietämään, mitä lajia miestä laama oikein oli.

— Ja hän on kääntynyt laaman puoleen useaan kertaan näiden muutaman vuoden kuluessa, saadakseen tietoja hänen uskonnostaan, henkitansseista, loitsuista ja taikatempuista. Pyhä neitsyt! Minä olisin voinut jo vuosia sitten selittää ne kaikki hänelle. Luulenpa Hurree babun käyvän liian vanhaksi meidän retkeilyihimme. Hän kokoilee mieluummin kaikenlaisia tietoja tavoista ja vanhoista käytännöistä. Niin, hän tahtoo päästä Tiedeseuran jäseneksi.

— Hurree luulee pojasta hyvää, eikö niin?

— Kyllä tosiaankin ... me vietimme useita hauskoja iltoja täällä yhdessä ... mutta luullakseni olisi hyödytöntä antaa hänen olla Hurreen mukana kansatieteellisessä osastossa.

— Eipä niinkään, kun on kysymyksessä ensimmäisten kokemusten hankkiminen. Mitä pitäisitte siitä, Mahbub? Antaa pojan aluksi seurata laamaa kuusi kuukautta. Sen perästä voimme nähdä. Hän saavuttaa kokemusta.

— Hänellä on jo sitä, niinkuin kalalla vedestä, jossa se ui. Mutta joka tapauksessa on hyvä vapauttaa hänet koulusta.

— Olkoon sitten niin, sanoi Creighton, puolittain itsekseen. — Menkään laaman seurassa, ja jos Hurree babu huolii pitää heitä silmällä, sitä parempi. Hän ei saata poikaa mihinkään vaaraan, niinkuin Mahbub tekisi. Huvittavaa tuo hänen pyrkimyksensä Tiedeseuraan. Mutta onhan se inhimillistä. Hän on kuitenkin pätevin kansatieteellisellä puolella, juuri tuo Hurree.

Creightonia ei olisi rahalla enempää kuin ylennyksilläkään saatu luopumaan työstänsä Intian tutkimuskunnassa; mutta syvällä hänenkin sydämessään oli kunnianhimo saada kirjoittaa *F. R. S.* [*Fellow of the Royal Society*, Kuninkaallisen Tiedeseuran Jäsen] nimensä perään. Eräänlaisia kunnia-arvoja hän tiesi hankittavan taitavalla koukuttelullakin ja ystävien avulla, mutta hänen käsittääkseen ei mikään muu kuin työ, suunnatonta ja pätevää uurastusta osoittava sarja tutkielmia, voinut avata pääsyä Tiedeseuraan, jota hän oli jo vuosikausia pommitellut aasialaisia uskonnollisia menoja ja tuntemattomia tapoja koskettelevilla kirjoitelmilla. Yhdeksän miestä kymmenestä olisi karttanut Tiedeakatemian kokouksia niiden äärimmäisen ikävyyden vuoksi, mutta Creighton oli juuri kymmenes, ja silloin tällöin hän sielussaan kaipasi päästä noihin tungoksen täyttämiin suojiin Lontoossa, missä hopeahapsiset kaljupäät herrasmiehet, jotka eivät lainkaan tunne armeijan oloja, harrastavat spektroskooppisia kokeita, tutkivat jäätyneiden tundrain alemmaa kasvullisuutta, sähkökoneita nopeuden mittaamista varten ja laitteita, joilla naarasmoskiiton vasen silmä voitaisiin leikata muutaman tuhannesosan millimetrin levyiksi. Oikeastaan olisi tietysti Kuninkaallisen Maantieteellisen Seuran pitänyt enemmän viehättää häntä, mutta aikuiset ovat yhtä oikullisia kuin lapsetkin lelujensa valinnassa. Niinpä siis Creighton hymyili ja tunsu vielä enemmän myötätuntoisuutta Hurree babua kohtaan heidän yhteisen mielitekonsa vuoksi.

Hän laski kädestään tikarin ja katsahti Mahbubiin.

— Kuinka pian voimme saada varsan sieltä tallista? Kysyi hevoskauppias, tutkien hänen katsettaan.

— Hm. Jos annan määräyksen hänen päästämisestänsä nyt, niin mihin luulette hänen ryhtyvän? En ole milloinkaan ennen ollut mukana tällaisen opettamisessa.

— Hän tulee minun luokseni, vastasi Mahbub empimättä. — Lurgan sahib ja minä varustamme hänet matkalle.

— No, olkoon menneeksi. Kuusi kuukautta hän saa kulkea missä haluaa; mutta kuka vastaa hänestä?

Lurgan kallisti hieman päätänsä. — Ei hän mitään kielittele, jos sitä pelkääte, eversti Creighton.

— Hän on joka tapauksessa vain poika.

— Niinpä kyllä. Mutta ensiksikään hänellä ei ole mitään kertomista, ja toiseksi hän tietää, mitä seurauksia siitä olisi. Sitäpaitsi hän pitää kovasti Mahbubista ja kai vähän minustakin.

— Saako hän palkkaa? kysyi aina käytännöllinen hevoskauppias.

— Vain mitä ylläpitoon tarvitaan. Kaksikymmentä rupeeta kuussa.

Salatutkimusviraston etuja on, että sen tilijärjestelmä ei ole kiusallinen. Miehistö on tosin huonopalkkaista, mutta varoja hoitavat vain muutamat esimiehet, jotka eivät vaadi kovinkaan yksityiskohtaisia laskuja. Mahbubin silmät välähtivät melkein kuin jonkun ahneen sikhin. Vieläpä Lurganinkin ilmeettömät kasvopiirteet saivat eloisuutta. Hän ajatteli vastaisia vuosia, jolloin Kim olisi jo vakinaisesti otettu suureen tehtävään, jota jatkaa yötä päivää kautta koko Intian. Hän ymmärsi itselleenkin tulevan muutamien valittujen puolelta kunniaa ja mainetta tämän oppilaansa vuoksi. Lurgan sahib oli tehnyt E 23:n siksi, mikä hän nyt oli — villiintyneestä, nenäkkäästä, valehtelevasta luoteisen maakunnan pikku miehestä.

Mutta näiden mestarien ilo oli heikkoa ja valjua verrattuna Kimin riemastukseen, kun Xavierin johtaja vei hänet syrjään ja ilmoitti, että eversti Creighton oli lähettänyt häntä kutsumaan.

— Mikäli olen ymmärtänyt, O'Hara, on hän hankkinut sinulle paikan apulaisketjumiehenä kanavavirastossa: se on sinun matematiikanopintojesi ansiota. Se on suuri onni sinulle, sillä oletan

vasta seitsentoistavuotias. Mutta käsität kai, ettet pääse vakinaiseksi, ennenkuin olet suorittanut syystutkinnot. Etpä siis saa luulla joutuvasi vain huvittelemaan etkä liioin voi odottaa, että onnesi on jo taattu. Edessäsi on vielä paljon kovaa työtä. Sitten vasta, kun pääset vakinaiseksi, voit kohota niin, että pääset neljäänsataanviiteenkymmeneen kuukaudessa.

Johtaja antoi hänelle sen jälkeen hyviä neuvoja käytökseen, esiintymiseen ja tapoihin nähden. Ja Kimin toverit, joista osa oli vanhempiakin, puhuivat, niinkuin ainoastaan Intiassa puhutaan, suosikeista ja vehkeilyistä. Vieläpä vihjaili nuori Cazalet, jonka isä oli eläkkeellä oleva virkamies Chunarissa, sinnepäin, että eversti Creightonin huolenpito oli suoranaista isällisyyttä. Mutta Kim ei edes vastannut, saattikka suuttunut. Hän oli vaipunut ajattelemaan edessä olevaa hauskuutta ja edellisenä päivänä saapunutta Mahbubin kirjettä, joka oli sievästi kyhätty englanninkielellä, ja siinä häntä kutsuttiin ehtoopäiväksi taloon, jonka pelkkä nimi olisi saanut koulunjohtajan tukan nousemaan pystyyn...

Kim sanoi Mahbubille Lucknowin rautatieasemalla sinä iltana: — Pelkäsin viimeiseen asti, että katto putoaisi päähäni ja pettäisi minut sittenkin. Onko nyt tosiaankin kaikki lopussa, isäseni?

Mahbub näpsäytti sormiansa osoittaakseen sen loppumisen perinpohjaisuuden, ja hänen silmänsä hehkuivat kuin kekäleet.

— No missä on sitten pistooli, että saan sen mukaani?

— Maltahan toki! Puoli vuotta saat juoksennella ilman liekanuoraa. Sen myönnytyksen sain Creighton sahibilta. Kaksikymmentä rupeeta kuussa. Vanha punahattu tietää sinun tulevan.

— Minä maksan sinulle *dustoorien* (välityspalkkion) palkastani kolmen kuukauden ajalta, sanoi Kim vakavasti.

— Niin, kaksi rupeeta kuussa. Mutta ensiksi täytyy minun päästä näistä. — Hän näytti valkoisia palttinahousujaan ja kiskoi kaulustaan. — Olen ottanut mukaani mitä tarvitsen tiellä. Matka-arkkuni on lähetetty Lurgan sahibille.

— Joka lähettää tervehdyksensä sinulle ... sahib.

— Lurgan sahib on hyvin taitava mies. Mutta mitä sinä nyt itse teet?

— Lähdän taas pohjoiseen suuren pelin asioissa. Mitäpä muutakaan tekisin? Onko aikomuksesi vieläkin seurata vanhaa punahattua?

— Älä unohda, että hän on tehnyt minut siksi, mikä olen — vaikkakaan hän ei sitä tiennyt. Jok'ikisenä vuonna hän lähetti opintorahat.

— Olisin minäkin sen tehnyt ... jos se olisi paksuun kallooni pälkähtänyt, mutisi Mahbub. — Tulehan mukaan. Lamput ovat jo sytytetty, niin ettei kukaan pane sinua merkille basaarissa. Lähdemme Huneefan taloon.

Sinne mennessä antoi Mahbub hänelle jotenkin samanlaisia neuvoja kuin Lemuelin äiti pojalleen. Ja, mikä vielä merkillisempää, Mahbub selitti painokkaimmin, kuinka Huneefa ja hänen kaltaisensa saattoivat turmioon kuninkaitakin.

— Ja muistanpa, lisäsi hän ilkeästi, — erään, joka sanoi: "Luota käärmeeseen enemmän kuin porttoon ja porttoonkin enemmän kuin pathanilaiseen, Mahbub Ali." No niin, se kyllä pitää paikkansa, paitsi pathanilaisten suhteen, joista minä olen yksi. Erittäinkin tässä suuressa pelissä, sillä juuri naisten kautta kaikki suunnitelmat menevät myttyyn, ja me saatamme aamunkoitteessa virua kurkku poikki leikattuna. Siten kävi eräälle... Hän kertoi jutun yksityiskohtaisesti.

— No miksi sitten...?

Kim pysähtyi epäsiistin porraskäytävän alapäässä, josta astuimet johtivat pimeään lämpimään yläkertaan Azim Ullahin tupakkamyymälän takaisessa talossa. Ne, jotka sen tuntevat, nimittävät sitä Lintuhäkiksi, niin täynnä se on kuiskutuksia ja vihellyksiä ja liveryksiä.

Huone likaisine istumapatjoineen ja puoleksi poltettuine vesipiippuineen tuoksui kitkerältä tupakan savulta. Yhdessä nurkassa loikoili kookas muodoton nainen, yllään vihertävä harsoasu ja yltyleensä koristeltuna raskailla kotimaisilla helyillä ... otsa, nenä, ranteet, käsivarret, vyötärö ja nilkat. Hänen kääntyessään ne kalisivat kuin olisi metalliastioita pidelty. Laiha kissa naukui nälkäisenä parvekkeella ikkunan takana. Kim pysähtyi aivan hämillään oviverhojen luo.

— Tämäkö on se uusi aines, Mahbub? kysyi Huneefa laiskasti, tuskin vaivautuen ottamaan piipunvartta suustaan. — Oh, Buktanoos (useimpien lajinsa edustajien tavoin hän käytti kirosanoihinsa

arabialaisten djinn-kummitusten nimiä), oh, Buktanoos, hän on varsin hyvännäköinen.

— Tämä kuuluu hevoskauppaan, selitti Mahbub Kimille, joka nauroi.

— Olen kuullut tuota puhetta jo pienestä pitäen, vastasi hän istuen lattialle lampun ääreen. — Mihin se johtaa?

— Varjelukseen. Me muutamme väriäsi tänä iltana. Katon alla nukkuminen on vaalistanut sinut kuin manteliksi. Mutta Huneefa tietää maalin, joka pysyy eikä vain pariksi päiväksi tepsii. Sitäpaitsi vahvistamme sinua muutenkin taipaleen mahdollisuuksien varalta. Se on *minun* lahjani sinulle, poikani. Pane kaikki metalliesineet hallustasi tähän. Varusta kaikki valmiiksi, Huneefa.

Kim veti esiin kompassinsa, värilaatikkonsa ja vasta täytetyn lääkerasiansa. Ne olivat kaikki olleet mukana hänen matkoillaan, ja poikien tavoin hän piti niitä suunnattomassa arvossa.

Nainen kohottautui hitaasti ja haroi käsillä eteensä. Silloin Kim näki, että hän oli sokea. — Niinpä kyllä, mutisi nainen; — pathanilainen puhuu totta, minun maalini ei lähde viikossa eikä kuukaudessakaan, ja ne, joita minä suojelen, ovat hyvässä turvassa.

— Kun joutuu olemaan yksinään ja kaukana, ei olisi hyvä käydä äkkiä täpläiseksi ja pitaaliseksi, sanoi Mahbub. — Ollessasi minun mukana saatoin pitää sinua silmällä. Sitäpaitsi pathanilainen on vaaleaihoinen. Riisuuduhan vyötäröä myöten ja katso, kuinka olet vaalentunut.

Huneefa haparoi tietänsä takaisin sisemmästä huoneesta. — Älä pidä väliä, hän ei voi nähdä, sanoi Mahbub, ottaen maalikupin naisen sormuskoristeisesta kädestä.

Maaliaine oli sinistä ja liimamaista. Kim koetti sitä käsiselkäänsä pumpulitukolla, mutta Huneefa kuuli liikkeen.

— Ei, ei, huusi hän, — siten ei sitä tehdä, vaan pitää noudattaa tarpeellisia menoja. Värittäminen on siinä vähemmän tärkeätä. Minä annan sinulle täyden matkavarjeluksen.

— *Jadoo* (taikuuttako)? sanoi Kim vähän hätkähtäen. Hän ei pitänyt noista valkoisista näkemättömistä silmistä. Mahbub painoi hänet kädellään kumarruksiin, niin että hänen kasvonsa tulivat tuuman päähän lattiasta.

— Ole hiljaa. Sinulle ei tapahdu mitään pahaa, poikani. Minä olen sinun turvaajasi.

Kim ei voinut nähdä mitä nainen toimitteli, mutta hän kuuli tämän helyjen kalinaa monen minuutin ajan. Tulitikku syttyi pimeässä, ja hän kuuli suitsutusaineen tutun sihinän ja rätinän. Pian täytyikin huone paksulla hyvänhajuksella, vaikka huumaavalla savulla. Yltyvässä huumaannuksessa hän kuuli samalla mainittavan paholaisten nimiä: Zulbazanin, Eblisin pojan, joka asustaa basaareissa ja *paraoissa*, aiheuttaen kaikkinaista äkillistä syntisyyden hillittömyyttä levähdyspaikoissa maantien varsilla; Dulhanin, joka näkymättömänä leijuu moskeijain lähetyvillä häiriten oikeauskoisten rukouksia, ja Musbootin, joka on valheitten ja pakokauhun herra. Huneefa milloin kuiskutteli hänen korvaansa, milloin taas tuntui puhuvan hyvin etäältä ja kosketteli häntä inhottavan pehmeillä sormillaan, mutta Mahbub ei siirtänyt kättänsä hänen niskastaan, ennenkuin poika huoahdaen vaipui tainnoksiin.

— Allah, kylläpä hän taisteli vastaan! Emme olisi ensinkään onnistuneet ilman huumausainetta. Se on kaiketi hänen valkoisen verensä ansiota, sanoi Mahbub äreänä. — Jatka loitsujasi, varusta hänet täydellä varjeluksella.

— "Sinä joka kuulet! Sinä joka kuulet korvilla, ole läsnä! Kuuntele, oi kuulija!" — Huneefa päästi valittavan äänen, ja hänen sokeat silmänsä kääntyivät länteen päin. Pimeä huone kajahteli voihkaisuista ja ähkäyksistä.

Ulommalla parvekkeella kohotti kookas olento pyöreätä päätänsä ja yski levottomasti.

— Älkää keskeyttäkö tämän vatsaansa puhuvan henkien manaajan, ystäväni, — sanoi ääni englanniksi. — Arvaan sen olla sangen häiriöinen teille, mutta ei mikään valistunut katselija helpolla anna sen säikäyttää itseänsä.

— "... Minä asetan juonen heidän tuhoon! Oi, profeetta, ole kärsivällinen uskomattomia kohtaan. Jätä heidät rauhaan joksikin aikaa!" Huneefan pohjoiseen kääntyneet kasvot kouristuivat kauheasti, ja tuntui kuin katosta päin olisi kuulunut ääniä vastaukseksi hänelle.

Hurree babu kiintyi taas muistiinpanokirjaansa, pitäen sitä ikkunalaudalla, mutta hänen kätensä vapisivat. Huneefa, joka oli jonkinlaisessa huumausaineiden vaikuttamassa hurmiotilassa, heilutteli itseään edestakaisin istuessaan liikkumattoman Kimin vieressä ja manasi muinaisen loitsujärjestyksen

mukaisesti kaikkia pahoja henkiä, velvoittaen ne karttamaan poikaa kaikissa hänen toimissaan.

— "Hänellä on salattujen asiain avaimet! Kukaan muu paitsi Hän ei tiedä niitä. Hän tuntee kaikki sekä kuivalla maalla että meressä!" Jälleen kuuluivat salaperäiset vinkuvat vastaukset.

— Minä ... minä otaksun, ettei tässä olene mitään pahoin vaikuttavaa? sanoi babu katsellen Huneefan kaulajänteiden kouristumista tämän puhuessa hurmoksissaan. — Eihän ... eihän ole mahdollinen, että hän on tappanut pojan? Siinä tapauksessa minä itseni kiellän tulla todistajana oikeudessa... Minkä luuletetun paholaisen nimen hän viimeksi mainitsi?

— Babujin, vastasi Mahbub kansanmurteella. — Minä en välitä Intian pahoista hengistä, mutta Eblisin pojat ovat kerrassaan toista, ja olivatpa ne *jumalee* (suopeita) tai *jullalee* (kauhistavia), niin kafiireja ne eivät rakasta.

— Te siis ajattelette parasta minun mennä? virkahti Hurree babu puolittain kohoten. — Ne luonnollisesti olevat aineensa menettäneet ilmiöt. Spencer sanoo...

Huneefan hurmostila vaihtui kouristuksiin, kuten aina käy, ja vaahtoa valahti hänen huulilleen. Hän makasi liikkumattomana ja nääntyneenä Kimin vieressä, ja kummalliset äänet olivat vaienneet.

— Wah, se työ on tehty! Tulkoon se hyödyksi pojalle, ja Huneefa onkin tosiaan mestari loitsuissa. Auttakaa minua siirtämään hänet syrjään, babu. Älkää pelätkö.

— Kuinka minä pelkäisin jotakin ehdottomuudella ei-olevaa? sanoi Hurree babu kiusallisten väristysten vallassa. — On hyvin tukalaa vielä tutista taikuudesta, jota halveksien vain tutkii ... koota kansatieteellisiä aineksia Kuninkaalliselle Tiedeseuralle ja samalla kuitenkin vilkkaasti uskoa kaikkiin pimeyden voimiin.

Mahbub hykähteli. Hän oli ollut Hurreen seurassa ennemminkin.

— Ihomaalaus on suoritettava loppuun, sanoi hän. — Poika on nyt hyvässä varjeluksessa, jos ... jos vain ilmojen valtiailla on korvat kuullakseen. Minä olen *sufi* (vapaa-ajattelija), mutta kun pääsee sivulta naisen, oriin tai paholaisen ohi, niin miksi mennä taitse potkua houkuttelemaan? Laita hänet matkaan, babu, ja pidä huolta, ettei vanha punahattu vie häntä ulottuviltamme. Minun on palattava hevosteni luo.

— Hyvä on, sanoi Hurree babu. — Tällä hetkellä hän on kummallinen nähtävä.

* * * * *

Noin kolmannen kukonlaulun aikaan Kim heräsi ikäänkuin tuhat vuotta nukkuneena. Huneefa kuorsasi nurkassaan ankarasti, mutta Mahbub oli mennyt.

— Minä toivon, että sinä et ole säikyttänyt, virkkoi liukas ääni hänen vieressään. — Minä valvoin koko toimituksen, ja se erinomaiseen mielen kiinnitti kansatieteelliseltä kannalta. Se oli ensiluokkaista taikuutta.

— Huh! sanoi Kim tuntiessaan Hurree babun, joka hymyili maireasti.

— Ja myös minulla kunnia on tuoda Lurganilta sinun nykyisen pukusi. Minulla ei tapana ole virallisesti kuljettaa tämänlaatuista alempiarvoisilleni, mutta (hän hykähteli) sinun tapaus kirjoihin merkitty on poikkeukselliseksi. Toivon että Lurgan muistaa tämän minun ansiona.

Kim haukotteli ja venyttäysi. Tuntui hyvältä kääntelehtiä taas väljissä vaatteissa.

— Mitä tämä on? — Hän katseli uteliaana paksua kangasta, josta tuntui pohjoisten seutujen väkeviä tuoksuja.

— Sekö? Se on vain vaatimaton laaman oppilaan puku. Täydellinen joka suhteessa, sanoi Hurree babu, lyllertäen parvekkeelle puhdistamaan hampaitaan. — Minä sitä mieltä olen, että sinun vanha ystävä ei ole oikea laama, vaan johonkin lahkoon kuuluu. Olen kirjoittanut näitä asioita *Asiatic Quarterly Review* -aikakauskirjalle, mutta julistaneet lehdessään eivät ole. Minusta kummallista on, että vanha mies ei ole lainkaan uskonnollinen. Hän ei vähääkään turhaan tunnollinen ole.

— Tunnetteko hänet?

Hurree babu kohotti kättänsä merkiksi, että hän suoritti niitä toimituksia, joita hyvin kasvatettu bengalilainen aina noudattaa hampaitansa puhdistessaan. Sitten hän äänsi englanniksi jonkin deistisen lauselman ja sulloi suunsa täyteen panjuurta ja beteliä.

— Hoo, kyllä. Minä tavannut hänet monta kertoja Benaresissa ja myös Buddh-Gayassa, kun kysellä

häneltä tahdoin uskonnollisia asioita ja henkien palvelusta. Hän puhtaasti uskonnoton — kuten minä myös.

Huneefa liikahti unessaan, ja Hurree babu kiirehti hermostuneesti vaskisen suitsutusastian luo, joka oli aamuvalossa aivan mustana, hieroi kokoontunutta lampunnokea sormeensa ja pyyhki sitä poikittain kasvojensa yli.

— Kuka on kuollut talossa? kysyi Kim kansankielellä.

— Ei kukaan. Mutta tuo noita voi katsoa pahalla silmällä, vastasi babu.

— Mitä aiot nyt tehdä?

— Laitan sinut matkalle Benaresiin, jos sinne matkustat, ja selitän sinulle, mitä meikäläisten tietää pitää.

— Sinne aion. Mihän aikaan juna lähtee? — Kim nousi ja katseli ympärilleen autiossa huoneessa ja Huneefan vahankeltaisiin kasvoihin aamuauringon ensimmäisten säteitten hiipiessä lattian yli. — Onko tuolle noidalle maksettava tästä?

— Ei. Hän on loitsuillansa varustanut sinut kaikkia paholaisia ja vaaroja vastaan — omien paholaistensa nimessä. Mahbub tahtoi niin. — Sitten jatkaen englanninkielellä: — Mahbub sangen vanhanaikainen on antautua sentapaiseen taikauskaisuuteen, *minun* mielestä. Sehän olee kaikki vatsasta puhuminen. Mahajuttelu ... eikö niin?

Kim näpsäytti vaistomaisesti sormiansa väistääkseen kaiken mahdollisen pahan, mitä Huneefan toimituksiin oli saattanut sekaantua, vaikka Mahbub ei tietenkään ollut mitään pahaa aavistellut, ja Hurree hykähteli taaskin. Mutta mennessään huoneen toiselle puolelle hän huolellisesti vältti koskettamasta Huneefan kyyristelevään varjoon, joka kuvastui lattiaan. Noidat voivat oikeana hetkenään tarttua ihmisielua kantapäistä, jos vain tulee astahtaneeksi varjon alalle.

— Sinun nyt pitää tarkoin kuulla, virkkoi babu heidän päästyään ulkoilmaan. — Näihin loitsumenoihin, joita tehty on, kuuluu myös meikäläisille sangen tehoisa amuletti. Jos sinä tunnustelet kaulassasi, sinä pienen hopeisen, sangen huokean amuletin löydät. Se kuuluu *meille*. Ymmärrätkö?

— Kyllä, *hazva-dilli* (sydänten vahvistaja), sanoi Kim, tunnustellen kaulaansa.

— Huneefa ne valmistaa kaksi rupeeta kaksi annaa hintaa, käyttäen kaikenlaiset manaukset. Ne ovat aivan tavalliset, paitsi että ne osaksi mustaa emalja olevat ja sisässä paperia täynnä paikallisten pyhimyksien nimejä ja sentapaista. Se olee Huneefan tehtävä, ymmärrät? Huneefa valmistaa ne vain *meille*, mutta paremmin varmuudeksi me niihin pieni turkoosi pistämme, jotka herra Lurgan antaa. Minä olen kaikki tämä keksinyt. Se ei tietenkään virallinen ole, mutta alempiarvoisten se on mukavaa. Eversti Creighton hän ei tiedä siitä. Hän olee eurooppalainen. Turkoosi pannaan paperin sisässä... Niin, tästä tie asemalle menee... Sinä kai nyt laaman seuraat ja ehkäpä jonakina päivänä tulet minun kanssa tai Mahbubin kanssa. Oletaan että sattuisimme johonkin oikeen vaikeaan paikkaan joutumaan. Minä arka mies, sangen arka, mutta sanon sinulle, olen sangen tiukassa paikassa ollut useampia kertaa kuin hiuksia päässä minulla. Silloin sanoa pitää: "Minä olen loitsun poika." Hyvä silloin.

— En oikein ymmärrä. Emme saa muiden kuullen puhua täällä englanninkieltä.

— Ei sillä väli. Minä olen vain babu, joka englannin taitoa sinulle näytän. Kaikki me babut englantia puhumme opin näyttämiseen, haastoi Hurree heilauttaen rennosti olkahuiviansa. — Niinkuin minä sanoa olin, 'Loitsun poika' merkitsee, että sinä saatat jäsen olla *Sat Bhai*- eli seitsemän veljen seuraan. Luuletaan yleisesti, että se olee hajotettu veljeskunta, mutta minä olen tehnyt muistiinpanot osoittamaan, että se vielä olee olemassa. Näe sinä, se olee kaikki minun keksintö. Sat Bhaissa olee monta jäsenet, ja ehkä ne, jotka sinun kurkkua leikkaa aikovat, vähän miettivät sen ennen. Se aina kuitenkin hyödyllistä, viivytyks. Nämä hupsut alkuasukkaat, jos eivät liikaa kiihtyneet ole, aina pysähtyvät miestä tappamassa, joka sanoo että kuuluu jossakin järjestössä. Ymmärrätkö? Sanot vain, kun olet vaikeassa paikassa: "Minä olen Loitsun poika", ja silloin sinä saat — ehkä — niin — hengähtää. Mutta tätä käytät ei muulloin kuin äärimmäiseen tapaukseen tai alottamaan neuvottelu vieraan kanssa. Ymmärrätkö tämän kaikki? Sangen hyvä. Mutta luuleta sitten, että minä tai joku muu meidän osastosta tulee sinun luo aivan outona puettuna. Sinä et minua tuntisi yhtään, jos minä en itseni ilmais, lyön vedon. Jonakin päivänä näytän sen. Minä tulen jonakin Ladakhin kauppiana ... oh, millaisena miehenä vain ... ja sanon sinulle: "Sinä haluat ostaa kalliita kivejä?" Sinä vastaat: "Näytänkö minä sellaiselta, joka kalliita kivejä ostaa?" Sitten minä sanon: "Köyhällekin sopii ostaa turkoosi tai *tarkeean*."

— Sehän on *kichree* ... kasvispuuroa, tokaisi Kim.

— Tietenkin se olee se. Sinä sanot: "Näyttäkää minulle se *tarkeean*." Sitten minä vastaan: "Sen keittänyt nainen, ja ehkä se sinun kastille paha." Sitten sinä sanot: "Ei ole mitään kastia, kun lähdetään ... etsimään *tarkeean*." Sinä vähän pysähdyt niiden sanojen välissä: "lähdetään ... etsimään". Se olee koko salaisuus, se pieni pysähdys sanojen välissä.

Kim kertasi tämän koelauseen.

— Se aivan oikeen. Sitten minä näytän sinulle minun turkoosi, jos aikaa olee, ja silloin sinä tiedät, kuka minä olen, ja sitten me vaihdamme mielipiteet ja papereja ja muuta sellaista. Ja sillä tavoin olee jokaisen muun meidän kanssa. Me puhumme joskus turkoosista ja joskus *tarkeeanista*, mutta aina se pieni pysähdys niiden sanojen välissä. Se olee sangen helppoa. Ensiksi "Loitsun poika", jos sinä olet tiukassa paikassa. Ehkä se auttaa sinua — ehkä ei. Sitten se, mitä minä sinulle *tarkeeanista* kerroin, jos sinun pitää jonkun vieraan kanssa viralliset asiat toimittaa. Tietysti nykyään sinulle ei ole virallisia asioja. Sinä olet — hm — ylimäärän kokelas. Aivan erikoinen asema. Jos sinä olisit syntynyt aasialainen, sinä voisit heti vakinainen paikka saada, mutta tämä puolen vuoden loma on annettu vieraannuttaa sinun englantilaisuudesta, katso. Laama hän odottaa sinua, sillä minä puolivirallisesti olen ilmoittanut hänelle, että sinä suorittanut kaikki tutkinnot ja pian annetaan valtion virka. Ohhoo! Sinulla toimivalta jo olee, että jos tarvitaan sinua auttamaan Loitsun poikia, sinä muista sangen kovin yrittää. Nyt sanon hyvästi, rakas ystävä, ja toivotan sinä aina oikeen päin seistä pääset.

Hurree Babu vetäytyi vähän syrjään väentungoksessa Lucknowin asemalla ja — oli hävinnyt. Kim vetäisi syvään henkeensä ja ravisteli itseään vapautuksen tunteesta. Nikkelöidyn revolverinsa hän tunsitummanvärisen kauhtanansa povella ja amuletin kaulassaan: kerjuumalja, rukousnauha ja tikari olivat niinkään mukana (herra Lurgan ei ollut mitään unohtanut) sekä edelleen lääkerasia, maalikotelo, kompassi ja kulunut vanha rahansäilytysvyö, joka oli kirjailtu piikkisian harjaksia esittävillä kuvioilla ja jossa oli kuukauden palkka. Eivätpä kuninkaatkään voineet olla rikkaampia. Kim osti lehtiropeeseen asetettuja makeisia muutamalta hindukauppiaalta ja söi niitä iloisin hurmion vallassa, kunnes poliisi käski hänen poistua portailta.

XI

Tätä seurasi kuitenkin aivan luonnollinen vastavaikutus.

"Nyt olen yksin ... aivan yksin", ajatteli hän. "Koko Intiassa ei ole ketään niin yksinäistä kuin minä! Jos tänään kuolisin, niin kuka ilmoittaisi siitä — ja kelle? Jos elän ja Jumala on hyvä, niin päästäni luvataan palkinto, sillä minä olen Loitsun poikia — minä, Kim."

Ani harvat valkoihoiset saattavat aasialaisten tavoin pelkästään nimeänsä kertaamalla vaivuttaa mielensä jonkinlaisen huumauksen tilaan, täydesti keskittäen ajatuksensa minuutensa tarkasteluun. Vanhemmaksi tultua se kyky tavallisesti häviää, mutta silloin kun se on vielä jäljellä, se saattaa vallata ihmisen milloin hyvänsä.

"Kuka on Kim ... Kim ... Kim?"

Hän istahti tungoksen täyttämän odotushuoneen nurkkaan kätet ristikkäin sylissä ja silmäterät aivan supistuneina, unohtaen kaiken muun. Hän tunsit, että hän pienen hetken kuluttua, nyt jo aivan kohtsiiltään, saisi tämän suunnattoman arvoituksen ratkaistuksi; mutta samassa, kuten aina tapahtuu, hänen mielensä irtausi noista korkeuksista äkillisesti kuin haavoittunut lintu, ja sipaisten kädenselällä silmiään hän pudisti päätänsä.

Pitkätukkainen hindulainen *bairagi* (pyhä mies), joka oli juuri ostanut matkalipun, pysähtyi silloin hänen eteensä ja tuijotti häneen terävästi.

— Minäkin olen kadottanut sen, sanoi hän alakuloisesti. — Se on yksi Tielle johtavista porteista, mutta minulle se on ollut suljettuna monta vuotta.

— Mitä puhetta se on? kysyi Kim hämmästyen.

— Sinä ihmettelit hengessäsi, mitä sinun sielusi lieneekään. Kohtaus tuli äkkiä. Minä tunnen sen. Kuka tuntisi, jollen minä? Minne olet menossa?

— Kashiin päin (Benaresiin).

— Siellä ei ole jumalia. Minä olen niitä koetellut. Minä lähdän Prayagiin (Allahabadiin) jo viidennen kerran — etsien Valistuksen tietä. Mihin uskoon sinä kuulut?

— Minäkin olen etsiviä, vastasi Kim käyttäen yhtä laaman mielisanoista. — Vaikka (hän unohti hetkeksi pohjoiskoosien pukunsa) Allah yksin tietää mitä etsin.

Vanha mies pisti *bairagi*-kainalosauvansa olkakuoppaan ja istuutui punertavalle pantterintaljan palaselle, samalla kun Kim nousi kuullessaan Benaresiin menevän junan tulleen asemalle.

— Mene toivossa, pikku veli, sanoi vanhus. — Pitkä on tie sen Ainoan jalkojen juureen; mutta sinne me kaikki vaellamme.

Kim ei tämän jälkeen tuntenut itseänsä niin yksinäiseksi, ja ennenkuin hän oli täyteen ahdetussa vaunussa matkustanut kaksikymmentä mailia, huvitti hän jo naapureitansa kertomalla mitä ihmeellisimpiä juttuja omista ja mestarinsa loitsijalahjoista.

Benares näytti hänestä erittäin likaiselta kaupungilta, vaikka mieluista oli panna merkille, kuinka hänen pukuansa kunnioitettiin. Ainakin kolmasosa asujamistosta on aina rukoilemassa jotakin ryhmää monista miljoonista jumal'olennoista, ja senvuoksi siellä pidetään kunniaa jokaista lajia pyhää miestä. Kim opastettiin Tirthankerin temppeliin, joka sijaitti mailin verran kaupungin ulkopuolella lähellä Sarnathia. Oppaana oli hänen sattumalta kohtaamansa punjabilainen maamies, Jullundurista päin saapunut kamboo, joka turhaan oli huutanut jokaista kotipitäjäänsä jumalaa parantamaan pientä poikaansa ja tahtoi nyt koettaa Benaresia viimeisenä keinona.

— Sinä olet pohjoisesta? kysyi hän raivautuen väkijoukon läpi soukilla, inhottavasti haisevilla kaduilla jokseenkin niinkuin oma härkensä siellä kotona.

— Niin, tunnen hyvin Punjabin. Äitini oli *pahareen*, mutta isä oli kotoisin Amritsarista, Jandialan läheltä, sanoi Kim öljyten kerkeätä kieltänsä matkustelun tarpeiksi.

— Jandiala ... Jullundur? Ohoh! Sittenhän olemme ikäänkuin jollakin tavoin naapureita. — Mies nyökäytti hellästi päätään vaikertavalle lapselleen, joka oli hänen sylissään. — Ketä sinä palvelet?

— Muutamaa erittäin pyhää miestä Tirthankerin temppelissä.

— Kaikki ne ovat erittäin pyhiä ... ja erittäin ahnaita, sanoi mies katkerasti. — Minä olen käynyt kaikissa temppeleissä, niin että jalkani ovat aivan nahattomina, eikä lapseni ole tullut vähääkään paremmaksi. Ja äitikin on sairaana... Hys, hys, pieni raukka... Me vaihdoimme sen nimeä, kun kuume tuli, niin, ja puimme sen tytön vaatteisiin. Emme mitään jättäneet tekemättä, paitsi — tahdoin saada hänen äitinsä mukaan lähtiessäni Benaresiin — jotta Sakhi Sarwar Sultan auttaisi meitä parhaiten. Me tiedämme hänen armeliaisuutensa, mutta nämä alankomaan jumalat ovat meille vieraita.

Lapsi kääntyi maatessaan isän vahvoilla suonikkailla käsivarsilla ja katseli Kimiä väsynein silmin.

— Oliko kaikki aivan hyödytöntä? kysyi Kim vähän enemmän kiintyneenä heihin.

— Hyödytöntä kaikki, sanoi lapsukainen kuumeen tulehduttamin huulin.

— Jumalat ovat antaneet hänelle ainakin hyvän ymmärryksen, sanoi isä ylpeänä. — Ajatteleppa, että hän kuunteli niin tarkasti. Tuolla on sinun temppelisi. Minä olen köyhä mies, monet papit ovat minulta saaneet rahaa, mutta poika on toki minun poikani, ja jos joku lahja sinun mestarillesi voisi parantaa hänet... Minä en enää mitään ymmärrä.

Kim mietti vähän, ja ylpeys kutkutti hänen itserakkauttaan. Kolme vuotta aikaisemmin olisi hän oitis käyttänyt hyväkseen tilaisuutta ja mennyt matkoihinsa, sitä sen enempää ajattelematta; mutta nyt jo tuon vieraan osoittama kunnioitus muistutti häntä siitä, että hän oli mies. Sitäpaitsi hän itsekin oli jo pari kertaa saanut maistaa kuumetta ja kyllin kokenut tunteakseen nälkiintymisen vaikutukset, kun näki sellaisia.

— Kutsu hänet esille, niin minä annan sitoumuksen luovuttaakseni hänelle parhaimman härkäparin, jotta poikani paranisi.

Kim pysähtyi temppelin veistokoristeisen ulko-oven eteen. Valkoisiin puettu ajmirilainen rahamies, joka oli juuri päässyt koronkiskomissyneistään, kysyi häneltä, mitä hän tahtoi.

— Minä olen Teshoo laaman oppilas, pyhän bhotijalilaisen, joka on täällä sisällä. Hän on kutsunut minua. Minä odotan täällä. Ilmoita hänelle.

— Älä unohda lasta, huusi hätäinen maamies hänen olkansa yli, sitten ulvoen Punjabin murteella: — Oi pyhä, oi sinä siunatun oppilas, oi te kaikki maailman jumalat, katsokaa, kuinka murhe odottaa tällä

portilla! — Tuollainen huuto on niin tavallinen Benaresissa, etteivät ohikulkijat edes päätänsä kääntäneet.

Rahamies, joka oli nyt hyväntahtoisella mielellä koko ihmiskuntaa kohtaan, vei sanan pimeään temppeeliin, ja monta hidasta itämaalaista hetkeä kului, sillä laama nukkui kopissaan eikä yksikään pappi tahtonut häntä herättää. Kun hänen rukousnauhansa kalina jälleen rikkoi hiljaisuuden sisemmässä temppelepihassa, missä *arhatien* tyynet kuvapatsaat ovat, kuiskasi eräs koeveli hänelle: — Oppilaasi on ulkona. Silloin vanhus riensi ulos unohtaen rukouksensa lopun.

Tuskin oli kookas olento näyttäytynyt ovella, kun maamies juoksi hänen eteensä ja kohottaen lastansa huusi: — Katso tätä, pyhä mies, ja jos jumalat tahtovat, hän jää eloon ... hän jää eloon!... Hän pisti kätensä vyöhönsä ja veti esiin pienen hopearahan.

— Mikä nyt on?

Laama kääntyi Kimin puoleen. Hän puhui urdua nyt paljon selvemmin kuin ennen muinoin Zam-Zammah-kanuunan luona. Mutta onneton isä ei tahtonut sallia vielä mitään yksinpuhelua.

— Se ei ole muuta kuin kuumetta, sanoi Kim. — Lapsi ei ole kunnollisesti ruokittu.

— Se sairastuu kaikesta, mitä nauttii, eikä sen äiti ole täällä.

— Jos sallitaan, niin minä voin ehkä parantaa sen.

— Mitä! Onko sinusta parantaja tehty? Odotahan täällä, sanoi laama ja istuutui miehen viereen portaan alimmalle astuimelle, jolla välin Kim, pitäen heitä silmällä, varovasti avasi pienen betel-rasiansa. Hän oli uneksinut koulussa ollessaan, miten hän palaa laaman luokse sahibina, laskien leikkiä hänelle ennenkuin ilmaisee itsensä. Ne olivat oikein poikamaisia haaveita. Mutta tässä lääkkeiden etsinnässä, silloin tällöin pysähtyen otsa rypyssä miettimään ja loitsuja mutisemaan, oli paljon enemmän draamallisuutta. Hänellä oli kiniiniä lääkepulloissaan, samoin kuin tummanruskeita lihamehuputkia, hinduilta kielletystä häränlihasta keitettyjä, luultavasti, mutta se ei ollut *hänen* asiansa. Pienokainen ei tahtonut syödä, mutta se imeskelii ahnaasti mehuputkea ja sanoi pitävänsä sen suolaisesta mausta.

— Ota siis nämä kuusi, sanoi Kim antaessaan ne miehelle. — Kiitä jumalia ja keitä kolme niistä maidossa ja kolme vedessä. Kun lapsi on juonut maidon, anna sille tämä (se oli puoli kiniinipalleroa) ja verhoa hänet lämpimiin peitteisiin. Anna hänen sitten juoda toisista kolmesta keitetty vesiliemi ja sen jälkeen toinen puoli tästä valkoisesta pallerosta, kun se herää. Sillä välin se voi imeskellä tätä ruskeata lääkettä kotimatalla.

— Hyvät jumalat, mikä viisaus, sanoi kamboo, ottaen kerkeästi lääkkeit.

Siinäpä oli kaikki mitä Kim oli voinut muistaa siitä, kuinka häntä itseään lääkittiin erään syksyisen vilutautikohtauksen aikana — paitsi että loitsut lausuttiin hänen tehotakseen laamaan.

— Mene nyt! Tule jälleen aamulla.

— Mutta maksu? Maksu? sanoi mies ja suoristi voimakkaita hartioitaan. — Minun poikani on minun poikani. Kun hän nyt paranee, kuinka voin palata hänen äitinsä luokse ja sanoa ottaneeni apua matkan varrelta, antamatta edes herakulhollista vastalahjaksi?

— Ne ovat kaikki samanlaisia, nuo *jatit*, sanoi Kim lempeästi, — Muuan jat seisoi tunkiollansa ja näki kuninkaan norsujen menevän ohi. "Hoi, ajaja", kysyi hän, "mistä hinnasta myyt nuo pikku aasit?"

Jat purskahti kaikuvaan nauruun, koettaen sitä kuitenkin hillitä, laamalta anteeksi pyydellen. — Se on oman seutuni sananparsa, juuri niin siellä puhutaan. Semmoisia me kaikki jatit olemme. Minä palaan huomenna lapsen kanssa, ja tulkoon teille molemmille kodinjumalien siunaus; ne ovat hyviä pieniä jumalia... Nytpä, poju, tulemme jälleen terveiksi. Älä sylje sitä pois, pikku ruhtinaani! Sydämeni kuningas, älä sylje sitä pois, niin meistä tulee väkeviä miehiä, jo huomenna pystymme painimaan ja nuijaa heiluttamaan.

Mies meni matkoihinsa hyräillen ja mutisten. Laama kääntyi Kimin puoleen, ja hänen hellän vanhan sydämensä kaikki tunteet keskittyivät hänen pienten silmiensä katseeseen.

— Sairaiden parantaminen on ansiollisuuden hankkimista, mutta ensin tulee saada tietoa. Se oli viisaasti tehty, koko maailman ystävä.

— Sinä minulle olet viisautta antanut, pyhä mies, vastasi Kim, unohtaen äskeisen pikku leikintekonsa,

unohtaen Xavierin, unohtaen valkoisen syntyperänsä, vieläpä "suuren pelinkin" kumartuessaan muhamettilaiseen tapaan koskettamaan mestarinsa jalkoja jainilaisen temppelin tomussa. — Kaiken opetuksen olen saanut sinun ansiostasi. Sinun leipääsi olen syönyt kolme vuotta. Nyt ovat opintoni päättyneet. Olen vapautunut koulusta. Tulen luoksesi.

— Siinä minun palkintoni. Tule sisään, tule sisään! Ja onko kaikki hyvin?

He astuivat sisempään pihaan, jonne ehtoopäivän aurinko loi kultaisia säteitään.

— Seisohan, että saan nähdä. Kas niin! — Hän katseli tarkoin. — Et ole enää lapsi, vaan mies, kypsynyt viisaudessa, kulkien kuin lääkäri. Hyvin tein — hyvin tein jättäessäni sinut aseellisille miehille sinä mustana yönä. Muistatko ensimmäistä kohtaamistamme Zam-Zammahin luona?

— Kyllä, sanoi Kim — Muistatko sinä, kuinka hyppäsin rattailta ensimmäisenä päivänä ollessani menossa...

— Tiedon porteille? Totisesti. Entä sitä päivää, jolloin yhdessä söimme leivoksia Nucklaossa joen rannalla? Ah, ah! Monta kertaa olet kerjännyt minulle, mutta sinä päivänä minä kerjäsinkin sinulle.

— Olipa siihen pätevä syy, tuumi Kim. — Minä olin silloin Tiedon temppelissä oppilaana ja sahibiksi puettuna. Älä unohda, pyhä mies, jatkoi hän leikkillisesti, — että minä vieläkin olen sahib — sinun ansiostasi.

— Se on totta. Vieläpä korkeasti kunnioitettu sahib. Tule minun kammiooni, chela.

— Kuinka sinä minua niin korkeaksi arvostelet?

Laama hymyili. — Ensiksikin tuon ystävällisen papin lähettämistä kirjeistä, jonka tapasimme aseellisten miesten leirissä; mutta hän on nyt mennyt omaan maahansa, ja rahat lähetin viimeksi hänen veljellensä.

Eversti Creighton, joka oli ottanut huoltaakseen asioita maverickien mentyä Englantiin, oli laaman mielestä papin veli.

— Mutta minä en oikein ymmärrä sahibin kirjeitä, jatkoi laama. — Ne täytyi tulkita minulle. Senvuoksi valitsin varmemman keinon. Useasti, kun palasin matkoiltani tähän temppeliin, joka aina on ollut turvapaikkani, saapui tänne eräs mies etsimään valistusta, eräs Lehin mies, joka oli ollut, kuten hän sanoi, hindu, mutta väsynyt heidän jumaliinsa. — Näin sanoen laama viittasi arhat-jumaliin.

— Oliko hän lihava mies? kysyi Kim, vähän veitikka silmänurkassaan.

— Hyvin lihava. Mutta minä huomasin pian, että hänen mielensä oli kokonaan kääntynyt arvottomiin asioihin: pahlaisiin ja taikuuteen, ja hän tiedusteli, miten ja millä tavoin juomme teetä luostarissa ja miten luostarikokelaita kasvatamme. Hän oli täynnä kysymyksiä, mutta hän oli sinun ystäväsi. Hän selitti, että sinä olet kehittymässä tiedossa ja pääsemässä suureen kunniaan kirjamiehenä. Ja minähän huomaan, että sinä olet lääkäri.

— Niin, minä olen kyllä oppinut, silloin kun olen sahib, mutta sen kaiken jätän syrjään tullessani tänne sinun oppilaanasi. Olen päättänyt sahibeille määrätty vuoteni koulussa.

— Oltuasi ikäänkuin kokelas? sanoi laama nyökäyttäen päätänsä. — Oletko siis päättänyt koulunkäyntisi? Minä en haluaisi sinun jäävän keskeneräiseksi.

— Olen aivan vapaa sieltä. Aikanaan pääsen valtion palvelukseen, kirjuriksi.

— Etkä siis sotilaana. Se on hyvä.

— Mutta sitä ennen tulen vaeltamaan sinun mukanasi. Sitä varten tulin tänne. Kuka kerjää sinulle näinä aikoina? jatkoi hän nopeasti. Jääkuori oli ohut.

— Hyvin usein kerjään itse, mutta olen harvoin täällä, niinkuin tiedät, paitsi milloin tulen takaisin oppilastani tapaamaan. Olen matkannut Intian päästä päähän, jalkaisin ja junalla. Se on suuri ja ihmeellinen maa. Mutta täällä olen kuin omassa Bhotjalissani.

Hän katseli mielihyvällä pientä, siistiä suojaansa. Istuimena oli matala patja, jolle hän oli asettunut jalat ristissä niinkuin tiibetiläinen istuutuu mietiskelystänsä havahtuneena. Edessään hänellä oli teakpuinen matala pöytä, jolla oli vaskisia teeastioita. Yhdessä nurkassa oli pieni alttari, sekin leikatusta teakpuusta, ja se kannatteli istuvan Buddhan pronssista kuvaa, jonka edessä oli lamppu, suitsutusastia ja pari vaskimaljakkoa.

— Ihmeitten talon kuvien hoitaja saavutti ansiota antaessaan nuo minulle vuosi sitten, sanoi laama huomattessaan Kimin katseen. — Kun joutuu olemaan kaukana omasta maastansa, ovat sellaiset esineet hyviä muistoja, ja meidän on kunnioitettava Mestariamme, joka osoitti Tien. Katso! jatkoi hän viitaten kummalliseen värjätystä riisistä muodostettuun kasaan, jonka huippuna oli haaveellinen metallikoriste. — Ollessani oman luostarini esimiehenä, ennenkuin sain parempaa ymmärrystä, toimitin joka päivä tällaisen uhrin. Se on maailmankaikkeuden uhri Herrallemme. Me bhotijalaiset uhraamme koko maailman joka päivä tällä tavoin Korkeimmalle Laille; ja niin minä teen nytkin, vaikka tiedän, että Ylevin on kaiken tällaisen hyvittelyn yläpuolella. — Hän otti nuuskaa rasiastaan.

— Se on hyvin tehty, pyhä mies, mutisi Kim vaipuen mielellään patjojen varaan ja tuntien olevansa hyvin onnellinen, vaikka jotenkin väsynyt.

— Sittenhän minä myöskin piirustelen Olevaisuuden pyörän kuvia, naureskeli vanhus. — Kolme päivää käytän aina yhteen kuvioon. Siinä työssä olin, tai ehkäpä olin silmäni vähän ummistanut, kun tuotiin sana sinun tulostasi. On hyvä, että olet täällä. Minä näytän sinulle töitäni — en ylpeilläkseni, vaan jotta saisit oppia. Eivät sahibit omista *kaikkea* tämän maailman viisautta.

Hän veti pöydän alta esiin arkin outotuoksuista keltaista kiinalaista paperia ja siveltimiä sekä maalikakun. Selvin ja jyrkin piirtein hän oli muodostanut ison pyörän kuvan, jossa on kuusi puolaa, keskuksena sika, käärme ja kyyhkynen (tietämättömyys, viha ja himo) ja osastoina kaikki taivaat ja helvetit sekä ihmiselämän vaiheet. Sanotaan, että Bodhisat itse ensin sommitteli sen riisijyvistä tomuun, valaistakseen oppilaillensa ilmiöiden alkusyitä. Monien vuosisatojen vierieissä se on muodostunut mitä ihmeellisimmäksi kokonaisuudeksi, jossa on sadoittain pieniä kuvioita, ja näiden jokaisella piirroilla on oma merkityksensä. Harvat kykenevät tulkitsemaan tätä kuvavertausta; koko maailmassa ei ole kahtakaankymmentä, jotka osaavat taatusti piirustaa sen ulkomuistista, ja sellaisia, jotka osaavat sekä piirustaa että selittää sen, on vain kolme.

— Olen minäkin vähän oppinut piirtämään, sanoi Kim. — Mutta tämä on ihmeitten ihme.

— Minä olen piirustanut sitä vuosikautia, kertoi laama. — Oli aika, jolloin kykenin piirustamaan sen kahden lampunsytyttämän välillä. Opetan sinullekin tämän taidon — tarpeellisen valmistusajan perästä — ja selitän sinulle myös pyörän merkityksen.

— Lähdemme siis taipaleelle?

— Aloitamme jälleen etsintämme. Minä vain odotin sinua. Minulle sanottiin selväksi sadoissakin unissa, varsinkin eräässä, jonka näin ensimmäisenä yönä sen perästä kun Tiedon portit ensi kerran sulkeutuivat, että minä en milloinkaan löytäisi jokeani ilman sinua. Sen ohjauksen hylkäsin, niinkuin tiedät, uudelleen ja uudelleen, peläten että se oli harhanäkyä. Senpä vuoksi en tahtonut ottaa sinua mukaani Lucknowista sinä päivänä, jolloin söimme yhdessä leivoksia. En tahtonut ottaa sinua, ennenkuin aika oli täytetty ja otollinen. Vuoristosta alkaen mereen saakka ja jälleen sinne takaisin olen kulkenut, mutta turhaan. Sitten muistin Jataka-kertomuksista erään.

Hän kertoi Kimille tarinan norsusta, jolla oli rautakahle jalassa, niinkuin oli sen usein kertonut jainilaisille papeille.

— Enempää todistusta ei tarvita, päätti hän vakavasti. — Sinut lähetettiin avukseni. Kun sinut otettiin minulta, oli etsimiseni hyödytöntä. Sentähden nyt lähdemme uudelleen yhdessä, ja etsintämme on taattu.

— Minne lähdemme?

— Mitä sillä on väliä, koko maailman ystävä? Etsintämme on taattu. Jos on tarvis, niin virta puhkeaa esiin edessämme maasta. Minä saavutin ansiota lähettäessäni sinut Tiedon lähteille ja toimittaessani sinulle viisauden jalokiven. Sinä palasit, niinkuin nyt näen, Sakyamunin oppilaana, lääkärin, jonka alttareita on paljon Bhotijalissa. Se riittää minulle. Me olemme jälleen yhdessä, ja kaikki on niinkuin ennenkin — koko maailman ystävä — tähtien ystävä — chelani!

Sitten he puhuivat jokapäiväisistä asioista, mutta merkille pantava oli, ettei laama milloinkaan kysellyt Xavierissa-olon yksityiskohtia eikä liioin ollut udellut vähintäkään sahibien elämästä ja tavoista. Hänen mielensä oli kokonaan menneisyydessä, ja hän muisteli askel askeleelta heidän ensimmäistä ihmeellistä matkaansa, hykerrellen käsiään ja naureskellen, kunnes suvaitsi kyyristyä vanhuksen pikaiseen uneen.

Kim katseli viimeisen tomuisen sädejuovan häipymistä pihalta ja leikitteli aavetikarillaan ja rukousnauhallaan. Benaresin, maailman vanhimman kaupungin, yötä päivää jatkuva kohu kuului muurien ulkopuolelta kuin meren pauhina aallonmurtajaa vasten. Silloin tällöin astui joku pappi pihan poikki tuoden jotakin pikku uhria jumalainkuville ja lakaisi polun edestänsä, jottei vahingossakaan

surmaisi mitään elävää olentoa. Lampun valo tuikahti, ja samassa kuului rukouksen mutinaa. Kim katseli tähtiä, jotka perätysten tulivat näkyviin hiljaisessa sankassa pimeydessä, kunnes vaipui uneen alttarin juurelle. Sinä yönä hän unissaan käytti vain hindukieltä, ei englannin sanaakaan seassa...

* * * * *

— Pyhä mies, tännehan tulee se lapsi, jolle annoimme lääkettä, sanoi Kim noin kolmen aikaan aamulla, kun laama, joka myöskin oli nähnyt unia, halusi heti herättyään lähteä jatkamaan pyhiinvaellusretkeä. — Jat tuo sen tänne aamun koittaessa.

— Sinä vastasit hyvin. Innoissani olisin tehnyt väärin. — Hän istuutui patjallensa ja otti rukousnauhan käteensä. — Vanhat ihmiset ovat tosiaankin niinkuin lapset, sanoi hän surullisesti. — He toivovat jotakin, ja katsos, jolleivät saa sitä heti, he ovat tyytymättömiä ja itkevät! Useasti matkalla ollessani olen ollut valmis polkemaan jalkaa tietäsulkeville härkävankkureille tai pelkän tomupilven kohotessa eteeni. Sellainen en ollut miehuuteni voimissa — kauan aikaa sitten. Siitä huolimatta se on väärin...

— Mutta sinä olet tosiaankin vanha jo, pyhä mies.

— Mutta paha tuli tehdyksi. Maailmaan tuli pannuksi liikkeelle syy, ja kukapa meistä, vanha tai nuori, sairas tai terve, tietorikas tai tietämätön, voi estää sen syyn seurauksia? Eihän Elämän pyörä pysy alallaan, jos lapsikin sitä kieputtaa - taikka juomari. Chela, tämä on suuri ja hirvuihin maailma.

— Minusta se on hyvä, haukotteli Kim. — Mitä täällä on haukattavaa? En ole syönyt sitten kun eilen iltapäivällä.

— Olin aivan unohtanut tarpeesi. Tuossa on hyvää Bhotijalin teetä ja kylmää riisiä.

— Sellaisella ruualla emme jaksaa pitkälle samota. Kim tunsikin nyt eurooppalaisten halua saada liharuokaa, jollaista tällaisessa jainilaistemppeleissä ei tarjota. Kuitenkin hän tyytyi toistaiseksi täyttämään vatsansa kylmillä riisikokkareilla, lähtemättä kerjäämään ennen päivänkoittoa. Aamun valjetessa saapui sitten maamies ihan tulvillaan kiitollisuutta.

— Yöllä kuume taukosi ja hän pääsi hikoamaan, huudahti mies. — Koettelehan tästä, hänen ihonsa on pehmeä ja raitis! Hän piti paljon niistä suloisista puikoista ja joi ahnaasti maitoa.

Hän poisti peitteen lapsen kasvoilta, ja se hymyili unisesti Kimille. Pieni ryhmä hiljaisia, mutta tarkkaavaisia pappeja kokoontui temppeleiden ovelle. He tiesivät, ja Kim ymmärsi heidän tietävän, että laama oli saanut luokseen oppilaansa. Kohteliaisuudesta he eivät edellisenä iltana olleet heitä millään tavalla häirinneet. Senpä vuoksi Kim puolestaan osoitti nyt heille huomaavaisuutta.

— Kiitä jainien jumalia, veli, sanoi hän ollen tietämätön noiden jumalien nimistöstä. — Kuumeen valta on todellakin murtunut.

— Katsokaa! Nähkää! — Laama säteili taampana isännillensä, joiden luona hän oli kolme vuotta asustellut. — Onko milloinkaan nähty sellaista oppilasta? Hän seuraa Herraamme parantajaa.

Jainilaiset tunnustavat kyllä virallisesti kaikki hindulaisuskonnon jumalat ja käyttävät braminiilaisia tapoja, samoin kuin noudattavat kastilakiakin. Mutta koska he tunsivat laaman ja rakastivat häntä, ja kun hän oli vanha ja etsi Tietä ja lisäksi oli heidän vieraansa, joka pitkät iltapuhteet jutteli heidän esipappinsa kanssa henkisistä ongelmista, niin he sorisivat yksimielisesti hyväksymistään.

— Muistahan, sanoi Kim kumartuen lapsen puoleen, — että tämä vaiva voi uusiintua.

— Eipä suinkaan, jos käytät soveliaita loitsuja, — arveli isä.

— Mutta me lähdemme pian matkaan.

— Se on totta, ilmoitti laama papeille. — Me lähdemme nyt yhdessä etsintään, josta olen usein puhunut. Minä odotin, kunnes oppilaani tuli valmiiksi. Katsokaa häntä! Me lähdemme pohjoiseen päin. En enää milloinkaan joudu näkemään tätä lepopaikkaani, oi te hyväntahtoiset ihmiset.

— Mutta en minä ole kerjäläinen, sanoi maamies nousten ylös ja puristaen lapsen syliinsä.

— Ole hiljaa. Älä häiritse pyhää miestä, huudahti muuan papeista.

— Mene, kuiskasi Kim. — Odota meitä suuren rautatiesillan alla, ja kaikkien meidän Punjabimme jumalien nimessä tuo ruokaa ... puuroa, palkohedelmiä, rasvassa paistettuja kakkuja ja makeisia, erittäinkin makeisia. Joudu!

Nälän aiheuttama kalpeus soveltui hyvin Kimille hänen siinä seistessään pitkänä ja hoikkana, tumma laahusliepeinen viitta yllänsä, pitäen toista kättänsä rukousnauhalla ja toista siunauksen asennossa, jäljitellen tässä tarkoin laamaa. Joku eurooppalainen olisi saattanut sanoa, että hän jotenkin näytti nuorelta kirkonikkunaan maalatulta pyhimykseltä, vaikka hän oli vain keskenkasvuinen poikanen, joka tunsu menehtyvän tyhjyydestä.

Hyvästely venyi kaikkine muodollisuuksineen pitkälliseksi, kolmasti päättyen ja yhtä monta kertaa uudistuen. Eräs heistä, etsijä — sama joka oli kutsunut laaman tähän hiljaiseen satamaan kaukaisesta Tiibetistä, hopeakasvoinen kaljupää askeetti — ei ottanut osaa siihen, vaan mietiskeli tapansa mukaan yksinään kuvien seassa. Toiset olivat sangen inhimillisiä, tyrkytellen vanhukselle pikku lahjoja, kuka betelrasiaa, kuka hienoa ja uutta rautaista kynäkoteloa, kuka eväslaukkuja ja niin edelleen, varoittaen häntä ulkopuolisen maailman vaaroista sekä ennustaen hyvää loppua heidän etsinnälleen. Sillä välin istui Kim perin ikävissään portailla ja kiukutteli itseksensä Xavierin koulupoikain puheentavoilla.

— Mutta tähän on oma syyni, päätti hän vihdoinkin. — Mahbubin parissa söin Mahbubin leipää, tai Lurgan sahibin. Xavierissa sain kolme aterialla päivässä. Nyt minun täytyy varsin visusti pitää huolta itsestäni. Mutta minä en ole oikeassa harjaantumisen tilassa. Kyllä nyt totisesti kelpaisi lihalautasellinen!... Oletko valmis, pyhä mies?

Molemmat kätensä kohottaen laama lausui lopullisen siunauksen kaunopuheisella kiinankielellä. — Minun täytyy nojautua olkapäähäsi, sanoi hän, kun temppelin portit sulkeutuivat: — alanpa jo käydä kankeaksi.

Kuuden jalan mittaisen miehen paino ei ole kepeä kannatella kilometrittäin tungoksen täyttämällä kaduilla, ja Kim, joka oli saanut matkamyytyjäkin taakakseen, oli hyvillään, kun he pääsivät rautatiesillan varjoon.

— Tässä me aterioimme, — sanoi hän päättävästi, samalla kun kamboo sinikauhtanaisena ja hymyilevänä riensi näkyviin kantaen vasua toisessa kädessään ja toisella käsivarrellaan pidellen lastansa.

— Käykää käsiksi, te pyhät! huusi hän jo viidenkymmenen metrin päästä. He olivat ensimmäisen siltakaaren alla, poissa nälkäisten pappien näkyvistä. — Riisiä ja hyvää kasvismuhennosta, lämpimiä maustekakkuja, juustoheraa ja sokeria. Sinä vainioitteni kuningas, sanoi hän pienelle pojallensa, — näyttäkäämme näille pyhille miehille, että me Jullundurin jatit osaamme palkita hyvän työn... Olin kuullut, että jainit syövät ainoastaan itse keittämänsä, mutta totisesti (hän katsoi kohteliaasti sivulle virran yli), missä ei ole näkijää, siinä ei ole kastirajaakaan.

— Ja me, ilmoitti Kim kääntyen selin ja kukkuroiden lehtilautasta laamalle, — olemmekin kaikkien kastien yläpuolella.

He ahmivat hyvää ruokaa vatsansa täyteen hiljaisuudessa. Vasta sitten kun Kim oli imeskellyt tahmean makeisen viimeiset jäännökset pikkusormestaan, huomasi hän, että kambookin oli vyötetty matkaa varten.

— Jos tiemme osuu olemaan sama, sanoi hän jörösti, — seuraan sinua. Eihän usein tapaa ihmeitten tekijää, ja lapsi on vielä heikko. Mutta minäpä en ole aivan horjuva ruoko. — Hän tarttui *lathiinsa* (kiillotetuilla rautaheloilla varustettuun viisi jalkaa pitkään bambusauvaan) ja heilutti sitä ilmassa. — Meitä jateja sanotaan riittäisiksi, mutta se ei ole totta. Jollei meitä ärsytetä, olemme yhtä hyväluontoisia kuin härkämme.

— Olkoon menneeksi, sanoi Kim. — Hyvä sauva on erinomainen järkisyy.

Laama katseli rauhallisesti pitkin jokea, jonka koko pituutta myöten lakkaamatta kohosi savupatsaita ruumiiden polttorovioista virran rannalta. Silloin tällöin pyöri keskellä virtaa kaupungin viranomaisten kielloista huolimatta jonkun puoleksi palaneen ruumiin jäännöksiä.

— Jollet sinä olisi tullut, sanoi kamboo puristaen lasta karvaista rintaansa vasten, — olisin voinut mennä tuonne ... tämän kanssa. Papit sanovat, että Benares on pyhä kaupunki, enkä sitä epäilekään, ja että siellä on hyvä kuolla. Mutta minä en tunne heidän jumaliansa, ja he vaativat rahaa. Ja kun on uhrannut yhdelle, väittää toinen kaljupää, että siitä ei ole mitään hyötyä, jollei uhraa toisellekin. Peseydy täällä! Peseydy tuolla! Huuhdo, juo, kylve, sirota kukkia ... mutta maksa aina papeille. Ei, Punjab sopii minulle, ja Jullundurin maa on parasta maata siellä.

— Olen sanonut monta kertaa, muistaakseni temppelissä, että jos tarvitaan, avautuu virtamme jalkojemme edessä. Senpä vuoksi lähdemme pohjoiseen, sanoi laama nousten. — Muistan erään mieluisan paikan, jonka ympärillä kasvaa hedelmäpuita; siellä on hyvä kuljeskella mietiskellen ja ilma siellä on vilpoisempaa. Se puhaltaa vuorilta ja vuoriston lumelta.

— Mikä sen paikan nimi on? kysyi Kim.

— Mistäpä sen tietäisin? Etkö seurannut mukana ... ei, sehän tapahtui sen jälkeen kun sotajoukko nousi maasta ja vei sinut. Oleskelin siellä huoneessa vastapäätä kyyhkyslakkaa mietiskellen rauhassa, paitsi silloin kun nainen löppötteli lakkaamatta.

— Oho! Se Kulun nainen. Se on siis Saharunporen luona, nauroi Kim.

— Miten henki johtaa mestariasi? Kulkeeko hän jalkaisin sovittaakseen vanhoja syntejä? kysyi jat varovasti. — Delhiin on pitkä matka.

— Ei, sanoi Kim, — minä kerjään lipun junaan. (Intiassa kukaan ei tunnusta omistavansa rahaa.)

— No, jumalien nimessä, menkäämme sitten tulivaunulla. Poika voi parhaiten äitinsä sylissä. Hallitus on pannut meille paljon veroja, mutta yhden hyvän asian se on meille antanut: rautatien, joka yhdistää ystävät ja rauhoittaa huolestuneet. Se on ihmeellinen, tuo juna.

Hetkistä myöhemmin he kasaantuivat kaikki junaan ja nukkuivat päivän kuumimman ajan. Kamboo kyseli Kimiltä loppumattomiin laaman matkoista ja töistä, mutta sai hiukan kummallisia vastauksia. Kim oli tyytyväinen oloonsa, saadessaan katsella ohikiitäviä luoteis-Intian aukeita maita ja puhella alati vaihtuville matkatovereille.

Matkalippujen leikkaaminen, niinhyvin kuin koko lippukin, on vielä tänäänkin mitä harmittavinta Intian rahvaan mielestä. He eivät ymmärrä miksi, kun he jo ovat maksaneet tuosta pienestä taikamaisesta paperikappaleesta, vieraat tulevat leikkaamaan suuria kappaleita taikaliuskasta. Siitäpä syystä syntyy alinomaa ankaraa väittelyä matkustajain ja sekarotuisten lipuntarkastajain välillä. Kim autteli parissa kolmessa asiassa vakavilla neuvoilla, joiden tarkoituksena oli pimittää kuulijoita ja osoittaa viisautta laamalle ja ihailevalle kamboolle.

Mutta Somnan asemalla kohtalo antoi hänelle vakavampaa ajattelemisen aihetta. Vaunuun kompuroi juuri junan liikkeellelähtiessä pieni, laiha mies ... maratti, mikäli Kim saattoi päätellä tiukan kääröturbaanin huipusta. Hänen kasvonsa olivat haavoissa, nuttunsa pahoin revitty ja toinen sääri siteissä. Hän kertoi rattaiden kaatuneen ja melkein vieneen hengen häneltä. Hän oli menossa Delhiin, missä hänen poikansa asui.

Kim tarkasti häntä kiinteästi. Jos hän oli, niinkuin vakuutti, kieriskellyt maassa, hänen ihossaan piti olla soran merkkejä. Mutta hänen haavansa näyttivät olevan terävällä aseella tehtyjä, eikä pelkkä rattaiden kaatuminen olisi voinut saada miestä niin suuren kauhun valtaan. Ja tämän kohottaessa vapisevia käsiään korjatakseen repaleisen nuttunsa, tuli näkyviin amuletti "sydämenvahvistajaksi" sanottua lajia. Amuletithan ovat perin yleisiä, mutta niitä ei tavallisesti ripusteta palmikon tavoin kierrettyyn kuparilankaan, ja vieläkin harvemmin niissä on mustaa emalimaalia ja hopeaa.

Osastossa ei ollut ketään muita kuin kamboo ja laama, ja vaunu oli onneksi vanhaa mallia, varustettu sivuovilla. Kim oli etsivinä jotakin povestansa ja näytti samalla omaa amulettiaan. Maratin kasvot muuttuivat äkkiä kun hän näki sen, ja hän asetti amulettinsa rinnalleen täysin näkyviin.

— Niin, jatkoi hän puhutellen kamboota, — minulla on kiire, ja rattaat, joita sekarotuinen hevonen veti, joutuivat pyörineen vesiojaan, ja paitsi sitä, että loukkasin itseni, menetin myöskin koko astiallisen *tarkeeania*. Sinä päivänä en ollut onnen suosiossa.

— Se oli suuri vahinko, sanoi kamboo välinpitämättömänä. Hänen kokemuksensa Benaresista olivat tehneet hänet epäluuloiseksi.

— Kuka sen oli keittänyt? kysyi Kim.

— Muuan nainen. — Maratti nosti silmänsä.

— Mutta osaavathan kaikki naiset keittää *tarkeeania*, sanoi kamboo.

— Minun tietääkseni se on hyvää ruokaa.

— On kyllä, sangen hyvää, sanoi maratti.

— Ja huokeata, sanoi Kim. — Mutta entä miten kastimääräykset siihen sopivat?

— Oh, ei tarvitse välittää kastimääräyksistä, kun lähtee ... etsimään *tarkeeania*, vastasi maratti säädetyllä tavalla tehden sanojen väliin pysähdyksen. — Kenen palveluksessa sinä olet?

— Tämän pyhän miehen palveluksessa. — Kim viittasi tyytyväiseen, uniseen laamaan, joka heräsi, nyökäyttäen päätänsä kuullessaan tuon mieluisan nimityksen.

— Taivas lähetti hänet avukseni. Häntä nimitetään koko maailman ystäväksi. Myöskin sanotaan häntä tähtien ystäväksi. Hän matkustelee nyt lääkärinä — koska hän on siihen kypsänyt. Suuri on hänen viisautensa.

— Olen myös loitsun poika, sanoi Kim kuiskaten, kun kamboo jouduttausi sytyttämään piippuansa, peläten maratin kerjäävän.

— Entä kuka *tuo* on? kysyi maratti, vilkaisten levotonna sivulleen.

— Muuan mies, jonka lapsen minä — me olemme parantaneet ja joka tuntee olevansa suuressa velassa meille. — Istu ikkunan ääreen, sinä Jullundurin mies. Tässä on sairas.

— Hm. *Minulla* ei ole halua joutua tekemisiin satunnaisesti kohdattujen joutioitten kanssa. *Minä* en ole pitkäkorvainen, enkä nainen, joka tahtoisie siepata salaisuuksia. — Jat heittäysi raskaasti osaston etäisimpään nurkkaan.

— Onko sinussa yhtään parantajan vikaa? Olen hyvin huonossa tilassa, huusi maratti, tarttuen puheeseen.

— Mies on täynnä haavoja ja kuhmuja. Minä tahdon parantaa hänet, sanoi Kim. — Kukaan ei häirinnyt lapsesi hoitamista.

— Minä ansaitseen nuhteita, sanoi kamboo nöyrästi. — Olen sinulle velassa poikani hengestä. Sinä olet ihmeitten tekijä. Minä tiedän sen.

— Näytä minulle haavojasi. — Kim kumartui maratin kaulaan, ja hänen sydämensä oli melkein pakahtua jännityksestä, sillä tähän oli sitä "suurta peliä" oikein kukkurakaupalla. — Kerro nyt nopeasti tarinasi, veli, sill'aikaa kun luen loitsun.

— Tulen etelästä päin, jossa työalani oli. Yhden meistä surmasivat tiellä. Oletko kuullut?

Kim pudisti päätänsä. Hän ei tietenkään tiennyt mitään E 23:n edeltäjästä, joka arabialaiseksi kauppiaksi puettuna oli surmattu etelässä.

— Saatuani käsiini erään kirjeen, jota etsimään minut oli lähetetty, lähdin matkalle. Pääsin kaupungista ja riensin Mhowiin. Olin niin varma, ettei kukaan tuntenut minua, etten muuttanut ulkonäköniäkään. Mhowissa muuan nainen syytti minua jalokivien varastamisesta juuri siinä kaupungissa, mistä olin lähtenyt. Silloin huomasin, että minua ruvettiin vainoamaan. Karkasin Mhowista yöllä lahjoen poliisin, joka taas puolestaan oli lahjottu jättämään minut vihollisilleni etelässä. Sitten viivyin vanhassa Chitorin kaupungissa viikon katumuksentekijänä temppeleissä, mutten voinut päästä kirjeestä, joka oli hallussani. Senvuoksi kätkin sen Kuningattaren kiven alle Chitorissa, paikkaan, jonka kaikki tunnemme.

Kim ei tuntenut sitä, mutta hän ei olisi tahtonut mistään hinnasta keskeyttää kertomuksen juoksua.

— Chitorissa olin, näetkös, kuninkaan alueella, sillä Kotah on idässä päin kuningattaren lain ulkopuolella, ja idempänä siitä on Jaipur ja Gwalior. Kummassakaan ei ole vakoojien hyvä käydä eikä kummassakaan ole oikeutta. Minua ajettiin takaa kuin märkää shakaalia, mutta karkasin sieltä Bandakuihin, jossa taasen kuulin, että minua syytetään pojan murhasta äsken jättämässäni kaupungissa. Siellä kuului olevan sekä murhatun ruumis että todistajat odottamassa.

— Mutta eikö hallitus voi suojella?

— Me peliin kuuluvat olemme kaiken suojeluksen ulkopuolella. Jos kuolemme, niin sillä hyvä, ja nimemme pyyhitään pois kirjoista. Siinä kaikki. Bandakuissa, jossa on eräs meikäläinen, toivoin pääseväni erilleni vainoojista muuttamalla ulkomuotoni ja rupeamalla maratiksi. Sitten pääsin Agraan, josta aioin mennä takaisin Chitoriin noutamaan kirjeeni. Niin varma olin siitä, että olin päässyt vainoojistani. Senvuoksi en lähettänyt *taria* (sähkösanomaa) kellekään, ilmoittaakseni missä kirje on. Halusin saada koko kunnian itselleni.

Kim nyökäytti päätään. Hän ymmärsi hyvin tuon tunteen.

— Mutta Agrassa, kulkiessani kadulla, huusi eräs mies, että olin hänelle velkaa, ja mukanaan useita todistajia aikoi viedä minut oikeuteen heti paikalla. Niin, ne ovat viekkaita siellä etelässä! Hän väitti minua asiamiehekseen puuvillakaupoissa. Palakoon hän helvetissä sen takia.

— No, olitko sinä?

— Hulluko olet! Hehän etsivät minua sen kirjeen vuoksi! Juoksin teurastajan myymälään ja pääsin erään juutalaisen taloon, joka pelkäsi meteliä ja toimitti minut pois. Tulin jalkaisin Somnan tielle ...

minulla oli rahaa vain saadakseni lipun Delhiin ... ja sinä maatessani ojassa kuumeen kynsissä joku hyökkäsi pensaikosta ja pieksi ja haavoitti minua, tutkien minut päästä jalkoihin. Tämä tapahtui aivan kuulomatkan päässä rautatiestä.

— Miksei hän lyönyt sinua heti paikalla kuoliaaksi?

— Eivät he niin hulluja ole. Jos he saisivat minut Delhiin oikeuden käsiin murhasta syytettynä, joutuisin sen valtion haltuun, joka syyttää minua. Silloin minut vietäisiin takaisin vartioituna ja sitten ... saisin kuolla hitaasti, varottavaksi esimerkiksi muille meistä. Tämä etelä ei ole minun maani. Minä juoksentelen kehässä niinkuin yksisilmäinen vuohi. Kahteen päivään en ole syönyt. Minut on merkitty (hän kosketti sääressä olevaa likaista käärettä) niin että minut tunnetaan Delhissä.

— Täällä junassa ainakin lienet turvassa.

— Olehan vuosi mukana "suuressa pelissä" ja puhu sitten tuollaista! Minusta on jo sähkötetty Delhiin ja joka ainoa räsy ja naarmu ilmoitettu. Vähintään kaksikymmentä — jos tarvitaan satakkin — on nähnyt minun surmaavan sen pojan. Eikä sinusta ole siihen apua!

Kim tunsii liiankin hyvin alkuasukkaitten menettelytavat, ymmärtääkseen että miehen asia oli valmis — aivan kuolemantuottamusta myöten. Maratti väänteli tuskasta tuon tuostakin käsiään. Kamboo nurkassaan tuijotti synkkänä ja laama hypisteli rukousnauhaansa. Kim puolestaan, muka lääkärin tavoin miehen kaulaa tarkastellen, mietti suunnitelmiansa loitsulukujensa välillä.

— Eikö sinulla ole mitään taikakeinoja, joka muuttaisi ulkonäköäni? Muutoin olen mennyttä. Olisinpa saanut edes viisi, kymmenen minuuttia olla yksin ... jollei olisi tarvinnut pitää sellaista kiirettä, olisin voinut...

— Eikö hän ole jo parantunut, ihmeitten tekijä? kysyi kamboo kateellisena. — Olet jo kylliksi loitsuja lukenut.

— Ei. Hän ei parane, jollei saa olla kolmea päivää *bairagin* puvussa. — Tämä on aivan tavallinen rangaistusmenetelmä, jonka alaiseksi etenkin joku lihava kauppias silloin tällöin joutuu hengellisen neuvonantajansa toimesta.

— Pappi koettaa tavallisesti tehdä toisestakin papin, oli vastaus. Niinkuin useimmat karkeasti taikauskaiset, ei kambookaan saattanut pidättää kieltään pilkkaamasta omaa uskontoaan.

— Aiotko pojastasi pappia sitten? Hänen on jo aika saada enemmän kiniiniäni.

— Me jatilaiset olemme kaikki puhveleita, sanoi kamboo taas vähän leppyen.

Kim pyyhkäisi sormen nenällä katkeraa lääkettä lapsen luottaville huulille. — En ole pyytänyt mitään, sanoi hän ankarasti isälle, — paitsi ruokaa. Kadehditko minua sen vuoksi? Minähän aion parantaa toisen ihmisen. Sallitko sen ... ruhtinas?

Mies kohotti leveät kämmenensä pyytävästi. — Ei, ei. Älä pilkkaa minua noin.

— Minua miellyttää parantaa tämä sairas. Sinä teet ansiotyötä auttaessasi minua. Minkäväristä tuhka on piipussasi? Valkoista. Se on hyväenteistä. Onko ruokavarojesi joukossa raakaa inkivääriä?

— Minä ... minä...

— Avaa mytysi.

Siinä oli tavallinen kokoelma pientä rihkamaa: vaatepalasia, puoskarin lääkkeitä, huokeita markkinatavaroita, pieni käärö *attaa* (harmaita karkeita alkuasukkaiden käyttämiä jauhoja), pieniä käärojä alamaan tupakkaa, piipun varsia ja tukku *currya*, kaikki vaatteeseen käärittynä. Kim tutki niitä hyvin viisaan tietäjän näköisenä, mutisten muhamettilaista loitsua.

— Tämä on sahabeilta opittua viisautta, kuiskasi hän laamalle. Eikä hän siinä juuri valehdellutkaan, kun otetaan huomioon hänen Lurganilta saamansa opetukset. — Tämän miehen kohtalo on hyvin surkea, kuten tähdistä näen, ja se — se ahdistaa häntä. Koetanko poistaa sen?

— Sinä tähtien ystävä, sinähän olet tehnyt kaikessa hyvin. Tee mitä haluat. Onko mielessäsi jälleen parantaa joku?

— Joudu, joudu! kiirehti maratti. — Juna voi pysähtyä.

— Tämä on lääke kuoleman varjoa vastaan, — sanoi Kim, sekottaen kamboon jauhoja hiilen ja tuhkan joukkoon piipun punasaviseen koppaan. E 23 otti sanaa puhumatta pois turbaaninsa ja pudisti esille

pitkän mustan tukkansa.

— Se on minun ruokaani, pappi, valitti jat.

— Sinä temppeliin tunkeutunut puhveli! Oletko uskaltanut silmätä niinkin kauas? sanoi Kim. — Minun täytyy toimittaa salaperäisiä asioita hupsujen nähden, mutta varo vain silmiäsi. Eikö niitten edessä jo ole verhoa? Minä pelastan lapsesi ja siitä palkaksi sinä, sinä hävytön!... Mies säpsähti tuon suoran katseen kohtaamana, sillä Kim oli aivan tosissaan... Kiroanko sinut vai...?

Hän tempasi miehen käärön päällysvaateen ja heitti sen hänen kumartuneen päänsä yli. — Jos uskallat ajatellakaan näkemistä niin — en edes minä voi pelastaa sinua. Istu! ole vaiti!

— Minä olen sokea ja mykkä. Säästä minut kiroukselta. Tule, lapseni, me leikimme piilosilla. Älä minun tähteni pilkistä vaateen alta.

— Minä alan toivoa, sanoi E 23. — Mitä aiot tehdä?

— Tämän vuoro on nyt, — sanoi Kim tempovasti koskettaen maratin ohutta paitaa. E 23 epäröi kuten luoteispuolen asukkaat, jotka vastenmielisesti paljastavat ruumiinsa.

— Mihin kastiin kuuluu se, jolta on kurkku leikattu? — kysyi Kim repäisten paidan vyötäisiä myöten auki. — Sinut täytyy maalata keltaiseksi saddhuksi. Riisuudu pian ja pane tukka silmillesi, kun pudistan tuhan ylitsesi. Ja sitten kastimerkki otsaasi. — Hän veti povestansa pienen maalikotelon ja punaväripalasen.

— Oletko sinä vain vasta-alkaja? sanoi E 23, ponnistellen tosiaankin henkensä edestä ja seisten alastonna, lukuunottamatta vyötärysvaateita, Kimin maalatessa komean kastimerkin tuhalla tahrittuun otsaan.

— Vasta pari päivää sitten ryhdyin peliin, veli, vastasi Kim. — Hiero enemmän tuhkaa rintaasi.

— Oletko tavannut — sairaitten jalokivien parantajaa? — Hän avasi nopeasti pitkän, tiukkaan käärityn turbaanivaateen ja kierteli sen joutuin vyötäisilleen saddhun vartalopuvuksi.

— Hah haa, tunnetko hänen tempunsa? Hän oli jonkin aikaa opettajani. Meidän täytyy paljastaa sääresi. Tuhka parantaa haavoja. Sivelehän vielä.

— Olin kerran hänen ylpeytensä, mutta sinä olet melkein etevämpi. Jumalat ovat armollisia meille? Anna minulle *tuo*.

Hän viittasi pieneen oopiumirasiaan jatin käärön rihkaman seassa. E 23 nielaisi pillereitä usean. — Ne ovat hyviä nälässä, pelossa ja vilustumisessa, ja ne tekevät silmätkin punaisiksi, selitti hän. — Nyt minulla on rohkeutta jatkaa peliä. Saddhun pihdit vain puuttuvat. Entä vanhat vaatteet?

Kim kääri ne kokoon ja työnsi pukunsa avariin poimuihin. Keltaisella savivärillä hän maalasi miehen sääret ja rinnan, tehden leveitä juovia jauhoilla, inkiväärillä ja tuhalla tahritulle pohjalle.

— Veritäplät vaatteissani riittävät saamaan sinut hirteen, veli.

— Saattaa olla niin, mutta ei niitä ole tarvis heittää ikkunasta...
Nyt on kaikki valmista. — Kimin ääni oli ihastuksesta vallan iloinen.
— Katsohan nyt, jat.

— Jumalat suojelevat meitä, — sanoi kamboo vaateen peitosta, tullen esiin kuin puhveli pensaikosta. — Mutta — minne maratti on joutunut. Mitä olet tehnyt?

Kim oli käynyt Lurgan sahibin koulun eikä E 23 liioin ollut ammatissaan jäänyt huonoksi näyttelijäksi. Pelästyneen, aran kauppiaan sijasta lojui nurkassa puolialaston tuhalla tahrittu, keltainen, pölytukkainen saddhu, pöhöttyneet silmät ... oopiumi vaikuttaa nopeasti tyhjässä vatsassa ... hävyttömästi ja eläimellisesti kiiluen. Mies istui jalat ristissä, kaulassansa Kimin ruskea rukousnauha ja hartioillaan kulunut kirjava riepu. Lapsi piilotti kasvonsa hämmästyneen isänsä poveen.

— Katsohan, pikku ruhtinaani! Me olemme noitien parissa, mutta eivät ne sinua vahingoita... Älä itke! Mitä hyötyä on lapsen parantamisesta, kun sen toisena päivänä pelästyttää kuoliaaksi?

— Lapsi tulee onnelliseksi elämässään. Hän on nähnyt suuren parannusihmeen. Lapsena ollessani tein savesta hevosia ja ihmisiä.

— Olen minäkin niitä tehnyt. Sri Banas tulee yöllä ja tekee ne eläviksi rikkaläjällä, — piipitti lapsukainen.

— Ethän sinä siis mitään pelkää. Vai mitä, ruhtinaani?

— Minä pelästyin, kun isä pelkäsi, tunsin isän käden vapisevan.

— Voi sinä jänishousu mieheksi, sanoi Kim, ja yksinpä jatkin nauroi häpeissään. — Minä olen parantanut tämän kauppias-paran. Hänen täytyy jättää voittonsa ja tilikirjansa ja istua tien vieressä kolme yötä päästäkseen vihamiehistään rauhaan. Tähdet ovat hänelle epäsuosiollisia.

— Kuta vähemmän koronkiskureita, sitä parempi, sanon minä. Mutta olkoon saddhu tai ei, pitää hänen maksaa kankaastani, joka on hänen hartioillaan.

— Vai niin? Mutta onhan tuo lapsi sylissäsi sinun omasi — määrätty jo polttorviolle pari päivää sitten. Vielä on yksi asia jäljellä. Minä toimitin tämän taikatempun sinun läsnäollessasi, kun hätä oli suuri. Muutin hänen ulkomuotonsa ja sielunsa. Mutta jos sinä, Jullundurin mies, sattumalta muistat mitä olet nähnyt joko vanhempien joukossa kylän puun alla tai omassa kodissasi tai papin läsnäollessa, kun hän siunaa karjaasi, tulee peto härkiesi joukkoon ja tuli syttyy kattosi olkiin, rotat tulevat viljaaittaasi ja jumalien kirous pelloillesi, niin että ne kuihtuvat askeleittesi jäljessä ja aurasi takana.

Tämä oli osa vanhaa kirousta, jonka Kim oli kuullut vanhalta fakiirilta Taksali-portin luona lapsuutensa päivinä. Eikä se menettänyt mitään nyt toistettuna.

— Lopeta jo, pyhä mies! Ole armollinen ja lopeta! huusi jat. — Älä kiroa perhettäni. En nähnyt mitään! En kuullut mitään! Minä olen sinun orjasi. — Ja hän kumartui tarttuakseen Kimin jalkaan, joka polki tahdikkaasti vaunun lattiaan.

— Mutta koska olet saanut luvan auttaa minua antamalla hyppysellisen jauhoa ja vähän oopiumia ja sellaista, jota olen suvainnut käyttää ihmeteossani, niin jumalat suovat sentään siunauksensa. — Ja hän antoi sen hänelle lopuksi, miehen suureksi iloksi. Siunauksen hän oli oppinut Lurgan sahibilta.

Laama tuijotti häneen silmälasiansa lävitse innokkaammin kuin oli seurannut naamioimispuuhaa.

— Sinä tähtien ystävä, sanoi hän lopuksi, — sinä olet saavuttanut suuren viisauden. Varo vain, ettet anna ylpeydelle tilaa. Ei kukaan, joka Lakia seuraa, puhu ajattelematta asioista, joita on nähnyt tai kohdannut.

— Ei, ei suinkaan, huusi maamies, peläten että mestari olisi halukas korjaamaan oppilastaan. E 23 antautui nauttimaan oopiumia, joka nääntyneelle aasialaiselle vastaa ruokaa, tupakkaa ja lääkettä.

Niinpä he siis sekä jännityksestä ja keskinäisestä epäluulosta sanattomina saapuivat Delhiin noin lyhtyjen sytyttämisen aikaan.

XII

— Olen saanut rohkeuteni takaisin, sanoi E 23 asemasillan melun turvissa. — Nälkä ja pelko panevat miehen pään pyörälle; muutoin olisin keksinyt tämän tempun aikaisemmin. Olin oikeassa. He tulevat minua etsimään. Sinä olet pelastanut pääni.

Joukko keltahousuisia punjabilaispoliiseja, joita johti kiireinen ja hikinen nuori englantilainen, hajoitti väkijoukon rautatievaunun ympäriltä. Heidän takanaan hiipi kuin kissa muuan lihava mies, joka näytti lakimiehen kirjurilta.

— Katso, tuo nuori herra lukee paperista. Minun tuntomerkkini ovat hänen käsissään, sanoi E 23. — He kulkevat vaunusta vaunuun, niinkuin katiskoitaan kokeva kalastaja.

Kun joukkue saapui heidän vaunullensa, istui E 23 hypistelemässä rukousnauhaansa tasaisesti nytkäytellen ranteitaan, ja Kim pilkkasi häntä niin opiumin huumaamaksi, että oli menettänyt tulipihtinsä, jotka ovat saddhun erikoinen tuntomerkki. Laama tuijotti syvissä mietteissä suoraan eteensä, ja maamies kokoili kapineitaan levottomasti vilkuillen.

— Täällä on vain muutamia pyhiä houkkoja, sanoi englantilainen ääneen ja kulki edelleen, kansan levottomasti liikehtiessä, sillä alkuasukaspoliisin ilmestyminen merkitsee kaikkialla Intiassa alkuasukkaiden kiskomista.

— Nyt on jäljellä vain se vaikeus, kuiskasi E 23, — kuinka lähettää sähkeellä tieto, mihin kirjeen

kätkin. En voi tässä puvussa mennä lennätinkonttoriin.

— Eikö siinä kyllin, että olen pelastanut henkesi?

— Ei, jos työ on keskeneräiseksi jäänyt. Eikö jalokivien parantaja milloinkaan sanonut sentapaista sinulle? Tässä tulee toinen sahib! Ah!

Tällä kertaa tuli pitkä keltanaamainen piiritarkastaja puettuna kypärään, vyö vyöllä ja kiiltävät kannukset saappaissa. Hän kierti ja sukki tummia viiksiään.

— Kylläpä ovat nuo poliisisahibit narreja! sanoi Kim naureskellen.

E 23 vilkasi häneen. — Se oli hyvin sanottu, mutisi hän muuttuneella äänellä. — Minä menen juomaan vettä. Pidä huolta paikastani.

Hän kompuroi vaunusta melkein englantilaisen syliin, joka noitui häntä kankealla urdunkielellä.

— *Tum mut?* Oletko juovuksissa? Älä hoipertele siinä, kuin koko Delhin asema olisi omaisuuttasi.

Muuttamatta vähääkään kasvopiirteitään vastasi E 23 likaisimmilla herjauksilla, joka Kimiä tietenkin peräti huvitti, sillä se muistutti hänelle rumpalipoikia ja parakkilakaisijoita Umballassa hänen ensimmäisen koulunkäyntinsä kauhealta ajalta.

— Hullu mies, huusi englantilainen. — *Nickle-jao!* mene takaisin vaunuusi.

Keltainen saddhu vetäytyi askel askeleelta taaksepäin ja alentaen ääntänsä kiroi piiritarkastajan elämän loppuun saakka — tässä Kim todella hätkähti — Kuningattaren kiven, sen alla olevan kirjoituksen kautta ja sellaisen jumalavalikoiman nimessä, jossa jumalilla oli aivan uudet nimitykset.

— En ymmärrä, mitä sanot, ärjyi englantilainen kiukusta punastuen, mutta jotakin hävyttömyyttä se on. Tule ulos sieltä.

Tekeytyen tietämättömäksi ojensi E 23 vakavana lippunsa, jonka englantilainen vihaisesti tempasi hänen kädestään.

— *Oh zoolum!* minkälaista sortoa, voivotteli jat nurkastaan. — Ja kaikki vain pilapuheen vuoksi. — Hän oli naureskellut saddhun röyhkeälle puheelle. — Loitsusi eivät tänään oikein tehoa, pyhä mies!

Saddhu seurasi piiripäällikköä madellen ja pyydellen. Matkustajien joukko ei ollut, lapsineen ja tavaroineen puuhaillessaan, huomannut koko tapausta. Kim pujahti ulos miehen jäljessä, sillä hänen mieleensä oli juolahtanut kuulleen tuon vihaisen tuhman sahibin ääneensä keskustelevan "sukulaisuussuhteista" erään vanhan naisen kanssa Umballan läheisyydessä kolme vuotta sitten.

— Kaikki käy hyvin, kuiskasi saddhu huutavan, kirkuvan, levottoman väkijoukon suojassa, persialainen vinttikoiro jalkojensa välissä ja häkillinen kirkuvia, erään rajputilaisen pyyntimiehen haukkoja niskassaan. — Hän on mennyt sähköttämään piilottamastani kirjeestä. Minulle sanottiin, että hän oli Peshawurissa. Olisihan minun pitänyt tietää, että hän on kuin krokotiili, aina toisessa kahluupaikassa kuin luulisi. Hän on pelastanut minut nykyisestä vaikeudestani, mutta sinulle olen henkeni velkaa.

— Onko hänkin meikäläisiä? Kim pujahti muutaman mewarilaisen kameelinajajan rasvaisen kainalon alitse ja törmäsi lörpöttelevään parveen sikhiläisiä vaimoja.

— Ei sen vähempi kuin suurin joukosta. Olemme molemmat onnenpoikia! Minä ilmoitan hänelle, mitä olet tehnyt. Olen turvassa hänen suojassaan.

Hän tunkeutui vaunuja piirittävän väkijoukon lävitse ja kyyristyi lennätinkonttorin läheisyyteen penkille.

— Mene vaunuun, muuten ottavat paikkasi! Älä huolehdi asioista, veli ... enempää kuin hengestäniäkään. Sinä olet hankkinut minulle vähän hengähtämisaikaa ja Strickland sahib on vetänyt minut maalle. Ehkä vielä saamme yhdessä työskennellä "pelissä". Jää hyvästi.

Kim riensi vaunuunsa iloisena, vaikka hölmistyneenä, mutta samalla vähän suutuksissaan siitä, ettei päässyt perille kaikista salaisuuksista ympärillään.

— Minä olen vasta-alkaja pelissä, se on varma. Minä en olisi voinut livahtaa turvaan niinkuin saddhu. Hän tiesi, että lyhdyn alla oli pimeintä. Minä en olisi huomannut ilmoittaa tietojani kiroillen... Kuinka terävä oli tuo sahib! No eipä sillä väliä! Minä pelastin miehen hengen — Minne kamboo meni, pyhä mies? kuiskasi hän istuutuen laaman viereen, tällä kertaa täyteen ahdetussa vaunussa.

— Pelko tyrmistytti hänet, vastasi laama lempeän ivallisella äänenpainolla. — Hän näki maratin muuttuvan saddhuksi aivan silmänräpäyksessä, suojaksi pahaa vastaan. Se hämmästytti häntä. Sitten hän näki saddhun joutuvan aivan suoraan poliisin kynsiin — ja juuri sinun taitosi seurauksesta. Silloinpa hän otti poikansa ja pakeni, sillä hänen mielestään sinä muutit rauhallisen kauppiaan hävyttömäksi lurjukseksi, joka riiteli sahibin kanssa, ja hän pelkäsi samanlaista kohtaloa. Missä saddhu on?

— Poliisien seurassa, vastasi Kim. — Mutta pelastinhan minä kamboon lapsen.

Laama otti nuuskaa hajamielisenä.

— Ah, *chelani!* Katsos, kuinka olet saanut rangaistuksen! Sinä paransit lapsen vain saadaksesi ansiota. Mutta sinä loihdit maratin ylpein elein, pidin sinua silmällä, — katselit sivullesi hämmentääksesi vanhan miehen ja tuhman talonpojan. Siitäpä epäluulo ja onnettomuus.

Kim hillitsi itsensä ikäisekseen erinomaisen kylmäverisenä. Ei hän, enempää kuin kukaan muukaan nuorukainen, tyytynyt nöyrytykseen ja sietämään väärää arvostelua, mutta hän huomasi olevansa vaikeassa asemassa. Juna vyöryi Delhin asemalta pimeään yöhön.

— Se on totta, mutisi hän. — Jos olen loukannut sinua, olen tehnyt väärin.

— Olet tehnyt enemmänkin, *chela*. Sinä olet päästänyt valloilleen teon, ja niinkuin lammikkoon heitetty kivi levittää renkaita ympärinsä, niin et sinäkään voi arvostella seurausten laajuutta.

Tämä kykenemättömyys näkemään tulevaisuuteen oli hyvä sekä Kimin turhamielisyydelle että laaman mielenrauhalle, kun ajattelempa, että samassa silmänräpäyksessä Simlaan saapui sähköilmoitus, että E 23 oli saapunut Delhiin ja mikä vielä tärkeämpää, tieto minne oli joutunut kirje, jonka sieppaaminen oli annettu hänen tehtäväkseen.

Sillä välin oli muuan liian innokas poliisimies vanginnut eräässä kaukaisessa etelän kaupungissa tehdystä murhasta syytettynä hirmuisesti suuttuneen ajmirilaisen puuvillakauppiaan, joka koetti selittää asioitaan herra Stricklandille Delhin asemalla, sillä aikaa kun E 23 riensi sivukatuja Delhin kaupungin sisimpiin osiin. Parin tunnin kuluttua oli useita sähköitä saapunut suututtavina eteläisen valtion ministerille, joissa ilmoitettiin, että hieman rusikoitu maratti oli hävinnyt jäljettömiin. Ja siihen aikaan, kun hitaasti kulkeva juna pysähtyi Saharunporeen, oli Kimin liikkeellepaneman kiven viimeinen vaikutus ehtinyt kaukaisen Roumin moskeijan porteille, häiriten siinä hurskaan miehen rukouksia.

Laama toimitti rukouksensa laajassa muodossa aseman lähellä olevassa puistikossa auringon säteitten ja oppilaansa läsnäolon ilahduttamana. — Nyt jätämme nuo asiat taaksemme, sanoi hän, viitaten messinkikoristeiseen veturiin ja kiiltäviin raiteisiin. — Rautatievaunun tärinä, vaikka se muuten onkin ihmeellinen asia, on sulattanut luuni vedeksi. Tästä edes saamme hengittää puhdasta ilmaa.

— Lähtekäämme Kulun naisen asuntoon!

Kim astui iloisesti kantamuksineen. Näin varhain aamulla oli Saharunporen tie puhdas ja hyvältä tuoksuva. Hän muisteli Xavierissa vietettyjä aamuja, ja se lisäsi huippuunsa hänen jo ennestään täydellistä tyytyväisyyttään.

— Mistä tämä uusi kiire on kotoisin? Viisaat miehet eivät juoksentele niinkuin kananpoikaset auringonpaisteessa. Me olemme jo matkustaneet satoja *kosia*, ja tähän asti olen saanut olla tuskin hetkeäkään kahdenkesken sinun kanssasi. Mitenkä vois sinua opettaa, kun väkijoukot alinomaa meitä tuuppivat? Ja kuinka minä vois alituisen puheentulvan huuhtomana syventyä mietiskelyyn?

— Sen naisen kieli ei lyhene vuosienkaan vieressä, oppilas hymyili.

— Eikä liioin hänen intonsa taikakeinoin. Muistan, että kun kerran puhuin Elämän pyörästä (laama etsi povestaan viimeistä jäljennöstään), hän uteli vain paholaisista, jotka ahdistavat lapsia. Hän kyllä saavuttaa ansiota vieraanvaraisuudellaan meitä kohtaan, mutta ei aivan pian — joskus myöhemmin — vähitellen. Nyt kuljemme hiljalleen tarkastellen tapausten ketjua. Onnistumisemme on varma.

Niin he vaeltelivat hiljalleen laajojen kukkivien hedelmäpuutarhojen lävitse. Heidän pitkään ja makeasti nukuttuaan tähtien alla seurasi ihana hidas kulku heräävän kylän läpi. Kim ojensi kerjuumaljan sanaakaan puhumatta, mutta vastoin Lakia hänen silmänsä vilkuivat taivaan rannasta toiseen.

Sitten hän palasi kevein askelin pehmeän tomun yli mestarinsa luo, joka istui mangopuun tai Doonin *siris*-puun ohuemmassa varjossa, ja sitten he yhdessä söivät ja joivat rauhassa. Puolenpäivän aikaan kuljettuaan keskustellen jonkin matkaa he nukkuivat, ja kun ilma viileni, heräsivät he virkistyneinä. Ilta tapasi heidät seikkailemassa uudella seudulla jossakin kylässä, jonka he aikaa ennen olivat keksineet lakeuden toisella puolen ja josta he matkan varrella olivat keskustelleet.

Päästyään kylään he kertoivat tarinansa, ja se oli joka ilta uusi, ainakin mitä Kimiin tulee. Heidät vastaanotti vieraanvaraisen itämaisen tavan mukaan joko kylän pappi tai vanhin.

Kun varjot lyhenivät ja laama nojautui raskaammin Kimiin, oli aina Elämän pyörä tarjolla; se levitettiin siistitylle kivelle, ja oljenkorrella osoittaen sitä selitettiin kierros kierrokselta. Siinä istuivat jumalat korkeudessaan, ja täällä olivat unelmien unelmat. Tuossa oli taivaamme ja puolijumalien maailma: ratsumiehiä vuorilla taistellen. Alempana olivat tuskat petoeläinten muodossa, sieluja tikapuita ylös tai alaspäin kulkemassa, jonka vuoksi niihin ei saa kajota. Alempana olivat helvetit, sekä kylmät että kuumat, ja kidutettujen henkien olinpaikat.

Laama kehotti *chelaansa* tutkimaan niitä vaivoja, jotka johtuvat ylensyömisestä: turmeltunut vatsa ja polttavat sisälmykset. Noudattaen kehotusta oppilas katseli perin innokkaasti päätänsä taivuttaen ja ruskealla sormellansa seuraten puikkoa, mutta kun he pääsivät levottomaan, turhamaiseen inhimilliseen maailmaan, joka sijaitsee juuri helvetin yläpuolella, tuli hän hajamieliseksi. Sillä tien varrella kieppui tuo pyörä itse todellisena. Siinä syötiin, juotiin, tehtiin kauppaa ja riideltiin — ja kaikki oli lämpimän elävää.

Usein laama käytti noita eläviä kuvia tekstinsä aiheena kehottaen Kimiä, joka oli siihen liiankin valmis, panemaan merkille, kuinka liha pukeutuu tuhansiin milloin epämieluisiin, milloin miellyttäviin muotoihin, miten ihmiset kulloinkin niitä arvostelevat, niiden kuitenkin todellisuudessa ollessa perin mitättömiä. Ja edelleen laama osoitti, kuinka tietämättömän hengen, jouduttuaan sian, kyyhkysen ja käärmeen orjuuteen, himoiten betel-pähkinää, uutta härkäparia tai kuningasten suosiota ja naisten seuraa, on pakko pysyä ruumiiseen kytkettynä koko matkallansa taivaitten ja manalan läpi ja jälleen joutua uuteen kiertokulkuun.

Joskus joku ohikulkeva nainen tai köyhä mies, pysähtyen tarkkaamaan hartausmenoja, sillä muuta se ei ollut, kun leveä keltainen piirros oli avattuna, heitti siihen kukkia tai kourallisen raakunkuoria. Tällaisille vaatimattomille ihmisille riitti se, että olivat tavanneet pyhän miehen, joka saattaisi ehkä muistaa heitä rukouksissaan.

— Paranna heitä, jos ovat sairaita, sanoi laama, huomattessaan Kimin toimintahalun heräävän. — Anna heille lääkettä, jos heillä on kuume, mutta älä millään muotoa tee taikoja. Muista, miten maratille kävi.

— Onko kaikki työ siis pahaa? kysyi Kim heittäytyen maahan suuren puun alle ja syventyen tarkkaamaan pieniä muurahaisia, jotka juoksentelivat hänen kädellään.

— Työstä pidäytyminen on hyvä ... lukuunottamatta sitä työtä, jolla saavutetaan korkeampaa ansiota.

— Tiedon lähteillä meille opetettiin, että toimettomuus on sahibeille sopimatonta. Ja minä olen sahib.

— Koko maailman ystävä, sanoi laama, katsoen suoraan Kimiin, — minä olen vanha mies, ja minua ihastuttaa kaikki näkemäni niinkuin pientä lasta. Niille, jotka seuraavat Tietä, ei ole erotusta mustan ja valkoihoisen, ei Intian eikä Bhotijalin välillä. Me olemme kaikki pelastusta etsiviä sieluja. Kaikesta siitä viisaudesta huolimatta, jota opit sahibin koulussa, pääset, kun ehdimme virrallemme, vapaaksi kaikista harhakuvista — yhdessä minun kanssani. Oi! luitani pakottaa sen virran kaipuu, niinkuin niitä pakotti junassa, mutta henkeni on korkeampi ruumistani, ja se odottaa. Etsintäni onnistuu!

— Olen saanut vastauksen. Saanko tehdä kysymyksen?

Laama nyökäytti kunnianarvoisaa päätänsä.

— Minä söin sinun leipääsi kolme vuotta, niinkuin tiedät. Pyhä mies, mistä tuli...?

— Bhotijalissa on paljon sellaista, mitä ihmiset sanovat rikkaudeksi, vastasi laama tynesti. — Kotiseudullani joudun sen harhaluulon esineeksi, mitä sanotaan kunnioitukseksi. Minä pyydän, mitä tarvitsen. Minun ei tarvitse tehdä tiliä. Siitä pitää luostarini huolen. Oi, ajattelen luostarini mustia korkeita penkkejä ja kaikkia noviiseja!

Ja hän kertoi hiekkiaan piirrellen avarassa lumivyöryiltä suojellussa temppelissä toimitetuista suurista, loistavista jumalanpalveluksista, henkitansseista ja kulkueista, munkkien ja nunnien sioiksi muuttumisesta ja pyhistä kaupungeista viidentoistatuhannen jalan korkeudessa; luostarien keskeisistä juonista ja vehkeilyistä, vuoriston salaperäisistä äänistä ja merkillisistä heijastuksista vuoriston lumipinnalla. Hän jutteli myöskin Lhassasta ja dalai-Laamasta, jota hän oli käynyt katsomassa ja kunnioittamassa.

Jok'ikinen noista pitkistä mielenkiintoisista päivistä kohosi kuin muuri Kimin ja hänen oman heimonsa ja äidinkieliensä välille. Hän tottui vähitellen taas ajattelemaan ja uneksimaan kansankielellä, ja vaistomaisesti hän noudatti laaman menettelyä syömisessä, juomisessa ja muussa senkaltaisessa.

Vanhan miehen mieli kääntyi enemmän ja enemmän omaan luostariin samalla kuin hänen silmänsä suuntautuivat vuoriston ikilumille päin. Jokensa löytäminen ei häntä enää huolettanut. Tosin hän silloin tällöin tarkasteli pitkän aikaa jotakin mätästä tai oksaa, odottaen maan aukeavan ja vuodattavan siunauksensa hänelle, mutta hän oli tyytyväinen saadessaan olla oppilaansa seurassa ja tuntiessaan Doonvuoriston lauhkean tuulen hyväilyä.

Se oli toista kuin Ceylonissa tai Buddh-Gayassa tai Bombayssa ja aivan toista kuin muutamassa pensaita kasvavassa rauniokaupungissa, jollaisia hän näytti tavanneen pari vuotta sitten.

Hän puheli noista paikoista niinkuin turhamielisyydestä vapautunut tutkija tai nöyrä etsijä, viisas ja tasamielinen vanhus, jonka tietoja valistaa täydellinen ymmärrys. Askel askeleelta ja katkonaisesti, liittäen jokaisen uuden opetuksen johonkin matkalla tavattuun ilmiöön, hän jutteli kaikista retkistänsä läpi laajan Intian, kunnes Kim, joka ennen oli jo rakastanut häntä tietämättä syytä siihen, tunsu nyt rakastavansa häntä ainakin viidenkymmenen hyvän syyn takia.

Näin he yhdessä nauttivat suuresta onnestansa ja välttivät, niinkuin Laki vaatii, pahoja sanoja ja sopimattomia haluja, eivät syöneet ylenmäärin, eivät loikoilleet mukavilla vuoteilla eivätkä olleet puettuina kalliisiin vaatteisiin. Vatsa ilmoitti heille aterian ajan, ja kansa toi heille ruokaa, niinkuin sananlasku sanoo.

Mutta uutiset kulkevat Intiassa nopeasti, ja ennen pitkää tuli heidän luoksensa viljavien maiden kautta valkopartainen palvelija, laiha ja kuiva Urya, tuoden vasullisen kabulilaisia rypäleitä ja kultaisia appelsiineja ja kutsuen heitä läsnäolollansa kunnioittamaan hänen emäntäänsä, joka oli huolissaan siitä, että laama oli niin kauan lyönyt hänet laimin.

— Nyt muistan, puhui laama aivan kuin tuo ehdotus olisi ollut ihan odottamaton. — Hän on hyvä ihminen, mutta kohtuuttoman puhelias.

Kim istui par'aikaa lehmän purtilon laidalla kertoellen juttuja kyläsepän lapsille.

— Hän pyytää vain toista poikaa tyttärelleen. En minä ole häntä unohtanut, sanoi hän. — Salli hänen saavuttaa ansiota. Ilmoita että tulemme.

He kulkivat vainioiden poikki yksitoista mailia kahdessa päivässä ja saivat ylen määrin huomiota osakseen perille päästessään, sillä vanha nainen piti yllä vieraanvaraisuuden perintätapaa ja pakotti vävynsäkin sitä noudattamaan, tämä kun oli kokonaan anoppinsa johdettavana ja säilytti kotirauhan lainaamalla rahoja koronkiskureilta.

Ikä ei ollut heikontanut puheliaan naisen kieltä enempää kuin muistiakaan, ja hyvin kaihditun yläkerran ikkunan takaa, ainakin tusinan palvelijan kuullen, tervehti hän Kimiä kohteliaisuuksilla, jotka olisivat saaneet eurooppalaisen kuulijan epämiellyttävästi kauhistumaan.

— Mutta sinä olet yhä edelleen sama julkea kerjäläinen kuin *paraossakin*, hän huusi. — En ole sinua unohtanut. Mene peseytymään ja syömään. Tyttäreni pojan isä on mennyt ulos vähäksi aikaa. Me naisparat olemme siis aivan mykkiä ja hyödyttömiä.

Aivan kuin puhettansa todistaakseen hän riiteli armottomasti koko perheväkensä kanssa, kunnes tuotiin ruokaa ja juomaa. Ja illalla, nuotiosavujen tuoksuessa, hän suvaitsi määrätä kantotuolinsa tuotavaksi epäsiistille etupihalle savuavien tulisoihtujen valossa, ja hänen istuessaan siinä sangen hatarain uutimien takana hänen kielensä kävi kerkeästi.

— Jos pyhä mies olisi tullut yksinään, olisin hänet toisella tavalla vastaanottanut, mutta kuka voi tuon lurjuksen seurassa olla tarpeeksi huolellinen?

— Maharanee, sanoi Kim, valiten tapansa mukaan ylhäisimmän nimityksen, — minunko on syyni, ettei kukaan muu kuin sahib — poliisi-sahib — sanonut maharaneeta, jonka kasvoja hän...

— Ole vaiti! Se tapahtui pyhiinvaellusretkellä. Kun matkustamme — sinä tunnet sananparren.

— ... nimittänyt maharaneeta sydänten särkijäksi ja ihastuksen antajaksi?

— Muistatko sen! Niin se oli. Se tapahtui kauneuteni kukoistuksen aikana. — Nainen naureskeli tyytyväisenä kuin papukaija sokeripalan ääressä. — Kerroppa nyt töistäsi ja toimistasi — sen verran kuin voit häpäisemättä itseäsi. Te tulette Benaresista? Olisin mennyt sinne näinä vuosina, mutta tyttäreni — meillä on vain kaksi poikaa. Se on näiden alamaitten vaikutusta. Kulussa miehet ovat norsuja, mutta tahtoisin kysyä pyhältä mieheltä — väistyhän syrjään sinä kelvoton — eikö hän voisi antaa jotakin taikakeinoa perin vaikeata vatsatautia vastaan, joka mango-hedelmän aikaan vaivaa tyttäreni vanhinta poikaa. Kaksi vuotta sitten hän antoi minulle voimakkaan taikalääkkeen.

— Kuuletko, pyhä mies, sanoi Kim naureskellen, nähdessään laaman alakuloisen ilmeen.

— Se on totta. Annoin hänelle kerran lääkkeen vatsapöhöön.

— Hampaita ... hampaita ... hampaita, tiuskui vanha nainen.

— Paranna heidät, jos ovat sairaita, muistutteli Kim mielihyvällä, — mutta älä tee taikoja. Muista miten maratille kävi.

— Siitä on jo kaksi sadekautta kulunut. Hän väsytti minut iankaikkisella puhelullaan. — Laama valitti niinkuin kelvoton tuomari olisi hänen edessään valittanut. — Niin sitä sattuu — pane se mieleesi, chelani — että toimeettomat naiset saattavat nekin, jotka halusivat seurata Tietä, harhaan astumaan. Hän puheli minulle lapsen sairauden aikana kolme päivää yhtämittaa.

— Arree! Ja kellepä muulle olisin puhunut? Pojan äiti ei tiennyt mitään, ja pojan isä sanoi; "Se tapahtui kylmän aikakauden öinä, rukoile jumalia", ja sitten hän huolettomana heittäysi nukkumaan ja kuorsasi.

— Minä annoin hänelle taikalääkkeen. Mitäpä vanha mies voi muuta tehdä?

— Toiminnasta pidättäytyminen on hyvin hyvä ... paitsi jos toimii korkeamman ansion vuoksi.

— Ah, *chela*, jos luovut minusta, jään aivan yksin.

— Hän sai sittenkin maitohampaansa helposti, sanoi vanha nainen, — mutta kaikki papit ovat samanlaisia.

Kim yski ankarasti. Ollen nuori hän ei hyväksynyt naisen löpöttelevää tapaa. — Jos viisasta vaivaa sopimattomaan aikaan, voi siitä koitua onnettomuutta.

— Tuolla tallissa on puhuva *mynah*, sanoi nainen kerkeästi, samalla näpsäyttäen jalokivikoristeista sormeansa, — joka on oppinut kotipapin äänen. Saatan ehkä laiminlyödä kunnioituksen osoittamisen vieraitani kohtaan, mutta jos olisitte nähnyt *hänen* lyövän nyrkeillään vatsaansa, joka oli kuin keskenkasvuinen kurpitsa, ja huutavan: "Tässä on kipu", olisitte antaneet minulle anteeksi. Olen melkein päättänyt ottaa *hakimin* lääkettä. Hän myy sitä huokealla ja siitä kaupasta hän lihoo kuin Shivan oma härkä. Hän ei kieltäydy antamasta lääkkeitä, mutta epäilin antaa niitä lapselle hänen lääkepullojensa onnettomuutta tuottavan värin vuoksi.

Laama oli tuon pitkän yksinpuhelun suojassa hävinnyt pimeyteen, hänelle varustettua huonetta kohti.

— Sinä olet varmasti suututtanut hänet, sanoi Kim.

— Enpä suinkaan. Hän on väsynyt, ja unohdin sen, sillä olen isoäiti. (Vain isoäitien pitäisi saada hoitaa lapsia. Äidit kykenevät vain synnyttämään niitä.) Kun laama huomenna näkee tyttärensä pojan ja kuinka isoksi hän on kasvanut, kirjoittaa hän taikalääkkeen. Silloin hän myöskin voi arvostella uuden *hakimin* rohtoja.

— Kuka on tuo *hakim*, maharanee?

— Vaeltaja niinkuin sinäkin, mutta hän on hyvin ymmärtäväinen bengalilainen Daccasta, mestari lääkkeiden tuntijaksi. Hän paransi minut vaikeasta vatsakivusta syömisen jälkeen, antamalla pienen lääkemarjan, joka vaikutti kuin irti päästetty paholainen. Hän matkustelee ja myy kallisarvoisia lääkkeitä. Hänellä on myöskin englannin kielellä painetuita papereita, joista nähdään, mitä hän on tehnyt heikkoselkäsille miehille ja vähäverisille naisille. Hän on ollut täällä neljä päivää, mutta kuultuaan, että olitte tulossa (*hakimit* ja papit ovat kuin käärme ja tiikeri kaikkialla maailmassa) hän on luullakseni vetäytynyt syrjään.

Naisen vähän hengähtäessä tuon sanatulvan perästä mutisi vanha suorapuheinen palvelija istuen tulisoihduista loitompana: — Tämä talo on kuin lantakasa, tänne kokoontuvat kaikki puoskarit ja papit. Älkää antako pojan syödä mangoa. — Mutta kukapa voi puhua järkeä isoäidille? Sitten korostaen ääntään sanoi hän kunnioittavasti: — Sahiba, *hakim* lepää ateriansa perästä. Hän on huoneessaan kyyhkyslakan takana.

Kim oli jännittynyt niinkuin kettua odottava luolakoira. Olisi hyvin huvittavaa nolata ja väitellä Kalkuttassa opin saaneen bengalilaisen kanssa. Ei ollut sopivaa, että laama enempää kuin hän itsekään joutuisi syrjään sellaisen tieltä. Hän hyvin tunsivat englanninkieliset ilmoitukset hindulaisten sanomalehtien takasivuilla. Xavierin pojat joskus ostivat niitä salaa nauraakseen niille tovereittensa kanssa, sillä kiitollisten potilaitten kieli heidän kuvaillessaan tautejaan oli hyvin yksinkertaista ja kuvaavaa. Urya, joka näki mielellänsä loisen karkottavan toisen, lähti pois kyyhkyslakkaa kohti.

— Kyllä tunnen, sanoi Kim paraiksi hilliten pilkkansa. — Heidän lääkkeensä ovat pelkkää värjättyä vettä, johon liittyy suurta hävyttömyyttä. Ja heidän uhrejansa ovat rappiolle joutuneet kuninkaat ja ylen määrin lihavat bengalilaiset. Ja suurimman voittonsa he saavat lapsista, jotka — eivät olet syntyneet.

Vanha nainen nauroi käheästi. — Älä ole kateellinen. Ovatko taikakeinot mielestäsi parempia, vai? Enhän minä ole sitä kieltänyt. Pidä huolta, että pyhä mies kirjoittaa minulle hyvän amuletin huomiseksi.

— Vain tietämättömät kieltävät, kuului käheä ääni pimeydestä, ja joku olento asettui istumaan vähän loitommaksi. — Vain tietämättömät voivat kieltää taikakeinojen arvon. Ja vain tietämättömät kieltävät lääkkeiden arvon.

— Muuan rotta löysi palan inkivääriä. "Avaanpa maustekaupan", se sanoi, — tokaisi Kim.

Väittely syntyi oitis, ja he saattoivat kuulla vanhan naisen jännittyneenä valmistautuvan huvitukseen.

— Papin poika tuntee hoitajansa ja kolmen jumalan nimet. Hän sanoo: "Kuule minua tai kiroan sinut kolmen miljoonan suuren jumalan nimeen."

Olihan tuolla näkymättömällä tulokkaalla nuoli tai pari varalla viinessään. Hän jatkoi: — Minä olen vain aakkosten opettaja, minä olen oppinut kaiken sahibin viisauden.

— Sahibit eivät milloinkaan vanhene. He tanssivat ja leikkivät niinkuin lapset vielä isoisinä ollessaan. Ne ovat lujaa sukua, piipitti nainen kantotuolissaan.

— Minulla on myöskin lääkkeitä, jotka taltuttavat kiivaita ja vihaisia ihmisiä. *Sinaa*, joka on valmistettu silloin, kun kuu on soveliaassa kohdassa taivaalla; ja keltaista maaväriä, *arplania*, Kiinasta, joka nuorentaa miehen, niin että hänen perheensä hämmästy; Kashmirin sahmia ja Tabulin parasta saleppia. Monet ihmiset ovat kuolleet ennenkuin...

— Sen kyllä uskon, sanoi Kim.

— ... oppivat tuntemaan lääkkeeni. Minä en anna sairailleni vain mustetta, jolla taika on kirjoitettu, vaan kuumia tepsiviä lääkkeitä, jotka laskeutuvat alas ja kukistavat taudin.

— Niin ne juuri tekevät, huokasi vanha nainen.

Pimeästä kuuluva ääni rupesi laveasti kertomaan onnettomuuksista ja vararikoista, joihin liittyi aika joukko anomuksia hallitukselle. — Jollei kohtaloni olisi toisin johtanut, olisin nyt hallituksen palveluksessa. Minulla on Kalkuttan suuressa koulussa saavutettu oppiarvo ... ja sinnehän ehkä tämänkin talon poika pannaan oppimaan.

— Sinne hänet pannaan. Jos naapurin poika muutamassa vuodessa saavuttaa ensimmäisen oppiarvon, niin totta kai meidän lapset, jotka ovat niin teräväpäisiä, ansaitsevat palkintoja Kalkuttan koulussa.

— En milloinkaan ole nähnyt sellaista lasta, sanoi ääni. — Se on syntynyt onnellisella hetkellä, ja jollei vatsatauti, joka voisi muuttua mustaksi koleraksi, vie häntä kuin kyyhkystä, saavuttaa hän pitkän iän ja on kerrassaan kadehdittava.

— *Hai mai!* sanoi vanha nainen. — Ei ole hyvä ylistää lapsia, muuten kyllä kuuntelisin tätä puhetta. Mutta talon pihapuoli on suojaton, ja tällaisenakin suloisena iltana ihmiset pitävät itseään miehinä ja naisina. Lapsen isäkin on poissa, ja minun täytyy olla vielä vanhoilla päivilläni *chowkedarina* (vartijana). Siirtäkää pois kantotuoli. Väitelköt *hakim* ja nuori pappi lääkkeistä ja taikakeinoista, miten haluavat. Tuokaa tupakkaa vieraille, kelvottomat orjat, ja sitten lähden katsastukselle.

Kantotuoli siirtyi pois heiluvien tulisoihtujen ja koirajoukon seuraamana. Kaksikymmentä lähikylää tunki tarkoin sahiban ... virheineen, lörpöttelevine kielineen, samoin kuin hänen suuren armeliaisuutensakin. Kaksikymmentä kylää petkutti häntä ikivanhan tavan mukaan, mutta kukaan ei olisi tahtonut varastaa tai ryöstää hänen alueeltaan mistään taivaan lahjasta. Siitä huolimatta hän piti suurta melua pintapuolisista tarkastuksistaan, joista hälinä kuului puoliväliin Mussoorieta.

Kimin ankara ilme häveni niin kuin ennustajan kohdatessaan toverin. *Hakim* työnsi yhä istuallaan vesipiippunsa hänelle ystävällisellä jalan liikkeellä, ja Kim tuprutti hyvää tupakkaa. Ympärillä olevat odottivat vakavaa ammatillista väittelyä ja ehkäpä vähän ilmaista lääkärinapuakin.

— Tietämättömien kuullen lääketieteestä keskusteleminen on samaa kuin papukaijan opettaminen laulamaan, sanoi *hakim*.

— Oikea kohteliaisuus, vastasi Kim, — on sangen usein huomaamattomuutta.

Tämäntapaiset lauseet olivat tietysti aiotut vaikuttamaan kuulijoihin.

— Kuulkaas. Minulla on ajos sääressäni, huusi muuan keittiöpoika. —
Katsokaahan sitä!

— Mene tiehesi, huusi *hakim*. — Näinkö tässä talossa kohdellaan kunnioitettuja vieraita? Niinhän te kokoonnutte kuin puhvelihärät.

— Jos vain sahiba tietäisi..., sanoi Kim.

— *Ai, ai!* Tulkaa pois. He palvelevat vain emäntäämme. Kun nuoren shaitanin vatsatauti on parannettu, ehkäpä meidänkin raukkojen sallitaan...

— Emäntäsi elätti vaimosi silloin kun olit vankilassa, lyötyäsi rahanlainaajan pään puhki. Kuka uskaltaa puhua pahaa hänestä! — Vanha palvelija kierteli hurjasti valkeita viiksiään kuun valossa. — Minä olen vastuussa tämän talon kunnia. Menkää, sanoi hän, työntäen käskyläisiään edellä.

Silloin sanoi *hakim* niin että huulet tuskin liikkuivat puhuessa: —
Mitenkä voitte, herra O'Hara? Olen iloinen saadessani taas tavata teitä.

Kimin käsi puristautui piipunvarren ympärille. Jossakin avoimella tiellä ollessaan hän ei ehkä olisi hämmästynyt, mutta tässä hiljaisessa suvannossa hän ei ollut odottanut tapaavansa Hurree babua. Sekin suututti häntä, että oli antanut pettää itsensä.

— Hah haa, hah haa. Minähän sanoin sinulle Lucknowissa ... *resurgam* ... että nousen ylös uudessa muodossa etkä sinä tunne minua. Kuinka paljosta löimmekään vetoa?

Hän pureskeli rauhallisesti kardemummansiemeniä, mutta hengitti rauhattomasti.

— Mutta miksi olet tullut tänne, babuji?

— Kas, siinä pulma, niinkuin Shakespeare olisi sanonut. Tulin onnittelemaan sinua erinomaisesta teostasi Delhissä. Sanon sinulle, että olemme suorastaan ylpeitä sinusta. Se oli erinomaisen sukkelasti ja taitavasti tehty. Yhteinen ystävämme on minun vanha ystäväni. Hän on ollut monessa ahdingossa ja joutuu vielä moneen sellaiseen. Hän kertoi minulle asian. Ja minä kerroin sen herra Lurganille. Hän oli tyytyväinen siitä, että aloit työsi niin taitavasti. Koko osastomme on hyvillään.

Ensimmäisen kerran elämässään Kim värähti ylevästä virkakuntaylpeydestä. Se voi kuitenkin olla paha loukkauskivi, jota tuntee sielussaan, kun työtoverit antavat arvoa sille, mitä on tehnyt. Maailmassa ei ole mitään siihen verrattavaa. Mutta samassa itämaalainen hänessä ilmaisi, etteivät babut suorita pitkiä matkoja lausuakseen kohteliaisuuksia.

— Kerrohan sinäkin juttusi, babu, sanoi hän käskevästi.

— Oh, se ei ole mitään. Minä olin vain Simlassa, kun saapui sähke, kertoen mitä yhteinen ystävämme sanoi kätkeneensä, ja vanha Creighton ... (hän katseli miten Kim arvosteli sellaista rohkeuden näytettä).

— Eversti sahib, oikaisi Xavierin koulun oppilas.

— Tietysti. Hän tapasi minut joutilaana ja määräsi minut Chitoriin tuomaan sen kirjepahasen. Minä en pidä etelästä: liian pitkä rautatiematka, mutta saanhan runsaat matkarahat. Hah haa! Takaisin tullessani tapasin yhteisen ystävämme Delhissä. Hän on siellä rauhassa juuri nyt ja sanoo saddhupukunsa soveltuvan erinomaisen hyvin. No niin, siellä kuulin, mitä olit tehnyt, niin hyvin ja nopeasti, vain hetken äkillisten vaatimusten mukaisesti. Minä kerroin yhteiselle ystävällemme, että olet mainio mestari, hitto vie! Se oli loistavaa, ja nyt tuln ilmaisemaan sen.

— Hm!

Sammakot kurnuttivat ahkerasti ojassa, ja kuu oli vaipumassa taivaanrannalle. Joku hyväntuulinen palvelija oli mennyt nauttimaan yön kauneudesta ja päristeli hiljalleen rumpua. Kim lausui seuraavan lauseensa kansankielellä.

— Mistä tiesit seurata meitä?

— Oh, eihän se ollut vaikeata. Sain ystävältämme tietää, että lähditte Saharunporeen, ja siitä syystä tuln tänne. Punaiset laamat eivät ole näkymättömiä henkilöitä. Ostin itselleni lääkelaatikon, enkä suinkaan ole huono lääkäri. Menin Akrolaan kahluupaikan kautta, sain kuulla teistä, juttelin siellä, juttelin täällä. Kaikki rahvas tiesi, mitä te puuhailitte. Sain tietää, milloin vieraanvarainen vanha nainen oli lähettänyt *doolinsa*. Heillä on paljon muistelmia vanhan laaman käynneistä täällä. Sitten tiesin, etteivät vanhat naiset voi pysyä lääkkeistä erillään. Niinpä siis olen tohtori ja ... kuulithan puheeni. *Minusta* on tämä aika hyvää. Usko minua, herra O'Hara, näillä seuduin tuntee kaikki rahvas laaman ja sinut. Ethän ole pahoillasi että tuln?

— Babuji, sanoi Kim, katsahtaen hänen leveään irvistävään naamaansa, — minä olen sahib!

— Rakas herra O'Hara...

— Ja toivon saavani olla mukana suuressa pelissä.

— Sinä olet nyt minun käskettävänäni virassa.

— Mistä syystä sitten puhut niinkuin puussa istuva apina? Eihän kannata tulla Simlasta tänne valepuvussa makeita sanoja latelemaan. Enhän minä ole lapsi. Puhu hindun kieltä ja sano suoraan asiiasi. Sinä et puhu yhtäkään sanaa kymmenestä totta. Miksi tulit tänne? Anna suora vastaus.

— Sepä se juuri on niin harmillista, kun on tekemisissä eurooppalaisen kanssa, herra O'Hara. *Sinullahan* pitäisi olla parempi selko näistä asioista.

— Mutta minä haluan tietää, sanoi Kim nauraen. — Jos se koskee peliä, niin voinenhan auttaa. Kuinka minä voisin toimia, kun sinä vain löpöttelet!

Hurree babu tarttui piipun varteen ja imi, kunnes se taas solisi.

— No, minä puhun nyt kansankielellä. Siirryhän lähemmäksi, herra O'Hara, se koskee erään valkoisen oriin sukutaulua.

— Yhäkö vielä? Sehän tuli valmiiksi jo aikoja sitten.

— Sittenkun jok'ainoa on kuollut, on suuri pelikin loppunut. Mutta ei ennenmin. Kuuntelehan loppuun asti. Oli viisi kuningasta, jotka valmistivat äkillistä hyökkäystä kolme vuotta sitten, jolloin Mahbub Ali antoi sinulle oriin sukutaulun. Saatuaan tuon tiedon ja ennenkuin he ehtivät valmistua hyökkäsi armeijamme heidän kimppuunsa.

— Niinpä kyllä, kahdeksantuhatta miestä ja kanuunoita. Minä muistan sen yön.

— Mutta sotaa ei käyty loppuun. Se on hallituksen tapa. Joukot kutsuttiin takaisin, koska hallitus uskoi, että nuo viisi kuningasta olivat masennetut. Eipä ole helppoa ylläpitää joukkoja korkeissa vuorisolissa. Hilas ja Bunar — pari rajahia tykkeineen — ottivat määrätystä palkkiosta suojellakseen vuorisolia kaikkia pohjoisesta tulevia hyökkäyksiä vastaan. He vakuuttivat ystävyyttään ja pelkoaankin.

Babu naureskeli ja jatkoi englanninkielellä: — Ymmärräthän, että tämä on vain yksityistä valaistusta, tämä poliittisen aseman selvittäminen. Virallisesti en saa mitenkään arvostella esimiesten toimia. No, nyt jatkan! Tämä miellytti hallitusta, joka tahtoi välttää kuluja, ja tehtiin sopimus, että niin ja niin monesta rupeesta kuussa Hilas ja Bunar suojelevat vuorisolia, kun hallituksen joukot ovat poistetut. Siihen aikaan, sen jälkeen kun me tapasimme toisemme, pääsin minä, oltuani teekauppiaana Lehissä, armeijan tiliosastoon. Kun joukot vietiin pois, jäin vuoristoon suorittamaan palkkoja työmiehille, jotka rakensivat uusia teitä kukkuloilla. Tämä työ oli hallituksen ja noiden kahden rajahin välisen sopimuksen osa.

— Vai niin. Entä sitten?

— Siellä oli hirmuisen kylmä, siellä ylhäällä syksyn tullen, sanoi Hurree babu tuttavallisesti. — Pelkäsin että nuo Bunarin miehet leikkaisivat kaulani joka yö rahakirstun takia. Sepoy-vartijani nauroivat minulle. Mutta minä olen niin arkaluontoinen. Olkoon se sinään... Minä lähetin monta kertaa ilmoituksen, että nuo kaksi kuningasta olivat myyneet itsensä vihollisille, ja Mahbub Ali, joka oleskeli vieläkin pohjoisemmassa, vahvisti useita kertoja tiedonantoni. Mutta mitään ei tehty. Minä vain palellutin jalkani, niin että yksi varvas leikattiin. Ilmoitin, että ne tiet, joiden rakentajille maksoin palkan, tehtiin vieraita ja vihollisia varten.

— Ketä varten?

— Venäläisiä varten. Siitä työmiehet avoimesti leikkiä laskivat. Sitten minut kutsuttiin etelään suullisesti kertomaan mitä tiesin. Mahbub tuli myöskin. Ja katso, mitä tapahtui. Vuorisolien kautta tuli tänä vuonna, lumen sulattua (hän värisi vieläkin) kaksi muukalaista, muka ampumaan vuorivuohia. Heillä oli pyssyt, mutta samalla oli ketjuja, mittausskojeita ja kompassit.

— Ohoh! Nytpä alan ymmärtää.

— Hilas ja Bunar ottivat heidät hyvin vastaan. He antoivat suuria lupauksia ja puhuivat kuin anteliaan keisarin lähettiläät konsanaan. He kulkivat ristiin rastiin laaksoissa sanoen: "Tähän voi rakentaa varustuksen, tuonne voi asettaa linnakkeen." Tässä voi puolustaa tietä kokonaista armeijaa vastaan ... juuri sitä tietä, jonka rakentamisesta kuukausittain suoritin maksun. Hallitus tiesi tämän, mutta ei

tehnyt mitään. Kolme muuta kuningasta, joille ei ollut maksettu mitään solien vartioimisesta, lähettivät lähettilään hallitukselle ilmoittamaan Bunarin ja Hilasin petollisuudesta. Sitten kun kaikki paha oli tehty, näetkös, kun ne kaksi muukalaista olivat saaneet kaikki viisi kuningasta uskomaan, että suuri armeija hyökkää vuorisolien kautta huomispäivänä taikka sitä seuraavana — vuoristolaiset ovat kaikki hupakolta — silloin tulee minulle, Hurree babulle, määräys: "Mene pohjoiseen ja ota selvää, mitä vieraat tekevät." Minä vastasin Creighton sahibille: "Eihän tämä ole mikään lakiasia, jota varten minun tulisi mennä todistuksia keräilemään." Hurree käänsi taas puheensa englanniksi. "Miksette anna puolivirallista määräystä jollekin rohkealle miehelle mennä esimerkiksi myrkyttämään heidät? Tämä on jos suotte huomautuksen anteeksi, hyvin valitettavaa huolimattomuutta teidän puoleltanne." Ja eversti Creighton nauroi minulle. Sehän on teidän typerää englantilaista ylpeyttä. Luulette, ettei kukaan uskalla vehkeillä teitä vastaan. Sehän on päätöntä.

Kim poltteli hiljalleen, miettien älykkäässä päässään asiaa niin pitkälle kuin ymmärsi.

— No, menet siis pitämään silmällä noita muukalaisia?

— En, menen heitä vastaan. He tulevat Simlaan lähettämään otuksien päät ja sarvet Kalkuttaan täytettäväksi. Ovat muka vain urheilijoita ja hallitus on myöntänyt heille erikoisia vapautuksia. Niinhän tietenkkin aina tehdään. Sekin on meidän brittiläistä ylpeyttä.

— No miksikä heitä siis pelkäsit?

— Hitto vieköön, hehän eivät ole tummaihoisia! Minä voin tehdä mitä hyvänsä tummaihoisille. Mutta nämä ovat venäläisiä ja perin tunnotomia lurjuksia. Minä, minä en halua tavata heitä todistajitta.

— Tappaisivatko he sinut?

— No, sehän ei olisi mitään. Olenhan minä kylliksi filosofi, luullakseni, uhmaillakseni sellaista pikkuasiaa kuin kuolemaa, joka on kunkin kohtalo ... mutta ... mutta he voisivat pieksää minua.

— No miksi?

Hurree Babu näpsäytti kärsimättömänä sormiaan. — Minä *tietenkin* koetan tunkeutua heidän leiriinsä esimerkiksi tulkkina, heikkomielisenä tai kerjäläisenä ja niin pois päin. Ja silloin minun täytyy koettaa siepata mitä voin. Eikä se ole vaikeampaa kuin tämä tohtorin näyttelemisen vanhan naisen luona. Mutta se vain — näetkös, herra O'Hara — minä olen onnettomuudekseni aasialainen, ja siitä on paljon harmia monessa suhteessa. Ja *lisäksi* olen bengalilainen, pelkuri mies.

— Jumala loi jänikset ja bengalilaiset. Mitä siis häpeät? sanoi Kim käyttäen sananpartta.

— Sehän on luomistyön tulos ehkäpä välttämättömyyden pakosta, mutta kaikesta huolimatta jää kysymys, mitä siitä on hyötyä. Minä olen tosiaan aika pelkuri! Muistan kerran kun he aikoivat ottaa henkeni jossakin Lhassan tiellä (en minä koskaan Lhassaan asti ehtinyt). Minä istuin ja itkin, herra O'Hara, odottaen kiinalaista kidutusta. En luule, että nuo kaksi miestä minua kiduttaisivat, mutta haluaisin joka tapauksessa hankkia eurooppalaista apua tarvittaessa. — Hän yski ja sylkäisi kardemumman suustansa. — Tämä on vain yksityinen ehdotus, johon voit sanoa: "Ei babu." Jollet ole aivan tärkeissä toimissa tuon vanhan miehen seurassa, niin voisit ehkä jollakin tavoin vapautua hänestä; ehkä minä saisin muutetuksi hänen aikeensa. Mielelläni näkisin, että olisit virkakosketuksessa kanssani, kunnes löydän nuo urheilivat vakoojat. Minulla on suuret käsitykset sinusta sen jälkeen kun tapasin ystäväni Delhissä. Ja sitten mainitsen sinun nimesi virallisessa selostuksessani, kun asia on valmis. Siitä tulee melkoinen töyhtö hattuusi. Ja siinä syy, miksi tulin.

— Hm! Juttusi loppuosa saattaa olla totta, mutta miten sen alkupään lienee?

— Noistako viidestä kuninkaasta? Kyllä siinä on totta. Paljon enemmän kuin voit aavistaakaan, sanoi Hurree vakavasti. — Tuletko siis, vai?... Minä lähden täältä suoraan Dooniin. Siellä on hyvin reheviä vainioita ja kukkaisia niittyjä. Sitten lähden Mussooriin, vanhaan hyvään Mussoorie Pahariin, kuten herrat ja naiset sanovat, ja sieltä Ramporin kautta Chiniin. Se on ainoa tie, jota myöten he voivat tulla. En haluaisi odotella kylmässä, mutta siitä huolimatta täytyy. Tahdon seurata heitä Simlaan. Näetkös, toinen heistä on ranskalainen, ja minä osaan ranskaa vielä sangen hyvin. Chandernagoressa on senkielisiä ystäviäni.

— Hän olisi hyvin iloinen saadessaan nähdä vuoriston jälleen, sanoi Kim mietiskellen. — Kaikki hänen puhelunsa näinä kymmenenä päivänä on enimmäiten koskenut sitä. Jos lähtisimme yhdessä...

— Sekin käy laatuun. Me voimme olla aivan tuntemattomia matkalla, jos laama pitää sitä parempana. Minä menen neljä tai viisi mailia edellä, hiljalleen, Hurreella ei ole mitään kiirettä, ja te tulette jäljessä. Meillä on runsaasti aikaa. Nuo miehet vehkeilevät, tarkastelevat ja tekevät tietenkkin karttoja. Minä

lähden huomenna, ja te voitte lähteä seuraavana aamuna, jos tahdotte. Saatte ajatella asiaa aamuun saakka, vaikka nythän on melkein aamu.

Hän haukotteli mahtavasti ja lähti kompuroimaan makuupaikallensa. Mutta Kim nukkui vähän, ja hänen ajatuksensa liikkuvat tähän tapaan, koko ajan hindukielellä:

— Syystäpä kyllä on peliä sanottu suureksi. Olin neljä päivää keittiöpoikana Quettassa ja palvelin sen miehen vaimoa, jonka kirjan sitten varastin. Ja sekin kuului suureen peliin! Etelästä, Jumala tietää kuinka kaukaa, tuli maratti, pelaten suurta peliä henkensä kaupalla. Nyt minun on mentävä samoilla asioilla kauas pohjoiseen pelaten suurta peliä. Sehän sujuu kuin sukkula koko Intian läpi, ja minun osani ja huvitukseni (hän hymyili pimeässä) on kaikki laaman ansiota. Onhan siinä tosin Mahbub Alin ja Creighton sahibinkin ansiota, mutta etupäässä kuitenkin pyhän miehen. Hän on oikeassa. Tämä on suuri ja ihmeellinen maailma, ja minä olen Kim ... Kim ... Kim ... yksinäni ... ihan yksin kaiken sen keskellä. Mutta minä haluan nähdä noita muukalaisia mittauskojeineen ja ketjuineen...

— Mikä oli tulos eilisillan väittelystä? kysyi laama aamurukouksensa perästä.

— Tapasin vaeltavan lääkkeiden myyjän, sahiban seuralaisen. Hänet sain lähtemään sekä pyynnöillä että järkisyillä ja näytin toteen, että meidän taikakeinomme ovat arvokkaampia kuin hänen pelkät värjätyt vesilääkkeensä.

— Voi, minun taikakeinoni! Vieläkö tuo hurskas nainen vaatii uutta?

— Hyvin hartaasti.

— Sellainen täytyy sitten kirjoittaa, muuten hän särkee korvani valituksillaan. Laama etsi kynäkotelonsa.

— Täällä tasangolla, sanoi Kim, — on aina liian paljon ihmisiä. Siellä vuoristossa on luullakseni vähemmän.

— Oi sitä vuoristoa ja vuoriston lunta! — Laama repäisi pienen paperiliuskan, joka sopi panna amulettiin. — Mutta mitä sinä tiedät vuoristosta?

— Sehän on sangen lähellä. — Kim avasi oven ja katseli Himalajan pitkää sulavapiirteistä selännettä, jota aamuaurinko kultasi. — Paitsi sahibin puvussa en ole jalallanikaan astunut sinne.

Laama haisteli tuulta mietteissään.

— Jos lähemme pohjoiseen päin, Kim asetti näin kysymyksensä nousevalle auringolle, — eikö keskipäivän kuumuutta voisi välttää kulkemalla ainakin alemmilla kukkuloilla?... Onko taika valmis, pyhä mies?

— Olen kirjoittanut seitsemän tuhman paholaisen nimeä, joista yksikään ei ole edes tomuhiukkasen arvoinen. Siten hullut naiset viettelevät meitä Tieltä!

Hurree babu tuli esiin kyyhkyslakan takaa, puhdistuen hampaitansa erityisen huomattavilla eleillä. Seistessään siinä lihavana, suurivatsaisena, paksuniskaisena ja puhuen syvällä äänellä hän ei tosiaankaan näyttänyt "pelkurilta". Kim viittasi melkein huomaamatta, että asiat kävivät hyvään suuntaan. Ja suoritettuaan siistimisensä tuli Hurree babu mairittelevalla kielellä osoittamaan kunnioitustaan laamalle.

He aterioivat tietenkin erikseen, ja sen jälkeen vanha nainen, enemmän tai vähemmän pysytellen ikkunan uutimen takana, huomautti jälleen tuosta tärkeästä pienestä pojan vatsataudista, joka oli aiheutunut raa'asta mangosta. Laaman tiedot lääketieteessä olivat pääasiassa sympateettista laatua. Hän uskoi, että mustan hevosen lanta tulikivellä sekoitettuna ja käärmeen nahassa säilytettynä oli hyvä lääke koleraa vastaan, mutta siinäkin innostutti häntä enemmän vertauskuva kuin tiede.

Hurree babu kannatti näitä mielipiteitä ihastuttavalla kohteliaisuudella, niin että laama nimitti häntä sivistyneeksi lääkäriksi. Hurree babu vastasi olevansa vain kokematon alottelija salatieteitten alalla, mutta ainakin hän tiesi, ja kiitti jumalia siitä, milloin hän oli mestarin läheisyydessä. Hänkin oli saanut käydä sahibien koulua, joissa eivät tule kysymykseen kustannukset, vieläpä Kalkuttan ylhäisissä saleissa. Hän oli kuitenkin ensimmäinen myöntämään, että maallisen viisauden yläpuolella oli suurempi viisaus — ylejä ja itsenäinen mietiskelyn taito.

Kim katsoi häntä kadehtien. Hurree babu, rasvainen, töykeä ja hermostunut, oli hävinnyt; poissa oli eilisillan rohdoskauppias. Sensijaan oli tässä sivistynyt, kohtelias, huomaavainen, kokenut ja oppinut mies, joka ammensi viisautta laaman huulilta.

Vanha nainen uskoi Kimille, että nämä oppineet puheet olivat hänelle käsittämättömiä. Hän halusi sellaisia taikakirjoituksia, joissa oli paljon mustetta, jonka voi liottaa veteen ja niellä ja siten päästä taudista. Mitäpä muuten jumalista olisi hyötyä? Hän piti naisista ja miehistä ja hän puhui heistä, pikku kuninkaistakin, joita oli ennen kohdannut, omasta nuoruudestaan ja kauneudestaan, pantterien hävityksistä ja aasialaisen rakkauden omituisuuksista, veronkannosta, vuokrankskonnasta, hautajaisista, vävystänsä, viittauksilla, joita oli helppo seurata ... lapsenhoidosta ja nykyisestä häveliäisyyden puutteesta. Ja Kim, jota yhtä paljon huvitti tämän maailman elämä kuin vanhusta sen jättäminen, istui permannolla jalat pukunsa alla ristissä ja kuunteli kaikkea, jolla aikaa laama kumosi Hurree babun esittämät ruumiinparannusteoriat yhden toisensa perästä.

Puolen päivän aikaan babu sitoi selkäänsä messinkihelaisen lääkearkkansa, otti kiiltonahkaiset juhlakenkänsä toiseen käteensä, sinivalkoisen kirjavan päivänvarjonsa toiseen ja lähti matkalle pohjoiseen päin, Dooniin, jossa hän sanoi eräiden sen paikkakunnan pikkukuninkaiden häntä odottavan.

— Me lähdemme sitten, kun ilta käy viileäksi, *chela*, sanoi laama. — Tuo tohtori, joka on oppinut sekä lääketieteessä että käyttäytymistavoissa, vakuuttaa, että ihmiset alempana vuoristossa ovat hurskaita ja anteliaita sekä hyvin halukkaita saamaan opettajan. Hyvin lyhyen matkan perästä vakuuttaa *hakim* meidän tulevan seutuun, jossa on raitista ilmaa ja havupuiden tuoksua.

— Menettekö vuoristoon? Ja Kulun tietäkö? Vai kuinka onnelliset! huudahti vanha nainen. — Jollen minä olisi niin kiinni tämän talouden hoidossa, ottaisin kantotuolini... Mutta se olisi häpeämätöntä, ja minun hyvä maineeni turmeltuisi. Hohoo, kyllähän minä sen tien tunnen — tunnen joka askeleen. Siellä tapaatte kaikkialla armeliaita ihmisiä — ei kielletä mitään hyvännäköisiltä ihmisiltä. Minä käsken varustaa teille evästä. Tarvitsetteko palvelijan saattamaan teitä matkalla? Eikö? No, ainakin annan keittää teille hyvää ruokaa.

— Kuinka jalo nainen onkaan tämä sahiba, sanoi valkopartainen urya, kun keittiön puolella nousi aika melu. — Hän ei milloinkaan ole unohtanut ystäviään enempää kuin vihamiehiäänkään. Ja kuinka hän osaakaan keittää ruokaa. — Hän silitteli ohutta vatsaansa.

Heille pantiin matkaan leipää, makeisia, kylmää lintupaistia ynnä riisiä ja luumuja, niin että Kim oli kuormitettu kuin muuli.

— Minä olen vanha ja raihnainen, sanoi vanha nainen. — Ei kukaan rakasta minua enää. Eipä edes kunnioitakaan — mutta harvoja on minun vertaisiani, kun jumalien avulla käyn keittoastioihini käsiksi. Tulkaa pian jälleen, te hyvät ihmiset. Sinä pyhä mies ja oppilas, tulkaa jälleen. Huone on aina valmis. Olette tervetulleet... Naiset seuraavat sinun *chelaasi* liian julkisesti. Minä tunnen Kulun naiset. Pidä varasi, *chela*, ettei hän jätä sinua, kun tuntee vuoristonsa tuoksut jälleen... *Ha!* Älä kaada riisiastiaa... Jätä siunauksesi meidän taloomme, pyhä mies, ja anna anteeksi palvelijallesi hänen typeryytensä.

Hän pyyhki punottavia silmiään huntunsa liepeellä ja imeskeli itkuaan.

— Naiset lörpöttelevät, sanoi laama lopuksi, — mutta sehän on naisten heikkous. Minä annoin hänelle taikakalun. Hänkin on Elämän pyörään kytketty, kokonaan tämän elämän asioihin antautunut, mutta siitä huolimatta, *chela*, hän on hyvä, ystävällinen ja vieraanvarainen — koko alttiista sydämeästään. Kuka voi kieltää, etteikö sillä saavuttaisi ansiota?

— En ainakaan minä, pyhä mies, sanoi Kim, heittäen täyteläisen evässäkin selkäänsä. — Olen koettanut mielessäni, silmieni takana, kuvitella sellaista, joka olisi kokonaan vapaa tuosta pyörästä — joka ei haluaisi mitään eikä toimisi mitään. Ehkäpä joku nunna olisi sellainen.

— Entä sitten, veitikka? Laama oli melkein ääneen nauramaisillaan.

— En voi kuvitella, minkälainen se olisi.

— En minäkään. Mutta hänen edessänsä on monta miljoonaa uutta elämää. Hän saavuttaa ehkä vähän viisautta niiden jokaisen avulla.

— Mutta tuleeko hän sillä tiellä unohtamaan, miten valmistetaan sahramalla maustettuja paisteja?

— Sinä ajattelet arvottomia asioita. Mutta hän on taitava. Minä olen oikein virkistynyt. Kun saavumme vuoriston juurelle, tulen olemaan vieläkin väkevämpi. *Hakim* puhui aivan totta sanoessaan tänä aamuna, että lumivuorten tuuli puhaltaa pois kaksikymmentä ihmisen vuosista. Me menemme vuoristoon, korkeille kukkuloille, aina ylemmäksi vuoristoon, sinne, missä lumipurot kohisevat ja puut suhisevat — joksikin aikaa. *Hakim* sanoi, että voimme palata sieltä milloin hyvänsä tasangolle, sillä pistäydymme vain noissa mieluisissa paikoissa. *Hakim* on kovin oppinut, mutta hän ei ole ylpeä. Puhuin hänen kanssaan, sillä aikaa kun sinä keskustelit sahiban kanssa, muutamanlaisesta huumaavasta tunteesta, joka tuntui niskassani iltaisin, ja hän sanoi sen tulevan liiallisesta kuumuudesta ja että se

paranee, kun päästään raittiiseen ilmaan. Ihmettelin, etten ollut itse ajatellut niin yksinkertaista lääkettä.

— Kerroitko hänelle etsinnästäsi? kysyi Kim vähän kateellisesti. Hän tahtoi itse ohjata laamaa eikä sallia Hurree babun vehkeilevän.

— Puhuin kyllä. Kerroin hänelle unestani ja siitä, miten saavutin ansiota toimittamalla sinut saamaan oppia.

— Ethän sanonut, että minä olin sahib?

— Mitäpä sitä olisi tarvinnut sanoa? Olen sanonut sinulle monta kertaa, että me olemme vain kaksi sielua etsimässä pelastusta. Hän sanoi, ja siinä hän on oikeassa, että pelastuksen virta puhkeaa juuri niinkuin olen uneksinut — jalkojeni juuressa, jos tarvitaan. Kun olen löytänyt Tien, näetkös, joka vapauttaa minut Olevaisuuden pyörästä, tarvitseeko minun vaivata itseäni etsimällä tietä maailman lakeuksilta — jotka ovat vain harhanäkyjä? Sehän olisi järjetöntä. Minulla ovat uneni, jotka uudistuvat joka yö; minulla on *Jataka*, ja sitten minulla on sinut, sinä koko maailman ystävä. Sinun horoskoopissasi oli punainen härkä vihreällä niityllä — minä en ole unohtanut — ja se oli tuova sinulle kunniaa. Ja minähän näin ennustuksen toteutuvan. Minäpä olin vielä välikappaleenakin. Sinä olet löytävä minulle virtani ja saat olla siinä välikappaleena puolestasi. Etsintämme onnistuu varmasti.

Hän käänsi norsunluunkeltaiset, vakavat ja rauhalliset kasvonsa kutsuvaan vuoristoon päin, ja hänen varjonsa lankesi pitkälle hänen eteensä tielle.

XIII

"Se, joka menee vuoristoon, palaa äitinsä luokse."

He olivat kulkeneet Sewalikharrujen ja troopillisen Doonin kautta, sivuuttaneet Mussoorien ja suuntasivat matkansa pohjoiseen päin kapeita vuoristopolkuja pitkin. Päivä päivältä he joutuivat syvemmälle kukkuloiden väliin, ja päivä päivältä Kim huomasi laaman taas saavuttavan miehen voimat. Doonin pengermillä hän oli nojautunut pojan olkapäätä vasten ja halukkaasti levähdellyt pysähdyspaikoilla. Mussoorien tiellä hän oli rohkaissut itsensä niinkuin metsästäjä, joka näkee loitompana tutun metsänrinteen. Ja vaikka olisi odottanut hänen vaipuvan väsymyksestä maahan, kiersi hän vain pitkän kauhtanansa kiinteämmin ympärilleen, veti rintansa täyteen kirkasta ilmaa ja jatkoi matkaansa, niinkuin vain vuoristolainen kykenee. Tasangolla syntynyt ja tasangolla kasvanut Kim hikoili ja huohotti aivan ihmeissään.

— Tämä on minun maatani, sanoi laama. — Verrattuna Such-zeniin tämä on tasaisempaa kuin riisipelto.

Ja vakain, voimakkain askelin hän kiipesi ylöspäin. Mutta vasta heidän laskeutuessaan jyrkästi alaspäin kolmetuhatta jalkaa kolmessa tunnissa hän jätti Kimin kauas jälkeensä, sillä pojan selkää pakotti hänen koettaessaan alamäessä kulkuaan hillitä, ja hänen isovarpaansa oli heinistä punotun sandaalirihman syövyttämä. Deodarmetsien harvain varjojen ja tammistojen läpi, moniväristen koivikkojen ja mäntymetsien kautta, sieltä liukkaille päivänpolttamille ruohikkoisille rinteille ja taas takaisin metsien siimekseen, kunnes tammi vaihtui bamburuokoihin ja laakson palmuihin, laama riensi väsymätönnä.

Katsellen hämärissä taakse jättämiään vuorijonoja ja himmeää kiemurtelevaa tietä, jota myöten he olivat tulleet, suunnitteli laama vuoristolaisen tavalla, joka on tottunut laajoihin näköaloihin, uusia uria huomiseksi tai pysähtyen jonkin korkealla olevan aukeaman reunalla, josta näköala avautui Spitiin ja Kuluun, ojensi kätensä kaihoisasti näköpiirin lumihuippuja kohti.

Aamun koitteessa rusottivat lumihuiput kirkkaan punaisina tumman sinen yläpuolella, kun Kedarnath ja Badrinath, vuoriston kuninkaat, ensimmäisinä loistivat auringon valossa. Kaiken päivää ne paistoivat kuin sula hopea auringossa, ja illalla pukeutuivat jälleen jalokiviinsä.

Aluksi ne henkilöivät lauhkeita tuulia matkustajien tielle, tuulia, joita oli hyvä tavata jättiläislohkareiden yli kiipeillessä, mutta muutaman päivän kuluttua, heidän saavutettuaan yhdeksän- tai kymmentuhannen jalan korkeuden, rupesivat tuulet puremaan. Kim soi mielellään erään vuoristokylän asukkaille tilaisuuden saavuttaa ansiota lahjoittamalla hänelle karkean sarkanutun.

Laama oli hiukan hämmästynyt siitä, että joku paheksui noita purevia tuulia, jotka olivat puhaltaneet vuodet hänen hartioiltaan.

— Nämä ovat vasta matalampia vuoria, *chela*. Ei tämä ole vielä kylmää, ennenkuin tulemme oikeaan vuoristoon.

— Ilma ja vesi on hyvää ja ihmiset ovat kyllä hyviä, mutta ruoka on perin huonoa, valitti Kim. — Ja me kuljemme kuin olisimme hulluja — tai englantilaisia. Ja sitten yön aikana paleltaa.

— Ehkäpä vähäisen, mutta vain sen verran, että vanhat jäseneni iloitsevat auringonpaisteesta. Emmehän aina saa nauttia pehmeistä vuoteista ja ylellisestä ruuasta.

— Voisimmehan ainakin pysyä tiellä.

Kim olisi tasankomaalaisen tavoin mieluummin pysytellyt kovaksi tallatulla tiellä, joka vajaan kuuden jalan levyisenä kiemurteli vuoristossa. Mutta laama, ollen tiibetiläinen, ei voinut välttää kiusausta käyttää oikoteitä pitkin kivisiä rinteitä ja rotkojen poikki. Hän selitti ontuvalle oppilaalleen, että vuoristolainen tietää vaistomaisesti vuoristopolun suunnan, ja vaikka alhaalla riippuvat pilvet saattaisivatkin eksyttää oikotietä hakevan vieraan, eivät ne vähintäkään häirinneet ymmärtäväistä miestä.

Niinpä, samoiltuaan pitkät ajat seuduissa, joissa kulkemista sivistyneessä maailmassa pidettäisiin varsin ankarana vuoristourheiluna, he saattoivat joutua kiipeämään satulamaisen pääharjun yli, siitä taas väistämään jonkin sortuneen vyörymän ohi ja sitten metsän läpi neljänkymmenen viiden asteen kulmassa tielle jälleen. Pitkin matkaa he sivuuttivat vuoristolaiskyliä — savi- ja multamajoja, joiden rungossa näkyi hirsiäkin, väliin karkeasti kirveellä veistettyjä. Ne riippuivat niinkuin pääskypesät jyrkänteillä, kerääntyneinä pieniksi ryhmiksi kolmituhattajalkaisen rinteiden puoliväliin, puristuen jonkin kallion kulmaan, joka tarjosi suojaa myrskytuulia vastaan. Toisin paikoin niitä oli sijoitettu pikku ruohokentille, joista sai vähän kesälaidunta, mutta jotka talvella saivat olla kymmenen jalkaa lumen alla.

Näiden majojen asukkaat, keltaiset, rasvaiset, sarkaan puettut ihmiset lyhyine paljaine säärineen ja eskimolaisia muistuttavine kasvopiirteineen pistäysivät hyvin halukkaasti vieraita katsomaan ja palvelemaan. Tasangoilla olivat ystävälliset ja kohteliaat ihmiset kohdelleet laamaa niinkuin pyhää miestä ainakin. Mutta vuoristolaiset palvelivat häntä niinkuin miestä, joka on hyvin läheisessä liitossa kaikkien paholaisten kanssa. Heidän uskontonsa on melkein kokonaan alkuperästään kuollutta buddhalaisuutta, pääasiallisesti luonnon palvelusta, haaveellista niinkuin heidän jylhä maansa, monipiirteistä kuin heidän kukkuloittensa pengermätkin. Siitä huolimatta he myönsivät tuolle korkealle hatulle, kilisevälle rukousnauhalle ja kiinalaisille pyhille kirjoituksille suuren arvovallan ja samalla kunnioittivat miestäkin.

— Me näimme sinun tulevan Euan tummilla rinteillä, sanoi muuan betah, joka antoi heille juustoa, piimää ja kivikovaa leipää illalliseksi. — Sitä tietä emme käytä usein, paitsi kun poikivat lehmät eksyvät kesällä. Siellä puhaltelee kallioiden lomista äkillisiä tuulia, jotka saattavat heittää miehen kumoon ihan tyynenä päivänä. Mutta mitäpä sellaiset ihmiset välittäisivät Euan paholaisesta?

Huolimatta siitä, että jokaista jännettä pakotti ja päättä huimasi syviin laaksoihin katsellessa ja jalat olivat käyneet aroiksi varpaitten epätoivoisesti ponnistellessa rosoisissa raoissa, saattoi Kim iloita päivän retkistä, tuntee sellaista iloa, jota Xavierin poika kokee voitettuaan toverinsa neljännesmailin kilpailussa tasaisella maalla. Vuoristossa hän hikoili *ghin* ja sokerin pois jäsenistään, ja kuiva, raitis ilma, joka jylhissä vuoren solissa ankarasti ravisteli häntä, vahvasti ja karaisi hänen rintaansa. Ja jyrkänteet kehittivät uusia lujia lihaksia hänen sääriinsä ja vartaloonsa.

Kulkiessaan he usein keskustelivat Elämän pyörästä ... ja sitäkin suuremmalla syyllä, koskapa he, kuten laama sanoi, olivat vapautuneet sen näkyvistä kiusauksista. Lukuunottamatta harmaata kotkaa ja silloin tällöin loitompana nähtyä karhua, joka kaiveli ja pölyytti maata rinteillä, tai joskus aamunkoitteessa kohtaamaansa julmaa täplikästä pantteria, joka söi hiljaisessa laaksossa kaatamaansa vuohta, ja silloin tällöin värikkäitä lintuja, olivat he yleensä kahdenkesken tuulien ja tuulessa heiluvien ruohojen joukossa. Naiset nokisissa majoissa, joiden kattojen yli he kulkivat rinnettä laskeutuessaan, olivat epämiellyttäviä ja epäsiistejä, monen miehen vaimoja, ja sairastivat kaulapöhöä. Miehet olivat puunhakkaajia, jolleivät viljelleet maata, nöyriä ja uskomattoman lapsellisia.

Jottei kuitenkaan soveliasta seuraa puuttuisi, lähetti kohtalo heille ystävällisen Dacca-lääkärin, jonka he tapasivat tiellä ja joka maksoi ruuastaan hyvillä pöhölääkkeillä ja neuvoilla kotirauhan palauttamiseksi. Hän näytti tuntevan nämä vuoret yhtä hyvin kuin vuoristomurteetkin ja selitti laamalle tarkalleen, minkälaisia seudut olivat Ladakhiin ja Tiibettiin päin. Hän sanoi heidän voivan palata tasangolle milloin hyvänsä, vaikka niille, jotka pitävät vuoristosta, tuo edessäoleva tie saattoi olla

huvittava.

Tätä kaikkea ei selitetty yhdellä kertaa, vaan iltahetkinä kivisillä puintilavoilla, kun potilaitten jo poistuttua lääkäri tupakoi ja laama otti nuuskaa ja Kim taas tarkasteli ruohokatoilla syöviä pieniä lemmiä tai haaveili katsellen vuorijonojen välisiin sinisiin laaksoihin. Ja erikoisia keskusteluja pidettiin metsissä, kun lääkäri etsi parantavia ruohoja ja Kim, ollen hänkin lääkärin oppilas, seurasi silloin häntä.

— Näettekö, herra O'Hara, en, hitto vieköön, tiedä mitä tekisin tavatessani nuo urheilijat. Mutta jos tahdot oleskella minun päivänvarjoni näkymissä, se kun on erinomainen merkkikohta, tuntuu minusta paremmalta.

Kim tarkasteli kukkularyteikköä. — Tämä ei ole minun maatani, *hakim*. Helpompaa olisi karhun taljasta löytää täi.

— No, se on taas minun vahvimpia puoliani. Hurreella ei ole mitään kiirettä. He olivat vast'ikään Lehissä. He olivat ilmoittaneet tulleensa Kara Korumista sarvineen ja vuotineen ja kaikkine tavaroineen. Pelkään vain heidän lähettävän kaikki kirjeensä ja muut vaaralliset todistuskappaleet takaisin Venäjän alueelle. Tietenkin he kulkevat itään päin niin pitkälle kuin pääsevät — vaikkapa vain näyttääkseen, etteivät ole lainkaan olleet läntisissä valtioissa. Sinä et tunne vuoristoa?

Hän piirteli oksalla maahan. — Katso! Heidän olisi pitänyt tulla Srinagarin tai Abbottabadin kautta. Se on heille lyhyt tie pitkin jokea Bunjin ja Astorin ohi. Mutta he ovat tehneet lännestä päin joitakin kepposia. Siispä — hän piirsi viivan vasemmalta oikeaan — he kulkevat itään päin Lehiin (ah, siellä on kylmä!) ja sitten alas Indus-jokea Han-léheen asti (tunnen tien) ja Bushakriin ja Chinilaaksoon. Tämän olen saanut selville johtopäätöksellä ja tiedustelemalla ihmisiltä, joita parannan mainiosti. Ystävämme ovat kauan aikaa toimittaneet tyhjää ja aiheuttaneet sellaisia vaikutelmia, että useat heidät tuntevat. Saat nähdä, että saavutamme heidät jossakin Chinilaaksossa. Ole hyvä ja pidä silmällä päivänvarjoa.

He näkivät tuon päivänvarjon nyökkäilevän laaksoissa ja vuorten rinteillä. Ja aikanaan laama ja Kim, joka kulki kompassin avulla, sen taasen tapasivat, kun lääkäri iltaisin pysähtyi myymään voiteitansa ja lääkkeitänsä. — Me tulimme sieltä ja sieltä. — Laama viittasi epämääräisesti taakse, ja päivänvarjo puolestaan myönsi kohteliaasti heidän kulkeneen hyvin.

He vaelsivat muutaman lumisen vuorisolan kautta kylmässä kuunvalossa, ja laama pilkkasi lempeästi Kimiä, vaikka itse vajosikin polvia myöten lumeen, niinkuin baktrialainen kameeli — sitä lumiseuduilla kasvanutta, lyhytkarvaista lajia, joka tulee vuoristosta alas Kashmir Seraihin. Sitten kuljettuaan löysälumisten kenttien yli he häättyivät myrskyä pakoon muutamaan tiibetiläisten leiriin, jotka kiiruhtivat alaspäin pienine lampaineen, joista jokainen oli saanut kantamukseksi säkillisen boraksia. Ja edelleen he kulkivat ruohorinteiden yli, joilla vielä oli lumitäpliä, ja metsien läpi toisille nurmikoille.

Koko matkansa aikana he eivät olleet huomanneet Kedarnath- ja Badrinath-vuorten muuttaneen hahmoa, ja vasta monen päivän matkan perästä erotti Kim, kiivettyään muutamalle mitättömälle kymmentuhannen jalan korkuiselle kummulle, että molempien jättiläisten olkapäänmutkat tai huiput olivat vähän muuttuneet.

Lopuksi he saapuivat pienoismaailmaan: penikulmien pituiseen laaksoon, jossa korkeat kummut olivat syntyneet vuoriston rinteiltä vyöryneistä jätteistä. Siinä ei yhden päivän kävely, siltä heistä tuntui, kuljettanut heitä pitemmälle kuin unennäkijän askeleet jouduttavat häntä painajaisen ahdistuksessa. He kiersivät tuntikausien vaelluksella kukkulan, ja katso, se oli vain pieni ulospistävä osa suuresta kokonaisuudesta! Silmien eteen avautui heidän äsken näkemänsä pieni peltotilkku nyt suurena ylätasankona, joka ulottui pitkälle laaksoon. Ja kolme päivää myöhemmin se taas näytti kämmenen levyiseltä laakson pohjalla.

— Totisesti, jumalat täällä asuvat, sanoi Kim laakson hiljaisuuden ja kamalasti leviävien, sateen jälkeen katoavien pilvivarjojen hämmästyttämänä. — Tämä paikka ei ole ihmisille sovelias.

— Kauan, kauan aikaa sitten, sanoi laama melkein itsekseen, — kysyttiin mestariltamme, onko maailma ikuinen. Tähän ylevä mestari ei vastannut mitään... Ceylonissa ollessani muuan viisas etsijä vahvisti sen vanhalla palinkielisellä ennustuksella. Kun tiedämme vapauttamisen tien, on kysymys hyödytön. Mutta katso ja ymmärrä, mitä harhanäky merkitsee, *chela*! Nämä ne ovat oikeita vuoria! Ne ovat samankaltaisia kuin minun vuoreni Such-zenissä. Missään muualla ei sellaisia ole.

Heidän yläpuolellaan, vielä suunnattomasti paljon korkeammalla, kamara yleni lumipeitteeseen, ja satojen mailien matkalla idästä länteen kuin viivoittimella vedetyllä lumiharjalla pysähtyi viimeinen koivu matkallaan ylöspäin. Sen yläpuolella taistelivat kalliot järkäleinä ja kärkinä nousten, kohottaakseen pänsä valkoisen vaipan läpi. Ja niidenkin yläpuolella, muuttumattomina maailman alusta alkaen, mutta muuttuen auringon ja pilvien joka vivahduksessa, lepäsi ikuinen lumi. He voivat erottaa sen pinnassa täpliä ja railoja, missä myrsky ja vaeltavat pyörretuulet olivat pyörineet. Heidän

alapuolellaan luisui metsä sinivihreänä monipenikulmaisena vaippana, ja metsän alapuolella oli kylä pienine vainiopenkereineen ja jyrkkine laiturineen. He tiesivät, että kylän alapuolella, joskin ukkosmyrskyn peittämänä, lepäsi kaksitoista tai viisitoista sataa jalkaa alempana kostea laakso, jonne vuoriston purot keräytyivät.

Tapansa mukaan oli laama kuljettanut Kimiä karjapolkuja ja oikoteitä myöten, kaukana valtatieltä, jota myöten Hurree babu, tuo "arka raukka", oli kulkenut kolmea päivää aikaisemmin sellaisessa myrskyssä, että yhdeksän englantilaista kymmenestä olisi sitä välttänyt. Hurree ei ollut mikään metsämies, liipaisimen napsahdus saattoi hänet muuttamaan väriänsä, mutta niinkuin hän itse sanoi, hän oli "hyvä vainuiliija", eikä hän ollut syyttä suotta tutkinut avaraa laaksoa kiikarillaan. Sitäpaitsi näkyy kulunut valkoinen telttakangas viheriää taustaa vasten sangen kauas. Hurree babu oli nähnyt kaikki, mitä oli tahtonutkin nähdä, istuessaan Ziglaurin puintilavalla kahdenkymmenen mailin päässä linnuntietä ja neljänkymmenen mailin päässä tietä kulkien ... nähnyt kaksi pientä pistettä, jotka eräänä päivänä olivat juuri lumirajan alapuolella ja seuraavana päivänä olivat ehkä siirtyneet kuusi tuumaa vuorenrintettä alaspäin.

Päästyään kerran käyntiin ja ryhdyttyään työhön kykenivät hänen tukevat paljaat säärensä tekemään hämmästyttävien pitkiä matkoja. Ja siitpä syystä Kim ja laama jäivät kahdenkesken odottamaan myrskyn ohimenoa vuotavassa vuorimajassa Ziglaurissa, jolla aikaa rasvainen ja märkä, mutta aina hymyilevä bengalilainen, puhuen parasta englanninkieltä, vaikkakin jokapäiväisemmin puhutavoin, teki tuttavuutta parin likomäärän ja leinin vaivaaman muukalaisen kanssa.

Hän oli monia hurjia tuumia hautoen saapunut ukkosen kantapäillä, joka oli pirstonut petäjän heidän leiriään vastapäätä ja siten saanut pari tusinaa kantajaa vakuuttuneiksi siitä, ettei päivä ollut sovelias matkan jatkamiseen, vieläpä saanut heidät heittämään kantamuksensa maahan ja häviämään tiehensä. He olivat muutaman vuoristorajahan alamaisia, joka käytti heidän palvelustaan, sellainen on tapa, omaksi ansiokseen. Heidän mieskohtaisten vaikeuksiensa lisäksi nämä sahibit olivat jo uhanneet heitä pysyillänsä. Useimmat heistä tunsivat sekä pyssyt että sahibit ennestään, sillä olivathan he pohjoisten laaksojen oppaita ja metsästäjiä, innokkaita pyytämään karhuja ja kauriita, mutta sillä tavoin heitä ei ollut kohdeltu milloinkaan ennen. Niinpä siis metsä otti heidät syliinsä, ja huolimatta sadatteluista ja huudoista he pysyivät poissa.

Babun ei siis tarvinnut olla olevinaan mielipuoli, sillä hän oli jo miettinyt toisen keinon ollakseen tervetullut. Hän riisui märät vaatteensa, pani kiiltonahkakengät jalkoihinsa, avasi sinivalkoisen päivänvarjonsa ja ilmestyi vieraiden eteen — hiukan horjuen ja sydämen levottomasti sykkiessä viitan alla — hänen kuninkaallisen korkeutensa, Rampurin rajahan asiamiehenä. "Miten voi palvella teitä, herrat?"

Muukalaiset olivat mielissään. Toinen oli silminnähtävästi ranskalainen, toinen venäläinen, mutta he puhuivat englantia melkein yhtä hyvin kuin babu. He pyysivät heti häntä ystävällisesti auttamaan. Heidän alkuasukaspalvelijansa olivat sairastuneet Lehissä. He olivat rientäneet eteenpäin, kun halusivat viedä metsästysaaliinsa Simlaan ennenkuin koi pääsi nahkoja turmelemaan. Heillä oli suosituskirje (babu kumarsi kunnioittavasti kädet rinnalla) kaikille hallituksen virkamiehille. Ei, he eivät olleet tavanneet muita metsästysretkikuntia matkallaan. Ja heillä oli hyvät varastot. He tahtoivat vain päästä matkaan niin pian kuin suinkin.

Hurreen onnistui tavata piiloutunut vuoristolainen metsässä ja vähän puheltuaan ja pienen hopearahan annettuaan (eihän valtion palveluksessa voi olla perin säästäväinen, vaikka tuhlaus pakotti Hurreen sydäntä) hän sai kaikki yksitoista kantajaa takaisin. Huomasivathan he babun ainakin pystyvän todistamaan, jos heitä huonosti kohdeltaisiin.

— Minun kuninkaallinen herrani tulee olemaan hyvin suuttunut, mutta nämä ihmiset ovat vain rahvasta ja hyvin tietämättömiä. Jos herrat hyväntahtoisesti unohtaisivat tämän ikävän asian, olisin hyvin iloinen. Pian sade loppuu ja silloin voimme jatkaa matkaa. Oletteko metsästäneet? Se on jaloa huvia.

Hän puikahti ketterästi toisen *kiltan* luota toisen luo ollen järjestelevinänsä noita suippopäisiä vasuja. Englantilaiset eivät tavallisesti ole tuttavallisessa suhteessa alkuasukkaihin, mutta eivät he sentään löisi ystävällistä babua, joka on sattunut vahingossa kaatamaan *kiltan*. Mutta toisaalta eivät he tarjoisi ryyppyä ystävällisellekään babulle, enempeä kuin kutsuisivat häntä ruuallekaan.

Nämä muukalaiset tekivät tuon kaiken ja kyselivät ahkerasti ... etupäässä naisista, joihin kysymyksiin Hurree vastaili kernaasti ja avomielisesti. He antoivat hänelle lasillisen paloviinan kaltaista kirkasta juomaa ja sitten hiukan lisää, ja hetken kuluttua hänen vakavuutensa hävisi kokonaan. Hän tuli sopimattoman vallankumoukselliseksi ja rupesi puhumaan erittäin halveksivasti hallituksesta, joka oli pakottanut hänet käymään valkoisten koulua, mutta ei ollut antanut hänelle valkoisen miehen palkkaa, ja hän lörpötteli sorrosta ja kärsimästään väärydestä, kunnes hänen kansansa surkeus sai hänet

itkemään. Sitten hän hoiperteli tiehensä laulaen bengalilaisia rakkauslauluja ja vaipui maahan märän puunrungon viereen. Eipä milloinkaan ollut muukalaiselle näytetty surkeampaa esimerkkiä Englannin vallan vaikutuksesta Intian oloihin.

— Tuollaisia he kaikki ovat, sanoi toinen urheilijoista ranskankielellä. — Kunhan ehdimme varsinaiseen Intiaan, saatte nähdä. Haluaisin tavata tuota rajahia. Saattaisihan siellä saada tilaisuuden sanoa hyvän sanan. Mahdollistahan on, että hän on kuullut meistä ja haluaa osoittaa hyväntahtoisuuttaan.

— Meillä ei ole aikaa. Meidän täytyy päästä Simlaan niin pian kuin mahdollista, vastasi toveri. — Minä olisin toivonut, että tiedonantomme olisivat jo Hilasista tai ainakin Lehistä päässeet matkaan.

— Englantilainen posti on parempi ja varmempi. Muistahan, että meillä on kaikki edut ja helpotukset. Tämä typeryys on, Herra nähköön, aivan uskomatonta.

— Se on ylpeyttä ... ylpeyttä, joka ansaitsee ja saa rangaistuksensa.

— Niin kyllä! Toista on tässä leikissä kohdata mannermaalaisia vakoojia. Siinä on vaarojakin, mutta nämä ihmiset — pyh — tämä on liian helppoa. Ylpeyttä ... ylpeyttä vain, ystävänä.

— Mitähän hiton hyötyä on siitä, että Chandernagore on niin lähellä Kalkuttaa, tuumi Hurree kuorsaten suu auki märällä sammaleella maaten, — jollen voi ymmärtää heidän ranskaansa. He puhuvat niin tavattoman nopeasti. Parempi olisi ollut katkaista heti heidän petolliset kurkkunsa.

Kun hän jälleen ilmestyi, oli hänellä kova päänsärky — ja katuvaisena vaivasi häntä pelko, että hän juovuksissa on ehkä puhunut liioja. Hän rakasti Englannin hallitusta, sehän oli kaiken hyvinvoinnin ja kunnian lähde, ja hänen rampurilainen isäntänsä oli samaa mieltä.

Siihenpä vieraat rupesivat häntä pilkkaamaan ja muistuttelemaan hänen äskeisiä puheitaan, kunnes askel askeleelta ivaten, sulavasti nauraen ja taitavasti kiehtoen saivat babun luopumaan puolustuksestaan ja pakotetuksi puhumaan — totuutta. Kun Lurgan sai myöhemmin kuulla tämän, valitti hän ääneensä, ettei saanut olla noiden tyhmien tarkkaamattomien kantajien sijassa, jotka pitäen ruohomattoa päänsä päällä, vesipisaroiden lotistessa heidän askeleittensa jäljissä, odottivat sään selkenemistä.

Kaikki näiden miesten tuntemat sahibit, karkeasti puetut, mutta aina iloiset, toivat palatessaan uudelleen entisille metsästysmailleen mukansa palveluskuntansa, jotka usein olivat vuoristolaisia. Nämä sahibit matkustivat ilman seuruetta. Siispä he olivat köyhiä ja tietämättömiä, sillä ei kukaan järkevä sahid noudattaisi bengalilaisen neuvoja. Mutta tämä bengalilainen, joka ilmestyi tiesi mistä, oli antanut kantajille rahaa ja koetteli puhua heidän murretaan. Kun he olivat tottuneet huonoon kohteluun omien kansalaistensa puolelta, epäilivät he tässä olevan jonkin satimen ja olivat valmiina pakenemaan, jos tilaisuus sattuisi.

Sateen lakattua ja puhtaan maanhajuisen ilman suloisesti tuoksuessa babu lähti opastamaan heitä vuorten rinteitä alaspäin, astuen kantajien etupäässä ylpeänä, mutta muukalaisten jäljessä hyvin nöyränä. Hän ajatteli monia erilaisia asioita. Pieninkin niistä olisi sanomattomasti kiinnittänyt hänen matkatoverinsa mieltä. Mutta hän oli miellyttävä opas ja aina valmis huomauttamaan kuninkaallisen herransa alueiden kauneudesta. Hän kansoitti vuoriston kaikella, mitä heidän mielensä teki pyydystä: antiloopeilla, vuorivuohilla ja karhuilla. Hän saattoi keskustella kasvitieteestä ja kansatieteellisistä asioista asiantuntemuksella, ja hänellä oli ehtymätön varasto kaikenlaisia paikallisia tarinoita: muistettakoon, että hän oli ollut viisitoista vuotta valtion palveluksessa.

— Tuo mies on todella merkillinen, sanoi pitempi vieras. — Hän on kuin jokin outo ilmestys.

— Hän edustaa muutostilassa olevaa Intiaa, Lännen inhottavaa sekoitusta, vastasi venäläinen. — Me ymmärrämme, miten on käytävä asioihin itämaalaisten kanssa.

— Hän on menettänyt oman maansa eikä ole saanut uutta tilalle. Mutta hän vihaa tulisesti voittajiaan. Olisitpa kuullut, mitä hän minulle uskoi eilisiltana.

Juovikkaan päivänvarjostimensa takana Hurree babu koetti jännittää korviansa ja aivojansa kuunnellakseen nopeasti puhuttua ranskaa ja piti tarkoin silmällä muuatta *kiltaa*, joka oli täpötäynnä karttoja ja asiakirjoja. Se oli tavallista suurempi, päällystetty kaksinkertaisella punaisella öljykankaalla. Hän ei halunnut kaikkia niitä varastaa. Hän tahtoi vain tietää, mitä niistä oli otettava ja miten tehokkaimmin voisi sen tehtyään pujahtaa tiehensä. Hän kiitti kaikkia Intian jumalia ja Herbert Spenceriä, että oli vielä jotakin arvokasta varastettavaksi.

Toisena päivänä tie kohosi jyrkästi ruohikkoiselle rinteelle metsän yläpuolelle, ja siinä he auringon

laskiessa kohtasivat vanhan laaman istumassa jalat ristissä salaperäisen piirroksen edessä, jota hän selitti harvinaisen kauniille, vaikka likaiselle nuorukaiselle. Kirjava päivänvarjo oli ilmestynyt näkyviin puolen päivämatkan päässä, ja Kim oli ehdottanut, että pysähdyttäisiin, kunnes se saapuisi heidän luoksensa.

— Haa! sanoi Hurree babu yhtä kekseliäänä kuin saapasjalkakissa. — Tässä taitaa olla joku tämän seudun arvokas, pyhä mies. Ehkäpä minun kuninkaallisen herrani alamaisia.

— Mitä hän tekee? Jotakin hyvin kummallista.

— Hän selittelee pyhää kuvaa, kaikki käsin piirrettyä.

Molemmat muukalaiset seisoivat paljastetuin päin ilta-auringon paisteessa, joka heitti hohdettansa kullanloistoiselle nurmikolle. Tyytymättömät kantajat olivat iloissaan häiriöstä ja laskivat taakkansa.

— Katsohan, sanoi ranskalainen. — Se muistuttaa kuvaa uskonnon synnystä ... ensimmäinen opettaja ja ensimmäinen oppilas. Onko hän buddhalainen?

— Ehkäpä jotakin pilaantunutta lahkoo, vastasi toinen.

— Täällä vuoristossa ei ole oikeita buddhalaisia. Mutta katsohan hänen vaatteittensa poimuja ja sitten noita julkeita silmiä. Mistä johtuu, että tällaisia nähdessään tuntee kuuluvansa perin nuoreen kansaan? — Puhuja heilutti sitä sanoessaan kiihkeästi pitkää ruokoa. — Me emme ole vielä painaneet leimaamme minnekään, ymmärrätkö, ja se minua harmittaa. — Hän oli vihoissaan noille rauhallisille kasvoille ja laaman koko asennossa ilmenevälle tyyneydelle.

— Kärsivällisyyttä. Kyllähän me piirrämme merkkimme yhdessä, me ja teidän nuori kansanne, mutta sillävälin voit piirtää hänen kuvansa.

Babu lähestyi nyt pystypäisenä, mikä ei ollenkaan sopinut hänen nöyrään puheeseensa eikä salaperäiseen silmäniskuunsa, jonka hän Kimille antoi.

— Pyhä mies, nämä ovat sahibeja. Minä paransin lääkkeelläni toisen heistä vilustumisesta ja lähdin Simlaan saadakseni pitää huolta hänen täydellisestä parantumisestaan. He haluavat nähdä piirustuksesi...

— Sairaiden parantaminen on aina hyvä asia. Tämä on Elämän pyörä, sanoi laama, — sama, jota näytin sinulle Ziglaurin majassa sateen sattuessa.

— Ja he tahtoisivat kuulla sinun selittävän sitä.

Laaman silmät kirkastuivat, kun ilmeni uusia kuulijoita. — Tämä ylevän Tien selittäminen on aina hyvä. Ymmärtävätkö he hindukieltä niinkuin Ihmeitten talon kuvien hoitaja?

— Ehkäpä vähän.

Yhtä innostuneena kuin uuteen leikkiin syventynyt lapsi laama kohotti päätänsä ja lausui syvällä äänellä jonkinlaisen alkurukouksen, ennenkuin alotti varsinaisen selityksen. Vieraat nojasivat vuorisauvoihinsa ja kuuntelivat. Kim istuen nöyränä maassa tarkasteli auringon punaista loistetta heidän kasvoillaan ja pitkien varjojen yhtymistä ja jakaantumista heidän takanaan. Heillä oli oudonnäköiset säärykset ja kummalliset vyöt, jotka epämääräisesti muistuttivat erästä kirjan kansikuvaa Xavierin kirjastossa. *Nuoren luonnontutkijan seikkailut Meksikossa* oli sen nimi. He olivat tosiaan kertomuksen oivan herra Sumichrastin näköisiä eivätkä lainkaan sellaisia "tunnotomia lurjuksia", joiksi babu oli heidät kuvaillut. Mullanväriset mykät kantajat istuivat pelokkaina parin-, kolmenkymmenen askeleen päässä, ja babu, jonka pitkän pjiivun liepeet heilahtelivat kuin merkkilippu kylmässä viimassa, seisoj jonkinlaisena suojelijana heidän vieressään.

— Nämä ovat ne miehet, kuiskasi Hurree sillä aikaa kuin vieraat seurasivat ruohonkorren liikkeitä taivaasta helvettiin ja jälleen takaisin. — Kaikki heidän kirjansa ovat tuossa suuressa punaisessa *kiltassa*. — Kirjat ja kartat ja selostukset. Ja olen nähnyt kuninkaan kirjeen, jonka joko Hilas tai Bunar oli kirjoittanut. He vartioivat sitä mitä huolellisimmin. He eivät ole vielä lähettäneet mitään takaisin Hilasista tai Lehista. Sen verran tiedän varmasti.

— Ketä heillä on seurassaan?

— Vai nuo kantajat. Palvelijoita heillä ei ole. He ovat niin tarkkoja, että itse keittävät ruokansakin.

— Mutta mitä minun on tehtävä?

— Odota ja pidä silmällä. Jos vain saan tilaisuuden, niin saat tietää, mitä papereita on etsittävä.

— Nämä asiat sopisivat paremmin Mahbub Alin kuin bengalilaisen hoidettaviksi, sanoi Kim nyrpeästi.

— On muitakin keinoja päästä mielitiettyensä luokse kuin seinän luhistaminen.

— Tässä on se helvetti, joka on määrätty ahneille ja saitureille. Sen toisella puolella on himo ja toisella kyllästyminen. — Laama innostui selittelemään, ja toinen vieraista piirusti hänen kuvansa illan nopeasti hämärtyessä.

— Tämä riittää, sanoi mies lopuksi karskisti. — En voi ymmärtää häntä, mutta piirroksen haluaisin saada. Hän on etevämpi taiteilija kuin minä. Kysykää häneltä, tahtooko hän sen myydä.

— Hän sanoo: "Ei, herra", vastasi babu. Laama ei tietenkään olisi ollut halukas luovuttamaan kuvaansa kenelle hyvänsä maantienkulkijalle, enempää kuin arkkipiispa taipuisi panttaamaan temppeleinsä pyhät astiat. Tiibetissä on yllin kyllin Elämän pyörän huokeita jäljennöksiä, mutta laama oli taiteilija samoin kuin oman luostarinsa varakas esimies.

— Ehkäpä kolmessa, neljässä päivässä, jos huomaan, että sahib on etsijä ja ymmärtäväinen mies, saattaisin itse piirustaa hänelle toisen. Mutta *tätä* käytetään oppilaan opettamiseen. Selitä hänelle, *hakim*.

— Mutta hän tahtoo *ostaa* sen ... nyt.

Laama pudisti hitaasti päätänsä ja rupesi käärimään kokoon Pyöräänsä. Venäläinen, joka ei nähnyt muuta kuin likaisen vanhan miehen tekevän kauppaa paperipalasta, heitti hänelle kourallisen rupeita ja tempasi puoleksi piloillaan kuvaa, joka repesi laaman käsissä. Kauhustunut mutina kuului kantajien joukosta, joista muutamat olivat Spitistä ja tavallaan hyviä buddhalaisia. Laama nousi ylös häväistyksestä pahastuneena. Hänen kätensä tavoitteli raskasta rautaista kynäkoteloa, joka on papin puolustusase, ja babu vääntelehti pelosta.

— Näethän — näethän, miksi tarvitsin todistajia; he ovat perin tunnottomia ihmisiä. Kuulkaas, herra, älkää lyökö pyhää miestä.

— *Chela!* Hän on häväissyt Kirjoitettua Sanaa!

Se oli liian myöhäistä. Ennenkuin Kim ehti estää, oli venäläinen lyönyt vanhusta suoraan kasvoihin. Seuraavassa hetkessä hän oli jo vyörymässä rinnettä alaspäin Kim kurkussaan. Isku oli herättänyt kaikki piilossa olleet tuntemattomat irlantilaiset pahat henget pojan veressä, ja vihollisen äkillinen kaatuminen teki loput. Laama vaipui puoleksi pökertyneenä polvilleen ja kantajat hävisivät kantamuksineen vuorelle yhtä pian kuin tasangon ihmiset juoksevat tasaisella maalla. He olivat nähneet pyhyden häväistykseen, ja heidän täytyi paeta ennenkuin jumalat ja vuoriston pahat henget kostaisivat. Ranskalainen juoksi laaman luokse revolveriansa tavoitellen, nähtävästi aikoen siepata hänet panttivangiksi. Ryöppy teräviä kiviä ... vuoristolaiset ovat tarkkoja linkoojia ... karkotti hänet takaisin, ja eräs ao-chungilainen kantaja tempasi laaman syrjään. Kaikki tapahtui yhtä nopeasti kuin pimeys peitti vuoriston.

— He ovat vieneet kaikki tavarat ja pyssyt, kirkui ranskalainen, ampuen umpimähkään hämyyn.

— Älkää ampuko, herra, älkää ampuko. Minä riennän pelastamaan, huusi Hurree juosten rinnettä alas ja syösten hämmästyneen ja ihastuneen Kimin luo, joka iski hengästyneen vihamiehensä päätä kalliota vasten.

— Riennä takaisin kantajien luokse, kuiskasi babu hänelle. — Heillä on tavarat. Paperit ovat punaisessa *kiltassa*, mutta tarkasta kaikki. Ota heidän paperinsa ja varsinkin *musarla* (kuninkaan kirje). Riennä! Toinen mies tulee!

Kim syöksähti ylöspäin. Revolverin luoti kikkahti kalliosta hänen vieressään, ja hän kyyristyi kuin metsäkana.

— Jos ammutte, huusi Hurree, — tulevat he alas ja tappavat meidät. Minä olen pelastanut toverinne, herra. Tämä on hyvin vaarallista.

— Hitto vieköön, Kim ajatteli ääneensä englanniksi. — Tämä on kova paikka, mutta luulenpa, että tämä on itsepuolustusta. — Kim koetteli povessaan Mahbubin lahjaa ja epäröiden — hän ei ollut käyttänyt pientä pyssyänsä muuta kuin ampuakseen eräitä koelaukauksia Bikaner-erämaassa — veti liipaisinta.

— Mitä sanoinkaan, herra! Babu tuntui itkevän. — Tulkaa tänne auttamaan. Me olemme kaikki kolme suuressa pulassa.

Ampuminen lakkasi. Kuului kompuroivia liikkeitä, ja Kim riensi hämärissä noituen kuin kissa tai raaka sotilas.

— Haavoittivatko he sinua, *chela?* kuului laaman ääni ylempää.

— Eivät. Entä sinua? — Kim tunkeutui pihkaiseen männikköön.

— Olen vahingoittumaton, lähdetään pois. Seuraamme näitä miehiä Shamleghin lumirajalle.

— Mutta emme ennenkuin olemme tehneet oikeutta, huusi ääni. — Minulla on sahibien pyssyt ... kaikki neljä. Menkäämme alaspäin.

— Hän löi pyhää miestä, me näimme sen! Meidän karjamme ehtyy, vaimomme lakkaavat synnyttämästä, lumi vyöryy alas kotiin mennessämme... Ja sitäpaitsi he ovat kohdelleet meitä pahoin.

Pieni männikkö oli täynnä valittavia kantajia, säikähtyneitä ja juuri tuon kauhun vallassa valmiita niihin hyvänsä. Muuan heistä, Ao-chungin mies, veti kärsimättömänä vireeseen pyssynsä ja aikoi lähteä alaspäin.

— Odota vähän, pyhä mies, he eivät voi mennä kauas, odota kunnes palaan.

— Tämä ihminen on kärsinyt vääryyttä, sanoi laama koskettaen otsaansa.

— Siitäpä syystä juuri, vastasi mies.

— Jos tämä ihminen antaa sen anteeksi, silloinhan teidän kätenne ovat vapaat. Sitäpaitsi saavutatte ansiota tottelemalla.

— Odota, niin lähdemme kaikki yhdessä Shamleghiin, väitti mies itsepäisesti.

Hetkisen vain, sen verran kuin tarvitaan panoksen työntämiseksi pyssyyn, epäröi laama. Sitten hän kohosi ja pani sormensa miehen olkapäälle.

— Etkö kuullut? *Minä* sanon, ettei saa tappaa, minä, joka olen Such-zenin luostarin esimies. Tahtoisitko sinä uudelleen syntyä rottana tai käärmeenä tai matona jonkun hirveän pedon vatsassa? Sitäkö sinä haluat...?

Ao-chungin mies vaipui polvilleen, sillä laaman ääni kaikui kuin tiibetiläinen paholaisrumpu.

— Ai, ai! huusivat spitiläiset. — Älä kiroo meitä ... älä kiroo häntä. Hän oli vain niin innoissaan, pyhä mies... Pane pois pyssy, sinä hullu!

— Viha synnyttää vihaa! Paha tuottaa paha. Nyt ei saa enää tappaa. Anna papin pieksäjien kärsiä tekojensa seurauksista. Elämän pyörä kulkee tarkkaan, hiuskarvaakaan hairahtumatta! He saavat syntyä monta kertaa — kärsimyksiin.

Hän painoi päänsä alas ja nojasi raskaasti Kimin olkapäähän.

— Minä olin joutumaisillani suureen onnettomuuteen, *chela*, hän kuiskasi. — Minä olin kiusauksessa sallia hänen ampua, ja täällä Tiibetissä he olisivat kärsineet hitaan ja katkeran kuoleman... Hän löi minua kasvoihin. — Näin sanoen laama vaipui raskaasti huoaten maahan, ja Kim kuuli hänen kiihtyneen sydämensä lyövän ja sykkäilevän.

— Ovatko he vahingoittaneet häntä hengenvaarallisesti? kysyi äskeinen innokas Ao-chungin mies toisten mykkinä katsellessa.

Kim kumartui laaman puoleen hädissään. — Ei, huusi hän innokkaasti, — tämä on vain heikkoutta. — Sitten hän muisti olevansa valkoinen mies ja että hänellä on valkoisen miehen matkatarpeet käytettävinaan. — Avatkaa vasut. Niissä saattaa olla lääkkeitä.

— Oh, kyllä minä ymmärrän, sanoi mies nauraen.

— Enpä suotta ole ollut viittä vuotta Yankling sahibin *shikarrina*. Tunnen tuon lääkkeen ja olen maistanutkin sitä. Katsohan.

Hän veti povestansa esiin pullon huokeata paloviinaa, jota myydään Lehissä, ja kaatoi taitavasti hiukan laaman hampaiden väliin.

— Näin tein, kun Yankling sahib loukkasi jalkansa Astorin luona. Olen jo kaivellut noita vasuja, mutta jaamme ne oikeudenmukaisesti Shamleghissa. Anna hänelle vielä, se on hyvää lääkettä. Koettelehan! Hänen sydämensä toimii nyt paremmin. Laske hänen päänsä maahan ja hiero vähän hänen rintaansa. Jos hän olisi odottanut rauhassa, sillä aikaa kun minä olisin selvittänyt asiamme sahibin kanssa, ei tätä olisi milloinkaan tapahtunut. Mutta ehkäpä he ajavat meitä takaa. Silloin ei olisi väärin ampua heitä heidän omilla pyssyillään, vai mitä?

— Toinen heistä luullakseni sai jo maksun, mutisi Kim. — Minä potkaisin häntä sydänalaaan vyöryessämme alaspäin. Olisi kai ollut paras surmata oitis hänet. Soisinpa, että niin olisin tehnyt.

— Kyllähän kelpaa kerskua urhoollisuudesta, kun ei asu täällä Rampurissa, sanoi muuan miehistä, jonka maja oli muutaman mailin päässä rajahin rappeutuneesta palatsista. — Jos joudumme huonoon huutoon sahibien keskuudessa, ei kukaan meistä halua palkata *shikarrikseen*.

— Niin, mutta nämä eivät olekaan Englannin sahibeja eivätkä sellaisia hauskoja miehiä kuin Fostum sahib tai Yankling sahib. Nämä ovat aivan muukalaisia eivätkä osaa puhua englantia niinkuin sahibit.

Samassa laamakin yski ja nousi istumaan, etsien rukousnauhaansa.

— Ei saa tappaa ketään, mutisi hän. — Pyörä on oikeamielinen, paha seuraa pahasta.

— Ei, pyhä mies. Me olemme kaikki täällä. — Ao-chungin mies siveli nöyränä hänen jalkojaan. — Ketään ei surmata, jollette määrää. Levätkää nyt vähän. Laitamme tähän pienen lepopaikan ja myöhemmin, kuun noustua, lähdemme Shamleghiin lumirajalle.

— Tuollaisen iskun perästä on parasta nukkua, sanoi muuan mies.

— Takaraivossani tuntuu huumausta ja pakotusta. Anna minun panna pääni povellesi, *chela*. Minä olen vanha mies, mutta en ole päässyt vapaaksi intohimoista... Meidän täytyy muistaa asioiden alkusyytä.

— Antakaa tänne peite. Me emme uskalla sytyttää nuotiota, etteivät sahibit näkisi.

— Paras lähteä Shamleghiin. Sinne ei kukaan meitä seuraa, sanoi levoton Rampurin mies.

— Minä olen ollut Fostum sahibin *shikarrina* ja nyt olen Yankling sahibin palveluksessa. Olisin hänen mukanaan juuri nyt, jollei tuo kirottu *beegar* olisi tullut. Käske kahden miehen vartioida alempana pyssyineen, etteivät sahibit enää tee mitään hullutuksia. Minä en jätä tätä pyhää miestä.

He istuivat vähän loitommalle laamasta ja kuunneltuaan hiukan lähettivät kiertämään vesipiipun, jonka säiliönä oli vanha saapasmustepullo. Punaisen sytytyshiilen hehku piipun kulkiessa kädestä käteen valaisi kapeita kiiluvia silmiä, korkeita kiinalaisia poskipäitä ja härkämäisiä kauvoja, jotka katosivat mustiin hartioitten ympäri käärittyihin villaliinoiniin. He näyttivät jonkin salaperäisen luolan peikoilta ... keskustelemaan kokoontuneilta vuorikääpiöiltä. Ja kun he keskustelivat, vuoripurot solisivat heidän ympärillään hiljentyen vähitellen yökylmän jäähdyttäessä niitä ja sulkiessa niiden uomat.

— Kuinka uljaana hän seisoi edessämme, sanoi muuan spitiläinen ihailen. — Muistan vanhan karhun Ladakhissa, jota Dupont sahib ampui osumatta ja joka seiso juuri niinkuin hän. Dupont sahib oli hyvä *shikarri*.

— Ei kuitenkaan niin hyvä kuin Yankling sahib. — Ao-chungin mies otti siemauksen viinapullosta ja lähetti sen kiertämään. — Nyt kysyn: onko toista mieltä?

Kukaan ei huolinut tarttua heitettyyn riitahaasteeseen. — Lähdemme Shamleghiin, kun kuu nousee. Siellä jaamme saaliimme oikeudenmukaisesti. Minä tyydyn tähän uuteen pieneen pyssyyn ja sen panoksiin.

— Mahtanevatkohan karhut olla pahoja vain sinun seudullasi? kysyi muuan miehistä, imien piippuaan.

— Ei, mutta myskikyhmyt ovat nykyään kuuden rupeen hinnassa, ja sinun naisesi voivat saada telttakangasta ja joitakin keittoastioita. Sen kaiken päätämme Shamleghissa ennen aamunkoittoa. Sitten menemme kukin tahollemme ja muistamme, ettemme ole olleet milloinkaan noiden sahibien palveluksessa, jotka voivat syyttää meitä tavaroittensa varastamisesta.

— Hyvähän sinun on niin puhua, mutta mitä rajahimme sanoo?

— Kuka hänelle kertoisi? Nuoko sahibit, jotka eivät osaa kieltämme, vaiko tuo babu, joka omia tarkoituksiaan varten antoi meille rahaa? Johtaisiko hän sotajoukon meitä vastaan? Mitäpä todistuksia olisi? Ne tavarat, mitä emme tarvitse, heitämme Shamleghin kuiluun, minne ei yksikään ihminen vielä ole jalkaansa astunut.

— Kuka Shamleghissa asuu tänä kesänä? (Paikka oli vain kolmen, neljän majan laidunkeskus).

— Shamleghin nainen. Hän ei tietääkseni ainakaan rakasta sahibeja. Toiset voimme lepyttää pienillä lahjoilla, ja näistähän riittää meille kaikille. — Hän taputteli lähimmän vasun pulleata kylkeä.

— Mutta ... mutta...

— Minä olen sanonut, etteivät ne ole oikeita sahibeja. He olivat ostaneet eläintennahat ja sarvet Lehin basaarista. Tunsinhan minä ne merkeistä. Muistattehan kun näytin niitä teille jo retkellä.

— Niin olivat. Ne olivat kaikki ostettuja päitä ja nahkoja. Muutamissa oli koitakin.

Se oli pätevä todistus, ja kyllähän Ao-chungin mies tunsivatoverinsa.

— Ja jos asiat vallan hullusti käyvät, kerron kaikki Yankling sahibille. *Nämä* olivat papin pieksäjiä. He pelottivat meitä. Me pakenimme! Kuka voi tietää, mihin me tavarat pudotimme? Luuletteko, että Yankling sahib sallisi minkään alankomaan poliisin tulla tänne vuorten yli häiritsemään hänen metsästystään? Simlasta on pitkä matka Chiniin, ja vielä pitempi Shamleghista kuilulle.

— Olkoon niin, mutta minä kannan sinne ison *kiltan* (vasun). Sen punakantisen, jonka sahibit itse sulloivat joka aamu.

— Siitpä nähtiin, sanoi Shamleghin mies viisaasti, — ettei tuollaisista sahibeista ole mihinkään. Kukapa olisi milloinkaan kuullut Fostum sahibin tai Yankling sahibin tai pienen Peel sahibinkaan, joka valvoo öisin ampuakseen pöllöjä, minä sanon, kuka on kuullut näiden sahibien milloinkaan tulleen vuoristoon tuomatta mukansa keittäjää ja kantajia ja — kaikenmoisia hyväpalkkaisia ja suuriäänisiä palvelijoita? Mitäpä nämä voisivat? Mitä tuosta *kiltasta* sanot?

— En mitään erikoista, muuta kuin että se on täynnä kirjoituksia — kirjoja ja papereita, joihin he kirjoittivat, ja kummallisia koneita, aivan kuin taikakaluja.

— Ne kaikki joutuvat Shamleghin kuiluun.

— Niinpä kyllä, mutta jos sillä solvaisimme sahibien jumalia? En tahtoisi kirjoituksia sillä tavalla pidellä, enkä minä ymmärrä niiden messinkijumalia. Ne eivät ole sopivaa saalista yksinkertaisille vuoristolaisille.

— Vanhus nukkuu vielä! Me kysymme hänen oppilaaltaan. — Ao-chungin mies otti vielä rohkaisuropyyn ja paisui ylpeyttä johtaja-asemassaan.

— Tässä on, hän kuiskasi, — *kilta*, jonka sisällystä emme ymmärrä.

— Mutta minä ymmärrän, vastasi Kim varovasti. Laama huokasi luonnollisessa, terveellisessä unessaan, ja Kim oli juuri ajatellut Hurreen viimeisiä sanoja. Ollen osallisena suuressa pelissä hän tunsikin juuri nyt kunnioitusta babua kohtaan. — Tuo *kilta* on täynnä hyvin ihmeellisiä asioita, eikä se ole hupsuille aiottu.

— Senhän minä sanoin, huusi kantaja. — Luuletko sen ilmaisevan meidät?

— En, jos annatte sen minulle. Minä teen tyhjäksi sen taikavoiman. Muuten siitä kyllä on teille paljon harmia.

— Pappi pitää aina huolen osastaan, sanoi Ao-chungin mies paloviinan rohkaisemana.

— Ei se minulle lainkaan tärkeä ole, vastasi Kim viekkaasti. — Jakakaa se vain keskenänne, niin saatte nähdä mitä seuraa.

— En ainakaan minä. Minä vain laskin leikkiä. Määrää sinä, mitä teemme. Onhan tässä meille enemmän kuin liikaa. Me lähdemme Shamleghista tiehemme heti aamun koitteessa.

He järjestivät ja suunnittelivat lapsellisia pikku aikeitaan vielä jonkin tunnin, mutta Kimiä värisytti sekä kylmä että jännitys. Tilanteen hullunkurisuus kiinnitti hänen sielunsa sekä irlantilaista että itämaista puoliskoa. Siinä olivat pelättävän pohjoisen valtakunnan lähettiläät, ehkäpä omassa maassa yhtä mahtavia kuin Mahbub tai eversti Creighton, äkkiä avuttomiksi lyötyinä. Toisen heistä hän tiesi joutuneen kyvyttömäksi liikkumaan joksikin aikaa. He olivat antaneet lupauksia kuninkaille. Ja tänä iltana he viettivät yönsä jossakin alempana ilman karttojaan, ilman ruokaa ja ilman teltoja ja pyssyjä — ja, lukuunottamatta Hurree babua, ilman oppaitaan. Eikä tämä heidän suuren pelinsä tuhoutuminen, tuo säikkynyt karkaaminen yöhön (Kim ihmetteli, mille miehille he selostuksensa siitä antaisivat) ollut Hurree babun enempää kuin Kiminkään ansiota, vaan tapahtui aivan yksinkertaisesti, sievästi ja

ehdottomasti, niinkuin silloin, kun nuoret innokkaat poliisit vangitsivat Mahbubin fakiirystävät Umballassa.

— Siellä he ovat kaiken puutteessa, ja nyt on hiton kylmä! Ja täällä ovat kaikki heidän tavaransa. Kyllä he ovat kiukuissaan! Sääliittää Hurree babua.

Kim olisi voinut säästää sääliänsä, sillä vaikka bengalilainen sillä hetkellä kärsikin katkerasti ruumiissaan, oli hänen mielensä pöyhkeä ja reipas. Noin mailin verran alempana, muutaman pienen metsikön reunassa, istui kaksi puoleksi paleltunutta miestä, toinen väliin pahoin sairas, ja he sättivät vuorotellen toisiansa, vaihteen vuoksi mitä pisteliäimmin solvaten babua, joka näytti olevan aivan poissa suunniltaan kauhistuksesta. He vaativat häntä suunnittelemaan jotakin toimintamuotoa.

Tämä vastasi, että heidän pitäisi olla onnellisia päästyään hengissä pulmasta ja että kantajat lienevät jo päässeet kuulomatkan ulkopuolelle, jolleivät väijyneet heitä. Vielä lisäsi hän, että rajah, hänen herransa, asui yhdeksänkymmenen mailin päässä, ja kaukana siitä, että lainaisi heille rahaa ja saattajia Simlaan, hän pikemminkin vangitsisi heidät kuultuaan, että he ovat pappia lyöneet. Hän kuvasi tuon synnin ja sen seuraukset niin suuriksi, että he käskivät hänen puhua muusta. Babu jatkoi, että heidän ainoa toivonsa oli hiipiä kylästä kylään, kunnes pääsivät sivistyneisiin seutuihin. Ja vieläkin sadannen kerran kyynelisin hän kyseli korkeilta tähdiltä, "miksikä sahibit olivat lyöneet pyhää miestä".

Kymmenen askelta olisi vain tarvittu, jotta Hurree olisi heti päässyt kokonaan heidän saavutettavistaan pimeyteen, lähimmän kylän suojaan ja lämpimään, ruuan ääreen, ja sinne liukaskielinen tohtori olisi ollut tervetullut. Mutta hän kärsi mieluummin kylmää, nälkää ja pahoja sanoja, vieläpä lyöntejä näiden kunnianarvoisain isäntiensä luona. Nojaten puun runkoa vasten hän tuhisteli nenäänsä synkän näköisenä.

— Entä oletteko ajatellut, sanoi eheänä säästynyt mies kiukkuisesti, miltä me näytämme noiden alkuasukasten silmissä vaeltaessamme vuoristossa?

Hurree babu oli tuskin juuri muuta ajatellutkaan muutamaan tuntiin, mutta eipä huomautus ollut hänelle aiottukaan.

— Me emme voi vaeltaa! Minä tuskin pystyn astumaan askeltakaan, valitti Kimin uhri.

— Ehkäpä pyhä mies on armollinen rakastavassa lempeydessään, muutoin...

— Lupaani itselleni sen erinomaisen hyvin, että tyhjennän revolverini tuon nuoren teeskentelijän ruumiiseen, kun ensi kerran tapaamme, oli hyvin epäkristillinen vastaus.

— Aina vain revolvereista ja kostamisista! Hurree painautui alemmaksi. Riita oli uudelleen viriämässä. — Ettekö lankaan ajattele tappioitamme? Kaikki tavarat! — Hän kuuli puhujan kirjaimellisesti tanssivan ruohomatolla. — Kaikki mitä meillä oli! Kaikki mitä vaivalla oli hankittu! Kahdeksan kuukauden työ! Ymmärrättekö mitä se merkitsee! Mehän osaamme tulla toimeen itämaalaisten kanssa! Kyllä olette tehnyt kauniisti!

Miehet riitelivät keskenään useallakin kielellä, ja Hurree hymyili. *Kiltat* olivat Kimin hallussa, ja niissä oli kahdeksan kuukauden hyvän valtiotaidon tulokset. Eihän ollut mitään keinoja lähettää tietoja pojalle, mutta häneen voi luottaa. Sitäpaitsi hän saattoi järjestää matkan vuoriston kautta niin, että sekä Hilas että Bunar niin hyvin kuin neljänsadan mailin pituinen vuoristotie säilyttäisivät kertomuksen tulevillekin miespolville. Sellaiset miehet, jotka eivät pysty pitämään omia kantajiansa kurissa, eivät nauti vuoristossa suurtakaan arvoa, ja vuoristolaiset ovat hyvin herkkiä huumorille.

— Enpä olisi tehnyt tätä itsekään paremmin, ajatteli Hurree. — Ja hiisi vie, kun nyt sitä ajattelen, minähän sen järjestinkin. Olinpa aika vikkellä! Juuri laskeutuessani alaspäin sen suunnittelin! Tapaus kyllä tuli sattumalta, mutta sittenkin vain minä sen pystyin järjestämään, ja se maksoikin vaivan. Ajatellapa vain, mitä se moraalisesti vaikutti noihin ihmisiin! Heillä ei ole mitään sopimuskirjoja, ei papereita, ei minkäänlaisia asiakirjoja, ja minä saan olla heidän tulkkiansa. Kuinka makeasti naurankaan everstin kanssa tästä. Toivoisinpa, että heidän paperinsakin olisivat minulla, mutta eihän voi yht'aikaa olla kahdessa paikassa. Se on selvää.

XIV

Kuun noustua lähtivät varovaiset kantajat liikkeelle. Nukkumisesta ja lääkkeestä vahvistunut laama ei

tarvinnut enää muuta kuin Kimin olkapään tuen astuessaan äänettömästi ja nopeasti eteenpäin. He seurasivat täplikästä ruohikkoa noin tunnin verran, kiersivät kallion kielekkeen ja kiipesivät sitten aivan uuteen vyöhykkeeseen, joka ei lainkaan näkynyt Chini-laaksoon.

Avara vuoristolaidun levisi viuhkan muotoisesti lumirajalle asti. Sen alasyrjässä oli pieni täplä tasaista maata, jossa oli muutamia mullasta ja hirsistä kyhättyjä majoja. Heti niiden takana, sillä ne olivat vuoristolaistapaan asetetut jyrkänteen äärimmäiselle reunalle, avautui kaksituhatta jalkaa syvä Shamlegh-kuilu, minne ei vielä yhdenkään ihmisen jalka ollut astunut.

Miehet eivät ryhtyneet saalista jakamaan, ennenkuin laama oli saatettu parhaaseen huoneeseen ja Kim oli hänen jalkansa pessyt muhamettilaiseen tapaan.

— Me lähetämme ruokaa, sanoi Ao-chungin mies, — ja punaisen *kiltan*. Aamunkoitteessa ei ole enää ketään, joka olisi todistamassa yhdeltä tai toiselta puolen. Jos *kiltassa* on jotakin, mitä ei tarvita ... katso tänne!

Hän osoitti ikkunaa, joka antoi hangilta heijastavan kuunvalon täyttämään tyhjyyteen, ja heitti sinne tyhjän pullon.

— Ei tarvitse kuunnella sen putoamista. Siinä on maailman loppu, sanoi hän ja pyörähti tiehensä.

Laama katseli ikkunasta, pitäen käsillään molemmista ikkunanpielistä, ja hänen silmänsä loistivat kuin keltaiset opaalit. Suunnattomasta syvyydestä hänen edessään kohosivat valkoiset huiput kuutamoiselle taivaalle. Muu kaikki oli yhtä tummaa kuin tähtien lomissa oleva pimeä taivas.

— Nämä ovat todellakin minun vuoriani, sanoi hän hitaasti. — Tällaisessa paikassa tulisi ihmisen asua nostettuna maailman yläpuolelle, erotettuna turhista nautinnoista ja ajatellen suuria asioita.

— Niin, jos hänellä on *chela* valmistamassa teetä hänelle ja peittämässä häntä makuutilalleen ja karkottamassa pois tunkeilevat lehmät.

Savuava lamppu paloi seinäkomerossa, mutta täysikuun valo himmensi sen. Tuossa omituisessa valossa askarrellen eväskopan ääressä näytti Kim pitkältä aaveelta.

— Ai! Vieläkin on päässäni, huolimatta vereni rauhoittumisesta, ääniä ja jyskytystä, ja niskassani kuin puristava nuora.

— Se ei ole ihme. Isku oli kova. Saakoon hän, joka sen antoi...

— Mutta ilman omia intohimojani ei olisi tullut mitään onnettomuutta.

— Mitä onnettomuutta? Sinä olet pelastanut nuo sahibit kuolemasta, jonka he satakertaisesti ansaitsevat.

— Sinä et ole hyvin tarkannut saamaasi opetusta, *chela*. — Laama paneutui lepäämään levitetyle villamatolle, ja Kim jatkoi ilta-askareitaan. — Isku oli vain varjo, joka sattui varjoon. Paha itsessään — jäseneni ovat viime aikoina väsyneet! — kohtasi minussa olevan pahan, suuttumisen, vihan ja halun kostaa paha pahalla. Se kuohutti vereni, sai sisuni kapinoimaan ja korvani soimaan.

Laama nautti tulikuumaa teetä juhlallisella arvokkuudella, ottaen polttavan kupin Kimin kädestä. — Jos olisin pysynyt kiihkottomana, olisi paha isku aiheuttanut vain ruumiillista vahinkoa, naarmun tai mustelman, mikä on vain harhanäkyä. Mutta mieleni ei ollut suunnattu yleisiin asioihin, sillä heti syttyi minussa himo antaa spitiläisille tilaisuus tappa. Sen vastustamisesta tuli sieluni runnelluksi enemmän kuin tuhannesta iskusta. Vasta sitten, kun olin lausunut siunauksia (hän tarkoitti buddhalaisten autuuksia), saavutin rauhan. Mutta se paha, joka tuon silmänräpäyksen varomattomuudesta pääsi alkuun minussa, tuottaa seurauksensa loppuun asti. Elämän pyörä kulkee järkähtämättä, rahtuistakaan hievahtamatta oikealta tieltä. Pane mieleesi opetus, *chela*.

— Se on liian korkeata minulle, mutisi Kim. — Minä olen vieläkin järkkynyt. Mutta iloinen olen, että kuritin tuota miestä.

— Minä tunsin sen nukkuessani polvellasi siellä metsässä. Se häiritsi minua unissani. Sinun sielussasi oleva paha vaikutti minun sieluuni. Toiselta puolen, — hän irrotti rukousnauhansa, — olen saavuttanut ansiota pelastamalla kaksi ihmishenkeä ... niiden hengen, jotka tekivät minulle vääryyttä. Nyt minun täytyy muistaa asioiden alkusyytä. Sieluni pursi on vaarassa haaksirikkoutua.

— Nuku, että saat voimia, se on viisainta.

— Minun täytyy mietiskellä. Tarvitsen sitä enemmän kuin tiedätkään.

Päivän koittoon asti, tunnin toisensa perästä, kuun valon vaalentuessa korkeilla huipuilla ja komeilla vuorenrinteillä kiertävän synkän yön vähitellen näyttäytyessä hennon vihertäväksi metsäksi laama tuijotti kiinteästi seinään. Silloin tällöin hän valitteli. Lukitun oven ulkopuolella, suojatta jääneen karjan kokoontuessa pyrkimään vanhaan omettaansa, rupesivat Shamleghin miehet ja kantajat saalistansa jakamaan ja hurjastelemaan. Ao-chungin mies oli heidän johtajansa, ja kun he kerran olivat avanneet sahibien säilykeruuat ja huomanneet ne hyväksi, eivät he enää keskeyttäneet herkutteluansa. Shamleghin kuilu sai osakseen hylkytavarana.

Kun Kim levottomasti nukuttuaan, pahoja unia nähtyään, pistäytyi ulos hampaitaan puhdistamaan aamukylmässä, puhutteli häntä verevä nainen, puettuna turkooseilla koristettuun päähineeseen.

— Toiset ovat menneet. He jättivät sinulle tämän *kiltan*, niinkuin lupasivat. Minä en rakasta sahabeja. Mutta sinä annat meille taikakeinon vastalahjaksi. Me emme tahtoisimme tämän pienen Shamleghimme joutuvan huonoon huutoon — tapaturman vuoksi. Minä olen Shamleghin nainen. — Hän katsoi Kimiin rohkeasti ja kirkkain silmin, toisella tavoin kuin muut vuoriston naiset.

— Varmasti teen sen. Mutta se täytyy tehdä salaisuudessa.

Nainen kohotti raskaan *kiltan* niinkuin lelun ja heitti sen omaan majaan.

— Nyt ulos ja sulje ovi! Älä anna kenenkään lähestyäkään sitä ennenkuin olen saanut kaiken valmiiksi.

— Mutta jäljestäpäin saanemme kai puhua?

Kim tyhjensi *kiltan* lattialle — siinä oli koko ryöppy maanmittauskojeita, kirjoja, päiväkirjoja, kirjeitä, karttoja ja omituisen hajuisia alkuasukkaiden ilmoituksia. Pohjimmaisena oli koristeltu kotelo, jonka sisässä oli sinetillä suljettu, kullalla ja kuvilla koristettu asiakirja, jollaisia kuninkaat lähettävät toisilleen. Kim pidätti ihastuksesta henkeänsä ja katseli tavaroita sahibin kannalta.

— Näitä kirjoja en tarvitse. Sitäpaitsi niissä on logaritmeja luullakseni. — Hän pani ne syrjään. — Kirjeitä en ymmärrä, mutta eversti Creighton saa niistä kyllä selvän. Ne täytyy kaikki säilyttää. Kartat, tietysti — he piirtävät paremmin kuin minä. Kaikki alkuasukkaiden tiedonannot, totta kai! Ja varsinkin *murasla*, — hän haisteli kirjaita koteloa. — Tämän on antanut joko Hilas tai Bunar, ja Hurree babu puhui totta. Tämä on hyvä saalis. Toivoisinpa että Hurree tietäisi... Kaikki muu täytyy heittää ikkunasta.

Hän käänteli hienoa prismakompassia ja teodoliitin (mittauskojeen) kirkasta huippua. Mutta eihän sahib oikeastaan voi varastaa, ja näistä voisi tulla myöhemmin epämielisiä ihmiantajia. Hän erotti erilleen kaikki käsikirjoitukset, kartat ja alkuasukkaiden kirjeet. Niistä syntyi pehmeä kimppu. Kolme isoa kirjaa samoin kuin viisi kulunutta taskukirjaakin hän pani syrjään.

— Kirjeet ja *murasla* täytyy minun panna nuttuni sisäpuolelle vyöhön ja nuo käsikirjoitetut kirjat eväskoppaan. Se tulee olemaan painava. Muutapa en luule tarvitsevani. Jos sellaisia olisin, ovat kantajat heittäneet ne kuiluun, niin että siitä ei sen enempää. Nyt on teidänkin vuoronne.

Hän asetti vasuun kaikki, mitä aikoi heittää pois, ja kohotti sen ikkunalaudalle. Tuhatkunta jalkaa alempana lepäsi pehmeä väikkyvä usva, johon aamuaurinko ei vielä ollut säteittäen luonut. Ja siitäkin vielä tuhannen jalkaa alempana oli satavuotias männikkö. Hän saattoi nähdä viheriät latvat niinkuin pehmeän sammalkerroksen, kun tuulenpuuska ohensi usvaa.

— En luule kenenkään lähtevän etsimään *teitä*.

Nurinpyörähtävä vasu tyhjensi sisällyksensä pudotessaan. Teodoliitti sattui ulospistävän kallion syrjään ja pamahti kuin pommi. Kirjat, mustepullot, värilaatikot, kompassit ja viivoittimet näyttivät muutaman silmänräpäyksen mehiläisparvelta. Sitten ne hävisivät, ja vaikka Kim kurottautuen ikkunasta ulospäin heristi nuoria korviansa, ei minkäänlaista ääntä tullut kuilun pohjasta.

— Viidelläsadalla, tuhannellakaan rupeella ei voisi niitä ostaa, ajatteli hän apeamielisenä. — Säälä oli niitä hukata, mutta minulla on kaikki muu, kaikki mitä he tekivät, luullakseni. Mutta miten saisin sanan Hurree babulle ja *mitä* olisi tehtävä? Ja vanhukseni on sairas. Nämä kirjeet täytyy kääriä öljykankaaseen. Se on tehtävä kaikkein ensiksi. Muutoin ne hikeentyvät... Ja minä olen aivan yksin.

Hän kääri ne sievään kääryyn taivuttaen kankean tahmean öljykankaan kulmista, sillä hän oli jo tottunut toimimaan täsmällisesti kuin vanha metsästäjä pyyntiretkillään. Ja sitten hän latoi kirjat hyvin huolellisesti eväsvasunsa pohjalle.

Nainen koputti ovelle.

— Mutta ethän sinä ole tehnyt mitään taikaa, — sanoi hän katsellen ympärilleen.

— Ei sellaista tarvitakaan. — Kim oli kokonaan unohtanut pikkuisen puhelun tarpeellisuuden. Nainen nauroi hänen hämmennykseksensä epäkunnioittavasti.

— Niin, ei suinkaan sinua varten. Sinähän voit pelkällä silmäniskulla lumota. Mutta ajattelepa meitä ihmisparkoja sinun mentyäsi. Kaikki olivat illalla liiaksi juovuksissa kuunnellakseen naisen puhetta. Mutta ethän sinä ollut juovuksissa?

— Minä olen pappi. — Kim oli saavuttanut rauhallisuutensa, ja koska nainen ei suinkaan ollut ruma, hän päätti säilyttää papillisen arvokkuutensa.

— Minä varoitin noita miehiä siitä, että sahibit ovat vihaisia, panevat toimeen tutkimuksen, ilmoittavat kaikki rajahille. Heidän joukossaan on myöskin eräs babu. Kirjureilla on kerkeä kieli.

— Siinäkö sinun huolesi syy? — Hänen mielessään syntyi täysin valmis tuuma, ja hän hymyili iloisesti.

— Ei kaikki, sanoi nainen, ojentaen kättänsä, joka oli peitetty hopeaan kiinnitetyillä turkooseilla.

— Siitä voin sinut vapauttaa hyvin pian, jatkoi Kim nopeasti. — Tuo babu on juuri sama *hakim*, joka matkaili vuoristossa Ziglaurin kautta. Kuulit kai hänestä? Minä tunnen hänet.

— Hän kyllä kielii palkinnon toivossa. Sahibit eivät voi erottaa vuoristolaisia toisistaan, mutta babuilla on tarkat silmät sekä miehiin että naisiin nähden.

— Haluaisitko viedä minulta sanan hänelle?

— Ei ole mitään, jota en tekisi puolestasi.

Kim kuuli kohteliaisuuden tynesti, repäisi lehden muistikirjasta ja kirjoitti kulumattomalla lyijykynätuherruksella ... melkein samaan tapaan kuin pikku pojat piirrellessään seinille: "Hallussani on kaikki mitä he ovat kirjoittaneet, piirustukset seudusta ja monta kirjettä. Varsinkin *murasla*. Ilmoita mitä on tehtävä. Olen Shamleghissa lumirajalla. Vanhus on sairaana."

— Vie tämä hänelle. Tämä tukkii hänen suunsa. Hän ei ole voinut ehtiä pitkälle.

— Ei suinkaan. He ovat vieläkin tuolla metsässä. Meidän lapsemme menivät heitä katsomaan aamun koittaessa ja ovat huudolla ilmoittaneet, kun he lähtivät liikkeelle.

Kim näytti hämmästyneeltä. Samassa kuului lammaslaitumelta kimakka ääni. Paimentava lapsi oli toistanut sen kuultuaan toisen lapsen päästävän samanlaisen äänen laakson alemmalla rinteellä.

— Mieheni ovat myöskin siellä puita kokoamassa. — Hän otti pähkinöitä povestaan, halkaisi sievästi yhden ja rupesi syömään. Kim ei ollut tietävinään mistään.

— Etkö tiedä, mitä pähkinä merkitsee, pappi? — kysyi nainen ja ojensi hänelle kuorenpuoliskot.

— Sepä oli oivallisesti ajateltu. — Kim taittoi paperipalan pähkinänkuorten väliin. — Onko sinulla vahaa, jolla voisi nämä kiinnittää?

Nainen huokasi syvään, ja Kim heltyi.

— Ei maksua ennenkuin asia on toimitettu. Vie tämä babulle ja sano, että sen lähetti loitsun poika.

— Niinpä todellakin, noita, joka on sahibin näköinen.

— Ei, vaan loitsun poika. Ja kysy tuleeko vastausta.

— Mutta jos hän kohtelee minua karkeasti? Minä ... minä pelkään.

Kim nauroi. — Hän on luullakseni hyvin väsynyt ja hyvin nälkäinen. Vuoret ovat huonoja makuutovereita. Ja olethan sinä — hänen kielellään oli sana äiti, mutta hän sanoikin: sisar — viisas ja kekseliäs nainen. Nyt kaikki kylät tietävät, mitä on tapahtunut sahibeille. Eikö niin?

— Tietävät kyllä. Ziglaurissa tiedettiin jo puolenyön aikaan ja huomenna tiedetään jo Kotgarhissa. Kaikkialla ovat asukkaat sekä pelossaan että vihoissaan.

— Siihen ei ole mitään syytä. Kehota heitä antamaan ruokaa sahibeille ja päästämään heidät rauhassa menemään. Heidät täytyy saada hiljaisuudessa pois laaksoistamme. Varastaminen on toista ja tappaminen toista. Babu kyllä ymmärtää asian, eikä mitään jälkiseurauksia tule. Mutta joudu, minun täytyy hoitaa opettajaani, kun hän herää.

— Olkoon niin. Kun asia on toimitettu, sanoit, tulee palkka. Minä olen Shamleghin nainen, ja rajahin alamainen. En ole tavallinen lasten synnyttäjä. Shamlegh on sinun kavioineen, sarvineen, vuotineen, maitoineen ja voineen. Käytä hyväksi.

Nainen lähti, hopeisten kaulanauhain kilahdellessa leveällä povella, kohti puolentoistatuhannen jalan korkeudessa loistavaa aamuauringon valoa. Nyt Kim taas ajatteli kansankielellä kiinnittäessään vahalla öljykankaan kulmia kääryssään: — Kuinka voi mies seurata suuren pelin tietä, kun naiset ainaisesti kiusaavat häntä? Kahluupaikalla oli Akrolan tyttö; kyyhkyslakan takana oli keittäjän vaimo, muita lukuunottamattakaan, ja nyt tuli tämä! Kun olin lapsi, oli se kyllä paikallaan, mutta nyt olen mies, eivätkä he tahdo pitää minua miehenä. Pähkinöitä tosiaankin! Hoh, hoh. Tasangolla puhutaan manteleista!

Sitten hän lähti hankkimaan ruokaa kylästä. Ei enää kerjuumaljalla, kuten kävisi laatuun tasangolla, vaan niinkuin ruhtinas. Shamleghin kesäasukkaina oli vain kolme perhettä: neljä naista ja kahdeksan tai yhdeksän miestä. Kaikilla oli runsaasti ruokasäilykkeitä ja erilaisia juomia kiinaseoksesta valkoiseen venäläiseen paloviinaan asti, sillä kaikki olivat saaneet osansa edellisen illan saaliista. Sievät eurooppalaiset teltat oli jo leikelty ja jaettu, ja aluminikkattiloita näkyi liesillä.

Kaikki pitivät laaman sielläoloa riittävänä suojana kaikkia seurauksia vastaan ja toivat Kimille auliisti parastansa, vieläpä astiallisen *changia*, ohraolutta, jota saadaan Ladakhista. Sitten he asettuivat lämmittelemään auringonpaisteeseen, istuen jalat riippuvina äkkijyrkänteiden partaalla, lörpötellen, nauraen ja tupakoiden. He arvostelivat Intiaa ja sen hallitusta yksinomaan sen kokemuksen nojalla, minkä olivat saaneet matkailevista sahibeista, jotka olivat käyttäneet heitä ja heidän ystäviänsä *shikarrinansa*. Kim sai kuulla juttuja, kuinka muutamat sahibit, jotka jo parikymmentä vuotta olivat maanneet haudoissaan, olivat ampuneet harhaan pyydystäessään karhuja, vuorikauriita ja muita eläimiä, ja jokainen yksityiskohta kerrottiin niin tarkkapiirteisesti kuin puunlatva salaman iskiessä kuvastuu taivasta vasten.

Vielä kerrottiin heidän pienistä kivuistaan ja, mikä vielä tärkeämpää, pieneniskokoisten, varmajalkaisten lehmien taudeista, sekä retkistä Kotgarhiin saakka, jossa merkilliset lähetysaarnaajat asuvat, ja vielä edemmäksi ihmeelliseen Simlaan asti, jossa kadut ovat lasketut hopealla ja kuka hyvänsä voi päästä sahibien palvelukseen, jotka ajavat kaksipyöräisillä rattailta ja tuhlaavat rahaa lapiollisittain. Samassapa jo saapui laamakin vakavana ja ylväänä astellen hyvin raskaasti ja liittyi lörpöttelijöihin, jotka tekivät hänelle runsaasti tilaa. Keveä ilma virkisti häntä, ja hänkin istahti jyrkänteen reunalle niinkuin paras joukosta. Ja kun keskustelu vähän pysähtyi, heitteli hän pikkukiviä syvyyteen. Kolmenkymmenen mailin päässä kotkan tietä oli seuraava vuorijono pienten pensastäplien kuvioittamana — joista jokainen täplä oli metsä, hyvän päivänmatkan laajuinen. Kylän takana peitti Shamleghvuori näköalan etelään. He istuivat kuin pääskynen pesässä maailman katon räystäään alla.

Silloin tällöin laama ojensi kätensä ja kiiruhtaen heikolla matalalla äänellä lähtöön osoitti tietä Spitiin ja pohjoiseen päin Parunglan poikki.

— Tuolla taempana, missä kukkuloita on tiheimmin, on De-ch'en (hän tarkoitti Han-léta), suuri luostari, s'Tagstan-ras-ch'en rakensi sen, ja hänestä tiedetään tällainen tarina. — Ja hän kertoi satumaisen tarun ihmeistä ja taioista, jota kaikki hämmästyneinä kuuntelivat. Kääntyen sitten länteenpäin hän tähysteli Kulun vihreitä kukkuloita ja etsi Kailungia jäätiköiden alapuolelta. — Tuonne tulit entisinä aikoina. Lehistä tulit, Baralachin yli.

— Niin, me tunnemme sen, sanoivat Shamleghin kauas kulkeneet ihmiset.

— Ja minä nukuin kaksi yötä Kailungin pappien luona. Niitä vuoria minä ihailen. Ja niitä muitten pimenteiden edellä siunattuja varjoja siellä! Sieltä silmäni avautuivat näkemään tätä maailmaa, sieltä löysin valistuksen ja siellä vyötin kupeeni lähteäkseni etsimääni. Sieltä vuorilta läksin — korkeilta vuorilta ja väkevien tuulten mailta. Oi, Elämän pyörä on täsmällinen! — Hän siunasi kaikkia erikseen: mahtavia jäätiköitä, kaljuja kallioita, kasaantuneita soraumuodostumia ja kiviröykkiöitä, kuivaa ylätasankoa, piilossa olevaa suolajärveä, ikivanhoja puita ja hedelmällisiä vesirikkaita laaksoja toista toisensa perästä, aivan kuin kuoleva mies siunaa kansansa, ja Kim ihmetteli hänen intoansa.

— Niin, niin. Ei tosiaankaan ole toista vuoriemme veroista paikkaa, sanoivat Shamleghin asukkaat. Ja he ihmettelivät, kuinka kukaan voi elää hirvittävän kuumilla tasangoilla, missä on norsujen kokoista karjaa, joka ei kelpaisi kyntöjuhdiaksi vuorenrinteillä; siellä on kylä kylän vieressä satojen mailien matkalla, olivat kuulleet; sieltä ihmiset kuljeskelevat joukottain varastamassa, ja mitä rosvot jättävät, sen poliisit kuljettavat pois.

Niin kului hiljainen aamupäivä, ja vihdoin Kimin lähetti laskeutui jyrkältä rinteeltä yhtä hengästyttömänä kuin lähtikin.

— Minä lähetin sanan *hakimille*, selitti Kim, kun nainen lähestyi kunnioittavasti.

— Jäikö hän noiden jumalattomien joukkoon? Nyt muistan, hän paransi toisen heistä. Hän on saavuttanut ansiota, vaikka tuo parannettu mies käyttikin pahoin voimiansa. Oikea on Elämän pyörä! Mitä *hakimista* tiedetään?

— _Minä pelkäsin, että sinä olit pahoin runneltunut, ja minä tiesin hänet viisaaksi. — Kim avasi pähkinän kuoren ja luki oman kirjeensä takapuolelta englanniksi kirjoitettuna: Saanut kirjeesi. En voi tällä hetkellä päästä seurasta, mutta opastan heidät Simlaan. Sen perästä toivon voivani yhtyä joukkoonne. On tukalaa oleilla suuttuneiden herrojen parissa. Menkää takaisin samaa tietä kuin tulitte, niin saavutan teidät. Olen hyvin tyytyväinen asiapapereiden talteen ottamiseen, niinkuin olin suunnitellutkin.

— Hän sanoo, pyhä mies, aikovansa paeta epäjumalan palvelijain luota ja palata meidän luoksemme. Odotammeko siis vähän aikaa Shamleghissa?

Laama katseli kauan ja kaipaavasti vuoristoon ja pudisti päätänsä.

— Se ei käy laatuun, *chela*. Koko ruumiini toivoisi sitä, mutta se on kielletty. Minä olen nähnyt asioiden alkusyyt.

— Miksi? Saavutithan täällä vuoristossa päivä päivältä enemmän voimia. Muistappa, kuinka olimme heikkoja ja nääntyneitä siellä alhaalla.

— Minä tulin samalla väkeväksi tekemään paha ja unohtamaan. Minä olin jo riitainen ja lörpöttelijä täällä rinteillä. — Kim koetti peittää hymyänsä. — Mutta Elämän pyörä kulkee vakavasti, hievahtamatta hiuskarvaakaan sivulle. Kun olin miehuuden voimissa, kauan aikaa sitten, tein toivioletken Guru Ch'wanin poppelimetsiin, missä on Pyhä Hevonen.

— Pysykää hiljaa, sanoivat ympärillä olevat jännittyneinä. — Hän puhuu Jam-lin-nin-k'orista, hevosesta, joka voi kulkea maailman ympäri yhdessä päivässä.

— Minä puhun vain *chelalleni*, sanoi laama lempeästi nuhdellen, ja kaikki hajaantuivat niinkuin härmä sulaa eteläiseltä katonrinteeltä aamuauringon lämmössä. — Silloin en etsinyt totuutta, vaan tietoa opista. Kaikki harhanäkyä! Join olutta ja söin leipää Guru Ch'wanissa. Seuraavana päivänä joku sanoi: "Lähdemme taistelemaan Sangor Gutokia vastaan alas laaksoon, saadaksemme selville (huomaa taas, kuinka himo liittyy vihaan!) kumpi luostarin esimies saa vallita täällä laaksossa ja ottaa haltuunsa tulot niistä rukouksista, joita painetaan Sangor Gutokissa." Minä lähdin mukaan, ja me taistelimme päivän.

— Mutta kuinka, pyhä mies?

— Pitkillä rautaisilla kynäkoteloillamme, niinkuin olisin voinut nytkin näyttää — no niin, me taistelimme poppelien alla, johtajat ja kaikki munkit. Yksi iski otsani puhki luuhun asti. Katso! — Hän siirsi syrjään päähineensä ja näytti ryhmyisen valkoisen arven. — Mutta oikea ja täydellinen on Elämän pyörä. Eilen tuota arpea syyhytti, ja niin viidenkymmenen vuoden perästäkin muistin, kuinka sen sain, ja sen miehen kasvot, joka sen iski, ja viivyin siten hetken harhanäyssä. Ja sitä seurasi se, minkä näit: riita ja hullutus. Oikea on Elämän pyörä! Tuon epäjumalan palvelijan isku sattui arpeen. Silloin sieluni tuli järkytetyksi ja pimeni, ja sieluni haaksi ajelehti harhanäkyjen merellä. Vasta päästyäni Shamleghiin saatoin taas miettiä asioiden alkusyytä ja saada selville pahan jatkuvat juuret. Koko pitkän yön tein sitä.

— Mutta, pyhä mies, sinä olet syytön kaikkeen pahaan. Muutoin minut uhrattakoon.

Kim oli todellakin huolissaan vanhan miehen surusta, ja Mahbub Alin lause pääsi huomaamatta hänen suustansa.

— Päivän koittaessa, jatkoi laama vielä vakavammin, hypistellen rukousnauhaansa hitaitten lauselmien lomassa, — sain valaistusta. Tällainen se on... Minä olen vanha mies... Vuorilla syntynyt, vuorilla kasvanut, mutta en enää milloinkaan saa asettua vuoristoon. Kolme vuotta matkustelin Intian halki, mutta — voiko maasta otettu tulla väkevämmäksi kuin itse maaemo? Järjetön ruumiini kaipasi vuoristoon ja vuoriston lumille sieltä alhaalta. Siellä sanoin, niinkuin totta onkin, että etsintäni on onnistuva. Ja niinpä siis käännyin tuon Kulun naisen talosta vuoristoon päin taivutettuani itseni siihen. Ei *hakimissa* ole mitään syytä. Hän ennusti, seuraten haluansa, että vuoristo tekisi minut väkeväksi. Mutta minä tulin väkeväksi pahaan ja unohtamaan etsintäni. Minä iloitsin elämästä ja elämän halusta. Halusin jyrkkiä rinteitä kiivetäkseni. Poikkesin syrjään löytääkseni niitä. Mittasin voimiani korkeita vuoria vastaan. Ivasin sinua, kun hengästyit Jamnotrin luona, ja laskin leikkiä, kun et tahtonut uskaltaa vuorisolien lumelle.

— Mutta mitä pahaa siinä oli? Minä pelkäsin. Ja olihan se oikein, sillä en ole vuoristolainen, mutta

minä rakastin sinua nähdessäni sinut voimakkaana.

— Useammasti kuin kerran muistan etsineeni sinun ja *hakimin* kiitosta jalkojeni voiman tähden, sanoi laama nojaten leukaansa kättänsä vasten. — Siten paha seurasi pahaa, kunnes malja oli täysi. Mutta oikea on Elämän pyörä. Koko Intia kunnioitti minua kolmen vuoden aikana aina viisauden lähteestä Ihmeitten talossa (hän hymyili) pieneen poikaan asti, joka leikki kanuunan luona — kaikki valmistivat tietäni, ja miksi?

— Koska rakastimme sinua. Tuo on vain iskun aiheuttamaa kuumetta. Minäkin olen vielä järkkynyt ja sairas.

— Ei, se tapahtui sen vuoksi, että olin Tiellä ... viritettynä kuin *si-nen* (symbaalit) lain täyttämistä varten. Luovuin siitä käskystä. Sävel särkyi ja siitä seurasi rangaistus. Omassa vuoristossani, oman maani rajalla, juuri pahan haluni paikassa tulee isku... Tänne! (Hän koetti otsaansa.) Samoin kuin luostarikokelas saa rangaistusta asettaessaan maljat väärin, samoin minuakin lyötiin, vaikka olin Suchzenin luostarin esimies. Katsos, rangaistus ei tullut sanoina, vaan iskuna, *chela*.

— Mutta sahibit eivät tunteneet sinua, pyhä mies.

— Me sovimme hyvin vastakkain. Tietämättömyys ja himo tapasivat tietämättömyyden ja himon tiellä, ja ne synnyttivät vihan. Isku oli viittauksena minulle, joka en ole eksynyttä härkää parempi, ettei paikkani ole täällä. Se joka voi löytää jonkun teon syyn, on jo puolimatassa vapauteen. "Palaa tielle", sanoi isku. "Vuoristo ei ole sinua varten. Et voi valita pelastusta ja samalla vaeltaa elämän ilojen orjuudessa."

— Kunpa emme olisi milloinkaan kohdanneet tuota kolminkertaisesti kirottua venäläistä!

— Ei edes mestarimme voi saada pyörää takaperin pyörimään. Ennen saavuttamani ansion nojalla olen saanut toisenkin merkin. Hän pisti kätensä poveensa ja veti esiin Elämän pyörän kuvan. — Katso! Tarkastelin tätä sen jälkeen kun olin päässyt selvyYTEEN. Epäjumalan palvelija ei jättänyt eheäksi muuta kuin kynnen leveyden.

— Minä näen...

— Sen verran on siis jäljellä elämäni tässä ruumiissa. Minä olen noudattanut pyörän liikettä koko elämäni ajan. Nyt se palvelee minua. Mutta sen ansion vuoksi, että olen johtanut sinut Tielle, vapauduin elämästä vielä uutta elämää, ennenkuin olisin löytävä virtani. Ymmärrätkö, *chela*?

Kim tuijotti törkeästi revittyyn kuvaan. Repeämä kulki kulmasta kulmaan, yhdennestätoista osastosta, jossa halu on synnyttäjänä (niinkuin tiibetiläiset sen käsittävät), ihmisten ja eläinten maailman halki viidenteen osastoon, aistien tyhjään osastoon. Johdonmukaisuus oli silmänpistävä.

— Ennenkuin herramme sai valistusta, sanoi laama kääriessään kaikki hartaasti kokoon, — hän joutui kiusaukseen. Minuakin on kiusattu, mutta nyt se on ohi. Nuoli lensi tasankomaalle — eikä vuoristoon. Mitä siis täällä tekisimme?

— Emmekö ainakin odota *hakimia*?

— Minä tiedän, kuinka kauan elän tässä ruumiissa. Mitä *hakim* tässä voisi?

— Mutta sinä olet sairas ja järkkynyt. Sinä et voi kävellä.

— Kuinka voisin olla sairas, jos näen pelastuksen? — Hän nousi hoiperrellen seisomaan.

— Sitten minun täytyy etsiä ruokaa kylästä. Oh, kuinka tie on väsyttävä. — Kim tunsu, että hänkin tarvitsi lepoa.

— Sen Laki kyllä myöntää. Syökäämme ja lähtekäämme. Nuoli putosi tasangolle... Mutta minä taivuvin halun houkutuksiin. Laita itsesi valmiiksi, *chela*.

Kim kääntyi naisen puoleen, jonka päähine oli turkooseilla koristettu ja joka oli joutilaana heitellyt kiviä syvänteeseen. Tämä hymyili hyvin ystävällisesti.

— Tapasin hänet kuin eksyneen puhvelin pellolla ... babun kylmästä viluisena ja tuhisevana. Hän oli niin nälkäinen, että unohti kokonaan arvokkuutensa ja puhutteli minua lämpimästi. Sahibeilla ei ole mitään. (Hän ojensi tyhjää kämmentänsä.) Toisen vatsa on hyvin sairas. Onko se sinun työtäsi?

Kim nyökäytti myöntävästi silmät kirkkaina.

— Puhuttelin bengalilaista, ja sitten läheisen kylän asukkaita.

Sahibeille annetaan ruokaa sen mukaan kuin he tarvitsevat — eikä kukaan vaadi rahaa. Saalis on jo jaettu. Babu valehtelee sahibeille. Miksei hän jätä heitä?

— Sydämensä hyvyyden vuoksi.

— Onko milloinkaan tavattu bengalilaista, jolla olisi kuivunutta pähkinää suurempi sydän? Mutta olkoon sillä. Puhutaanpa pähkinästä... Työn tehtyään saa palkkansa. Kylämme on sinun, olen sanonut.

— Vahinko on minun, alkoi Kim. — Olin ajatellut monia miellyttäviä seikkoja sydämessäni, jotka — mutta meidän ei tarvitse toistaa kaikkia kohteliaisuuksia, mitä näissä tilaisuuksissa käytetään. — Hän huokasi syvään. — Mutta mestarini, näyn johtamana...

— Huh, mitä voivat vanhat silmät nähdä muuta kuin täyteläisen kerjuumaljan.

— ... palaa tästä kylästä tasangoille.

— Pyydä häntä jäämään.

Kim pudisti päätään. — Minä tunnen pyhän miehen ja hänen vihansa, jos häntä vastustetaan, vastasi hän. — Hänen kirouksensa vapisuttavat vuoria.

— Säälä, etteivät ne pelastaneet häntä saamasta iskua päähänsä! Minä kuulin, että sinä olit se tiikerin kaltainen urho, joka löi sahibia. Anna hänen uneksia vielä vähän. Jääkää tänne!

— Sinä vuoriston nainen, vastasi Kim vakavasti, — nämä asiat ovat liian korkeita sinulle.

— Jumalat meitä armahtakoot! Milloin me miehet ja naiset olemme olleet muuta kuin tavallisia ihmisiä?

— Pappi on pappi. Hän sanoi aikovansa lähteä tuossa paikassa. Minä olen hänen oppilaansa ja seuraan häntä. Me tarvitsemme ruokaa matkalle. Hän on kunnioitettu vieras joka kylässä, mutta (hän irvisteli poikamaisesti) täällä on ruoka hyvää. Anna sitä minulle.

— Mitä jos en antaisikaan sitä sinulle? Minä olen tämän kylän käskijätär.

— Silloin minä kiroon sinua ... vähäisen, en paljoa, mutta parahiksi muistaaksesi. — Hän ei voinut olla hymyilemättä.

— Sinä olet jo kironnut minua alaslasketuilla silmäluomillasi ja ylpeästi ylöskohotetulla leuallasi. Kirouksiako? Mitäpä minä välittäisin pelkistä sanoista? Hän puristi kätensä nyrkkiin rintaansa vasten. Mutta en tahtoisin, että lähtisit vihoissasi, ajattelisit pahaa minusta, lehmänlannan ja ruohon kokoilijasta Shamleghissa, mutta kuitenkin merkittävästä naisesta.

— En ajattele mitään, sanoi Kim, — paitsi että olen haluton lähtemään, sillä olen väsynyt ja me tarvitsemme ruokaa. Tässä on eväsvasu.

Nainen tempasi sen äkäisenä. — Minä olin hupsu, sanoi hän. — Kuka on sinun naisesi tasangolla? Tumma vai vaalea? Minä olin kerran vaalea. Nauratko? Kerran, kauan aikaa sitten, jos uskot, katseli muuan sahib minua mieltymyksellä. Kerran, kauan sitten, oli minulla eurooppalainen puku ollessani tuolla lähetystalossa. — Hän viittasi Kotgarhiin päin. — Kerran, kauan sitten, olin *ker-lis-ti-an* (kristitty) ja puhuin englanninkieltä niinkuin sahibitkin. Minun sahibini sanoi palaavansa ja naivansa minut. Hän meni pois, olin hoitanut häntä hänen sairaana ollessaan, mutta hän ei milloinkaan palannut. Silloin näin, että heidän jumalansa valehtelivat, ja saavuini takaisin oman kansani luokse... Sen perästä en ole enää luonut silmiänikään sahibiin. Sinä muistutit minua hänestä, vaikka oletkin vain vaeltava kerjäläinen, jolle annan almun. Kiroisitko minut? Sinä et voi kirotta etkä siunata!

Hän pani kätensä vyötärölleen ja nauroi katkerasti. — Sinun jumalasi ovat valhetta, sinun tekosi ja sanasi ovat valhetta. Ei olekaan mitään jumalia taivaan alla. Minä tiedän sen... Mutta vähän aikaa olin siinä luulossa, että sahibini oli tullut takaisin, ja hänpä oli jumalani. Niin, kerran soitin *piannoa*, Kotgarhin lähetysasemalla, ja nyt annan almuja pakanallisille papeille. — Hän satoi kukkuralleen täytetyn vasun kantta kiinni.

— Minä odotan sinua, *chela*, sanoi laama nojaten oven pieleen.

Nainen katsoi kookasta vanhusta. — Häinkö kävelisi? Hänhän ei pysty puoltakaan mailia kulkemaan. Minne vanhus aikoi?

Kim, jota jo huoletti laaman väsähtäminen ja joka ymmärsi eväsvasun painavan tuntuvasti, menetti

tämän kuullessaan kärsivällisyytensä.

— Mitä sinä, pahaenteinen nainen, välität siitä, mihin hän menee?

— Ei se minua koskekaan, mutta sensijaan sinua, sahibkasvoinen pappi.
Aiotko kantaa hänet selässäsi?

— Aion lähteä takaisin tasangolle. Kukaan ei saa estää paluutani. Olen taistellut sielussani niin, että olen aivan voimaton. Raihnainen ruumis on nääntynyt, ja me olemme kaukana tasangolta.

— Katsos, sanoi nainen ja vetäysi syrjään antaakseen Kimin nähdä täydellisen avuttomuutensa. — Kiroo nyt minua. Ehkäpä se antaa hänelle voimia. Tee joku taikatemppu! Kutsu avuksesi suuri jumalasi. Sinähän olet pappi.

— Näin sanoen hän kääntyi menemään.

Laama oli vaipunut istumaan yhä vielä pidellen ovipielestä. Eihän voi ajatellakaan, että iskun saanut vanhus olisi nuoren pojan tavoin toipunut yhdessä yössä. Heikkous painoi hänet maahan, mutta hänen silmänsä katselivat eloisasti ja pyytävästi Kimiin.

— Kaikki kääntyy kyllä hyväksi, sanoi Kim. — Tämä ohut ilma vain heikentää sinua. Hetken perästä lähemme. Se on vuoritautia. Minunkin vatsani on vähän kipeä...

— Ja hän polvistui lohduttamaan vanhusta miten taisi. Siiloin nainen palasi pystypäisempänä kuin ennen.

— Ovatko jumalasi hyödyttömät? Koetteleppa minun jumaliani. Minä olen Shamleghin nainen. — Hän huudahti kimeästi, ja silloin tuli hänen kaksi puolisoansa ja kolme muuta miestä kantaen *doolia*, kantovuodetta, jota he käyttävät kuljettaessaan sairaita tai lähtiessään arvokkaalle vierailulle. — Nämä naudat, sanoi nainen, alentumatta edes katsomaan heihin, — ovat käytettävissäsi niin kauan kuin tarvitset.

— Mutta emme me lähde Simlaan. Me emme halua sahibien läheisyyteen, — huusi toinen aviomies.

— Nämä eivät karkaa niinkuin ne toiset, eivätkä he liioin varasta tavaroita. Kaksi heistä tunnen pelkureiksi. Asettukaa jälkipäähän, Sonoo ja Taree. — Miehet tottelivat vikkellästi. — Ei, laskekaa parit maahan ja nostakaa pyhä mies sisään. Minä pidän huolta kylästä ja siveistä vaimoistanne, kunnes palaatte.

— Milloinka se tapahtuu?

— Kysykää papeiltanne. Mitä te minua vaivaatte. Aseta eväsvasu jalkapäähän, niin tulee parempi tasapaino.

— Oi pyhä mies, sinun vuoristosi on vierasvaraisempi kuin tasanko, — huudahti Kim helpotuksesta, kun laama horjui kantovuoteelle. — Sehän on aivan kuninkaallinen vuode. Kunniapaikka, mukava, ja meidän on kiittäminen siitä...

— Pahaenteistä naista. Minä tarvitsen siunaustasi yhtä vähän kuin kirouksiasikin. Tämän olen *minä* järjestänyt etkä suinkaan sinä. Lähtekää menemään. Kuules! Onko sinulla rahaa matkalle?

Hän viittasi Kimiä majaan ja otti esiin kuhmuksen rahalippaan.

— En tarvitse mitään, sanoi Kim äkäisenä, vaikka olisi pitänyt olla kiitollinen. — Olen jo saanut liiaksikin suosiota osakseni.

Nainen nosti päänsä viekkaasti hymyillen ja laski kätensä hänen olkapäälleen. — No, kiitä ainakin minua. Minähän olen ruma vuoriston nainen, mutta sinun puhetapasi mukaan olen saavuttanut ansiota. — Tuleeko minun näyttää sinulle, kuinka sahibit kiittävät? — Hänen tuima katseensa pehmeni.

— Olen vain vaeltava pappi, sanoi Kim, jonka silmät loistivat vastaukseksi. — Sinä et tarvinnut kirouksiani etkä siunauksiani.

— En, mutta viivy muutama hetki ... sinä tavoitat *doolin* kymmenellä askelella. *Jos* sinä olisit sahib, näyttäisin sinulle, kuinka sinun pitäisi tehdä.

— Mutta jos minä kuitenkin arvaisin sen? sanoi Kim ja kietoen kätensä hänen vartalonsa ympärille suuteli naista poskelle lisäten englanninkielellä: — Kiitoksia hyvin paljon, rakas ystävä!

Suuteleminen on todellisuudessa aivan outoa aasialaisten keskuudessa, ja siitä kai johtui, että nainen

peräytyi, silmät aivan auki ja kauhistus kasvoillaan.

— Ensi kerralla, jatkoi Kim, — älä ole niin varma pakanallisista papeistasi. Nyt sanon hyvästi. — Hän ojensi kätensä englantilaiseen tapaan. Nainen tarttui siihen koneellisesti. — Hyvästi, hyvä ystävä!

— Hyvästi ja ... ja — nainen muisteli yksitellen englantilaisia sanojaan, — tuletteko taas takaisin? Hyvästi, ja ... ja ... jumalasi sinua siunatkoon!

Puoli tuntia myöhemmin, miesten kantaessa natisevaa kantovuodetta vuoripolkua kaakkoon päin Shamleghista, näki Kim majan ovella pienen olennon, joka heilutti valkoista vaatetta.

— Hän on saavuttanut enemmän ansiota kuin kukaan muu, sanoi laama. — Sillä auttaessaan toista ihmistä vapautuksen tielle hän on tehnyt ainakin puoleksi niin arvokkaan työn kuin jos itse olisi löytänyt sen.

— Hm, tuumi Kim ajatellen menneisyyttä. — Olenhan minäkin ehkä saavuttanut ansiota. Hän ei siis ainakaan olisi saanut kohdella minua kuin lasta. — Hän kosketti viittansa poimua, jossa olivat asiakirjat ja kartat. Sitten hän asetti kallisarvoisen eväsvasun laaman jalkapäähän, pani kätensä kantovuoteen reunalle ja rupesi astumaan ähkyvien kantajien harvaa tahtia.

— Nämä myöskin saavuttavat ansiota, sanoi laama, kun oli kuljettu noin kolme mailia.

— Vieläpä enemmänkin, he saavat maksunsa hopeassa, virkkoi Kim. Shamleghin nainen oli hänelle sitä antanut, ja hänen mielestään oli kohtuullista, että hänen puolisonsa ansaitsivat sen takaisin.

XV

Kaksisataa mailia Chinin pohjoispuolella, Ladakhin sinisellä rinteellä, lojuu Yankling sahib, iloinen mies, kiikarilla kiukkuisena tähyestäen, eikö näkyisi hänen vakinaista kantajaansa, Ao-chungin miestä. Mutta tuo karkulainen on tällä kertaa muualla, mukanaan uusi mannlicherkivääri ja kaksisataa patruunaa, ampuen myskieläimiä omaksi hyödykseen, ja Yankling sahib saa seuraavana vuonna kuulla, kuinka huonona sairaana mies on ollut.

Ylös Bushahrin laaksoja rientää bengalilainen, muinoin lihava ja hyvinvoipa, nyt laiha ja päivettynyt. Kaukonäköiset Himalajan kotkat väistelevät hänen sinivalkoraitaista päivänvarjoansa. Hän on saanut kiitokset kahdelta muukalaiselta, jotka hän taitavasti opasteli Mashobratunneliin, mistä lähtee tie Intian suureen ja iloiseen pääkaupunkiin.

Eihän ollut hänen syynsä, että he sumun vuoksi joutuivat kulkemaan Kotgarhin lennätinaseman ja eurooppalaisen siirtolan ohi. Eikä ollut liioin hänen vikansa, vaan pikemminkin jumalien, joista hän niin ahkerasti puhui, että hän johti heidät Nahanin rajoille, jossa tuon valtion rajah luuli heitä karanneiksi englantilaisiksi sotilaisiksi. Hurree babu selitti, kuinka korkeassa arvoasemassa matkatoverinsa olivat omassa maassaan, kunnes unelias pikku kuningas lopuksi hymyili. Sen hän muuten selitti kenelle kysyjälle hyvänsä ... monta kertaa ja monella tavoin.

Hän kerjäili ruokaa, järjesteli majapaikat, osoittautui taitavaksi lääkäriksi esimerkiksi sellaisia vammoja korjatessaan, joita saa pimeässä pudottautuessaan rinteeltä alas ... ja monissa muissakin asioissa hän osoitti olevansa hyödyllinen.

Hänen ystävällisyytensä syykin oli omiaan lisäämään hänen ansioitaan. Samoin kuin miljoonat toverinsa orjuudessa oli hänkin oppinut pitämään Venäjää pohjoisten seutujen suurena vapauttajana. Hän oli pelkuri mies. Hän oli pelännyt, ettei voisi pelastaa kuuluisia isäntiänsä kiihtyneitten vuoristolaisten vihalta. Omasta puolestaan hän ei juuri epäröisi lyödä pyhää miestä, mutta ... Hän itse oli syvästi kiitollinen, alttiisti iloinen, että oli voinut tehdä jotakin saattaakseen heidän matkansa tähänkin loppuun. Hän oli unohtanut saamansa lyönnit, eipä edes myöntänyt tuona ensimmäisenä yönä petäjien alla mitään iskuja annetunkaan. Hän ei pyytänyt palkkiota, mutta jos he pitäisivät häntä sen arvoisena, ehkäpä he kirjoittaisivat hänelle todistuksen? Se saattaisi olla hänelle hyödyksi myöhemmin, jos toisia heidän ystäviänsä tulisi vuoriston yli. Hän pyysi heitä muistamaan häntä tulevan suuruutensa aikana, sillä hän toivoi vaatimattomasti, että hänkin, Mohendro Lal Dutt, Kalkuttan akatemian kansalainen, oli tehnyt valtiolle jonkin palveluksen.

He antoivat hänelle todistuksen, jossa ylistivät hänen kohteliaisuuttaan, avuliaisuuttaan ja suurta kykyään olla oppaana. Hän pisti todistuksen vyöhönsä ja nyhkytti liikutuksesta. Hehän olivat niin

monta vaaraa yhdessä kokeneet. Hän johti heidät keskellä päivää vilkasta Simlan valtatie Liittopankkiin, missä he tahtoivat näyttää toteen, keitä olivat. Siitä hän hävisi yhtä nopeasti kuin aamusumu Jakkon huipulta.

Nyt hänet nähdään rientämässä ylös Shamleghin rinnettä, liian laihtuneena hikoillakseen ja liian kiireissään ehtiäkseen tarjota lääkkeitä messinkihelaisesta rasiastaan. Hetken perästä hän istuu muina miehinä, kaikki babumaisuus pois jätettynä, tupakoimassa majan kynnyksellä, ja turkoosipäähineeseen puettu nainen viittaa kaakkoon päin. Kantovuode, sanoi nainen, ei toki kulje niin nopeasti kuin kantamusta vailla kulkevat jalkamiehet. Mutta kyllä kai hänen hakemansa miehet jo olivat tasangolla. Pyhä mies ei tahtonut jäädä, vaikka Lispeth häntä pyysikin.

Babu murisi ääneen, vyötti vyönsä kiinteämmin paksun lantionsa ympärille ja lähti jälleen jatkamaan matkaa. Hän ei halunnut kulkea hämärän tultua, mutta hänen päivänmatkansa, josta ei tosin kirjaa pidetty, hämmästyttäisivät ihmisiä, jotka tekevät pilaa hänen rodustaan. Ystävälliset vuoristolaiset, jotka muistivat lääkkeidenmyyjää pari kuukautta sitten, antoivat hänelle suojaa metsän pahoja henkiä vastaan. Hän uneksi bengalilaisista jumalista, yliopiston kurssikirjoista, Lontoon kuninkaallisesta tiedeseurasta, ja seuraavana päivänä hänen sinivalkoinen päivänvarjonsa oli taas menossa eteenpäin.

Doonin rajalla, Mussoorien ohi mentyä ja tasangon häämöttäessä kultaisena usvana edessäpäin levähtää ränsistynyt kantovuode, jossa, kuten koko vuoristo tietää, lepää sairas laama, matkalla etsimään parannuksen virtaa. Kyläkunnat ovat melkein tapelleet saadakseen kunnian kantaa sitä, sillä laama ei ainoastaan ole antanut heille siunaustaan, vaan hänen oppilaansa on maksanut siitä hyvät rahat, täyden kolmannen osan sahibien hinnoista. Kaksitoista mailia päivässä on *dooli* taivaltanut, niinkuin rasvaiset, kuluneet sauvojen päät osoittavat, ja sellaisia teitä, joita myöten harvat sahibit kulkevat. Mentiin Nilangsolan kautta myrskyssä, jolloin hieno lumipyry tunkeutui liikkumattoman laaman vaatteiden joka poimuun, sitten Raiengin mustien kukkulain välitse, missä he kuuluivat villivuohien huutoja pilvien läpi, ylös jyrkkiä seinämiä ja loivia rinteitä, laaksojen ja vuorisolien yli, kun tiellä Vesilaaksoon kierrettiin ainaista hiljaista hölkkää Bhagiratin polun kamalia mutkia, parien kieppuessa ja narskuessa. Ja sitten taas ylös ja alas, kunnes pysähdyttiin puolenpäivän aikaan johonkin viileään tammimetsikköön, ja usein aamuhämärissä, jolloin hurskaillekin saattaa antaa anteeksi kärsimättömän pyhän miehen noitumisen, siirryttiin kylästä toiseen tai sitten tulisoihdun valossa kulki, jolloin rohkeinkin ajattelee aaveita ... näin *dooli* päätyi loppuasemallensa. Pienikasvuiset vuoristolaiset hikoilivat jo täällä Sewalivuoriston alempien rinteiden kohtuullisessa lämmössä ja kertyivät pappien ympärille saadakseen siunauksensa ja palkkionsa.

— Te olette saavuttaneet ansiota, sanoo laama, — enemmän kuin osaatte aavistaakaan. Ja palaatte vuoristoon, lisää hän huoaten.

— Tietysti. Korkealle vuoristoon, niin pian kuin suinkin.

— Kantajat hierovat olkapäitään, ottavat vettä suuhunsa, sylkevät sen pois jälleen ja nauhovat uudelleen olkivirsunsa. Kim maksaa heille väsyneen näköisenä pikku hopearahoilla, nostaa eväsvasun kantovuoteesta, puristaa povessaan olevaa öljykangaskääryä — ne ovat pyhiä kirjoituksia — ja auttaa laamaa nousemaan jaloilleen. Vanha mies on jälleen saavuttanut rauhansa, eikä hän enää odota, että vuoret musertavat hänet kuten hän arveli eräänä kauheana yönä, jolloin tulvehtinut joki pidätti heitä.

Miehet nostavat kantovuoteen olallensa ja rientävät pian näkymättömiin pensaikkojen väliin.

Laama kohottaa kätensä Himalajan vuorijonoa päin. — Teidän piiriinne, oi te siunatut vuoret, ei mestarimme vasama pudonnut! Enkä milloinkaan enää saa hengittää teidän ilmaanne.

— Mutta sinä olet kymmenen kertaa väkevämpi tässä puhtaassa ilmassa, sanoi Kim, sillä hänen väsyneelle mielellensä teki hyvää ajatella viljavia hymyileviä tasankoja. — Näille paikoille mahtoi vasama pudota. Me tahdomme kulkea hyvin hiljaksen, ehkäpä *kosin* päivässä, sillä etsintämme on onnistuva. Mutta tämä vasu painaa paljon.

— Niin, etsintämme on onnistuva. Minä olen päässyt suuresta kiusauksesta.

* * * * *

He kulkivat vain muutaman mailin päivässä tästä lähtien, ja Kimin piti sekä tukea laamaa että kantaa raskasta eväsvasua, jossa oli kirjoja, ja lisäksi papereita povellansa ja hoitaa jokapäiväisen elämän yksityiskohtia. Hän kerjaili aamusilla, levitti vaipan, missä laama saisi mietiskellä, piti hänen väsynyttä päätänsä polvellansa keskipäivän kuumuuden aikana, karkotellen kärpäsiä, niin että käsivartta pakotti, kerjäsi taas illalla ja pesi laaman jalat, ja palkinnoksi tämä lupasi hänelle vapautuksen — tänään, huomenna tai viimeistään kolmantena päivänä.

— Eipä milloinkaan ole sellaista oppilasta ollut. Ihmettelen silloin tällöin, hoitiko Ananda

uskollisemmin mestariamme. Ja sinäkö olet sahib? Kun minä olin mies, kauan aikaa sitten, unohdin sen. Nyt katselen sinua usein, ja aina muistan, että sinä olet sahib. Se on merkillistä.

— Sinähän olet sanonut, ettei ole eroa mustan eikä valkoisen välillä.

Miksi kiusaat minua tällä puheella, pyhä mies? Anna minun hieroa toistakin jalkaasi. Sellainen puhe vaivaa minua. Minä en ole sahib. Minä olen vain *chelasi*, ja pääni on raskas hartioillani.

— Olehan kärsivällinen! Me saavutamme pian vapautuksen. Sitten sinä ja minä tuon virran toisella rannalla katsomme entistä elämäämme niinkuin vuoristossa näimme päivänmatkat jäljessämme. Ehkäpä minäkin kerran olin sahib.

— Ei mikään sahib milloinkaan ole ollut sinun kaltaisesi, sen vannon.

— Olen varma siitä, että Ihmeitten talon kuvien hoitaja oli entisessä elämässään ollut hyvin viisas luostarijohtaja. Mutta eivät hänenkään silmälasinsa enää auta silmiäni näkemään. Varjot kaihtivat niitä, kun tahdon tarkasti katsella. No, ei sillä väliä, mehän tunnemme raihnaisten ruumiimme vehkeet, varjo vaihtuu toiseen. Minä olen vielä ajan ja paikallisuuden harhanäyn vallassa. Kuinka pitkän matkan olemme tänään ruumiillisesti kulkeneet?

— Ehkäpä puoli *kosia*. — Kolmeneljännestä mailia oli ehditty, ja sekin hyvin työläästi.

— Puoli *kosia*, ja minä kuljin kymmentuhatta hengessäni. Kuinka nämä hyödyttömät asiat meitä vaivaavatkaan ja kiusaavat. — Hän katseli läpikuultavaa kättänsä, jossa rukousnauhakin tuntui painavalta. — *Chela*, etkö milloinkaan toivo saavasi luopua minusta?

Kim ajatteli öljykangaskääryä ja eväsvasussa olevia kirjoja. Jospa joku luotettava henkilö ottaisi vain ne, saisi tuo suuri peli jatkaa hänen puolestaan miten tahansa. Hän tunsu väsymystä, ja hänen päätänsä pakotti, ja syvältä aiheutuva yskä painosti häntä.

— En, sanoi hän melkein ankarasti. — Enhän minä ole koira enkä käärme, jotta purisin, kun olen oppinut rakastamaan.

— Sinä ole liian lempeä minulle.

— Enpä sitäkään. Olen toimittanut yhden asian kysymättä sinulta. Olen lähettänyt sanan Kulun naiselle sen naisen välityksellä, joka antoi tänä aamuna vuohenmaitoa, ja ilmoitin, että olet vähän väsynyt ja tarvitsisit kantovuoteen. Minua pahoittaa, etten lähettänyt sanaa jo Dooniin saapuessamme. Me odotamme tässä, kunnes kantovuode saapuu.

— Minä olen tyytyväinen. Sillä naisella on kultainen sydän, niinkuin sanoit, mutta hän on lörpöttelijä — aikamoinen lörpöttelijä.

— Hän ei väsytä sinua, siitä olen pitänyt huolta. Pyhä mies, minun sydämeni on hyvin raskas monien huolimattomuuksien vuoksi sinua kohtaan. — Hysterinen nyhkytys nousi hänen kurkkuunsa. — Minä olen vienyt sinua liian pitkälle enkä aina ole hankkinut sinulle hyvää ruokaa. En ole myöskään välittänyt kuumuudesta ja olen puhellut ihmisten kanssa tien varrella jättäen sinut yksiksesi... Minä olen ... minä olen ... *Hai mai!* Mutta minä rakastan sinua... Ja nyt se on liian myöhäistä... Minä olin vain lapsi... Oi miksi en ollut mies! — Väsymyksen ja ponnistuksen näännyttämänä vaipui Kim laaman jalkoihin ja nyhkytti siinä.

— Mitä tämä puhe on? sanoi vanha mies lempeästi. — Sinä et ole milloinkaan rahtuistakaan poikennut kuuliaisuuden tieltä. Laiminlyönytökö minut? Lapsi parka, olen nojannut sinun voimiisi niinkuin vanha puu nojautuu muuriin. Ja päivä päivältä, aina Shamleghista alkaen, olen sinusta voimaa imenyt. *Siitä syystä*, eikä minkään sinun oman syntisi vuoksi, olet sinä väsynyt. Nyt viheliäinen ja tuhma ruumis ilmaisee itsensä. Se ei ole voitokas sielu. Älä ole milläsikään! Ainakin voit lopulta tuntea ne pahat henget, joita vastaan sinun on taisteltava. Ne ovat kaikki maasta kotoisin ... harhanäyn aiheuttamia. Me palaamme Kulun naisen luo. Hän saavuttaa ansiota antaessaan suojaa meille ja varsinkin hoitaessaan minua. Sinä saat olla vapaana, kunnes voimasi palaavat. Olin aivan unohtanut tyhmän ruumiin. Jos jotakin on moitittava, niin minua juuri. Mutta me olemme liian lähellä vapautuksen porttia välittääksemme sellaisesta. Minä voisin sinua ylistää, mutta mitäpä siitäkään olisi? Pienen ajan kuluttua me olemme jo kaikkien tarpeitten ulkopuolella.

Ja niin hän hyväili ja lohdutti Kimiä puhellen viisaita sanoja ja vakavia opetuksia vähän ymmärtämestämme eläimestä, aineellisesta ruumiistamme, joka, ollen vain harhanäky, on olevinaan yhtä tärkeä kuin sielukin ja siten pimitää Tietä sekä suunnattomasti lisää tarpeettomia vaivoja.

— Hai hai! Puhukaamme Kulun naisesta. Luuletko hänen vielä pyytävän jotakin taikaa tyttärensä

pojille? Kun minä olin nuori mies, hyvin kauan aikaa sitten, vaivasivat minua sentapaiset harhanäyt ja eräät muut, ja minä menin luostarin johtajan luokse, joka oli pyhä mies ja totuuden etsijä, vaikka en sitä tiennyt. Istuhan ja kuuntele, sinä sieluni ystävä. Näin hän puhui: "*Chela*, pane mieleesi, maailmassa on paljon valheita ja monta valehtelijaa. Mutta sen suurempia valehtelijoita ei ole kuin meidän ruumiimme, lukuunottamatta ruumiimme haluja." Ajatellen näitä olin tyydytetty, ja suuresti ystävällisenä hän tarjosi minulle teetä. Salli minun nytkin saada teetä, sillä minä olen janoinen.

Nauraen kyyneliensäkin välissä Kim suuteli laaman jalkoja ja ryhtyi valmistamaan teetä.

— Sinä nojaat minuun, pyhä mies, mutta minä nojaan sinuun muissa asioissa. Tiedätkö siitä?

— Olen ehkä arvannut sen..., ja laaman silmät rävähtivät. — Se asia täytyy muuttaa.

Jonkin ajan kuluttua saapui melulla ja jyrinällä ei mikään vähempi kuin sahiban oma paras kantotuoli kahdenkymmenen mailin päästä, vieläpä sama harmaapäinen vanha uryalainen palvelija saattamassa, ja kun he vihdoin saapuivat valkoiseen pitkään taloon Saharunporen luona, ryhtyi laama omiin toimenpiteisiinsä.

Talon emäntä sanoi iloisesti tavallisten tervehdyksien perästä ylemmän kerroksen ikkunasta: — Mitäpä hyötyä oli vanhan naisen neuvoista vanhalle miehelle? Minähän sanoin sinulle, muistapa että sanoin, pyhä mies, että pitäisit silmällä oppilastasi. Kuinka noudatit neuvoani? Älä huoli vastata minulle. Minä *tiedän*. Hän on juoksennellut naisten parissa. Katso hänen silmiänsä. Ihan syvälle painuneet, ja kavaltava viiva nenästä alaspäin. Hän on joutunut hunningolle. Hyi, hyi, ja hänkin on pappi!

Kim oli liian väsynyt edes hymyilläkseen. Puistipahan vain kieltävästi päätänsä.

— Älä puhu pilaa, sanoi laama. — Se aika on ollut ja mennyt. Me olemme nyt täällä suurissa asioissa. Minä sairastuin sielullisesti vuoristossa, mutta hän ruumiillisesti. Ja siitä asti olen elänyt hänen voimiensa varassa ... näännyttäen häntä.

— Molemmat lapsia — nuori ja vanha..., tokaisi nainen, mutta jätti enemmän pilapuheet. — Toivottavasti saatte nyt täällä voimanne takaisin. Odottakaahan vähän, niin tulen juttelemaan kanssanne noista rakkaista vuorista.

Iltapäivällä, jolloin hänen vävynsä oli palannut eikä hänen itsensä tarvinnut tehdä tarkastuskierrosta talossa, palasi nainen taas asian ytimeen, ja laama selitteli hänelle matalalla äänellä kaikki. Molemmat vanukset nyökyttivät viisaasti päätänsä. Kim oli pistäytynyt muutamaan huoneeseen, jossa oli vuode, ja lepäsi kuin horroksissa. Laama oli kieltänyt Kimiä levittämästä hänelle peitteitä sekä hankkimasta ruokaakin.

— Minä tiedän, minä tiedän. Kukapa muu tietäisi? kaakatti nainen. — Me, jotka olemme menossa hautaan, tartumme niiden käsiin, jotka tulevat elämän lähteiltä vesiastiansa kukkuroillaan täynnä. Minä tein vääryyttä pojalle. Hän kulutti voimansa sinulle? Tottahan on, että vanhat kuluttavat nuoria joka päivä. Nyt meidän täytyy pitää huolta, että hän saa voimansa takaisin.

— Sinä olet monta kertaa saavuttanut ansiota...

— *Minäkö* ansiota. Mitä se on? Vanha raihnainen ihminen, joka laittaa ruokaa miehille, jotka eivät edes kysy: "Kuka tämän keitti?" Jospa ansioni tulisivat tyttäreni pojan hyväksi...

— Hänenkö, jolla oli vatsatauti?

— Ja pyhä mies muistaa *senkin*. Täytyy kertoa se hänen äidillensä. "Hänenkö, jolla oli vatsatauti", tarkalleen pyhä mies muisti. Sehän on erinomainen kunnia! Hän on ylpeä siitä.

— Oppilaani on minulle saman arvoinen kuin jollekin valistumattomalle on hänen poikansa.

— Sano mielummin tyttären poika. Äideillä ei ole meidän ikämme viisautta. Jos lapsi huutaa, luulevat he jo taivaan päähänsä putoavan. Isoäiti on jo tarpeeksi kaukana äidin tuskista, huolista ja imettämisiloista, ymmärtääkseen milloin lapsen huuto johtuu todellisesta syystä tai pahuudesta. Ja sinä muistutat minua nyt, että viime kerralla täällä ollessasi saatoin ehkä loukata sinua vaatiessani taikaa.

— Sisar, sanoi laama käyttäen nimitystä, jolla buddhalainen munkki nimittää nunnaa, — jos sellainen taika saattaa lohduttaa sinua...

— Se on parempi kuin kymmentuhatta lääkäriä.

— No niin, jos ne lohduttavat sinua, tahdon minä, joka oli Such-zenin luostarin johtaja, tehdä sinulle niin monta kuin haluat. En ole nähnyt kasvojasi.

— *Sitä* apinatkin, jotka varastavat hedelmiämme, pitävät voittonaan. He, hee!

— Mutta kuten hän sanoi, joka tuolla nukkuu, jatkoi laama viitaten pihan yli vierashuoneen suljettuun oveen päin, — sinullahan on kultainen sydän... Ja hän on hengessä minun todellinen "pojanpoikani".

— Hyvä on, minä olen pyhän miehen lehmä. — Tämä oli puhtaasti hindulainen sananparsa, mutta laama ei siitä välittänyt. — Minä olen vanha, olen kantanut poikia sydämeni alla. Ennen saatoin miellyttää miehiä, nyt minä voin heitä parantaa. — Laama kuuli naisen rannerenkaitten samassa kilahtelevan, aivan kuin hän olisi paljastanut käsivartensa käydäkseen asiaan. — Minä pidän huolta pojasta ja teen hänet terveeksi. Kyllä me vanhat vielä jotakin ymmärrämme.

Niinpä siis Kimiä, kun hän kaikki jäsenet kipeinä avasi silmänsä ja aikoi mennä keittiöön hankkimaan opettajalleen ruokaa, kohtasikin ankara vastustus, ja hän huomasi ovellansa huntuuun puetun naisen ja harmaapäisen miespalvelijan, joka selitti hänelle, mitä hän ei missään tapauksessa saisi tehdä.

— Sinä et saa etkä tarvitse mitään. Mitä? Suljettu laatikkoko pyhiä kirjojasi varten? No, se on eri asia. Taivas varjelkoon, että häiritsisin pappia rukouksissaan. Se tuodaan kyllä ja sinä saat pitää avaimen.

Kannellinen laatikko tuotiin ja asetettiin hänen sänkynsä alle, ja sinne Kim pisti Mahbubin pistoolin, öljykankaaseen käärityn kirjemytyn ja kirjat sekä muistiinpanot, huoahuen helpotuksesta. Jostakin käsittämättömästä syystä tunsikin hänen niiden painon mielessään paljoa raskaampana kuin niiden todellisen painon olkapäillään. Hänen päätänsä suorastaan pakotti niiden ajatteluun öisin.

— Sinun sairautesi on aivan tavaton nykypäivien nuorissa siitä alkaen kuin nuoret ovat jättäneet vanhempiensa huoltamisen. Sille on parasta uni ja eräät lääkkeet, sanoi sahiba, ja Kim oli iloinen saadessaan jättäytyä tuohon puoleksi tiedottomaan tilaan, vaikka se osittain häntä pelotti, jos viehättikin.

Nainen keitti jonkinlaisessa aasialaisessa puhdistamossa juomia, jotka tuoksuvat inhottavilta ja maistuivat sitäkin pahemmilta. Hän seisoi Kimin vieressä kunnes ne olivat menneet alas, ja kyseli tarkoin, miltä tuntui, kun ne taas olivat tulleet takaisin ylös. Hän kielsi ketään astumasta esipihalle ja vahvasti kiellon asettamalla sinne aseistetun miehen. Tosin vartija oli yli seitsemänkymmenen ja hänen kelvoton miekkansa loppui kädensijaan, mutta hän edusti sahiban arvovaltaa, ja kuormatut kärkyt, lörpöttelevät palvelijat, vasikat, koirat, kanat ja sellaiset tekivät pitkän kierroksen sen paikan ympäri. Ja parasta kaikesta, kun ruumis oli kunnossa, sahiba valitsi köyhien sukulaisten joukosta, joita tunkeili rakennusten takaosassa — kotivieraiksi me niitä sanoisimme — erään serkun lesken, joka osasi sitä, mitä eurooppalaiset, vaikka heillä ei ole asiasta käsitystäkään, sanovat hieronnaksi. Ja iltapäivän kuluessa, asetettuaan hänet idästä länteen, niin että salaperäiset maavirrat, jotka vaikuttavat ruumiimme tomuaineksiin, auttaisivat eivätkä estäisi, kaksi heistä alkoi poimia häntä kappaleiksi — luu luulta, lihas lihakselta, jänne jänteeltä, ja lopuksi hermo hermolta. Vatvottuna tahdottomaksi ainejoukoksi, epämuokavien, heidän silmiään verhoavien huntujen korjailemisen ja järjestelemisen puoleksi hypnotisoimana, Kim luisui kymmentuhannen penikulman syvyyteen unen maille ja nukkuu kuusineljättä tuntia yhtämittaa unta, joka virkisti häntä kuin sade vainiota kuivuuden jälkeen.

Sitten sahiba alkoi lihottaa häntä, ja koko talo joutui liikkeelle hänen huudoistaan. Hän valitsi lintuja teurastettaviksi, hän hankki kasviksia, ja harras hidasajatuksinen puutarhuri, joka oli miltei yhtä vanha kuin hän, hikoili niitten takia. Hän hankki mausteita ja maitoa ja sipulia ja pieniä purokaloja, sitruunia juomiin, peltopyytä ja lopuksi vartaalla paistettua kananpojan maksaa inkiväärilevyjä välissä.

— Olen nähnyt jonkin verran maailmaa, sanoi nainen puuhaillessaan kasaantuvain tarjotinten parissa. — Ja siinä on vain kahta lajia naisia: toisia, jotka vievät mieheltä voiman, ja toisia, jotka antavat sen heille takaisin. Kerran olin edellinen, nyt olen jälkimmäinen. Älä ole olevinasi pappi minuun nähden. Minä vain puhun leikkiä. Tämä kaikki tulee hyväksesi, jähkä jälleen lähdet tielle. Serkku, — tämän hän sanoi köyhälle sukulaiselle, joka ei koskaan väsynyt kehuaan suojelijansa armeliaisuutta, — hänhän alkaa kiiltää kuin äsken suitun hevosen karva. Työmmehän on kuin tanssijattarelle heitettyjen jalokivien kiillottamista, eikö olekin?

Kim nousi istumaan ja hymyili. Hirvittävä väsymys oli hänen ruumiistansa pudonnut niinkuin vanha kenkä. Hänen kielensä halusi taas puhua kyllykseen, vaikka viikko sitten pieninkin sana tahmasi sitä kuin tuhka. Niskan pakotus, jonka hän luuli laaman kannattamisesta saaneensa, oli mennyt samalla kuin ankarat säjötukset ja paha maku suustakin. Molemmat vanhat naiset, jotka eivät enää olleet perin varovaisia huntuihin, luksuttivat yhtä tyytyväisinä kuin kanat, jotka siemeniä nokkien olivat tulleet sisään avoimesta ovesta.

— Missä on pyhä mies? kysyi hän.

— Kuulehan häntä! Pyhä mies voi hyvin, kivahti nainen muka kiukkuisesti. — Vaikka se ei ole *hänen*

ansiotansa. Jos sais tietää jonkin taikakeinon, millä saada hänet viisaaksi, möisin jalokiveni ja ostaisin sen. Ajatella, että hän hylkäsi hyvän ruuan, jonka olin itse keittänyt. Ja sitten hän lähti kahdeksi yöksi vainioille tyhjin vatsoin ja lopuksi kompastui muutamaan puroon ... onko se sinun mielestäsi pyhyttä? Vihdoin, kun hän oli huolellisesti hävittänyt sydämestäni kaiken rauhan, minkä sinä olit jättänyt, selittää hän minulle hankkineensa paljon ansiota. Sellaisiahan kaikki miehet ovat! Ei, niin se ei ollut ... hän sanoo minulle olevansa vapaa kaikesta synnistä. Mutta sen olisin minä voinut sanoa hänelle ennenkuin hän kasteli itsensä läpimäräksi.

— Nyt hän kyllä voi hyvin — tämä tapahtui viikko sitten — mutta en voi ymmärtää sellaista pyhyttä! Kolmen vuoden vanha lapsi olisi ymmärtäväisempi. Älä sinä murehdi pyhän miehen vuoksi, hän puolestaan seuraa sinua molemmin silmin, milloin ei kahlaile puroissamme, lopetti puhuja.

— En muista nähneeni häntä. Minusta päivät ja yöt menivät ohi kuin jotkin mustat ja valkoiset verhot, jotka avautuivat ja sulkeutuivat. Minä en ollut sairas; olin vain väsynyt.

— Sellainen väsymys tulee luonnostaan muutamia vuosikymmeniä myöhemmin. Mutta olethan siitä nyt päässyt.

— Maharanee, aloitti Kim, mutta nähtyään katseen naisen silmissä muutti sen hellimmäksi puhuttelumuodoksi, — äiti, saan kiittää sinua hengestäni. Kuinka voin sen ilmaista? Kymmentuhatta siunausta talollesi ja...

— Olkoon taloni siunaamaton. — (On mahdotonta tarkalleen toistaa vanhuksen sanaa). — Kiitä jumalia niinkuin pappi, jos tahdot, mutta kiitä minua niinkuin poika, jos minusta välität. Olenko sinua nostellut, hieronut ja hoitanut sitä varten, että paiskaat minulle vain kaikenlaisia sanoja kasvoja vasten? Äitisi on kai synnyttänyt sinut, että särkisit hänen sydämensä. Miten sinä häntä kohtelit — poikani?

— Minulla ei ollut äitiä, sanoi Kim. — Hän kuoli, niinkuin sanovat, minun ollessani aivan pieni.

— *Hai mai!* Sittenhän ei kukaan voi sanoa, että olen häneltä mitään oikeutta ryöstänyt, jos — kun lähdet jälleen ja tämäkin talo on yksi monista, joita käytit majapaikkanasi ja jotka unohdat kevyesti lausuttuasi siunauksen. Mutta eipä sillä väliä. Enhän tarvitse siunauksia, mutta ... mutta... Hän polki jalkaansa köyhälle sukulaiselle: — Vie pois vadit. Mitä hyötyä on siitä, että antaa kylmän ruuan seistä huoneessa, sinä onnettomuuden nainen!

— Minäkin olen ... olen kerran synnyttänyt pojan; mutta hän kuoli, vastasi kumara olentoparka, harson takaa. — Sinä tiedät, että hän kuoli! Odotin vain käskyäsi viedäkseni astiat pois.

— Minäpä olen onnettomuuden nainen, — huudahti vanha sahiba katuvasti. — Me, jotka laskeudumme alas *chattrien* luo (suuret päivänvarjat polttorovioiden yläpuolella, missä papit ottavat vastaan viimeiset saatavansa), takerrumme yhäti kiinni *chattien* (vesiruukkujen) kantajiin (nuoriin, jotka uhkuvat elämän ylpeyttä, hän tarkoitti; mutta sanaleikki oli ontuva). — Jollei saata tanssia juhlassa, saa katsoa ulos ikkunasta, ja lastenlasten hoitaminen vie naiselta kaiken ajan. Sinun opettajasi antaa nyt minulle kaikki toivomani taikakeinot tyttäreni vanhimman pojan hyväksi, luultavasti siksi, että hän nyt on aivan vapaa synnistä. Mutta *hakim* on nyt ollut hyvin alakuloinen näinä päivinä. Hän myrkyttää palvelijoitani, kun ei parempia ole saatavissa.

— Mikä *hakim*, äiti?

— Sama daccalainen, joka antoi lääkemarjan, mikä repi minut kolmeksi kappaleeksi. Hän tuli tänne niinkuin eksynyt kameeli viikko sitten, vannaen että sinä ja hän olitte olleet veriveljiä siellä Kulun tiellä ja ollen olevinaan hyvin huolissaan sinun terveydestäsi. Hän oli hyvin laiha ja nälkäinen, jonka vuoksi annoin toimittaa hänellekin ruokaa.

— Tahtoisin nähdä hänet, jos hän on täällä.

— Hän syö viisi kertaa päivässä ja puhkoo palvelijoitteni paiseita suojellakseen itseänsä halvaukselta. Hän on niin huolissaan sinun puolestasi, että hän alituisesti oleskelee keittiön ovella ja pitää henkeään yllä kaikenlaisilla jäännöksillä, ja hän aikoo jäädä tänne. Pääsemmeköhän milloinkaan hänestä eroon?

— Lähetä hänet tänne, äiti, veitikkamaisuus palasi hetkeksi hänen silmiinsä. — Minä koetan.

— Lähetän hänet kyllä, mutta paha olisi ajaa hänet poisikin. Ainakin oli hänellä ymmärrystä vetää pyhä mies pois purosta, ansaiten siten ansiota, vaikka pyhä mies ei tällä kertaa niin sanonutkaan.

— Hän on hyvin viisas *hakim*, lähetä hänet tänne, äiti.

— Pappiko ylistää pappia? Sepä ihmettä! Jos hän on ystäväsi, vaikka riitelitte viimeksi, tuon hänet tänne vaikka väkisin ja tarjoan juhla-aterian jäljestäpäin, poikani. Nouse ylös näkemään maailmaa!

Tällainen vuoteessa loikominen on seitsemänkymmenen pahan aiheuttaja — poikani!

Nainen riensi pois pannakseen toimeen hirmumyrskyn keittiön puolella, ja melkein ennenkuin hänen varjonsa oli hävinnyt, pujahti babu huoneeseen puettuna niinkuin roomalainen keisari, avopäin, kiiltonahkakengissä ja loistavana lihavuuttaan ja iloisena tervehtien.

— Hiisi vieköön, herra O'Hara, *olenpa* iloinen nähdessäni sinut. Minä kyllä ystävällisesti suljen oven, mutta sääli on, että olet sairas. Oletko oikein sairas?

— Paperit ... paperit sieltä *kiltasta*. Kartat ja *murasla*! — Hän ojensi avainta kärsimättömänä, koko ajan oli hän murehtinut, miten pääsisi noista papereista eroon.

— Olet oikeassa. Sillä tavalla meidän tulee menetellä. Saitko kaikki?

— Kaikki, mitä käsin kirjoitettua löysin *kiltasta*, otin mukaan. Loput heitin rotkoon.

Kim kuuli, kuinka avain kiertyi lukossa ja kuinka babu avasi öljykankaisen kääryn ja selaili nopeasti papereita. Häntä oli vaivannut ajatus, että ne olivat siellä vuoteen alla hyödyttöminä noina toimettomuuden päivinä, ja nyt hänen mielensä oli keventynyt, kun Hurree tarttui häntä käteen puristaen sitä innokkaasti, hypellen kuin norsu.

— Tämäpä oli erinomaista! Kaikista parasta, herra O'Hara. Sinä olet, hah-hah-haa, saanut kaikki mitä voi ajatella. He selittivät kahdeksan kuukauden työn menneen hukkaan! Ja kuinka he minua löivätäkään!... Katsoppas, täällä on Hilasin kirje.

Hän hymisi pari riviä persialaista runokieltä, joka on valtuutetun ja vakuuttamattoman valtiotaidon kieltä. — Herra rajah-sahib on joutunut aika pulaan. Hänen täytyy virallisesti selittää, kuinka on mahdollista, että hän kirjoittaa rakkauskirjeitä tsaarille. Ja nämä kartat ovat vasta mainioita. Ja useat tšekäläiset pääministerit ovat joutuneet näiden kirjeiden vuoksi epäluulon alaisiksi... Kylläpä onnistuit. Hallitus tulee muuttamaan ja nimittämään uudet Hilasin ja Bunarin kruununperimyksen perilliset. "Törkeää kavallusta"... Mutta sinähän et ymmärräkään, vai mitä?

— Ovatko kaikki sinun käsissäsi? kysyi Kim. Siitä hän vain piti huolta.

— Siitä saat olla varma, vastasi babu työntäen kasan vaatteittensa poimuihin niinkuin vain itämaalaiset osaavat. — Ja nyt vien ne virastoon. Tuo vanha nainen luulee minun jäävän ikipäiviksi tänne, mutta nyt lähden tieheni ja oitis. Herra Lurgan on tunteva itsensä ylpeäksi. Sinä olet virallisesti minun käskyläiseni, mutta minä tulen mainitsemaan sinut suullisessa selostuksessani. Sääli, ettemme saa antaa kirjallisia selityksiä. Me hengelliset olemme mielellämme hyvin tarkkoja. — Hän työnsi pojalle avaimen ja näytti, että laatikko oli tyhjä.

— Hyvä on. Se on hyvä. Minä olin hyvin väsynyt. Ja pyhä mieskin oli sairas. Ja putosiko hän...

— Kyllä niin kävi. Minä olen hänen ystävänsä, tiedätkö. Hän käyttäytyi sangen omituisesti tänne tullessani, ja aluksi luulin, että paperit olivat ehkä hänellä. Tarkkailin häntä hänen mietiskellessään ja keskustelin kansatieteellisistä kysymyksistä. Näethän, että olen hyvin vähäpätöinen henkilö täällä, verrattuna hänen mainioihin taikakeinoihinsa. Mutta tiedätkös, O'Hara, hänellä on kaikenlaisia kohtauksia. Niin, sanon minä. Ehkäpä jonkinlaisia kouristuksia, jollei kaatumatauti. Tapasin hänet semmoisessa tilassa *in articulo mortem* muutaman puun alla, josta hän hypähti ylös ja meni suoraa päätä puroon, jonne olisi hukkunut ilman minua. Minä vedin hänet ylös.

— Siksi, että minä en ollut siinä, sanoi Kim. — Hän olisi voinut kuolla.

— Niin, hän olisi voinut kuolla. Mutta nyt hän on kuiva ja väittää kokonaan muuttuneensa. — Babu viittasi merkittävästi otsaansa. — Panin muistiin hänen kertomuksiansa kuninkaallista tiedeseuraa varten ... *in posse*. Mutta sinun täytyy joutua ja päästä takaisin Simlaan, ja Lurganin luona kerron sinulle sitten omat seikkailuni. Siitä tulee verraton juttu. Noiden miesten housujen lahkeet olivat aivan repaleiset, niin että vanha Nahan rajah luuli heitä karanneiksi eurooppalaisiksi sotilaiksi.

— Niin, nuo venäläiset ... kuinka kauan olit heidän parissaan?

— Toinen oli ranskalainen. Oh, päiviä ja taas päiviä! Nyt kaikki vuoristolaiset luulevat, että venäläiset ovat kerjäläisiä. Heillä ei ollut pienintäkään esinettä, mitä en olisi heille kerjännyt, ja sitten juttelin rahvaalle kaikenmoisia juttuja ja tarinoita! Mutta siitä kerron sinulle, kun tulet Lurganin luo. Siitä tulee hauska ilta! Saanemme siitä kumpikin "sulan hattuumme"... Niin, he antoivat sitten minulle todistuksen, ja se on vasta huvittava. Olisitpa nähnyt heidät Simlan pankissa, kun he tahtoivat näyttää toteen keitä he olivat! Ja kiitä jumalia, että sait heidän paperinsa niin hyvin! Sinä et nyt osaa nauraa, mutta sen kyllä teet, kun oikein paranet. Nyt lähden suoraan rautatielle ja siitä matkalle. Sinä saat

paljon ansiota osuudestasi peliin. Milloin tulet? Me kaikki ylpeilemme sinusta, vaikka pelotitkin meitä kovin. Ja varsinkin Mahbub.

— Niin, Mahbub. Missä hän on?

— Hevosia kauppaamassa näillä seuduin tietysti.

— Täällä! Niinkö? Puhuhan hitaammin. Pääni on vielä paksu.

Babu katseli arasti pitkin nenänvarttaan. — No niin, näetkös, olen pelkuri enkä halua suurta vastuunalaisuutta. Sinä olit sairas, näetkös, enkä tiennyt, missä paperit olivat ja kuinka paljon niitä oli. Senpä vuoksi tänne tultuani sähköitin yksityisesti Mahbubille — hän oli Meerutin kilpa-ajoissa — ja selitin hänelle asianlaidan. Hän tuli tänne miehinensä ja seurusteli laaman kanssa ja sanoi minua houkaksi, kohdellen ankarasti.

— Mutta miksi ... miksi?

— Sitä minäkin kysyin. Selitin hänelle, että jos joku on vienytkin paperit, täytyisi saada joku rohkea mies hankkimaan ne takaisin. Nehän olivat niin tärkeitä. Ja Mahbub, hän ei tiennyt, missä sinä olit.

— Mahbubko ryöstämään sahiban talon? Sinähän olet hullu, babu, sanoi Kim suutuksissaan.

— Minä tarvitsin paperit. Oletapa, että tämä nainen olisi ne vienyt? Sehän oli ainoa käytännöllinen neuvo, luullakseni. Etkö sinä hyväksy sitä? Hindulainen sananlasku, jota ei voi toistaa, osoitti, että Kim ei suinkaan voinut sitä hyväksyä.

— No niin, sanoi Hurree olkapäitään kohauttaen. — Kukapa toisen maun tietää! Mahbubkin oli vihoissaan. Hän oli myynyt hevosia näillä seuduin ja sanoi tuntevansa, että tämä nainen on *pukka* (kelpo ihminen), joka ei suostuisi sellaiseen huonoon tekoon. Minä en pidä väliä. Minä olen saanut paperit ja olin iloinen saadessani moraalista tukea Mahbubilta. Niinkuin tiedät, olen pelkuri mies, mutta miten lieneekään, kuta enemmän pelkään, sitä vaikeampiin puliin joudun. Olin hyvin iloinen sen johdosta, että tulit mukaani Chiniin ja että Mahbub oli läheisyydessä. Tämä vanha nainen on joskus hyvin töykeä minua ja mainioita lääkemarjojani kohtaan.

— Olkoon Allah sinulle armollinen! sanoi Kim, nojaten kyynärpäähänsä. Mikä merkillinen otus babu onkaan! — Ja sinä kuljit yksin ryöstettyjen ja vihaisten muukalaisten kanssa!

— No, eihän se ollut mitään, vaikka he löivätkin minua. Mutta jos olisin menettänyt paperit, se olisi ollut paljon vakavampi asia. Mahbubkin melkein löi minua ja neuvotteli kauan laaman kanssa. Minä rupeankin tästä puoleen toimittamaan kansatieteellisiä tutkimuksia. No hyvästi nyt, herra O'Hara. Joudun junaan, joka lähtee 4,25 Umballaan, jos pidän kiirettä. Sitten tulee hauskaa, kun juttelen kaikki sinulle Lurganin luona. Minä kyllä virallisesti kerron sinusta. Hyvästi, hyvästi! Ja seuraavan kerran kun olet kiukkuisella päällä, älä käytä muhamettilaisia puhetapoja ollessasi tiibetiläisessä puvussa.

Hän pudisti kahdesti Kimin kättä ja avasi oven. Auringon paisteen loistaessa hänen voitonriemullisilla kasvoillaan kääntyi hän menemään, tekeytyen jälleen vaatimattomaksi puoskariksi.

— Hän ryösti ne, ajatteli Kim unohtaen oman osansa pelissä. — Hän petkutti heitä ja valehteli niinkuin bengalilainen ainakin. Ja he ovat hänelle antaneet *chitin* (todistuksen). Hän saattoi heidät pilkan alaisiksi henkensä kaupalla — minä en olisi mennyt heidän luoksensa, sen jälkeen kun he ampuivat — ja sitten hän sanoo olevansa pelkuri mies... Ja hän on pelkuri mies. Minun täytyy lähteä taas maailmalle.

Aluksi hänen säarensä hoippuivat niinkuin huonot piipunvarret, ja auringonpaisteinen ilma häikäisi häntä. Hän istuutui valkoisen seinän viereen ja muisteli pitkää matkaa kantotuolin vierellä ja laaman heikkoutta, ja nyt, kun puhelun kiihotin oli poissa, omaa itsesääliään, jota hänellä kuten sairailta ainakin oli suuri varasto. Hänen väsyneet aivonsa säikkyivät kaikkea ulkoa tulevaa, niinkuin villihevonon kannuksen piston tuntiessaan.

— Minä olen Kim. Minä olen Kim. Ja mikä on Kim? tätä hän toisteli mielessään alinomaa.

Ei hän halunnut itkeä, sillä milloinkaan elämässään hän ei ollut tuntenut vähemmän itkun tarvetta. Mutta äkkiä vieri suuria, tyhmiä kyyneliä hänen silmistään. Hän pudistelihe kuin koira, jolla on kirppu korvassa, ja lähti kulkemaan ulos portista. Kun talon emäntä sai kuulla siitä, lausui hän: — Antakaa hänen mennä. Minä olen tehnyt osani, toimittakoon nyt maaemo osansa. Kun pyhä mies tulee takaisin mietiskelyiltään, ilmoittakaa se hänelle.

Tyhjät härkävankkurit olivat pienellä kummulla puolen mailin päässä aivan kuin tarkastuspaikka

äskeri kynnetyjen tasankojen keskellä, ja kun hän sitä lähestyi, tunti hän silmiensä käyvän raskaiksi lauhkean ilman hyväileminä. Maaperä oli hyvää ja puhdasta multaa ... ei nuorta ruohoa, joka elävänä on jo puoleksi kuollutta, vaan toivorikasta multaa, joka pitää siemeniä elossa. Hän tunnusteli sitä varpaillansa, taputteli käsillensä ja vähitellen, tyytyväisenä huokaisten, hän laskeutui pitkälleen vankkurien varjoon. Ja maaemo oli uskollinen kuin sahibakin. Sillä se hengitti hänen levätessään hänen olentoonsa voimaa, jota hän oli menettänyt niin kauan maatessaan vuoteella erotettuna sen hyvistä virtauksista. Tuuhea monijuurinen puu kumartui hänen ylitsensä. Vieläpä tuo eloton puinen ihmiskäsien tekemä esine tiesi, mitä hän etsi, vaikkei hän sitä itse tietänyt. Ja tuntikausia hän lepäsi siinä, tilassa, joka oli syvempää lepoa kuin uni.

Iltapuolella, kun kotiinpalaavien karjalaumojen kaviot peittivät tomupilvillä koko näköpiirin, tulivat laama ja Mahbub Ali, molemmat jalkaisin, varovaisesti sinnepäin, sillä heille oli kerrottu minne poika läksi.

— Allah! Se oli melkein hullun työ näin avoimilla mailla, mutisi hevossauppias. — Hänet olisi voitu ampua satakin kertaa ... mutta eiväthän nämä ole rajaseutuja.

— Eikä milloinkaan ole sellaista oppilasta ollut, sanoi laama toistaen moneen kertaan lausutut sanansa. — Lempeä, ystävällinen, viisas, kärsivällinen ja aina iloinen matkalla, aina kaikki muistava, oppinut, vilpittön ja kohtelias. Suuri on hänen palkkansa oleva.

— Minä tunnen pojan, niinkuin olen sanonut.

— Ja eikö hän ollutkin kaikkea tuota?

— Ainakin jotkut niistä ominaisuuksista hänellä oli, mutta en ole vielä löytänyt punahatun taikoja tehdäkseeni hänet liiksi totuutta rakastavaksi. Häntä on tosiaan hyvin hoidettu.

— Sahiballa on kultainen sydän, sanoi laama vakavasti. — Hän hoitaa poikaa niinkuin omaansa.

— Hm, puoli Intiaa näyttää olevan taipuvainen siihen. Toivoisinpa vain, ettei poika olisi kärsinyt mitään vahinkoa ja saisi toimia vapaasti. Niinkuin tiedät, olimme vanhoja ystäviä teidän yhteisen toivoretkenne alussa.

— Se on siteenä välillämme. — Laama istuutui. — Nyt olemme toivoretkemme lopussa.

— Eipä ollut ansiotasi, ettei retkeäsi katkaistu kokonaan noin viikko sitten. Kuulin, mitä sahiba sanoi sinulle, kun sinut kannettiin vuoteellesi. — Mahbub nauroi.

— Minä mietiskelin siihen aikaan muuta, ehkä vuorovettä. Tuo daccalainen *hakim* keskeytti mietiskelyni.

— Muuten olisitkin päättänyt mietiskelysi helvetissä, kun olet uskon ja epäjumalan palvelija, huolimatta lapsellisesta yksinkertaisuudestasi, Mahbub ajatteli itsekseen. — Mutta sanoppa nyt, punahattu, mitä nyt on tehtävä?

— Tänä iltana, sanoi laama hitaasti, mutta äänessä väräsi voitonvarmuus, — tänä iltana hän tulee vapautumaan kaikesta synnistä niinkuin minäkin, sillä hänen ruumiinsa pääsee vapaaksi Elämän pyörästä. Minä olen saanut merkin — Hän pani kätensä povessaan olevan rikkireivityn kuvan päälle —, että aikani on lyhyt, mutta tahdon hankkia hänelle turvan tulevienkin vuosien varalle. Muista, että olen saavuttanut tietoa, niinkuin ilmoitin sinulle kolme yötä sitten.

— Sen täytyy olla totta, mitä muuan tirahilainen pappi sanoi, kun varastin hänen serkkunsa vaimon, että minä olen *suff* (vapaa-ajattelija), sanoi Mahbub itseksensä, paatuen herjauksestaan. — Muistan kyllä jutun. Hän siis menee Jannatu l'Adniin (Eedenin puistoon), mutta miten? Aiotko surmata hänet vai hukuttaa hänet tuohon ihmeelliseen puroon, josta babu veti sinut?

— Ei minua mistään purosta vedetty, sanoi laama yksinkertaisesti. — Sinä olet unohtanut mitä tapahtui. Löysin sen Tiedon avulla.

— Niinhän se olikin, sanoi Mahbub epäröiden, suuttuako vai laskea pilaa. — Olin unohtanut tosiaankin mitä tapahtui. Sinä löysit sen aivan tietesi.

— Ja kun sanot, että ottaisit hänen henkensä, ei se ole syntiä, vaan suorastaan hulluutta. *Chelani* auttoi minut sille virrälle. Hänelläkin on oikeus päästä synnistä ... minun kanssani.

— Niin, hän tarvitsee kyllä puhdistusta. Mutta entä sitten, vanha mies ... entä sitten?

— Mitäpä hänellä on väliä tässä maailmassa? Hän on varma Nibbanista, saanut valistuksen niinkuin minäkin.

— Se on oikein sanottu. Pelkäsin, että hän nousisi Muhammedin ratsulle ja karauttaisi tiehensä.

— Ei ... hänen täytyy lähteä opettamaan.

— Ahaa, nytpä ymmärrän. Se onkin oikea ala tuolle varsalle. Tietysti hänen täytyy lähteä opettajaksi. Valtio esimerkiksi tarvitsee häntä kirjuriksi.

— Sitä varten hänet on kasvatettukin. Minä saavutin ansiota antaessani varoja häntä varten. Hyvä teko ei milloinkaan kuole. Hän auttoi minua etsinnässäni. Minä autoin häntä taas puolestani. Oikea on Elämän pyörä. Tiedä se, sinä pohjolan hevoskauppias! Tulkoon hänestä opettaja tai kirjuri, ei sillä väliä. Hän kuitenkin saavuttaa vapauden lopuksi. Kaikki muu on harhanäkyä.

— Mitäkö väliä? Kun minun täytyy saada hänet kanssani Balkhiin kuuden kuukauden kuluessa! Tulin tänne mukanani kymmenen hevosta ja kolme väkevää miestä tuon babu-jänishousun vuoksi, vapauttaakseni sairaan pojan väkivallalla vanhan noidan talosta. Ja nyt näyttää siltä, että täällä ollessani vanha epäjumalanpalvelija korottaa nuoren sahibin ties mihinkä taivaaseen ja minäkin olen jonkinlainen osakas siinä pelissä! Mutta hullu mies on mielistynyt poikaan, ja luultavasti minäkin olen melko lailla hullu.

— Mitä sinä rukoilet? kysyi laama, hevoskauppiaan mutistessa omalla kielellään punaiseen partaansa.

— En mitään, mutta nyt ymmärrän, että poika, varmana paratiisiin pääsystään, saattaa toistaiseksi jäädä hallituksen palvelukseen, joten mieleni on levollisempi. Minun täytyy lähteä hevosteni luokse. Minä en kuulu sinun uskokuntaasi, punahattu, jos välität niin vähäpätöisestä seikasta...

— Ei se mitään merkitse, sanoi laama.

— Niinpä minäkin luulin. Senpä vuoksi ei sinua, synnitöntä, vasta pestyä ja melkein kokonaan hukutettua miestä liikutakaan, vaikka sanon sinua hyväksi mieheksi, oikein hyväksi mieheksi. Me olemme nyt keskustelleet neljänä tai viitenä iltana, ja vaikka olenkin hevoshuujari, voin sittenkin nähdä pyhyttä hevosten jalkojen ulkopuolellakin. Niin, voinpa vielä nähdä, kuinka tämä koko maailman pikku ystävä tarttui aluksi käteesi. Kohtele häntä hyvin ja salli hänen palata muiden ihmisten luo opettajaksi, kun olet ... viruttanut hänen raajojansa, jos se nyt on soveliaain lääke varsalle.

— Miksi et itsekin lähde Tielle ja seuraa poikaa? Mahbub tuijotti hämmästyneenä tuon kysymyksen suurenmoisesta hävyttömyydestä, jonka hän olisi rajan tuolla puolen maksanut jollakin vielä tuntuvammalla kuin käden isku on. Mutta samassa ehdotuksen huvittavuus selvisi hänen maailmalliselle sielulle.

— Hiljaa, hiljaa, askel kerrallaan, niinkuin rampa valakka Umballan kuoppaseuduilla. Minä saatan tulla paratiisiin myöhemminkin — siihen suuntaan pyrin — ja siitä olen velassa sinun suurelle viattomuudellesi. Oletko milloinkaan valehdellut?

— Miksi hyväksi?

— Oi Allah, kuule häntä! Miksi hyväksi, sanoo hän... Etkä milloinkaan ole vahingoittanut ketään?

— Kyllä, yhden kerran — kynäkotelollani — ennenkuin sain viisautta.

— Vai niin. Luulen saavani yhä parempia ajatuksia sinusta. Sinun opetuksesi ovat hyviä. Sinä olet ainakin yhden miehen käännäntänyt väkivallan tieltä. — Hän nauroi hillittömästi. — Hän tuli tänne, aikoen ryöstää talon. Hän aikoi lyödä, tappaa ja ryöstää ja sitten viedä pois mitä halusi.

— Se olisi ollut suurta tyhmyyttä!

— Niin, ja suuri häpeäkin. Mutta hän mielti, nähtyään sinut ja muutamia muita ihmisiä, ja luopui siitä, ja nyt hän tyytyy lyömään suurta lihavaa babua.

— En ymmärrä.

— Allah estäköön sen! Muutamat ovat väkeviä tietojensa puolesta. Mutta sinun voimasi on suurempi.

Kiristettyään vähän vyötänsä hevoskauppias lähti taloon päin, ja laama palasi ainakin sen verran todellisuuteen, että katseli miehen leveätä selkää.

— Tuolta mieheltä puuttuu kohteliaisuutta, ja häntä pettävät harhanäyt. Mutta hän puhui hyvää oppilaastani, joka nyt saa palkintonsa. Minun täytyy nyt suorittaa rukoukseni... Herää sinä, onnellisin kaikista! Herää! Se on löytynyt!

— Olen nukkunut sata vuotta. Missä...? Pyhä mies, oletko *sinä* ollut täällä kauan? Minä lähdin katsomaan sinua, mutta (hän nauroi unisena) nukuin matkalla. Nyt voin hyvin. Oletko syönyt? Lähdetään taloon. Siitä on monta päivää, kun palvelin sinua. Onko sahiba antanut sinulle riittävästi ruokaa? Kuka on hieronut jalkojasi? Mitenkä on terveytesi ... miten vatsa ja niska ja korvien suhina?

— Kaikki on mennyt. Etkö sinä tiedä?

— En tiedä mitään, paitsi etten ole nähnyt sinua hirveän pitkään aikaan. Mitä minun pitäisi tietää?

— Onpa ihmeellistä, ettet saanut tietoa siitä, vaikka ajatukseni koko ajan suuntautuivat sinuun.

Pitkä keltainen käsi ojentui käskevästi. Kim veti jalkansa kuuliaisena viittansa peittoon.

— Kuule minua! Minä tuon uutisia! Etsiminen on päättynyt. Nyt tulee palkinto... Näin. Kun olimme vuoristossa, turvauduin sinun voimaasi, kunnes nuori oksa taipui ja melkein taittui. Palattuamme vuoristosta olin huolissani sinun puolestasi ja murehdin muitakin asioita sydämessäni. Sieluni haaksi kulki ilman päämäärää. En voinut nähdä Olevaisuuden syytä. Senvuoksi annoin sinut tuon hyvän naisen hoitoon. En nauttinut mitään ruokaa enkä juonut vettä. Mutta vieläkö en nähnyt Tietä. He tahtoivat pakottaa minut ottamaan ruokaa ja huusivat oveni takana. Senpä vuoksi muutin asumaan puun onkaloon. En vieläkö ottanut ruokaa enkä vettä. Istuin mietiskellen kaksi päivää ja kaksi yötä irrottaen mieleni kaikesta ja hengittäen säädetyllä tavalla... Toisena yönä — niin, suuri oli palkintoni — vapautui viisas sieluni tyhmästä ruumiista. Tätä en ollut milloinkaan ennen saavuttanut, vaikka olin ollut sitä lähellä. Ajatteleppa, mikä ihme.

— Tosiaankin ihme! Kaksi päivää ja kaksi yötä ruuatta. Missä sahiba oli? jupisi Kim.

— Niin, sieluni vapautui ja liitäen kuin kotka ei nähnyt enää Teshoo laamaa eikä ketään muutakaan. Niinkuin vesipisara kiertää takaisin veteen, niin minunkin sieluni liihotti takaisin Suuren Sielun yhteyteen, joka on kaiken yläpuolella. Sillä hetkellä näin sisäiseen katseluun vaipuneena koko Intian Ceylonista vuoristoon ja omaan Such-zenin vuoristooni saakka, näin kylät kaikki yht'aikaa ja yhdessä paikassa, sillä ne olivat sielussani. Silloin tiesin, että sieluni oli päässyt ajan ja paikan ja asioiden harhanäystä vapaaksi, ja silloin tiesin olevani vapaa.

— Näin sinun makaavan vuoteellasi ja näin myöskin sinun putoavan vuoren rinnettä epäjumalan palvelijan kanssa, kaikki yhdellä kertaa yhdessä paikassa, sielussani, joka oli tullut, kuten sanoin, kosketukseen Suuren Sielun kanssa. Näin myöskin Teshoo laaman ruumiin maassa ja daccalaisen *hakimin* polvistuvan hänen vieressään huutaen hänen korvaansa. Sitten sieluni oli aivan yksin enkä nähnyt mitään, sillä kaikki asiat olivat minun, kun olin saavuttanut Suuren Sielun. Ja minä mietin tuhannen tuhatta vuotta, ilman intohimoa ja täydellisestä ymmärtäen asioiden alkusyy. Sitten kuului ääni: "Mitä pojalle tapahtuu, jos olet kuollut?" Ja silloin sääli sinua kohtaan horjutti minut jälleen ja sanoin: "Minä palaan vielä *chelani* luo, jottei hän kadottaisi Tietä."

Ja silloin sieluni, joka on Teshoo laaman sielu, jälleen irrottautui Suuresta Sielusta. Ja silloin ääni huusi: "Virta! Käy virralle!" Ja minä katselin maailmaa, joka oli entisensä kaltainen, ja selvästi näin Vasaman virran jalkojeni juuressa, ja niinkuin kotka vapaaksi päästyään riensin virralle. Minä panin syrjään kaikki maailman asiat sinun tähtesi. Näin virran allani, ja astuessani siihen sen vedet peittivät minut, ja katso, olin jälleen Teshoo laaman ruumiissa, mutta vapaana synnistä, ja Daccan *hakim* nosti pääni virran vedestä. Virta on täällä! Se on tuon mango-lehdon takana — juuri täällä!

— Allah Kerim! Olipa hyvä, että babu oli saapuvilla! Kastuitko aivan likomäräksi?

— Mitäpä siitä olisin välittänyt? Muistan, että *hakim* huolehti Teshoo laaman ruumiista. Hän veti sen pyhästä vedestä, ja sen perästä tuli hevoskauppias mukanaan parit ja miehiä; he panivat ruumiin paareille ja kantoivat sahiban taloon.

— Mitä sanoi sahiba?

— Minä mietiskelin tuossa ruumiissa enkä kuullut. Ja nyt etsiminen on lopussa. Sen ansion vuoksi, jonka olen saavuttanut, on Vasaman virta täällä. Se puhkesi maasta esiin jalkojemme juuressa, niinkuin olen sanonut. Olen sen löytänyt. Sinä sieluni poika, olen temmannut sieluni takaisin vapauden kynnykseltä, vapauttaakseni sinut kaikesta synnistä — niinkuin itsekin olen vapaa ja synnitön. Oikea on Elämän pyörä! Ja varma on vapahduksemme. Tule!

Hän pani kätensä ristiin syliinsä ja hymyili niinkuin sellainen hymyilee, joka on saavuttanut pelastuksen itselleen ja rakkaalleen.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by

U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR

NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it

takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.